

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

ANALÝZA SLOVENSKÉHO FINANČNÉHO SEKTORA ZA ROK 2008

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

ANALÝZA SLOVENSKEHO FINANČNÉHO SEKTORA ZA ROK 2008

Vydavateľ:
© Národná banka Slovenska

Adresa:
Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava

Telefón:
02 5787 2141
02 5787 2146

Fax:
02 5787 1128

[http:// www.nbs.sk](http://www.nbs.sk)

Všetky práva vyhradené.
Reprodukovanie na vzdelávacie a nekomerčné
účely je povolené s uvedením zdroja.

ISBN 978-80-8043-135-8

OBSAH

Úvodné slovo	5	7 MAKROSTRESOVÉ TESTOVANIE	107
Zhrnutie analýzy	9	7.1 Popis použitých stresových scenárov	109
Charakteristika slovenského finančného sektora	15	7.2 Výsledky stresového testovania	110
1 BANKOVÝ SEKTOR	23	8 INFRAŠTRUKTÚRA FINANČNÉHO TRHU	115
1.1 Trendy v bilancii bankového sektora	25	8.1 Fond ochrany vkladov	117
1.2 Ziskovosť	44	8.2 Garančný fond investícií	118
1.3 Požiadavka na vlastné zdroje	48	8.3 Burza cenných papierov v Bratislave	118
2 SEKTOR POISŤOVNÍ	51	8.4 Centrálny depozitár cenných papierov	119
2.1 Finančná pozícia poisťovného sektora	53	8.5 Slovenská kancelária poisťovateľov	119
2.2 Technické poisťné	53	9 TABUĽKOVÁ ČASŤ	121
2.3 Skupiny poistenia	55	9.1 Informácie o štruktúre finančného trhu	123
2.4 Predpísané poisťné	56	9.2 Analytické dáta	127
2.5 Trhová koncentrácia	56	TERMINOLÓGIA A SKRATKY	147
2.6 Náklady na poisťné plnenia	57	ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK	157
2.7 Zaistenie	58		
2.8 Technické rezervy a ich finančné umiestnenie	59		
2.9 Solventnosť poisťovní	60		
3 OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIERMI	63		
3.1 Primeranosť vlastných zdrojov	65		
3.2 Investičné služby a správa majetku	65		
4 KOLEKTÍVNE INVESTOVANIE	67		
5 DÔCHODKOVÉ SPORENIE	73		
5.1 II. pilier	75		
5.2 III. pilier	79		
6 RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE	81	ZOZNAM BOXOV	
6.1 Banky	83	Box 1 Makroekonomické prostredie v SR	13
6.2 Poisťovne	102	Box 2 Ukazovateľ likvidných aktív	34
6.3 Fondy dôchodkových správcovských spoločností	102	Box 3 Vývoj medzibankových operácií v januári 2009	41
6.4 Fondy doplnkových dôchodkových spoločností	103	Box 4 Vybrané podsúvahové operácie v bankovom sektore	42
6.5 Kolektívne investovanie	104	Box 5 Metodika stresového testovania	92
		Box 6 Scenáre vývoja úrokových sadzieb pre testovanie citlivosti na úrokové riziko	96

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

ÚVODNÉ SLOVO

ÚVODNÉ SLOVO

Národná banka Slovenska vypracováva správu Analýza slovenského finančného sektora pre potreby Bankovej rady NBS, ako aj odbornej a širšej verejnosti. Ciele analýzy sú odvodené od poslania NBS v oblasti udržiavania finančnej stability a dohľadu nad finančným trhom v SR. Finančná stabilita je úzko prepojená s ekonomickou stabilitou, preto je podstatné, aby odborná ako aj širšia verejnosť bola informovaná o možných rizikách a ohrozeniach finančnej stability. Informovanosť verejnosti o potenciálnych ohrozeniach finančnej stability má zároveň preventívny účinok pred prípadným krízovým vývojom.

Predkladaná analýza hodnotí celkový stav, v akom sa finančný sektor nachádza, pričom sa zameriava na analýzu odolnosti systému voči možnému negatívnemu vývoju. Analýza vychádza z hodnotenia individuálnych inštitúcií, ako aj celého sektora. Cieľom analýzy je aj hlbšie prepojenie medzi vývojom vo finančnom sektore na jednej strane a vývojom makroekonomických a mikroekonomických indikátorov na druhej strane. Analýza vo väčšej miere využíva stresové testovanie, ktoré umožňuje hodnotenie citlivosti sektora pri rôznych scenároch vývoja.

Analýza finančného sektora za rok 2008 sa predkladá vo svetle prebiehajúcej finančnej krízy na svetových finančných trhoch. Viaceré časti ana-

lýzy sa tak zameriavajú na hodnotenie dopadu krízy na domáci finančný sektor.

Významná časť sa venuje hodnoteniu odolnosti finančného sektora voči stresovým scenárom vývoja. Analýza sa podrobnejšie venuje najmä citlivosti bánk na výrazný nárast neschopnosti podnikového sektora uhrádzať svoje záväzky bankám.

V rámci jednotlivých sektorov sa hodnotí dopad negatívnych trendov na finančných trhoch a v reálnych ekonomikách na aktivity finančných inštitúcií a ich finančnú pozíciu. Podrobnejšie je popísaný najmä vývoj na trhu úverov domácnostiam a podnikom.

Analýza zároveň podrobne informuje aj o rizikách, ktorým sú jednotlivé sektory vystavené.

Podobne ako v predošlých analýzach, finančné informácie o jednotlivých inštitúciách sú v prvom rade čerpané z informačného systému bankového dohľadu MIM, systému STATUS, STATUS DFT, RBUZ a z podkladov spracovaných jednotlivými odbormi Útvaru dohľadu nad finančným trhom. Doplnkovým zdrojom boli údaje zo Štatistického úradu SR, Cenovej mapy nehnuteľností, Eurostatu, Európskej centrálnej banky a z iných externých zdrojov a komerčných informačných systémov. V analýze nie sú zohľadňované aktivity pri výkone dohľadu individuálnych inštitúcií.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

ZHRNUTIE ANALÝZY

ZHRNUTIE ANALÝZY

PRIAMY DOPAD NEGATÍVNEHO VÝVOJA NA FINANČNÝCH TRHOCH NA STABILITU FINANČNÉHO SEKTORA BOL V ROKU 2008 MIERNY

Prehľbujúca sa finančná kríza, začínajúca hospodárska kríza a príprava na vstup do eurozóny boli v roku 2008 hlavnými hybnými silami, ktoré počas tohto obdobia formovali vývoj v slovenskom finančnom sektore.

Svetová finančná kríza, ktorá vypukla na začiatku druhej polovice roka 2007, spôsobovala počas celého roka 2008 výrazné globálne turbulencie a predovšetkým na prelome tretieho a štvrtého štvrťroka nabrala ešte viac na vážnosti, až do tej miery, že ohrozovala samotnú funkčnosť svetového finančného systému. Neistota a pokles dôvery na finančných trhoch spôsobili výrazné poklesy cien finančných aktív.

Dopad tejto fázy finančnej krízy na domáci finančný sektor bol v porovnaní s inými rozvinutými krajinami relatívne mierny. Najmä v prípade bankového sektora boli dôvodom len miernejšieho dopadu pomerne silná previazanosť na domácu ekonomiku a len zanedbateľný podiel aktivít voči zahraničiu. Tie okrem iného minimalizovali expozície voči mnohým inovatívnym nástrojom súčasného sveta financií, ktoré sa ukázali ako najväčší zdroj šírenia krízy.

Výraznejšie sa však táto podoba finančnej krízy prejavila najmä v sektore kolektívneho investovania a dôchodkového sporenia. Z pohľadu klientov to bolo v prvom rade zníženie výnosnosti (v mnohých prípadoch až na úroveň negatívnej nominálnej medzироčnej výkonnosti) produktov, do ktorých investovali prostriedky na globálnych akciových a čiastočne aj dlhopisových, prípadne iných trhoch. Inštitúcií finančného sektora sa finančná kríza dotkla znížením objemu aktív v niektorých segmentoch a poklesom ziskovosti.

NIŽŠIA ÚVEROVÁ AKTIVITA V BANKOVOM SEKTORE

Vzhľadom na rozhodujúcu prepojenosť slovenského bankového sektora na domácu ekonomiku vážnejšiu hrozbu pre finančnú stabilitu predstavuje kríza hospodárska. Tá sa začala výraznejšie prejavovať najmä v poslednom štvrťroku 2008.

Pokles zahraničného dopytu v eurozóne a okolitých štátoch výrazne obmedzil produkciu v priemysle a spôsobil pokles ziskovosti. Zhoršená finančná pozícia podnikového sektora a najmä negatívne vyhliadky do budúcnosti sa pomerne rýchlo prejavili na trhu úverov. Prispel k tomu aj pomerne vysoký podiel úverov sektorom, ktoré sú výraznejšie citlivé na pokles ekonomického cyklu. Banky sprísňovali štandardy na úvery, pričom podstatná sa stala priama návratnosť peňažných tokov. Zároveň poklesol aj dopyt po úveroch, najmä dlhodobých, zo strany podnikov. Celkovo sa tento vývoj prejavil v nižšej dostupnosti úverov podnikovému sektoru.

V sektore domácností sa situácia mierne odlišovala. Vybrané ukazovatele za sektor domácností zaznamenali zhoršenie, ale nie v takej výraznej miere ako u podnikov. Na trhu úverov domácnostiam bolo zaznamenané nižšie tempo rastu najmä kvôli poklesu dopytu, čo súviselo s očakávaním pokračovania poklesu cien nehnuteľností a zhoršením ekonomického sentimentu obyvateľstva v súvislosti s ich budúcou ekonomickou situáciou.

V súvislosti s prijatím spoločnej meny euro banky zaznamenali pomerne výrazný nárast primárnych zdrojov od klientov. Vklady od klientov tak vysoko prekračovali úvery poskytnuté klientom. Najmä v čase finančnej krízy ide o pozitívny jav, keďže banky ešte viac znížili závislosť od získavania zdrojov na finančných trhoch. Negatívny vývoj na finančných trhoch totiž ovplyvňoval aj možnosti bánk na emitovanie dlhopisov, najmä hypotekárnych záložných listov. Nárast ceny zdrojov, ako aj nízka dostupnosť dlhodobých zdrojov obmedzovali možnosti financovania prostredníctvom týchto nástrojov.

STABILNÁ FINANČNÁ POZÍCIA BANKOVÉHO SEKTORA

Bankový sektor dokázal v roku 2008 generovať pomerne vysoký objem zisku (0,51 mld. €). Viaceré banky medzироčne výrazne zvýšili svoju ziskovosť. Pozitívny bol vývoj najmä vo veľkých bankách. Na druhej strane stúpol počet bánk s medzироčným poklesom ziskovosti. Dominantným zdrojom príjmov boli aj v roku 2008 úrokové príjmy.

ZHRNUTIE ANALÝZY

V poslednom štvrtroku 2008 pokleslo tempo rastu úrokových príjmov v bankách. Dôvodom bol pokles objemu úverov podnikom, znižovanie úrokových sadzieb na klientske úvery, ako aj rast úrokových nákladov v sektore domácností. U väčšiny bánk sa tvorba opravných položiek v porovnaní s rokom 2007 zvýšila.

Možnosti pre rast ziskovosti v roku 2009 budú pre banky výrazne obmedzené. Stagnácia na trhu úverov negatívne ovplyvní úrokové a poplatkové príjmy. Na druhej strane predpokladáme, že sa zastaví pokles úrokových marží v dôsledku nárastu kreditného rizika. Pri predpokladanom zhoršení ekonomického vývoja stúpnu náklady na tvorbu opravných položiek. V porovnaní s rokom 2008 bankám poklesnú príjmy z devízových operácií. Predpokladáme, že tieto trendy budú najviac prispievať k poklesu ziskovosti v roku 2009.

Bankový sektor vykazoval na konci roka 2008 relatívne dobrú kapitálovú pozíciu. Väčšina bánk v roku 2008 navyšovala svoje vlastné zdroje, hlavne z dôvodu ponechania nerozdeleného zisku z minulých rokov vo svojom kapitáli. Kvalita vlastných zdrojov bola naďalej vysoká, keď prevažovala zložka Tier 1 kapitálu.

NÁRAST KREDITNÉHO RIZIKA V BANKOVOM SEKTORE

Spomínané zhoršenie vývoja domácej a zahraničnej ekonomiky sa zákonite prejavuje na náraste kreditného rizika v bankách. Vysoký podiel sektorov s vyššou zraniteľnosťou v čase krízy toto riziko ešte zväčšuje. Napriek negatívne vývoju za sektor podnikov koncom roka 2008, banky nezaznamenali výraznejší rast objemu zlyhaných úverov. Dôvodom je ešte stále relatívne dobrá finančná pozícia podnikového sektora vytvorená v posledných rokoch. Na druhej strane je pomerne náročné odhadnúť dostatočnosť tohto vankúša. Ekonomická aktivita v štátoch eurozóny a okolitých štátoch ostane v priebehu celého roka 2009 slabá. To bude negatívne vplyvať na domácu produkciu a celkovú finančnú pozíciu podnikového sektora na Slovensku. Možno predpokladať, že v druhej polovici roka 2009 objem úverov, ktoré podniky nebudú schopné splácať, stúpne.

S finančnou pozíciou podnikového sektora je úzko prepojená finančná pozícia domácností. Zhoršenie indikátorov za podniky sa s určitým

oneskorením prejaví na pozícii domácností. Samotné kreditné riziko súvisí najmä s mierou zadlženia domácností. Tá je najvyššia pri úveroch poskytnutých v rokoch 2007 a 2008, ktoré vykazujú najvyšší pomer zaťaženia úverovými splátkami. Vysoký nárast cien rezidenčných nehnuteľností v tomto období nútil klientov k vyššiemu zadlžovaniu, a tým aj k vyššiemu zaťaženiu splátkami. Banky v tomto období poskytovali úvery s relatívne vysokým pomerom objemu úveru k hodnote zabezpečenia.

Portfólio úverov podnikovému sektoru, ako aj domácnostiam, vykazuje pomerne vysoký podiel úverov s krátkodobou fixáciou úrokových sadzieb. To vystavuje klientov bánk riziku rastu úverového zaťaženia v prípade zvýšenia úrokových sadzieb. Aj keď sa takýto scenár v najbližšej dobe neočakáva, v prípade zrealizovania takéhoto vývoja to môže byť významným zdrojom kreditného rizika v bankách.

Z hľadiska trhových rizík bolo pre banky najvýznamnejšie úrokové riziko bankovej knihy. Negatívny dopad by mal nárast sadzieb, pretože časť týchto aktív tvoria dlhopisy s dlhšou duráciou, zatiaľ čo pri pasívach ide najmä o krátkodobé vklady.

VÝVOJ V OSTATNÝCH SEKTOROCH FINANČNÉHO TRHU

Finančná kríza sa v roku 2008 začala prejavovať aj v sektore poisťovní. Celkový zisk poisťovní sa oproti predchádzajúcemu roku znížil takmer na polovicu, najmä v dôsledku nižšej výnosnosti finančných aktív, nižšieho technického výsledku neživotného poistenia a odkupov pri zmluvách životného poistenia. Pokračoval trend vyššieho rastu životného poistenia v porovnaní s neživotným, v dôsledku čoho sa v roku 2008 prvýkrát zmenil pomer technického poistného v prospech životného poistenia. Náklady na poistné plnenia medziročne vzrástli najmä v dôsledku nárastu odkupov v životnom poistení. Mierne stúpila škodovosť v neživotnom poistení. V umiestnení technických rezerv nenastali podstatné zmeny a naďalej sú umiestnené v nízko rizikových aktívach.

Poisťovne boli v priebehu roka 2008 vystavené najmä poistným rizikám. Trhové riziká, spôsobujúce neočakávané zníženie hodnoty aktív kryjúcich technické rezervy, boli relatívne zanedbateľné. Rizikom pre poisťovne je však dlhodobá

nízka výnosnosť aktív, do ktorých investujú aktíva kryjúce technické rezervy.

V sektore kolektívneho investovania sa finančná kríza prejavila vo forme hromadných redemácií z dôvodu neistoty ohľadom ďalšieho vývoja hodnoty investícií a v menšej miere sa tu odrazil aj pokles hodnoty niektorých druhov aktív držaných v portfóliách. Medziročná výkonnosť podielových fondov klesala naprieč celým spektrom kategórií fondov a iba podielové fondy peňažného trhu dokázali v priemere zabezpečiť pre podielníkov kladný nominálny výnos.

Vývoj rizikovosti investícií v podielových fondoch bol do veľkej miery ovplyvnený výrazným nárastom volatility, najmä na akciových trhoch. Fondy peňažného trhu a dlhopisové fondy boli vystavené úrokovému riziku, ale skôr z dlhodobého pohľadu.

Globálna finančná kríza ovplyvnila aj dôchodkový sektor finančného trhu. Poklesom cien niektorých druhov aktív fondov sa následne znížili aj výnosy týchto fondov. Tým dosiahla ročná výnosovosť v druhom dôchodkovom pilieri kladné čísla len v prípade konzervatívnych fondov. Kríza na finančných trhoch okrem výkonnosti ovplyvnila v roku 2008 aj štruktúru portfólia fondov druhého a tretieho dôchodkového piliera, keď výraznú prevahu mali dlhopisové typy investícií, a to najmä štátne dlhopisy. Objem akcií v majetku dôchodkových a doplnkových dôchodkových fondov sa znížil takmer o polovicu. Druhým faktorom, ovplyvňujúcim činnosť dôchodkového sektora v roku 2008, bolo dvojnásobné otvorenie II. dôchodkového piliera, a tým aj umožnenie dobrovoľného vstupu, resp. výstupu z neho pre sporiteľov.

Vystavenie rizikám v dôchodkovom sporení sa odlišovalo vzhľadom na charakter fondu. Konzervatívne fondy boli vystavené prevažne úrokovému riziku, ktoré v prípade týchto fondov medziročne vzrástlo. Pre vyvážené a rastové fondy prevažuje trend znižovania podielu akcií a podielových listov na čistej hodnote majetku. Akciové riziko počas druhého polroka 2008 však vzrástlo kvôli nárastu volatility na akciových trhoch.

Podobne ako fondy dôchodkových správcovských spoločností, sú aj fondy doplnkových dôchodkových spoločností vystavené najmä trhovým rizikám.

ODOLNOSŤ FINANČNÉHO SEKTORA VOČI NEGATÍVNEMU

VÝVOJU V REÁLNEJ EKONOMIKE A NA FINANČNÝCH TRHOCH

Aj keď nie je možné presne dopredu kvantifikovať dopad rôznych scenárov na finančný sektor, je možné približne určiť niektoré citlivé oblasti.

Bankový sektor vstupoval do krízového obdobia v relatívne dobrej finančnej pozícii. Táto východisková pozícia je jedným z determinantov odolnosti voči krízovým scenárom. Sektor ako celok je schopný relatívne dobre zvládnuť mieru verziu krízového vývoja. V prípade scenára založeného na výraznom a dlhodobom prepade ekonomiky sektor vykázal významnejšiu zraniteľnosť. Bankový sektor vykazuje v prípade negatívneho vývoja citlivosť najmä vystavením voči podnikovému sektoru.

Dôchodkové fondy a podielové fondy by boli zasiahnuté najmä poklesom akciových trhov, čo by ďalej znižovalo ich výkonnosť. Podobne aj poisťní sektor je najviac citlivý na pokles hodnoty akcií a podielových listov.

Box 1

MAKROEKONOMICKÉ PROSTREDIE V SR

Slovenská ekonomika v druhom polroku 2008 v dôsledku globálnej ekonomickej krízy pokračovala vo výraznom spomaľovaní rastu. Medziročný rast HDP meraný v stálych cenách roku 2000 v treťom štvrtroku dosiahol hodnotu 6,6 % a vo štvrtom štvrtroku dokonca už len 2,5 %. Rast HDP kopíroval rast domáceho dopytu, ktorý sa medziročne zvýšil o 7,2 % v tre-

tom a o 2,8 % vo štvrtom štvrtroku. Veľmi citlivo reagoval rast HDP na zahraničný dopyt, keď dynamika exportu výrobkov a služieb v poslednom kvartáli 2008 dokonca zaznamenala pokles o 7,8 %. Pokleslo aj tempo rastu konečnej spotreby domácností, zo 6 % v treťom na 4,7 % vo štvrtom štvrtroku.

Box 1 – pokračovanie

Negatívny trend mal vývoj nezamestnanosti, ktorá v decembri po dlhom období poklesu medziročne vzrástla o 0,4 p. b. na 8,4 %. Rástla aj inflácia, jej úroveň meraná HICP v decembri dosiahla medziročný rast o 1 p. b. na 3,5 %, v poslednom štvrtroku mala však výrazne klesajúcu tendenciu.

V dôsledku zmien na svetových trhoch znížovala Národná banka Slovenska základné

úrokové sadzby až trikrát, celkovo poklesli zo 4,25 % na 2,50 %. Klesali aj výnosy dvojročných (-0,67 p. b.) a päťročných (-0,12 p. b.) štátnych dlhopisov. Výnosy desaťročných štátnych dlhopisov vzrástli o 0,11 p. b.

Druhý polrok 2008 sa niesol aj v znamení príprav na vstup do eurozóny a na prijatie novej meny, eura. Fixácia kurzu od polovice roka 2008 zabránila výraznejšej depreciácii domácej meny.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

CHARAKTERISTIKA SLOVENSKEHO FINANČNÉHO SEKTORA

CHARAKTERISTIKA SLOVENSKEHO FINANČNÉHO SEKTORA

AKTIVITA FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ

Prírastok aktív všetkých regulovaných finančných inštitúcií v roku 2008 predstavoval 11 %. Vyjadrené v absolútnych číslach to bol nárast o 7,7 mld. €. V porovnaní s 20%-ným rastom zaznamenaným počas predošlého roka tak došlo k pomerne výraznému spomaleniu tempa zväčšovania bilančnej sumy sektora.

Bankový sektor sa na náraste aktív celého finančného sektora v sledovanom období podieľal majoritným dielom. Väčšia časť medziročného 14%-ného zvýšenia objemu aktív bola sústredená do druhej polovice roka, keď banky ťažili z prísunu korunových prostriedkov, ktoré do nich ukladali predovšetkým domácnosti hlavne za účelom ich hladkej konverzie na euro po zavedení spoločnej meny.

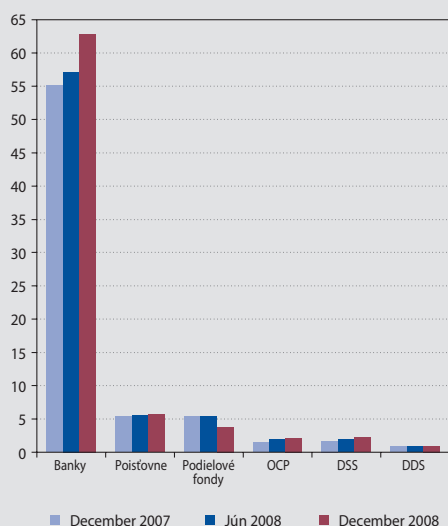
Dvojciferným tempom rastu sa prezentoval sektor obchodníkov s cennými papiermi a tiež oba piliere dôchodkového zabezpečenia. Rástol aj poistný sektor, aj keď pomalším tempom, na úrovni

okolo 5 %. Nie príliš pozitívny bol rok 2008 pre sektor kolektívneho investovania, ktorý sa v jeho posledných mesiacoch ocitol pod silným tlakom redemácií podielových listov, ktoré sa hlavnou mierou pričinili o 30%-ný pokles čistej hodnoty aktív spravovaných vo fondoch v priebehu roka.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti došlo v roku 2008 k obratu v trende postupného mierneho znižovania podielu bankového sektora na bilančnej sume celého finančného sektora, pričom tento podiel vzrástol o viac ako 2 p. b., na 81 % k 31. 12. 2008. Spoločnosti druhého dôchodkového piliera pokračovali vo zvyšovaní váhy svojich aktív v domácom finančnom sektore, ktoré prebieha neustále od vzniku tohto systému. Ústup relatívneho zastúpenia zo 7,7 % na 4,9 % zaznamenalo kolektívne investovanie sužované vysokými negatívnymi čistými predajmi.

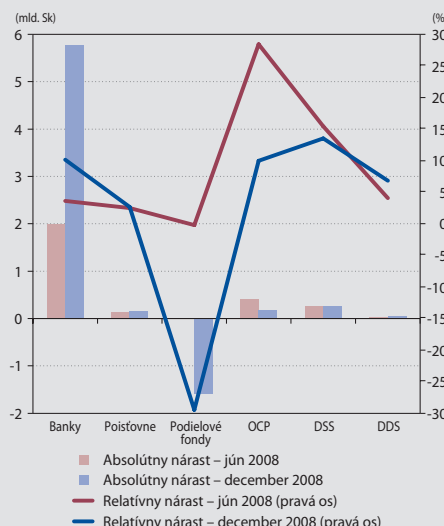
Okrem regulovaných segmentov finančného trhu sú jeho súčasťou v širšom zmysle aj niektoré ďalšie odvetvia, ktorými sú v našich podmienkach hlavne lízing, faktoring a splátkový predaj.

Graf 1 Objem aktív alebo objem spravovaného majetku v jednotlivých segmentoch finančného trhu (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Graf 2 Absolútne a relatívne prírastky aktív jednotlivých segmentov finančného trhu (mld. EUR, %)

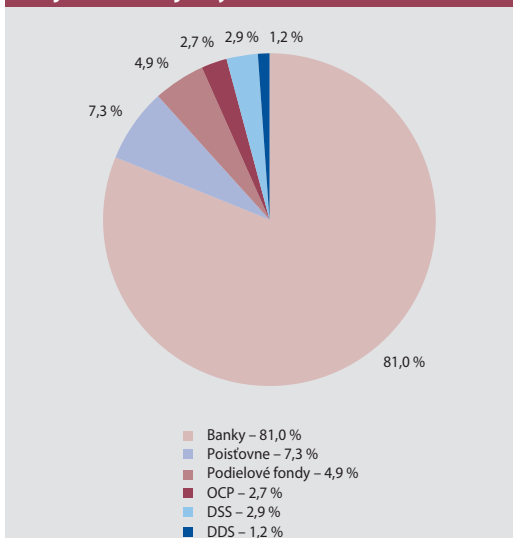

Zdroj: NBS.

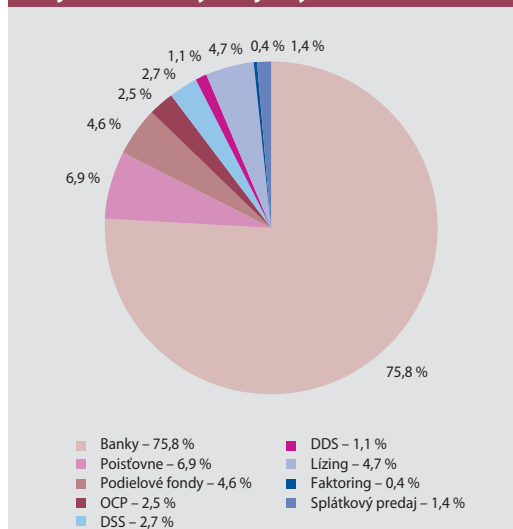
CHARAKTERISTIKA SLOVENSKEHO FINANČNÉHO SEKTORA

Graf 3 Podiely na aktívach a spravovanom majetku – subjekty dohliadané NBS

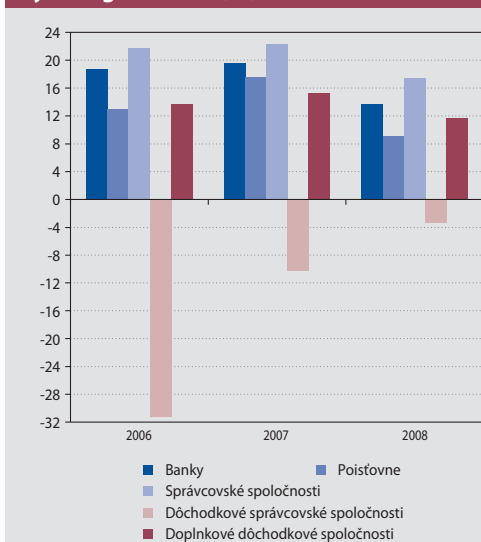
Zdroj: NBS.

Graf 4 Podiely na aktívach a spravovanom majetku – všetky subjekty

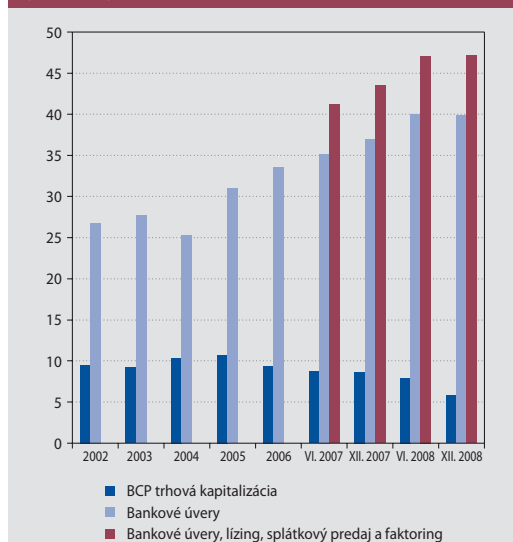
Zdroj: NBS.

Graf 5 Priemerná hodnota ROE v jednotlivých segmentoch (%)

Zdroj: NBS.

Graf 6 Priame a nepriame financovanie (% HDP)

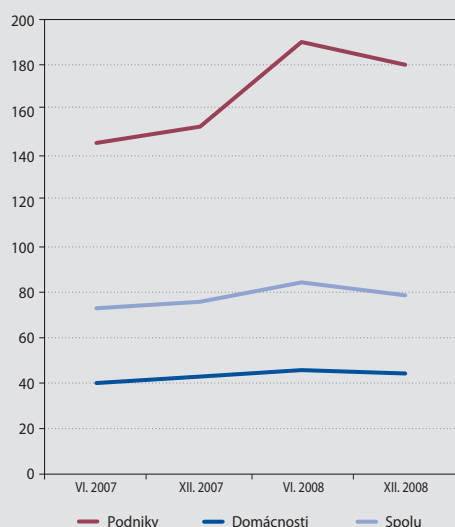

Zdroj: NBS.

Bilančná suma týchto neregulovaných sektorov k decembru 2008 predstavovala 5,38 mld. €. Z hľadiska nárastu aktív sa darilo hlavne lízingovým spoločnostiam, a v menšej miere aj spoločnostiam splátkového predaja.

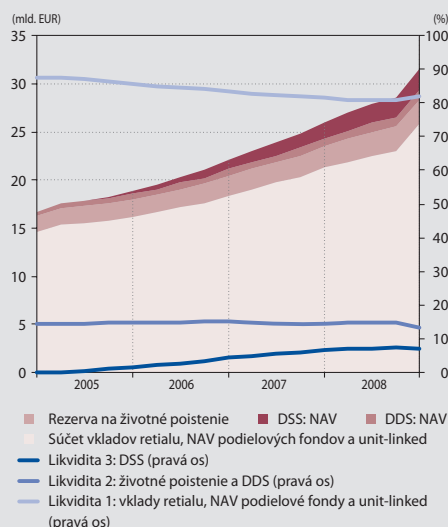
Kríza sa v roku 2008 už čiastočne dotkla aj ziskovosti finančného sektora. Zisk v pomere k vlastným zdrojom (ROE) klesal takmer vo všetkých

segmentoch, s výnimkou druhého piliera dôchodkového sporenia, ktorý však na druhej strane ako jediný vykázal negatívnu hodnotu tohto ukazovateľa. V prípade kapitalizačného piliera dôchodkového sporenia však na hospodársky výsledok stále negatívne vplyvujú vysoké počiatkové náklady, ktoré spoločnosti rozkladajú do viacerých rokov. Tvorba zisku v jednotlivých sektoroch sa spomalila hlavne v druhom polroku.

Graf 7 Finančné aktíva a pasíva domácností a podnikov (%)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Percento vyjadruje podiel finančných záväzkov na finančných aktívach.

Graf 8 Finančné aktíva domácností: zmeny z hľadiska likvidity

Zdroj: NBS.

Poznámka: Likvidita 1,2,3 vyjadruje stupeň likvidnosti aktív, t. j. ako rýchlo dokážu domácnosti získať hotovosť z daných aktív; likvidita 1 vyjadruje najvyšší stupeň likvidnosti.

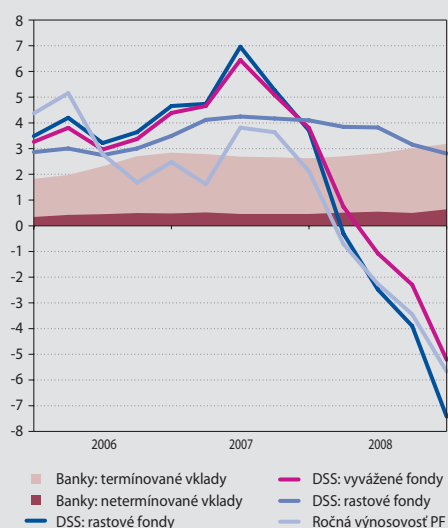
Negatívny vývoj na svetových akciových trhoch sa odzrkadlil aj na poklese hodnôt emisií na Burze cenných papierov v Bratislave. V dôsledku toho poklesla pomerne výrazne tržobná kapitalizácia tejto burzy a v pomere k HDP sa na konci roka 2008 nachádzala na najnižšej úrovni za posledných minimálne 7 rokov. Už aj tak nízky relatívny význam priameho financovania tým ešte čiastočne poklesol. Úverové financovanie, či už prostredníctvom bánk, alebo aj subjektov neregulovaného trhu, v pomere k HDP v prvom polroku 2008 rástlo, no v ostávajúcej časti roka už stagnovalo.

Nižšie tempo rastu úverov (hlavne u podnikov) a zvýšený prílev vkladov (hlavne u domácností) v druhom polroku sa v oboch sektoroch podpísal pod obrat v dovtedajšom trende nárastu podielu finančných záväzkov k finančným aktívam. Z pohľadu stability finančného sektora takúto zmenu možno hodnotiť prevažne pozitívne.

FINANČNÉ AKTÍVA DOMÁCNOSTÍ

V roku 2008 pokračoval trend nárastu aktív domácností voči domácejmu finančnému sektoru. V druhom polroku došlo predovšetkým v súvislosti so vstupom do eurozóny k masívnemu prí-

levu vkladov v bankách, čím tempo zvyšovania objemu finančných aktív prevyšovalo dlhodobý priemer. To i napriek tomu, že v rovnakom období domácnosti znížili držbu aktív vo forme podielových listov kolektívneho investovania o viac

Graf 9 Výkonnosť jednotlivých typov finančných aktív domácností (% p. a.)

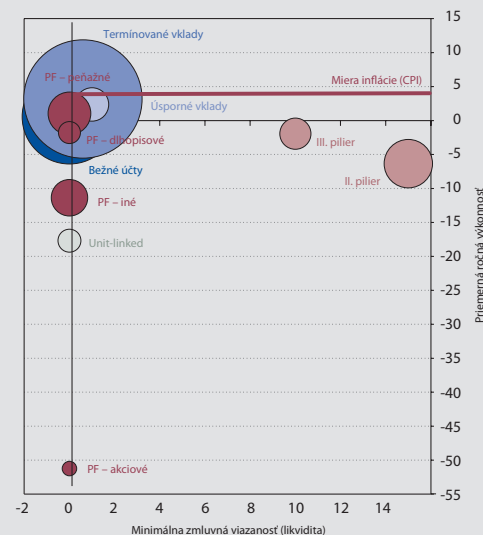
Zdroj: NBS.

Poznámka: Výkonnosť je počítaná v % p. a. (u bánk je to priemerná hodnota). Údaje o výnosoch pripísaných v životnom poistení nie sú k dispozícii.

CHARAKTERISTIKA SLOVENSKEHO FINANČNÉHO SEKTORA

Graf 10 Štruktúra finančných aktív domácností z hľadiska výkonnosti, likvidity a rizika (%)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Veľkosť kruhu reprezentuje objem aktív. Údaje o výnosoch pripísaných v životnom poistení nie sú k dispozícii.

ako 1 mld. €. Významným príspevkom k rastu aktív boli tiež úspory akumulované vo fondoch dôchodkových správcofských spoločnosti.

Asi najočividnejším prejavom finančnej krízy v našich podmienkach bol značný pokles výkonnosti väčšiny finančných produktov. Kladný nominálny výnos si v roku 2008 v priemere zachovali peňažné investície, kam patria bežné a termínované vklady v bankách a podielové fondy peňažného trhu a v pluse skončili aj konzervatívne fondy druhého dôchodkového piliera. Medziročná výkonnosť ostatných druhov investícií sa v priebehu roka prepadávala stále viac do červených čísel. Vzhľadom na prevažne dlhší investičný horizont, resp. viazanosť pri mnohých z nich, nemusí tento pokles znamenať, že dôjde aj k skutočnej realizácii tejto straty pre domácnosti.

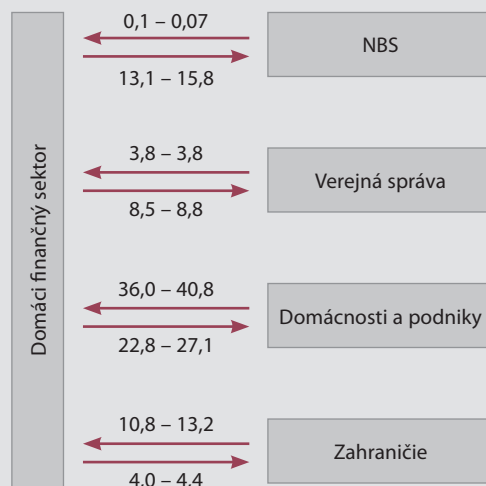
VYBRANÉ FINANČNÉ TOKY

Vystavenie domáceho finančného sektora voči väčšine z hlavných protistrán v ekonomike v roku 2008 rástlo pomerne dynamickým tempom, obzvlášť z toho pohľadu, že sa táto expanzia odohrávala na pozadí zhoršujúcej sa globálnej finančnej krízy. Naďalej sa prehľbovalo prepojenie s reálnou ekonomikou, ktoré tvorí kostru finančných tokov na Slovensku. Expozícia voči domác-

nostiam a podnikom rástla tak na strane aktív, ako aj na strane pasív. Na strane aktív, tvorenej výlučne bankovými úvermi, narastali hlavne úvery domácnostiam. Tempo úverovania podnikového sektora sa spomalilo predovšetkým v druhom polroku, zrejme pod vplyvom narastajúcich obáv o zdravie domácich podnikov, vzhľadom na začínajúce prenikanie hospodárskej krízy do domácej ekonomiky. Ešte o niečo väčší nárast objemu ako pri aktívach bol zaznamenaný nárast pri pasívach pochádzajúcich z reálnej ekonomiky. V rámci nich však rástli výlučne zdroje od domácností. Predovšetkým vo forme bankových vkladov intenzívne narastali na objeme najmä v druhom polroku, čo bol vo veľkej miere efekt blížiaceho sa prechodu na euro. Zvyšovali sa aj dlhodobé investície domácností do životného poistenia a oboch pilierov dôchodkového zabezpečenia. Sektor domácností tak ešte viac posilnil svoju pozíciu najvýznamnejšieho čistého veriteľa finančného sektora, a to aj napriek skutočnosti, že domácnosti koncom roka stiahli značný objem prostriedkov, ktoré mali umiestnené v podielových fondoch. Pri podnikoch sa naopak ďalej zvýraznil previs záväzkov nad pohľadávkami voči finančnému sektoru.

Obojstranný nárast finančných tokov bol zaznamenaný aj medzi domácim finančným sektorom a zahraničnými finančnými inštitúciami. Prílev

Schéma 1 Vybrané vzťahy finančného sektora a ostatných sektorov, december 2007 a december 2008 (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Tabuľka 1 Vybrané finančné vzťahy medzi ekonomickými subjektmi (december 2007 a 2008) (v mld. Sk)

	NBS	Domáci finančný sektor					Domáci nefinančný sektor				Zahraníčia			
		Domáce banky	Poistovne	DSS	DDS	Správčské spoločnosti	Ostatné finančné spoločnosti	Domácnosti	Podniky	Verejná správa	Zahraníčné banky	Zahraníčné správčské spoločnosti	Zahraníčná verejná správa a medzinárodné inštitúcie	Ostatné
NBS		100 – 70	0 – 0	0 – 0	0 – 0	0 – 0	0 – 0	10 – 10	3,3 – 3,3		6 373 – 5 245		6 672 – 6 373	830 – 229
Domáce banky	13 078 – 15 767	1 859 – 1 527		0 – 0		0 – 0	2 224 – 1 892	9 394 – 11 850	13 410 – 15 203	8 464 – 8 796	2 234 – 2 689		33 – 43	1 627 – 1 660
Poistovne	0 – 0	1 627 – 1 427				143 – 193								
DSS a DDS	0 – 0													
Správčské spoločnosti	0 – 0	1 062 – 631				256 – 252								
Ostatné finančné spoločnosti	3,3 – 1	1 062 – 1 195												
Domácnosti	30 – 40	16 398 – 21 676	2 224 – 2 523	1 693 – 2 224	830 – 929	3 618 – 2 556								
Podniky	0 – 0	11 153 – 10 888				47 – 33					929 – 498			
Verejná správa	3,3 – 0,3	3 784 – 3 751				0 – 1								
Zahraníčné banky	232 – 432	9 792 – 11 917												
Zahraníčné správčské spoločnosti														
Zahraníčná verejná správa a medzinárodné inštitúcie	6,6 – 11,6	10 – 6,6				56 – 33								
Ostatné		896 – 1 261												

Zdroj: NBS

Vysvetlivky: ■ – neexistuje priamy vzťah veriteľa a dlžníka, ■ – údaje sú nedostupné. Údaje v riadkoch dávajú pohľad na finančné aktíva (úvery a cenné papiere) investované v inštitúciách uvedených v stĺpcoch. Údaje v stĺpcoch dávajú pohľad na záväzky (vklady a prijaté úvery) voči inštitúciám uvedeným v riadkoch. Pri poisťovních je zobrazená hodnota technických rezerv na životné poistenie.

CHARAKTERISTIKA SLOVENSKEHO FINANČNÉHO SEKTORA

vkladov zahraničných bánk do tuzemských bánk posilnil čistú veriteľskú pozíciu zahraničných subjektov voči domácejmu finančnému sektoru. Práve zdroje od zahraničných bánk spolu s ďalšími prostriedkami boli prostredníctvom domácich bánk vo veľkej miere ukladané do obrátených repo obchodov s NBS. V druhom polroku prispel k nárastu sterilizácií aj nárazový prísun zdrojov od domácností.

Vo vzťahu k verejnej správe nedošlo medziročne k výraznej zmene vzájomného finančného vy-

stavenia. Tento stav bol však výslednicou dvoch protichodných trendov v prvom a druhom polroku 2008, keď najprv dochádzalo k obojstrannej redukcii pozícií a následne sa situácia vrátila na úroveň z konca roka 2007.

Vnútri finančného sektora sa väčšina pozícií zredukovala. Dominantná pozícia bankového sektora, okrem toho, že tento sektor disponuje najväčším objemom aktív, je zvýraznená aj faktom, že všetky ostatné domáce finančné inštitúcie v ňom majú uloženú významnú časť svojich aktív.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 1

BANKOVÝ SEKTOR

1 BANKOVÝ SEKTOR

1.1 TRENDY V BILANCIÍ BANKOVÉHO SEKTORA

Zmeny, ktoré sa udiali v bilancii bánk v roku 2008, možno rozdeliť podľa priebehu finančnej krízy. V prvej fáze išlo o dopad negatívneho vývoja cien finančných aktív na zahraničných finančných trhoch. Už v Analýze finančného sektora za prvý polrok 2008 bolo uvedené, že domácich bánk sa tento vývoj výrazne nedotkol. Investície do zahraničných dlhových cenných papierov, najmä do rizikovejších skupín, boli relatívne nízke a v priebehu roka 2008 zaznamenali ďalší pokles.

Negatívny vývoj na finančných trhoch ovplyvňoval aj možnosti bánk na emitovanie dlhopisov, najmä hypotekárnych záložných listov. Nárast ceny zdrojov, ako aj nízka dostupnosť dlhodobých zdrojov obmedzovali možnosti na financovanie prostredníctvom týchto nástrojov. Celkovo však bankový sektor nebol finančnou krízou výrazne ovplyvnený na strane zdrojov. Bankový sektor, na rozdiel od iných sektorov v štátoch EÚ, vykazuje vysoký podiel vkladov od klientov, ktoré výrazne prekračujú poskytnutý objem úverov klientom. Domáce banky sú tak v menšej miere vystavené riziku vysokej volatility na finančných trhoch. K nárastu objemu primárnych vkladov od klientov výraznou mierou prispelo aj prijatie spoločnej meny euro. V posledných mesiacoch roka 2008 banky zaznamenali nárast objemu vkladov od klientov. Na druhej strane v poslednom štvrtroku 2008 poklesli termínované vklady podnikov, čo súvisí so zhoršujúcou sa finančnou pozíciou podnikového sektora.

Na strane aktív sa finančná kríza začala výraznejšie prejavovať v treťom štvrtroku 2008. V dôsledku zhoršovania ekonomických ukazovateľov a najmä perspektívy ich ďalšieho vývoja banky pristúpili k sprísňovaniu úverových štandardov. Zároveň poklesol aj dopyt podnikov po úveroch, najmä po dlhodobějších. V roku 2008 tak celkové úvery podnikom zaznamenali nižšiu rast v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami. Na trhu úverov domácnostiam sa negatívne trendy súvisiace s finančnou krízou začali prejavovať až v poslednom štvrtroku 2008. Na poklese tempa rastu úverov sa viac prejavil pokles dopytu domácností ako sprísňovanie štandardov zo strany bánk. Prispeli k tomu jednak negatívne očakávania ohľadne budúceho ekonomického vývoja, ale tiež pokračujúci pokles cien rezidenčných nehnuteľností. Znižovanie cien, ktoré evidujeme už od druhého štvrtroka 2008, vytvára ďalšie deflačné očakávania a odsúva kúpu nehnuteľností na neskoršie obdobie.

Pri pohľade na zmeny v štruktúre aktív a pasív za rok 2008 vidíme len minimálne pohyby. Hlavnú časť zdrojov získavali banky od svojich klientov. Tie sa v priebehu roka zvyšovali, keď stúpali najmä zdroje od domácností.

Z tohto pohľadu bol rok 2008 špecifický najmä prípravou na prijatie eura, čo prispelo k nárastu vkladov, najmä v poslednom štvrtroku a pokračujúcimi redemáciami podielových fondov. Rástli aj úvery poskytnuté klientom, avšak pomalšie ako zdroje, ktoré banky získavali z tohto sektora. Ešte stále silný rast ekonomiky za celý rok 2008 podporil úverovanie najmä domácností a podnikov.

Podobne ako zdroje a úvery od klientov, v roku 2008 rástol aj objem medzibankových obchodov. Zdroje od bánk a úvery bankám sú v úzkej korelácii. Väčšinou ide o zdroje, ktoré banky zís-

kávajú od zahraničných bánk, a tie sa následne investujú do NBS. Banky v takýchto prípadoch často vystupujú v pozícii sprostredkovateľov.

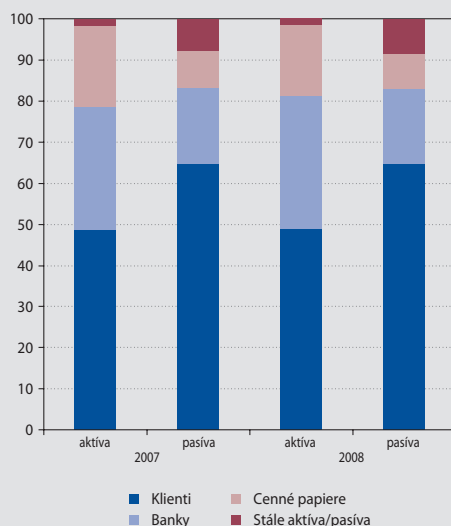
Na aktívnej strane banky medziročne znížili objem investícií do cenných papierov. Dôvodom je ukončenie splatnosti niektorých emisií štátnych dlhopisov, ale aj prebiehajúca finančná kríza. V dôsledku toho niektoré banky znižovali najmä vystavenie voči zahraničným cenným papierom. Naopak, zdroje získané z cenných papierov rástli, najmä v dôsledku rastu úverov domácnostiam. Ten je priamo napojený na povinnosť hypotekárnych bánk emitovať hypotekárne záložné listy.

Z pohľadu stability sektora a najmä v súvislosti s prebiehajúcimi turbulenciami na finančných trhoch je dôležité, že klesol pomer objemu úverov k objemu vkladov (LDR – *loan-to-deposit ratio*).

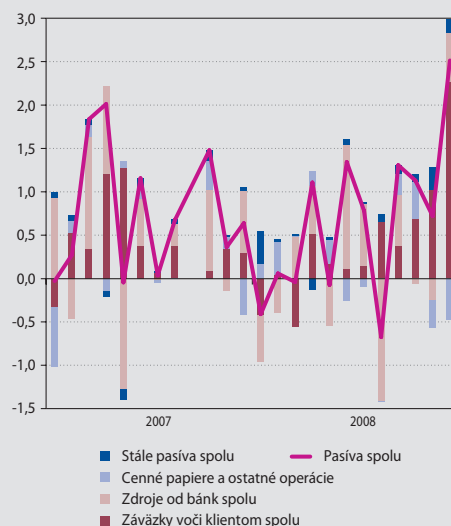
BANKOVÝ SEKTOR

Graf 11 Hlavné položky aktív a pasív (%)

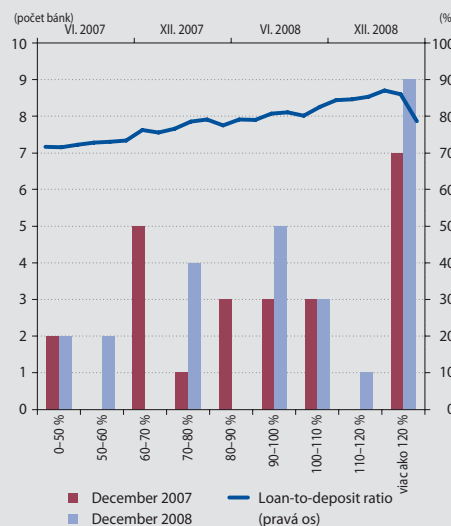
Zdroj: NBS.

Graf 12 Medzimesačné zmeny jednotlivých zložiek pasív (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Graf 13 LDR: vývoj a rozdelenie

Zdroj: NBS.

Poznámka: Na dolnej vodorovnej osi sú intervaly ukazovateľa, na ľavej zvislej osi je počet bánk s danou hodnotou. Na hornej vodorovnej osi je dátum priemernej hodnoty ukazovateľa, na pravej zvislej osi je jeho priemerná hodnota.

Inými slovami, banky pri financovaní klientov neboli závislé od volatilnejších finančných trhov, ale mali dostatok stabilných zdrojov od klientov. Ku koncu roka 2008 hodnota ukazovateľa za celý bankový sektor klesla na 79 %. Tento pokles bol spôsobený najmä zvýšeným objemom klient-

ských vkladov. Stav ukazovateľa odzrkadľuje hlavne vývoj v novembri a decembri 2008, keďže až do októbra jeho hodnota rástla a ku koncu tohto mesiaca bola 87 %.

Napriek poklesu ukazovateľa LDR v bankovom sektore ako celku, jeho hodnota naďalej rástla vo viacerých bankách. Najmä v pobočkách zahraničných bánk táto hodnota presahuje 100 %.

SEKTOR RETAILU

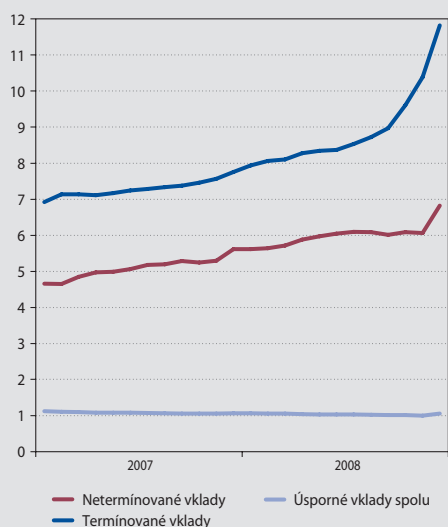
NÁRAST VKLADOV DOMÁCNOSTÍ

Zdroje od retailu už tradične tvoria najväčšiu časť zdrojov od klientov. Vyše 90 % vkladov retailu tvoria vklady domácností, pričom veľkú časť z nich tvoria vklady v domácej mene. Zdroje od retailu sú charakteristické vysokým zastúpením prvých troch najväčších bánk, ktorých podiel k decembru 2008 predstavoval celkovo 63,5 %.

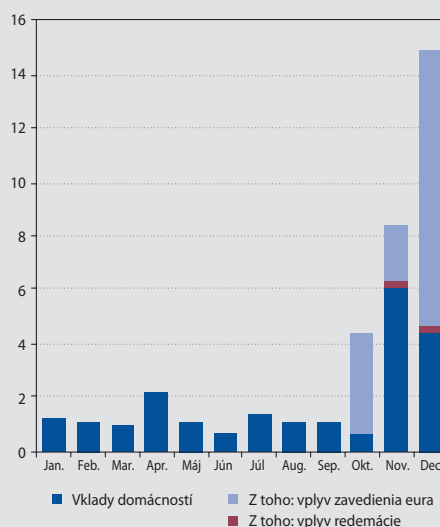
Už spomínaný vysoký nárast vkladov domácností bol zaznamenaný pri všetkých hlavných položkách. Najväčší nárast však nastal pri termínovaných vkladoch, ktoré ku koncu decembra 2008 narástli v medzioročnom porovnaní o 52 %.

Hlavným faktorom ovplyvňujúcim vysoký nárast vkladov domácností v poslednom štvrtroku 2008 bolo očakávané zavedenie eura, keď klienti bánk

Graf 14 Vklady domácností (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Graf 15 Predpokladaný vplyv redemcií a zavedenia eura na vklady domácností¹ (%)

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Poznámka: Údaje vyjadrujú percentuálne medzimesačné zmeny objemu vkladov.

vkladali svoje voľné prostriedky na bankové účty, aby sa im tieto prostriedky automaticky prepočítali na eurá po prechode na spoločnú menu. Na druhej strane mohol byť tento nárast čiastočne spôsobený aj redemáciami podielových fondov, keď kvôli nízkym výnosom v podielových fondoch klienti vyberali finančné prostriedky, pričom časť týchto prostriedkov následne uložili na účtoch v bankách.

Pri pohľade na termínované vklady podľa časovej viazanosti boli najvýznamnejšími položkami termínované vklady do 1 a 3 mesiacov a termínované vklady do 1 roka. Najväčšie nárasty pritom nastali hlavne u termínovaných vkladov do 3 mesiacov a u termínovaných vkladov do 1 roka.

Na rozdiel od termínovaných vkladov do 1 roka, pri termínovaných vkladoch do 3 mesiacov možno pozorovať nárast, či už miernejší alebo silnejší u všetkých bánk, s najväčším objemom tejto položky práve na konci roka.

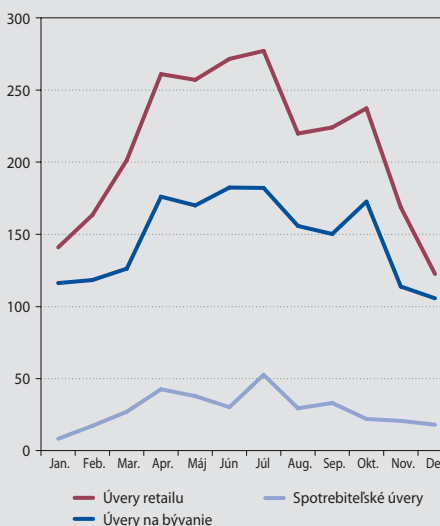
POKLES DOPYTU DOMÁCNOSTÍ PO NOVÝCH ÚVEROCH

Celkový objem úverov, ktoré banky poskytli retailovému sektoru, sa v priebehu roka 2008 zvýšil o štvrtinu. Vystavenie bankového sektora voči retailu sa tak k decembru 2008 medzироčne zvýšilo o takmer 2,5 mld. €. Podobne ako pri podnikoch, aj pri domácnostiach mal rok 2008 dve odlišné

fázy. Kým v prvom polroku čisté prírastky úverov mali rastúci trend, v druhom polroku tempo rastu pokleslo.

Doplňujúci pohľad na úverovanie domácností v roku 2008 získame pri pohľade na zmeny v objeme nových úverov. Tie začali klesať už na konci prvého štvrťroka 2008. V novembri 2008 objem

Graf 16 Medzироčné zmeny objemu úverov retailu (mil. EUR)

Zdroj: NBS.

¹ Na odhad vývoja vkladov domácností sa použila jednoduchá regresia, pri použití mesačných zmien logaritmov stavov vkladov domácností a niektorých makroekonomických ukazovateľov za obdobie marec 2004 až jún 2008. Na odhad vplyvu redemcií podielových fondov a zavedenia eura sa použil výstup odhadu vývoja vkladov, pričom rovnica sa rozšírila o mesačné zmeny logaritmu stavu vkladov podielových fondov v bankách a o 3 dummy (umelé) premenné, ktoré nadobúdajú jednotkovú hodnotu postupne v mesiacoch október, november a december 2008 a inde majú nulové hodnoty. Koefficienty pri nových premenných boli odhadnuté z mesačných údajov z obdobia marec 2004 až december 2008. Koefficient pri vkladoch podielových fondov slúži na odhad vplyvu redemcií podielových fondov, koefficienty pri jednotlivých dummy premenných slúžia na odhad vplyvu ostatných udalostí v posledných troch mesiacoch na vývoj vkladov domácností. Najväčší vplyv na tento vývoj v posledných troch mesiacoch sme pritom pripísali práve zavedeniu eura.

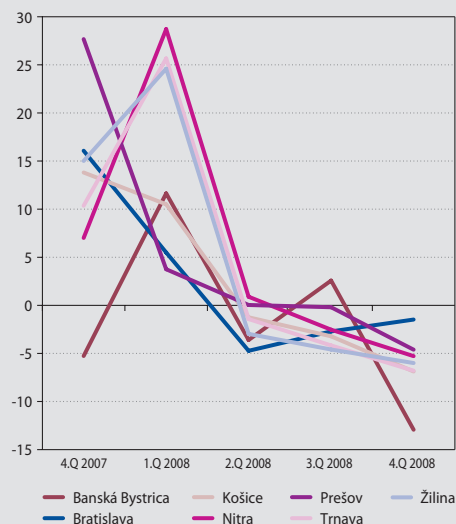
BANKOVÝ SEKTOR

nových spotrebiteľských úverov a úverov na bývanie bol dokonca nižší ako v rovnakom období roku 2007.

Na vývoj úverovania domácností v roku 2008 malo vplyv hneď niekoľko faktorov. Najskôr sa začala prejavovať situácia na trhu s nehnuteľnosťami. Vplyv vysokého nárastu cien nehnuteľností vidíme najmä na klesajúcom tempe rastu novoposkytnutých úverov. Ako sme uvádzali v minulých analýzach, nárast cien nehnuteľností, najmä v roku 2007 a prvom štvrťroku 2008, výrazne prevýšil rast príjmov obyvateľstva. Tento trend zákonite viedol k poklesu dopytu na trhu nehnuteľností a k poklesu ich cien, ktorý sa prvýkrát objavil v druhom štvrťroku 2008. Pokles v cenách nehnuteľností priniesol so sebou nový trend na trhu nehnuteľností. Dopyt sa dostal do silnejšej pozície ako ponuka, čo sa prejavuje najmä v očakávaní poklesu cien a ponuka začala veľmi rýchlo prevyšovať dopyt. Tento trend pokračoval v priebehu celého roka 2008.

V treťom štvrťroku sa v domácej ekonomike začali výraznejšie prejavovať dopady finančnej krízy. Negatívne výsledky podnikového sektora sa pomerne rýchlo preniesli do zamestnanosti (do medziročného poklesu zamestnanosti v priemysle v novembri a decembri 2008) a príjmov obyvateľstva. V novembri a decembri 2008 výrazne poklesla dôvera spotrebiteľov. Vývoj v po-

Graf 18 Štvrťročné zmeny cien trojizbového bytu v krajských mestách (%)

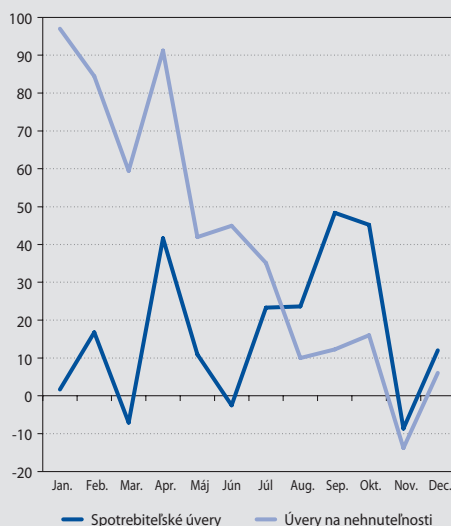
Zdroj: Cenová mapa nehnuteľností.

Poznámka: V grafe sú vyjadrené percentuálne zmeny cien nehnuteľností medzi jednotlivými štvrťrokmi.

slednom štvrťroku ešte viac prispel k poklesu cien na trhu rezidenčných nehnuteľností.

Tieto faktory výrazne prispeli k poklesu dopytu domácností po nových úveroch. Nižšiu ochotu obyvateľstva zadlžovať sa zaznamenali takmer všetky banky. Negatívne trendy v ekonomike a na trhu nehnuteľností znížili dopyt po všetkých typoch úverov.

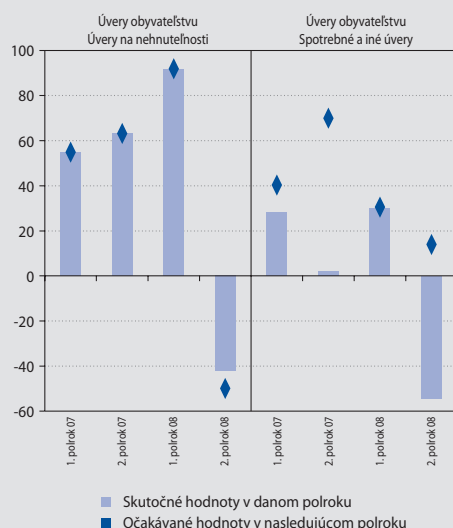
Graf 17 Medziročné zmeny objemov novoposkytnutých retailových úverov (%)

Zdroj: NBS.

Zmenil sa aj postoj bánk pri poskytovaní nových úverov. Neistota ohľadom budúceho ekonomického vývoja a finančnej pozície domácností a pokračujúci pokles cien na trhu nehnuteľností sa prejavili na sprísňovaní štandardov pri poskytovaní úverov. Prejavilo sa to na prísnejšom posudzovaní jednotlivých žiadostí o úvery, vyšších úrokových sadzbach a prísnejších požiadavkách na zabezpečenie úverov. Viaceré banky v druhom polroku znížili LTV na nové úvery.

Zatiaľ čo negatívny vývoj v ekonomike a na trhu nehnuteľností zasiahol všetky banky pri poskytovaní nových úverov približne rovnako, postoj jednotlivých bánk k zmenám úverových štandardov sa značne odlišoval. Odlišnosti medzi bankami pri vnímaní možného rizika prostredníctvom úverových štandardov sa čiastočne prejavili na objeme nových úverov, ktoré jednotlivé banky poskytli.

Graf 19 Dopyt obyvateľstva po nových úveroch (%)

Zdroj: NBS, Dotazník o vývoji úverových štandardov.

Poznámka: Údaje sú uvedené vo forme čistého percentuálneho podielu, kladná hodnota znamená zvýšenie dopytu. Zmeny dopytu vyjadrujú subjektívny pohľad bánk.

Graf 20 Vývoj úverových štandardov na úvery obyvateľstvu (%)

Zdroj: NBS, Dotazník o vývoji úverových štandardov.

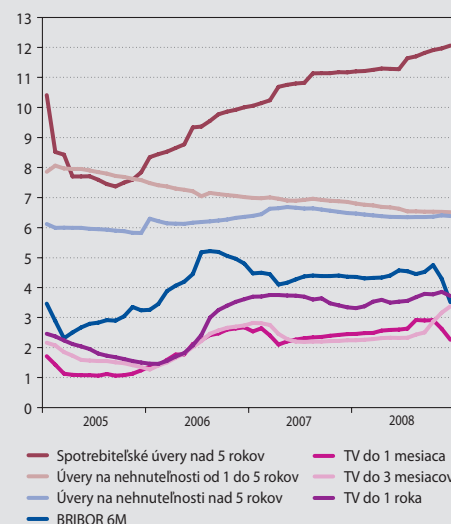
Poznámka: Údaje sú uvedené vo forme čistého percentuálneho podielu, kladná hodnota znamená zmiernenie štandardov. Zmeny štandardov vyjadrujú subjektívny pohľad bánk.

Sprísňovanie štandardov všeobecne nemalo na objem poskytnutých úverov taký vplyv ako mal pokles dopytu. Neochota domácností zadlžovať sa podstatne viac prispela k poklesu tempa rastu úverov. Aj keď prístup bánk je v mnohých prípadoch opatrný, pre banky je financovanie domácností, najmä prostredníctvom úverov na bývanie, významným zdrojom ziskovosti. Z pohľadu bánk by výrazné sprísňovanie štandardov na úvery na nehnuteľnosti mohlo ešte viac oslabiť trh s nehnuteľnosťami, a tým ešte viac znížiť dopyt po úveroch.

VÝVOJ ÚROKOVÝCH SADZIEB

Vývoj úrokových sadzieb na vklady obyvateľstva odrážal aj počas roka 2008 vývoj medzibankových úrokových sadzieb, keď ich hodnota sa menila iba mierne, resp. ostala na zhruba nezmenenej úrovni počas prvých troch štvrtrokov. V poslednom štvrtroku sa hodnoty mierne zvýšili a následne poklesli spolu s poklesom medzibankových sadzieb. Výnimku tvoria termínované vklady do troch mesiacov, ktorých hodnota rástla do konca roka. To pravdepodobne súviselo so zavedením eura, a s tým spojeným zvýšeným konkurenčným tlakom zo strany bánk v snahe získať voľné prostriedky obyvateľstva.

Úrokové sadzby na úvery na nehnuteľnosti ani počas roka 2008 nevykázali silnejšiu prepojenosť so sadzbami medzibankového trhu. Ich výška je výraznejšie ovplyvňovaná úrokovými sadzbami na hypotekárne záložné listy.

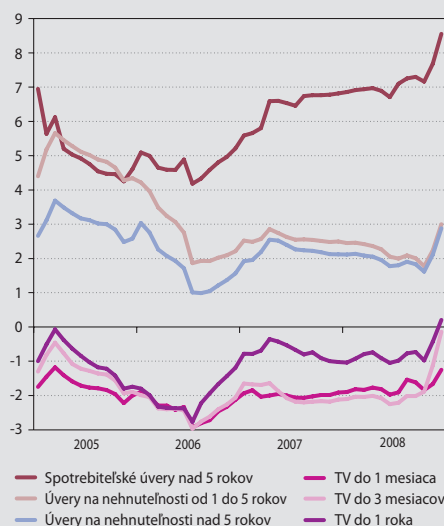
Graf 21 Úrokové sadzby z vkladov a úverov obyvateľstva (%)

Zdroj: NBS.

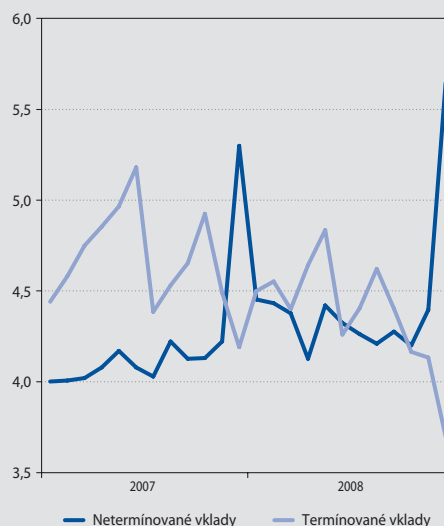
BANKOVÝ SEKTOR

Graf 22 Spready medzi úrokovými sadzbami z vkladov a úverov obyvateľstva a 6-mesačným BRIBOR-om (p. b.)

Zdroj: NBS.

Graf 23 Vybrané položky vkladov podnikov (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Miernejší pokles sadzieb na vklady obyvateľstva ako medzibankových sadzieb spôsobilo mierne zníženie spreadov, v niektorých prípadoch sa spready dostali zo záporných do kladných hodnôt.

SEKTOR PODNIKOV

POKLES TERMÍNOVANÝCH VKLADOV PODNIKOV NA KONCI ROKA 2008

Zdroje od podnikov tvorili na konci roka 2008 druhú najväčšiu časť z celkových zdrojov od klientov. Podobne ako pri vkladoch od retailu, aj vklady podnikov možno charakterizovať vysokou koncentráciou, keď prvých päť bánk tvorilo 75 % trhu a prvé tri banky mali spolu podiel 57,6 %.

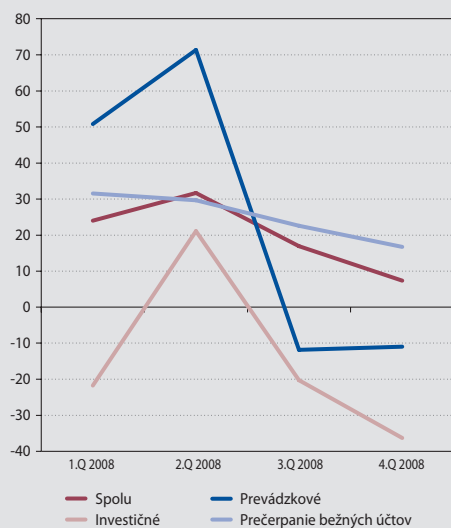
Z vkladov podnikov predstavovali korunové vklady dlhodobo viac ako 80 %. Podobne ako pri vkladoch obyvateľstva, zavedením eura sa očakával ďalší nárast podielu vkladov v domácej mene, keďže 81,6 % vkladov v cudzej mene tvorili vklady v eurách. Vklady v cudzej mene mali väčší podiel na celkových vkladoch hlavne v pobočkách zahraničných bánk.

Termínované vklady, ako aj netermínované vklady podnikov, tvoria dlhodobo zhruba 50 % celkových podnikových vkladov. Kým pri netermínovaných vkladoch bolo možné ku koncu roka 2008 pozorovať sezónny nárast, termínované vklady medziročne poklesli o 15,4 %. Pokles zaznamenali najmä v poslednom štvrtroku 2008, čo môže súvisieť so zhoršujúcou sa finančnou a likvidnou pozíciou podnikov v dôsledku negatívnych trendov v podnikovom sektore.

Termínované vklady tvorili hlavne krátkodobé vklady, keď podiel vkladov do 1 mesiaca bol ku koncu roka 2008 viac ako 80 %. Na druhej strane tento podiel vykazoval klesajúcu tendenciu, čo bolo spôsobené hlavne medziročným poklesom denných vkladov (-35,8 %) a termínovaných vkladov do 1 mesiaca (-23,0 %). Táto skutočnosť, spolu s vysokým podielom netermínovaných vkladov, súvisí pravdepodobne s využívaním vkladových účtov zo strany podnikov hlavne na zabezpečenie cash-flow.

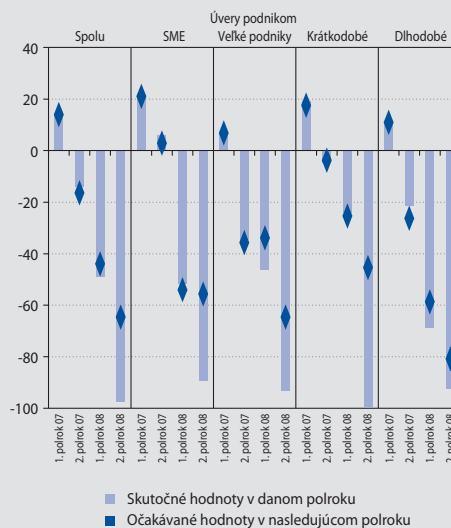
SPOMALENIE RASTU ÚVEROV PODNIKOM V POSLEDNOM ŠTVRTROKU 2008

Napriek negatívnemu vývoju na finančných trhoch a v reálnej ekonomike najmä v poslednom štvrtroku 2008, financovanie podnikového sektora bankami stúplo ku koncu decembra 2008

Graf 24 Medziročné zmeny stavu úverov podnikom (%)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Graf ukazuje medziročnú percentuálnu zmenu v jednotlivých štvrtrokoch roka 2008.

Graf 25 Zmeny úverových štandardov na úvery podnikom (%)

Zdroj: NBS, Dotazník o úverových štandardoch.

Poznámka: Údaje sú uvedené vo forme čistého percentuálneho podielu, kladná hodnota znamená zmiernenie štandardov. Zmeny štandardov vyjadrujú subjektívny pohľad bánk.

medziročne o takmer 14 %. Rástli všetky hlavné agregáty podnikových úverov – investičné úvery, prevádzkové úvery a prečerpania na bežných účtoch.

Z pohľadu vývoja v jednotlivých bankách, svoje postavenie si posilnili tri najväčšie banky (ich tržový podiel bol takmer 50 %). Iba mierny rast zaznamenali stredne veľké banky a pobočky zahraničných bánk.

To, čo sa v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi zmenilo na trhu podnikových úverov, je tempo rastu úverov. Rozdielny vývoj bol zaznamenaný najmä v prvom a druhom polroku 2008. Kým v prvom polroku malo tempo rastu stúpajúci trend, v treťom a štvrtom štvrtroku tempo medziročného rastu bolo nižšie alebo negatívne. Medziročný nárast objemu nových úverov v slovenských korunách poskytnutých v poslednom štvrtroku bol iba 7 %, kým v druhom polroku bol na úrovni až 32 %. Medziročný pokles v treťom a štvrtom štvrtroku zaznamenali banky pri investičných a prevádzkových úveroch.

Tempo rastu úverov však nebolo jedinou oblasťou na trhu podnikových úverov, ktorá bola negatívne ovplyvnená finančnou krízou. Banky sa pri poskytovaní úverov všeobecne začali v dru-

hom polroku 2008 správať podstatne opatrnejšie. Dôvodom bolo najmä negatívne vnímanie budúceho ekonomického vývoja a rizikovosť určitých odvetví, voči ktorým sú exponované. Dôvodom na prísnejšie podmienky bol aj nárast cien medzibankových zdrojov, ktorých výška má významný vplyv na úrokové sadzby na úvery podnikom.

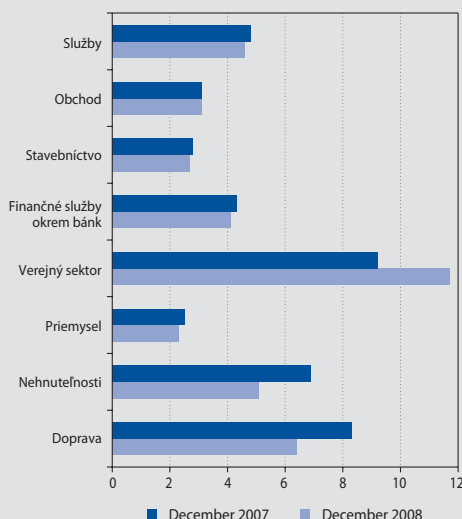
Banky začali vo väčšej miere rozlišovať možnú rizikovosť sektorov a podstatnou sa pre ne stala prehľadnosť a návratnosť peňažných tokov. Obozretnosť bánk sa prejavila na viacerých parametroch podnikových úverov. Prísnejšie podmienky banky požadovali pri rôznych zmluvných podmienkach úverov. V sektore nehnuteľností sa to prejavilo najmä v požiadavkách na výšku kapitálového podielu investora, zmluvnú obsadenosť priestorov a pod. Vo všeobecnosti banky, či už v sektore nehnuteľností alebo v iných sektoroch, kladli väčší dôraz na istotu návratnosti peňažných tokov.

Turbulencie na finančných trhoch sa pomerne rýchlo prejavili na raste úrokových sadzieb na nové úvery. Citlivosť podnikov na zmeny úrokových sadzieb na medzibankových trhoch sa v priebehu roka ešte viac zvýšila. V decembri bol takmer celý objem nových úverov poskytnutý s pohyblivou fi-

BANKOVÝ SEKTOR

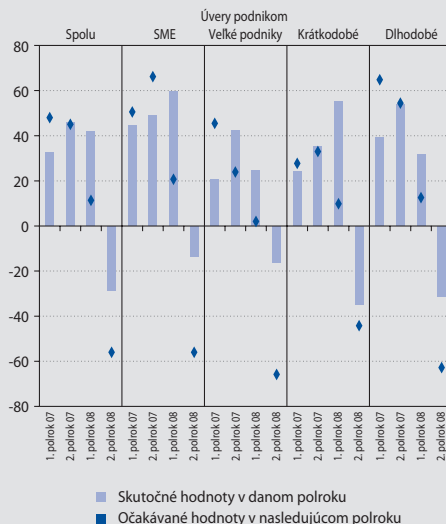
Graf 26 Priemerné splatnosti stavu úverov podľa sektorov (roky)

Zdroj: NBS, Register úverov a záruk.

Poznámka: Splatnosť za jednotlivé sektory je vážená objemom jednotlivých úverov.

Graf 27 Zmeny v dopyte podnikov po úveroch (%)

Zdroj: NBS, Dotazník o úverových štandardoch.

Údaje sú uvedené vo forme čistého percentuálneho podielu, kladná hodnota znamená zvýšenie dopytu. Zmeny dopytu vyjadrujú subjektívny pohľad bánk.

xáciou sadzby alebo so sadzbou do jedného roka. Platilo to aj pre investičné úvery a úvery na nehnuteľnosti (v decembri 2007 bol podiel úverov s najkratšou fixáciou približne 70 %).

Prísnejší prístup bánk sa prejavil v poklese doby splatnosti podnikových úverov. Prejavilo sa to najmä v sektoroch, ktoré sú všeobecne vnímané ako citlivejšie na pokles ekonomického cyklu.² Výraznejšie klesla priemerná splatnosť na portfólio úverov voči podnikom v sektore nehnuteľností a dopravy. Naopak, vzrástla priemerná doba splatnosti úverov vo verejnom sektore.

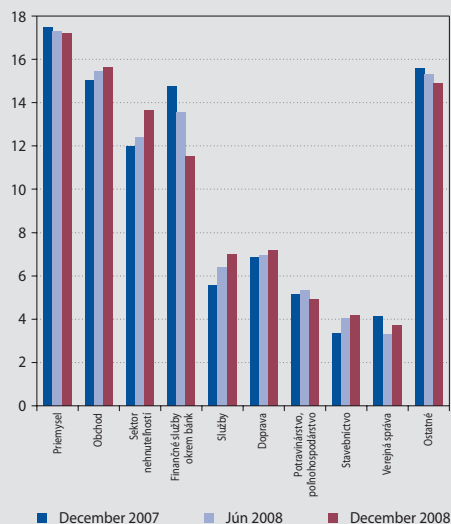
Banky sprísňovali požiadavky aj na zabezpečenie. Požiadavky sa sprísňovali nielen pri nových úveroch, vo viacerých prípadoch banky požadovali dodatočné zabezpečenie pri existujúcich úveroch.

K celkovému poklesu tempa rastu úverov výrazne prispel aj pokles dopytu po nových úveroch zo strany podnikov. S poklesom produkcie a odbytu, a hlavne v očakávaní negatívnych budúcich ekonomických vyhládok, podnikový sektor znížil dopyt po financovaní z bánk. Takmer všetky banky v sektore zaznamenali pokles záujmu zo strany podnikového sektora. Dopyt klesal v sektore veľkých korporácií, ako aj u malých a stred-

ných podnikov. Rovnako sa dotkol dlhodobých a krátkodobých úverov.

Štruktúra podnikových úverov bánk podľa sektorov odrážala do veľkej miery štruktúru domácej ekonomiky. V priebehu roka 2008 sa štruktúra vystavenia výrazne nemenila.

Graf 28 Štruktúra portfólia úverov nefinančným spoločnostiam podľa sektorov (%)

Zdroj: NBS.

² Približné rozdelenie sektorov podľa citlivosti na zmenu ekonomického cyklu je uvedené v Boxe 6.

Kým v prvom polroku 2008 objem úverov v jednotlivých sektoroch rástol, v druhom polroku vystavenie bánk voči viacerým sektorom pokleslo.

V druhom polroku bol pokles úverového dopytu zaznamenaný najmä u finančných spoločností okrem bánk (prevažne u spoločností splátkového predaja, leasingových a faktoringových spoločností) a v priemyselnom sektore.

Najvyšší nárast zaznamenal sektor nehnuteľností. Vystavenie sektora voči komerčným a rezidenčným nehnuteľnostiam dosiahlo na konci roka 2008 viac ako 2,7 mld. €, pričom v druhom polroku 2008 sa stav zvýšil o približne 200 mil. €.

VÝVOJ ÚROKOVÝCH SADZIEB

Úrokové sadzby z podnikových vkladov a úverov dlhodobo vykazujú silnejšiu prepojenosť na medzibankové úrokové sadzby než možno pozorovať v prípade obyvateľstva. Táto skutočnosť sa prejavuje hlavne v rýchlejšom a markantnejšom premietnutí zmien medzibankových sadzieb do sadzieb tak z podnikových vkladov, ako aj podnikových úverov.

Úrokové sadzby z vkladov sa počas prvých troch štvrtrokov 2008 menili iba mierne, kým v poslednom štvrtroku po miernom náraste, resp. po ne-

zmenených úrovniach nastal pokles, ktorý sprevádzal pokles medzibankových sadzieb.

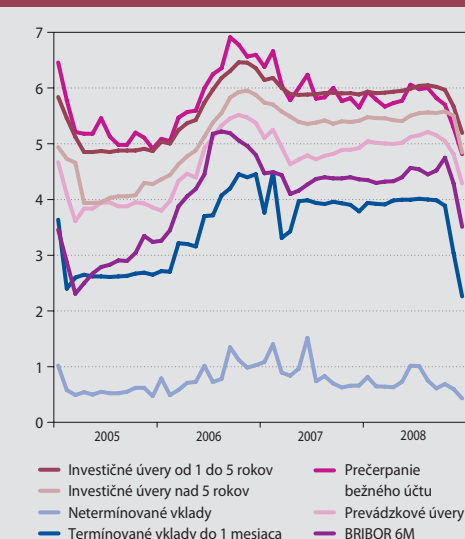
Úrokové sadzby z úverov vykazovali, podobne ako niektoré sadzby z vkladov, mierny nárast počas roka, kým v poslednom štvrtroku nastal ich pokles. Nakoľko pokles podnikových sadzieb bol miernejší ako pokles medzibankových sadzieb, v prípade úverov došlo k miernemu zvýšeniu úrokového diferenciálu, kým v prípade vkladov k jeho zníženiu.

OSTATNÉ SEKTORY

Objem vkladov finančných spoločností okrem bánk poklesol v medzioročnom porovnaní o 16,3 % a ku koncu roka 2008 tieto vklady tvorili už len 6 % celkových zdrojov od klientov. Vklady finančných spoločností okrem bánk tvoria prevažne vklady penzijných fondov a poisťovní (41,2 %), vklady finančných sprostredkovateľov (39,9 %) a vklady podielových fondov peňažného trhu (18,9 %). U týchto zložiek nastal medziročný nárast iba v prípade vkladov finančných sprostredkovateľov o 17,6 %.

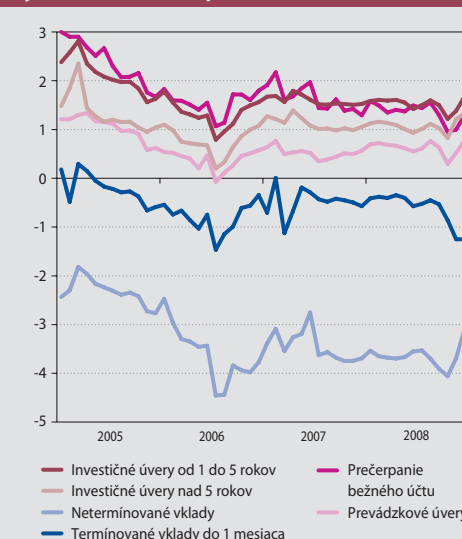
Výrazný pokles zaznamenali najmä vklady penzijných fondov a poisťovní (takmer o 20 %). Z 18 bánk, ktoré vykázali ku koncu roka 2008 nenu-

Graf 29 Úrokové sadzby z vkladov a úverov podnikov (%)

Zdroj: NBS.

Graf 30 Spready medzi úrokovými sadzbami z vkladov a úverov podnikov a 6-mesačným BRIBOR-om (p. b.)

Zdroj: NBS.

Box 2

UKAZOVATEĽ LIKVIDNÝCH AKTÍV

Ako reakciu na prejavy svetovej finančnej krízy prijala NBS niekoľko opatrení na ochranu slovenského bankového sektora a zaistenie jeho stability. Jedným z nich je aj nariadenie, ktoré má zaisťovať dostatočnú úroveň likvidity jednotlivých bánk na ochranu pred nadmerným poklesom likvidných aktív. Ide o ukazovateľ likvidných aktív³, ktorým sa rozumie pomer súčtu likvidných aktív k súčtu volatilných pasív. Tento ukazovateľ nesmie klesnúť pod hodnotu 1. Rozloženie hodnôt ukazovateľa likvidných aktív k 31. decembru 2008 zobrazuje Graf 121 v časti Riziko likvidity. Na vyváženie vkladov verejnej správy, podnikov, bánk i obyvateľstva a iných záväzkov musí banka držať dostatočné množstvo likvidných aktív, teda hotovosti, vhodných cenných papierov a aktív splatných do jedného mesiaca. Preto môže mať likvidný ukazovateľ vplyv na poskytovanie dlhodobějších úverov, keďže fixuje istý objem likvidných aktív. Tento box by mal ukázať práve možné dopady a obmedzenia schopnosti bánk poskytovať nové úvery.

Rast pasív môže byť spôsobený zvýšením krátkodobých (so splatnosťou do jedného mesiaca) alebo dlhodobých záväzkov. V prípade rastu takýchto pasív narastú aj likvidné aktíva, ktoré by mohli banky využiť na poskytnutie nových úverov. Keďže sú však viazané obmedzeniami, ktoré vytvára ukazovateľ likvidných aktív, istá časť z týchto novozískaných aktív musí byť uložená len ako rezerva. Najmä pri bankách s už teraz veľmi nízkou hodnotou tohto ukazovateľa by to mohlo znamenať zablokovanie vysokého podielu nových zdrojov.

Pri teoretickom náraste krátkodobých vkladov o 10 % rozoberieme tri scenáre:

- a) snaha bánk udržať hodnotu indikátora na pôvodnej úrovni,
- b) zníženie indikátora na 90 % súčasnej hodnoty,
- c) zníženie indikátora až na hodnotu 1.

a) Pri snahe o fixáciu indikátora na pôvodnej úrovni by podiel novozískaných likvidných aktív fixovaných indikátorom dosahoval priemerne v sektore takmer 55 % novozískaných likvidných aktív. Ak by sa banky rozhodli využiť celých zvyšných 45 % na poskytovanie úverov, celková výška poskytnutých úverov by sa zvýšila o 4 %, pričom novoposkytnuté úvery v decembri 2008 by vzrástli o 22 %.

b) Keďže veľká väčšina bánk má indikátor na dostatočne vysokej úrovni, môžu si dovoliť nechať ho mierne klesnúť a využiť väčšiu časť získaných likvidných aktív na poskytnutie nových úverov. Pri znížení indikátora na 90 % súčasnej hodnoty by podiel novozískaných likvidných aktív fixovaných indikátorom dosahoval priemerne v sektore už len necelých 26 % novozískaných likvidných aktív. Celková výška poskytnutých úverov by mohla vzrásť o 13 %, výška novoposkytnutých úverov o 73 %.

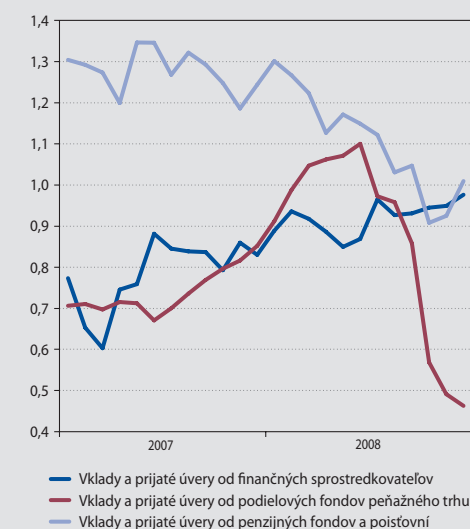
c) V poslednom prípade, pri predpoklade zníženia indikátora až na hraničnú hodnotu 1, nastáva najväčšia možnosť využitia novozískaných likvidných aktív. Podiel novozískaných likvidných aktív fixovaných indikátorom by dosiahol v sektore len niečo vyše 13 %. Dopad na možnosť poskytovania úverov by bol tiež markantný, celkový objem úverov by mohol vzrásť až o 30 %, novoposkytnuté úvery v decembri 2008 dokonca až o 168 %.

3 Opatrenie Národnej banky Slovenska z 28. októbra 2008 č. 18/2008 o likvidite bánk a pobočiek zahraničných bánk a o postupe riadenia rizika likvidity bánk a likvidity pobočiek zahraničných bánk a o zmene opatrenia Národnej banky Slovenska 11/2007 o predkladaní výkazov, hlásení a iných správ bankami, pobočkami zahraničných bánk, obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely vykonávania dohľadu a na štatistické účely.

lový objem týchto vkladov, nastal medziročný pokles objemu u 11 inštitúcií. Hodnota percentuálneho medziročného poklesu sa pohybovala v rozmedzí 18,8 % až 85,4 %. Pokles tejto položky bol sčasti spôsobený presunom prostriedkov vo fondoch dôchodkových správcovských spoločností z bankových účtov do dlhopisov.

Úrokové sadzby z týchto vkladov v podstate kopírovali pohyb medzibankových úrokových sadzieb príslušných splatností, keď sa počas roka 2008 menili len mierne a ku koncu roka poklesli. To znamená, že výnos z peňažných prostriedkov vo fondoch dôchodkových spoločností ulože-

Graf 31 Vklady finančných spoločností okrem bánk (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

ných na termínovaných účtoch odráža stav medzibankových sadzieb.

Vklady od finančných sprostredkovateľov rástli v medziročnom porovnaní vo väčšine bánk. Najmenšiu položku tvorili ku koncu roka 2008 vklady podielových fondov peňažného trhu. Pokles nastal hlavne v poslednom štvrtroku, keď sa celková hodnota vkladov prepadla na úroveň z decembra 2006. Tento prudký pokles bol spôsobený hlavne redemáciami v podielových fondoch vyvolanými nízkymi výnosmi spôsobenými krízou na finančných trhoch. Ako však už bolo spomínané, klienti čast' svojich peňažných prostriedkov, ktoré vybrali z podielových fondov, ukládali na účty v bankách, čo spolu s pomerne nízkym podielom týchto vkladov na bilančnej sume (0 % až 5 %) znamená, že tento pokles by nemal pre banky spôsobiť významné problémy z hľadiska financovania.

Výrazný prepád zaznamenal v roku 2008 objem úverov poskytnutých finančným spoločnostiam (okrem bánk). Vystavenie voči tomuto sektoru pokleslo v priebehu roka o takmer 15 %. Znižovanie sa začalo na konci prvého štvrtroka 2008 a následne priebežne pokračovalo do konca roka.

Veľká časť týchto úverov sa poskytla leasingovým spoločnostiam, spoločnostiam splátkového pre-

daja a faktoringovým spoločnostiam. Tieto úvery sa tak nepriamo poskytovali na financovanie investícií v podnikovom sektore (najmä na nákup automobilov a strojov) a na spotrebné investície domácností (najmä na spotrebu prostredníctvom splátkových spoločností, nákup automobilov).

Najvýznamnejšiu časť tvorili úvery lízingovým spoločnostiam domácich bánk (takmer polovica z celkového objemu). Veľkú časť tvorili aj úvery finančným spoločnostiam automobilových spoločností. Splátkové spoločnosti mali približne 10 % z objemu úverov.

V priebehu roka klesali najmä úvery bánk lízingovým spoločnostiam a vo vybraných bankách sa znížilo aj vystavenie voči splátkovým spoločnostiam.

VEREJNÁ SPRÁVA

Objem vkladov verejnej správy sa vyvíjal porovnateľne s predchádzajúcimi obdobiami. Takmer 90 % vkladov sa koncentrovalo v piatich bankách.

Ku koncu decembra 2008 sa na vkladoch verejnej správy podieľali vklady ústrednej štátnej správy vo výške 78,5 % a 21,5 % tvorili vklady územnej samosprávy.

Vklady ústrednej štátnej správy tvorili vklady v korunách vo výške 2,2 mld. € a vklady v eurách vo výške 0,7 mld. €. Až 95 % vkladov v korunách tvorili termínované vklady, prevažne do 1 mesiaca. Vklady v eurách predstavovali najmä vklady ARDAL-u a Fondu národného majetku. Tieto vklady boli takmer výlučne jednoduchové. K 31. decembru 2008 celkovo 99,72 % týchto vkladov bolo uložených v jednej banke.

Úrokové sadzby, podobne ako v prípade podnikov alebo finančných spoločností okrem bánk, sledovali vývoj medzibankových úrokových sadzieb, následkom čoho sadzby pri dôležitých splatnostiach ku koncu roka poklesli.

Pri financovaní verejnej správy bola zaznamenaná stagnácia. Objem poskytnutých úverov sa v podstate nezmenil. Väčšina bánk zaznamenala pokles vystavenia voči tomuto sektoru.

BANKOVÝ SEKTOR

Na rozdiel od verejnej správy a finančných spoločností, banky výrazne zvyšovali úverové vystavenie voči nerezidentom. V roku 2008 stúpol objem úverov v tomto sektore o štvrtinu. Najčastejšie išlo o investície umiestnené v krajinách východnej Európy, Českej republike, na Cypre a v Nemecku. Výraznejšiu aktivitu v tejto oblasti prejavilo iba niekoľko bánk.

CENNÉ PAPIERE

NIŽŠÍ OBJEM EMITOVANÝCH HYPOTEKÁRNYCH ZÁLOŽNÝCH LISTOV V POSLEDNOM ŠTVRTROKU 2008

Hodnota dlhopisov emitovaných rezidenčnými bankami predstavujúcich alternatívny spôsob financovania popri vkladoch, narástla ku koncu decembra 2008 v medzioročnom porovnaní o 7,9 % na 4 mld. €. Ku koncu roka tak tvorili 6,4 % celkových pasív bankového sektora.

Najväčší podiel na emitovaných dlhopisoch (83 %) majú hypotekárne záložné listy (HZL), ktoré sú povinné emitovať banky poskytujúce hypotekárne úvery. Emisia HZL bola najmarkantnejšia v strede roka, keď počas mesiacov apríl až august banky emitovali HZL v celkovej nominálnej hodnote 843 mil. €. Táto vysoká hodnota súvisí s vývojom na trhu s hypotekárnymi úvermi, keď

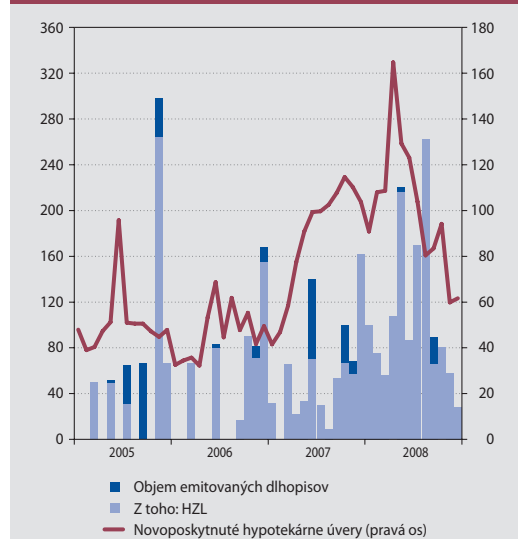
práve počas tohto obdobia dosahovali objemy novoposkytnutých hypotekárnych úverov svoje maximá.

Od septembra sa však situácia zmenila a banky počas posledných štyroch mesiacov emitovali nové HZL už len v objeme 232 mil. €. V decembri bola nominálna hodnota nových emisií dokonca na úrovni 28 mil. €, čo je najnižšia hodnota od augusta 2007. Jednoznačne tu možno hovoriť o negatívnom dopade finančnej krízy prejavujúcom sa najmä ťažkosťami pri získavaní dlhodobých zdrojov. V poslednom štvrtroku 2008 nielen stúpili ceny dlhodobých zdrojov, ale ich dostupnosť sa značne obmedzila. To výrazne obmedzilo možnosti bánk na financovanie prostredníctvom dlhopisov.

Banky sa pri nových emisiách museli prispôbiť trhovým podmienkam. Okrem nižšieho objemu sa to prejavilo najmä na skrátení maturity cenných papierov. Priemerná maturita emisií v poslednom štvrtroku dosiahla 2 roky. Veľká časť nových HZL nebola emitovaná prostredníctvom burzy cenných papierov, ale bola priamo predaná investorom.

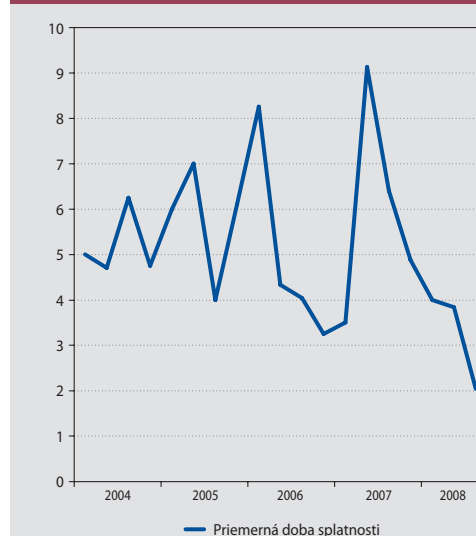
Kedže prevažná časť emitovaných dlhopisov maturuje do roka 2013, možno predpokladať, že

Graf 32 Celkové nominálne hodnoty emitovaných dlhopisov za jednotlivé mesiace a vývoj hypotekárnych úverov (mil. EUR)

Zdroj: NBS.

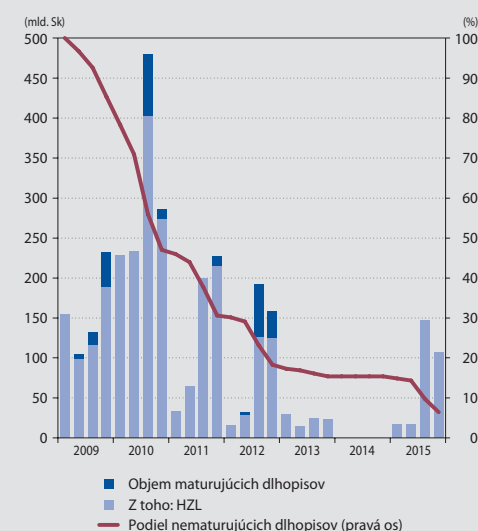
Graf 33 Doba splatnosti emitovaných dlhopisov (roky)

Zdroj: NBS.

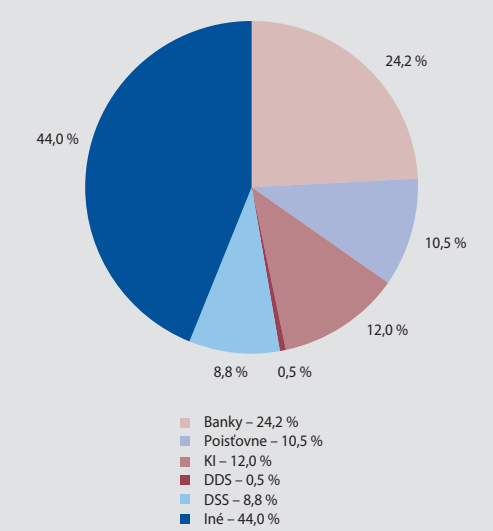
Poznámka: Údaje predstavujú splatnosť dlhopisov emitovaných v danom štvrtroku.

Graf 34 Objem dlhopisov s maturitou do konca roka 2015 (mld. EUR, %)

Zdroj: NBS.

Graf 35 Umiestnenie HZL emitovaných od roku 2004 v rámci jednotlivých sektorov

Zdroj: NBS.

v prípade pretrvávajúcich problémov na finančných trhoch budú banky vystavené náročným podmienkam pri umiestňovaní nových emisií na primárnych trhoch. Na druhej strane, vzhľadom na očakávaný pokles objemu nových hypotekárnych úverov, potreba emisií nových HZL pravdepodobne poklesne.

V rámci domáceho trhu boli emitované HZL umiestňované hlavne do bankového sektora, do sektora poisťovní a kolektívneho investovania. Najväčší podiel však tvoria HZL nakúpené ostatnými spoločnosťami, pričom ide hlavne o cenné papiere umiestnené v zahraničí.

Banky s najväčším emitovaným objemom HZL majú významnú časť emitovaných cenných papierov umiestnených v zahraničí, kým banky s menším podielom emitovaných HZL majú svoje HZL umiestnené z veľkej časti na domacom trhu. Najväčšie objemy sa nachádzajú hlavne v skupinách bánk s najväčším emitovaným objemom HZL, vo fondoch II. dôchodkového piliera a v sektore poisťovní.

V podstate dochádza k situáciám, keď si banky pri nových emisiách navzájom odkupujú svoje cenné papiere. Najväčší emitenti nie sú ale schopní takto umiestniť cenné papiere na domacom trhu v celkovom objeme a sú nútení umiestňovať emisie v zahraničí.

Dlhopisy iné ako HZL tvoria iba malú časť celkového portfólia emitovaných dlhopisov (6 % k 31. decembru 2008). Počas roka emitovali taketo dlhopisy iba dve banky v mesiacoch máj a september v celkovej menovitej hodnote 26 mil. €.

POKLES INVESTÍCIÍ DO CENNÝCH PAPIEROV

Finančná kríza spôsobila bankám vo viacerých štátoch EÚ straty najmä prostredníctvom držby cenných papierov. Dôvodom boli najmä investície do zahraničných štruktúrovaných cenných papierov. Na prvý pohľad atraktívne cenné papiere v sebe často skrývali ťažko odhadnuteľné riziko.

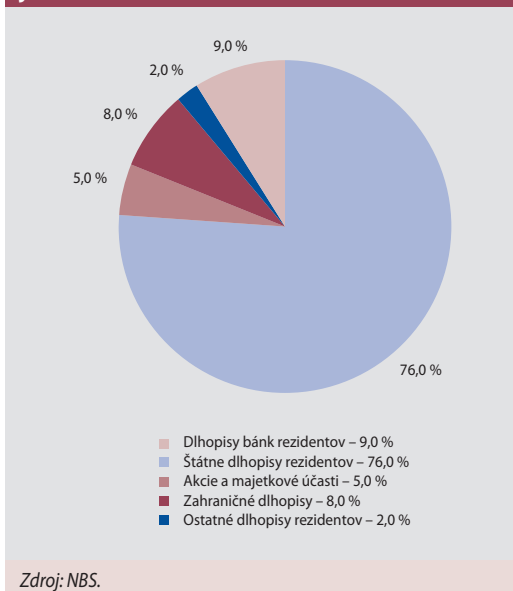
Slovenské banky potvrdzujú svoju orientáciu na domácu ekonomiku aj štruktúrou portfólií cenných papierov. Podiel rizikovejších, v mnohých prípadoch ťažko oceneľných cenných papierov, je pomerne nízky. Zahraničné dlhové cenné papiere tvorili na konci roka 2008 približne 8 % z celkového objemu cenných papierov. Veľká časť portfólia bola investovaná v domácich štátnych dlhopisoch alebo v hypotekárnych záložných listoch domácich bánk.

Ako sa už spomínalo, z pohľadu podielu jednotlivých sektorov bola štruktúra portfólií dlhových cenných papierov konzervatívna. Takmer 85 % z portfólia dlhových cenných papierov tvorili dlhopisy štátu a NBS. Nízke riziko mali aj dlhopisy

BANKOVÝ SEKTOR

Graf 36 Štruktúra cenných papierov v majetku bánk

sektora dopravy, keďže tie tvorili výlučne dlhopisy ŽSR.

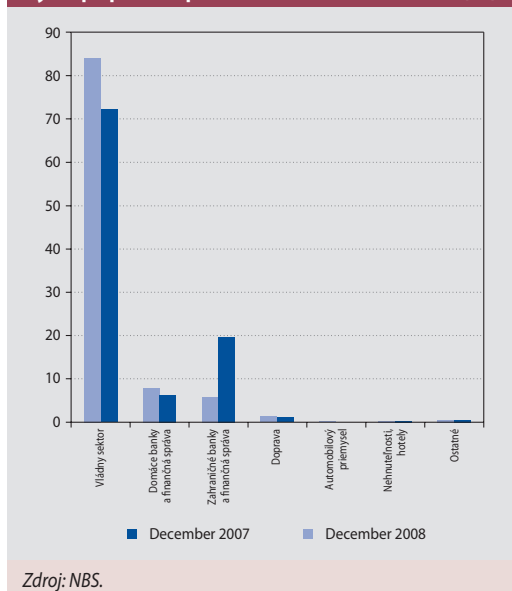
Podiel cenných papierov s nízkym rizikom medziročne stúpol. Dôvodom bol najmä pokles cenných papierov s vyšším rizikom. Vybrané banky výrazne obmedzili držbu rizikových cenných papierov, najmä v podobe zahraničných dlhopisov emitovaných bankami a finančnými spoločnosťami.

Pomerne výrazný podiel tvorili na konci roka 2008 dlhopisy bánk a finančných spoločností. Mierne vyšší podiel tvorili dlhopisy emitované domácimi bankami a finančnými spoločnosťami. V rámci nich mali dominantné postavenie HZL domácich bánk.

Z pohľadu posledného vývoja na finančných trhoch je zaujímavá štruktúra zahraničných dlhových cenných papierov. Práve dlhopisy, najmä v štruktúrovanej podobe, emitované bankami a finančnými spoločnosťami z USA, sa podstatnou mierou podieľali na stratách bánk v posledných mesiacoch.

Dlhopisy zahraničných bánk a finančných spoločností v portfóliách slovenských bánk mali pomerne rozmanitú štruktúru. Veľká časť z nich bola emitovaná bankami a finančnými spoločnosťami v rámci EÚ, pričom vysoký

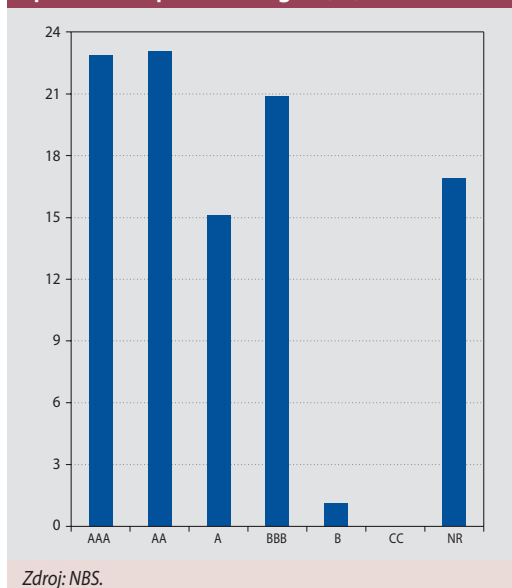
Graf 37 Štruktúra portfólia dlhových cenných papierov podľa sektorov emitenta (%)

podiel mali najmä emisie významných európskych bánk. Podiel bánk z USA bol iba mierne vyšší ako 5 %.

Kreditné riziko týchto cenných papierov, merané ratingovými stupňami, bolo relatívne nízke. Viac ako 80 % tvorili dlhopisy s investičným ratingom.

Graf 38 Rozdelenie dlhových cenných papierov zahraničných bánk a finančných spoločností podľa ratingov (%)

Poznámka: Ratingy rôznych ratingových spoločností sú vyjadrené ako ekvivalent ratingu spoločnosti Standard & Poor's.

Z pohľadu likvidačného statusu, podiel zabezpečených cenných papierov a cenných papierov v senior pozícii bol iba 35 %. Väčšina týchto dlhopisov je nezabezpečená.

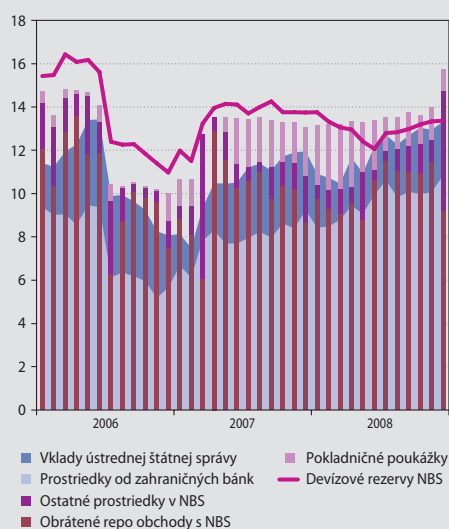
Podiely dlhopisov ostatných podnikových sektorov boli relatívne nízke.

Majetkové cenné papiere tvoria pomerne zanedbateľnú časť portfólií bánk. Väčšinou ich tvoria domáce akcie a majetkové účasti. Väčší absolútny objem držia najmä veľké banky. Ich podiel na celkových investíciách do cenných papierov je však zanedbateľný.

BANKY

Medzibankové aktíva narástli v ročnom porovnaní celkovo o 23,4 %, k 31. decembru 2008 dosiahli hodnotu 20,4 mld. € a tvorili 32,4 % bilančnej sumy. Najväčší nárast nastal v poslednom mesiaci, keď sa aktíva zvýšili o vyše 2,9 mld. € (t. j. o 17,1 %). Vývoj medzibankových pasív bol porovnateľný s rokom 2007. V medzioročnom porovnaní narástli celkové zdroje od bánk o 11 % a dosiahli tak hodnotu 11,4 mld. €. Tento objem tvoril 18,2 % bilančnej sumy.

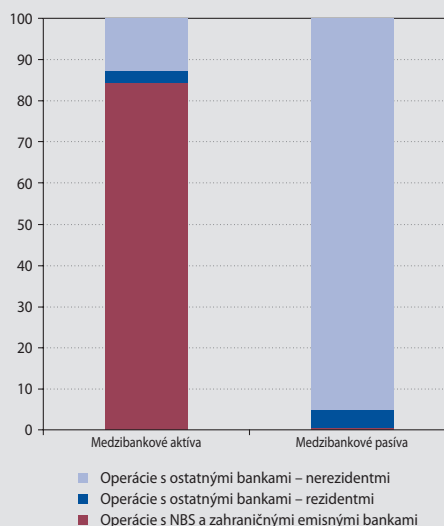
Graf 39 Vývoj vybraných položiek medzibankových aktív a pasív a vklady ústrednej štátnej správy (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Poznámka: V grafe nie sú zahrnuté operácie medzi domácimi bankami navzájom.

Graf 40 Štruktúra medzibankových aktív a pasív k 31. 12. 2008 (%)

Zdroj: NBS.

Na strane medzibankových aktív bola na konci roka 2008 pomerne vysoká koncentrácia piatich najväčších bánk. Najväčšie medzioročné nárasty aktív nastali u troch bánk s najsilnejším retailovým postavením na trhu. Keďže ide hlavne o vysoké nárasty ku koncu roka, pravdepodobne si banky ukládali do NBS voľné prostriedky získané formou vkladov obyvateľstva.

Zdroje od bánk pre sektor ako celok síce rástli, z pohľadu jednotlivých bánk však bol vývoj počas roka zmiešaný. Kým v 11 bankách zdroje od bánk miernejšie alebo výraznejšie rástli, v 12 bankách zdroje poklesli. Medzibankové aktíva, ako aj pasíva, tvorili aj počas roka 2008 najväčší podiel na bilančnej sume v niektorých pobočkách zahraničných bánk.

POKLES STERILIZAČNÝCH REPO OBCHODOV A NÁRST JEDNODŇOVÝCH STERILIZÁCIÍ V DECEMBRI

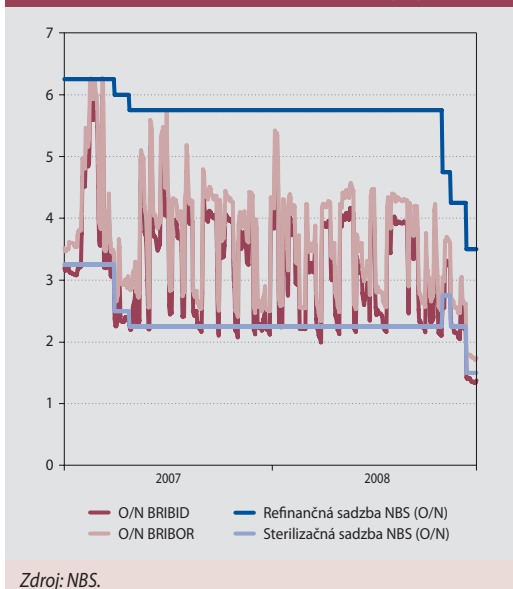
Najväčšiu časť medzibankových aktív tvorili aj v roku 2008 operácie s NBS vo forme dvojtýždňových obrátených repo obchodov, jednoduchých sterilizačných operácií a nákupu pokladničných poukážok NBS. Operácie s NBS tvorili ku koncu decembra 2008 celkovo 77,3 % aktívnych operácií s bankami.

Významnú časť z operácií s NBS tvorili obrátené repo obchody s dvojtýždňovou splatnosťou. Ich podiel dlhodobo tvorí 80-90 % týchto operácií,

BANKOVÝ SEKTOR

Graf 41 Vývoj jednoduchových úrokových sadzieb na medzibankovom trhu (%)

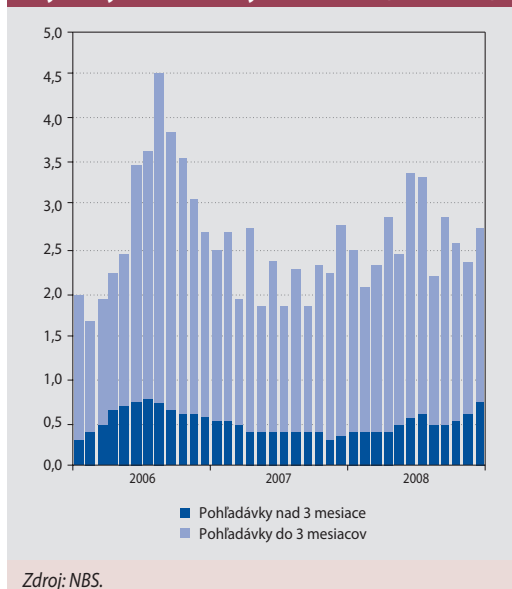

teda okolo 60 – 65 % medzibankových aktív. NBS počas roka 2008 pravidelne týždenne uskutočňovala aukcie, pričom v každej aukcii akceptovala celkový dopyt. Výrazný pokles nastal v decembri, keď objem voľných prostriedkov uložených v NBS pomocou sterilizačných repo obchodov poklesol o 2,2 mld. € na 9,2 mld. €.

Počas roka 2008 sa uskutočnilo celkovo 13 emisií pokladničných poukážok NBS. Celkovo ku koncu decembra 2008 došlo v bankovom sektore k medziročnému poklesu v objeme nakúpených pokladničných poukážok o 1,2 mld. €.

Ostatné operácie s NBS, hlavne jednoduchové sterilizačné obchody, tvorili pomerne volatilnú zložku operácií s NBS. Ich objem závisel hlavne od likvidity na medzibankovom trhu. Zvyčajne v prvej polovici mesiaca banky držali časť svojich voľných aktív na účtoch povinných minimálnych rezerv a v druhej polovici, keď sa nachádzali v nadvhate likvidity z hľadiska plnenia PMR, sa objem jednoduchových obchodov zvýšil. Tento fakt sa odráža aj na vývoji úrokových sadzieb BRIBOR-u najkratších splatností, ktoré boli vyššie v prvej polovici mesiacov a v priebehu druhej polovice jednotlivých mesiacov sa pohybovali na úrovni jednoduchovej sterilizačnej sadzby. Výrazný nárast jednoduchových sterilizačných obchodov nastal v decembri, keď sa ich objem oproti no-

Graf 42 Vývoj objemu úverov a vkladov poskytnutých komerčným bankám (mld. EUR)

vembu zvýšil o 4,5 mld. € na 5,5 mld. €. Nárast nastal celkovo v 19 bankách.

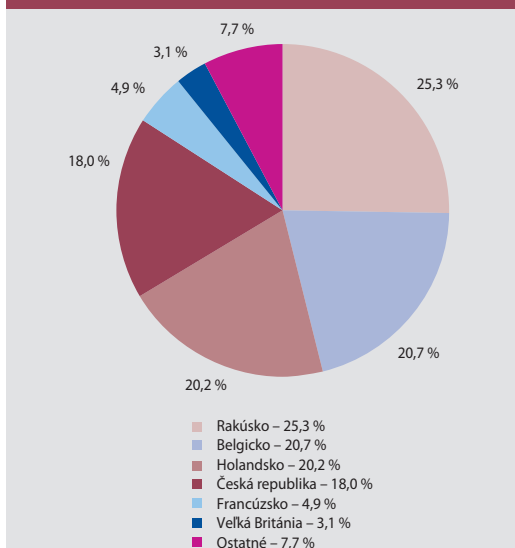
POKRAČOVAL RAST VKLADOV OD NEREZIDENTSKÝCH BÁNK

Objem vkladov a úverov poskytnutých nerezidentským bankám vzrástol medziročne o 23,2 % a k 31. decembru 2008 dosiahol hodnotu 2,2 mld. €. Táto položka tvorila 11,0 % celkových medzibankových aktív.

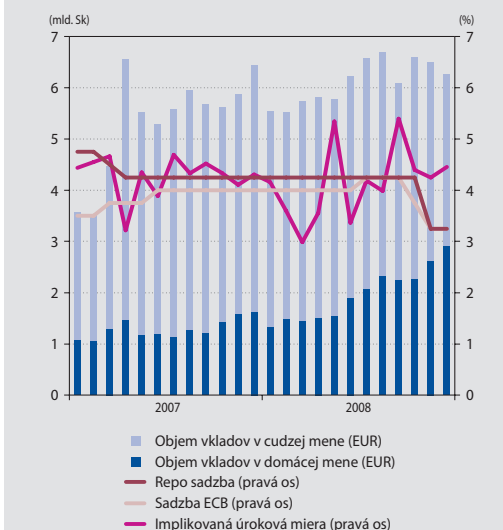
Objem vkladov a úverov poskytnutých rezidentským bankám predstavoval k 31. decembru 2008 0,5 mld. €, čo v medziročnom porovnaní znamená pokles o 47,2 %. Vklady a úvery rezidentským bankám tvorili ku koncu roka 2,5 % celkových medzibankových aktív.

Z hľadiska časovej viazanosti prevažovali hlavne vklady do 3 mesiacov. Ku koncu roka stúpol podiel pohľadávok nad 3 mesiace na 25,9 %, v porovnaní s 12,4 % z konca roka 2007.

Vklady a úvery od nerezidentských bánk tvorili aj počas roka 2008 najväčšiu položku medzibankových pasív (95 % ku koncu decembra 2008). Celkový objem vkladov nerezidentských bánk vykazuje dlhodobu rastúcu tendenciu. Ich objem ku koncu decembra 2008 narástol oproti hodnote z konca roka 2007 o 1,6 mld. € (t. j. relatívny ná-

Graf 43 Krajiny s najväčším podielom na objemoch vkladov nerezidentských bánk

Zdroj: NBS.

Graf 44 Vývoj objemu vkladov nerezidentských bánk a implikovanej úrokovej miery (% mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Implikovaná úroková miera bola vypočítaná ako dvanásťnásobok podielu úrokových nákladov na vkladoch nerezidentských bánk vynaložených v danom mesiaci a priemerného objemu týchto vkladov v danom mesiaci vypočítaného z denných údajov. Pri výpočte implikovanej úrokovej miery boli vynechané banky, ktoré nevykazovali žiadne náklady na vklady nerezidentských bánk.

rast o 17,6%). Podobne rástol aj podiel objemu prostriedkov v domácej mene.

Hodnota korelačného koeficientu medzi mesačnými zmenami vkladov nerezidentských bánk a operáciami s NBS bola 0,63.⁴ Vysoká závislosť medzi týmito dvoma položkami súvisí s tým, že banky veľkú časť týchto vkladov ukladali do jednoduchých sterilizačných obchodov, resp. do dvojtýždňových sterilizačných repo obchodov. Najväčší podiel tvoria vklady nerezidentských bánk na bilančnej sume v niektorých pobočkách zahraničných bánk.

Z hľadiska protistrany majú najväčšie zastúpenie na vkladoch nerezidentov banky z Rakúska, Belgicka, Holandska a Českej republiky.

Implikovaná úroková miera bola počas roka 2008 pomerne volatilná, jej hodnota sa pohybovala v rozmedzí od 3,0% až po 5,4 %. Svoje maximá dosiahla v mesiacoch máj a september (5,3 %, resp. 5,4%).

Vklady rezidentských bánk vykazujú podobný trend ako úvery. Objem vkladov poklesol v ročnom porovnaní o 48,9 %.

Box 3

VÝVOJ MEDZIBANKOVÝCH OPERÁCIÍ V JANUÁRI 2009

Vývoj na medzibankovom trhu v januári 2009 bol ovplyvnený hlavne vstupom Slovenska do eurozóny a s tým spojeným ukončením emisie pokladničných poukážok NBS, ako aj ukončením pravidelných aukcií dvojtýždňových sterilizačných repo tendrov.

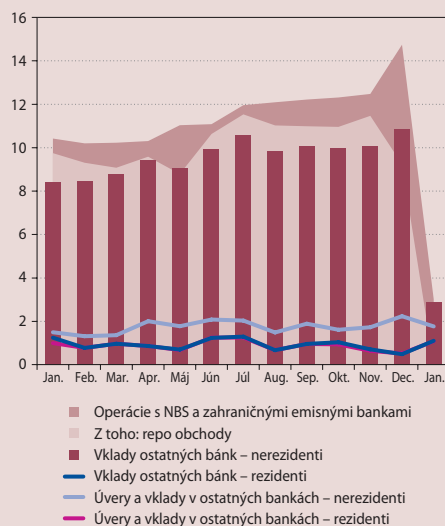
Medzibankové aktíva poklesli v medzimesačnom porovnaní celkovo o 12,0 mld. € na 8,4 mld. €, pričom išlo takmer výlučne o pokles operácií s NBS, keď úvery rezidentským bankám vzrástli o 0,6 mld. € a úvery nerezidentským bankám poklesli o 0,5 mld. €. Poklad-

⁴ Korelačný koeficient bol vypočítaný medzi mesačnými zmenami vkladov nerezidentských bánk a operáciami s NBS z obdobia február 2004 až december 2008.

Box 3 – pokračovanie

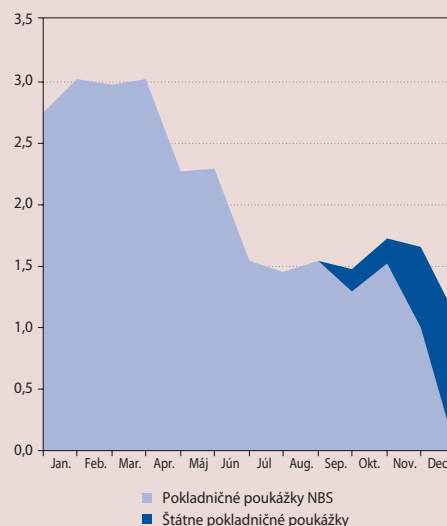
Graf 45 Vývoj hlavných zložiek medzibankových operácií (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

ničné poukážky NBS, ktorých celkový objem bol ku koncu roka 2008 vo výške 1 mld. €, boli pravdepodobne nahradené štátnymi pokladničnými poukážkami, ktorých vykázaný objem postupne rástol od októbra 2008 na 1,1 mld. € ku koncu januára 2009.

Graf 46 Vývoj objemu nakúpených pokladničných poukážok NBS a štátnych pokladničných poukážok v bankovom sektore (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Na strane pasív nastal pokles o 7,1 mld. € na 4,3 mld. €, keď poklesli zdroje od nerezidentských bánk o 8 mld. €, kým zdroje od rezidentských bánk vzrástli o 0,6 mld. € a zdroje od NBS o 0,3 mld. €.

Box 4

VYBRANÉ PODSÚVAHOVÉ OPERÁCIE V BANKOVOM SEKTORE

K 31. decembru 2008 objem podsúvahových aktív predstavoval 80,5 mld. € (128,0% bilančnej sumy) a objem podsúvahových pasív 76,4 mld. € (121,6%). Vývoj u obidvoch zložiek bol až do septembra 2008 porovnateľný s vývojom z predchádzajúcich období, v poslednom štvrtroku však nastal výrazný pokles tak u aktív, ako aj u pasív. Celkové podsúvahové aktíva poklesli o 17,3%, pasíva o 16,7%.

Tento pokles bol spôsobený poklesom objemu derivátových obchodov, ktoré tvoria najväčšiu zložku aktív aj pasív. Ku koncu roka banky vykázali hodnotu pevných termínovaných ope-

rácií vo výške 36,8 mld. € a operácií s opciami vo výške 6,1 mld. €, pričom nominálna hodnota pevných termínovaných operácií poklesla v ročnom porovnaní o 19,8% a operácií s opciami o 42,2%.

Najväčší pokles zaznamenali derivátové obchody na krytie úrokového rizika. To môže byť spojené s postupným znižovaním úrokových sadzieb ECB a následne aj medzibankových sadzieb na derivátové obchody na krytie menového rizika, čo pravdepodobne súviselo so zavedením eura. Klesali hlavne swapové a opčné obchody.

Box 4 – pokračovanie

Pomerne vysoké hodnoty dosahovali deriváty počas roka 2008 v troch bankách. V týchto bankách počas prvých troch štvrtrokov tvorili derivátové obchody v niektorých prípadoch až 630 % bilančnej sumy, kým ku koncu roka nastal vo všetkých troch bankách výrazný pokles. Tieto výkyvy súviseli hlavne s nárastom a opätovným poklesom menových opcií.

Medzi zložkami podsúvahy inými ako deriváty mali najväčšie zastúpenie prijaté záruky zo záložných práv, zabezpečovacích prevodov práv

a iných zabezpečení v objeme 32,4 mld. €. Z tohto objemu predstavovali 16,4 mld. € prijaté záruky na nehnuteľnosti a 9,4 mld. € cenné papiere z repo obchodov. Medziročný nárast prijatých záruk na nehnuteľnosti o 8,5 % svedčí o negatívnych trendoch vo vývoji úverov na bývanie v roku 2008. Keďže NBS k 1. 1. 2009 ukončila svoju sterilizačnú činnosť vo forme repo obchodov, možno očakávať pokles prijatých záloh vo forme cenných papierov z repo obchodov.

1.2 Ziskovosť

Trendy v medziročnom vývoji ziskovosti boli v roku 2008 v slovenskom bankovom sektore veľmi rôznorodé. Poklesu ziskovosti sa vyhla len skupina väčších bánk, v sektore stredných a menších bánk sa čistý zisk viacerých finančných inštitúcií výrazne prepadol, u niektorých dokonca až do straty. Banky ťažili hlavne z pokračujúceho rastu úverov a priaznivých úrokových marží, predovšetkým v sektore domácností. Úrokové príjmy boli negatívne ovplyvnené najmä v poslednom štvrtroku 2008. Pokles objemu úverov podnikom, znižovanie úrokových sadzieb na klientske úvery, ako aj rast úrokových nákladov v sektore domácností, prispeli k zníženiu medziročného tempa rastu úrokových príjmov.

Priaznivo sa vyvíjali neúrokové príjmy, predovšetkým príjmy z obchodovania. U väčšiny bánk sa tvorba opravných položiek v porovnaní s rokom 2007 zvýšila.

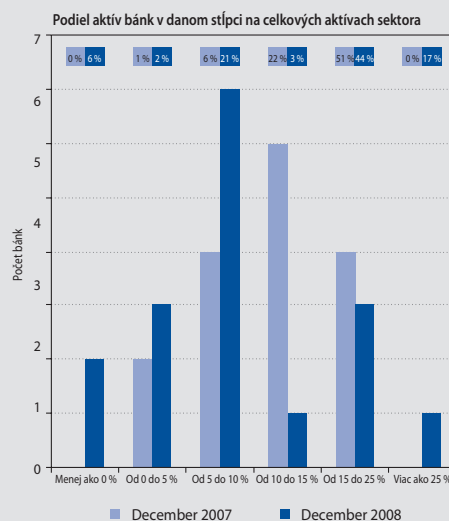
Stúpila aj efektivita bánk pri prevádzke, čo odzrkadľovalo zníženie ukazovateľa *cost-to income ratio*. Efektivita sa zvýšila najmä v najväčších bankách.

Medziročne sa celkový zisk bankového sektora znížil o 5 %. Tento výsledok bol skreslený výraznou stratou jednej banky. V prípade, že by sme túto banku nebrali do úvahy, celkovo by čistý zisk sektora medziročne stúpol o 13 %. To naznačuje, že rok 2008 bol pre bankový sektor z pohľadu dosiahnutého zisku úspešný.

Ziskovosť výraznejšie stúpila najmä vo väčších bankách. Zmiešané výsledky dosiahli stredne veľké banky, keď medziročne stúpol zisk len v dvoch z nich. Negatívny vývoj ziskovosti zaznamenali 3 banky, 2 z nich na konci roka 2008 dosiahli stratu. Medziročný pokles ziskovosti zaznamenali tiež stavebné sporiteľne. Väčšina pobočiek zahraničných bánk medziročne zvýšila dosiahnutý zisk.

Priemerná hodnota ukazovateľa ROE váženého priemerným objemom vlastných zdrojov do-

Graf 47 Rozloženie ROE v bankovom sektore (%)

Zdroj: NBS.

Tabuľka 2 Tvorba zisku v bankovom sektore

	XII.2007 (mld. EUR)	XII.2008 (mld. EUR)	Zmena (%)
(a) Prevádzkové náklady	1,12	1,23	10
(b) Hrubý príjem	1,89	2,23	18
(c) Čistý úrokový príjem	1,33	1,55	16
(d) Čistý neúrokový príjem	0,56	0,68	22
(e) Čistý príjem (b – a)	0,77	1,00	30
(f) Čistý zisk po zdanení	0,58	0,51	-12

Zdroj: NBS.

siahla len necelých 14 %, čo je medziročný pokles o vyše 3 p. b. Ako sme už naznačili, pokles na úrovni sektora bol spôsobený výraznou stratou jednej banky. Napriek tomu ROE medziročne stúplo len v šiestich bankách, aj to v minimálnej miere. Vplývalo na to aj zvyšovanie vlastných zdrojov vo viacerých bankách.

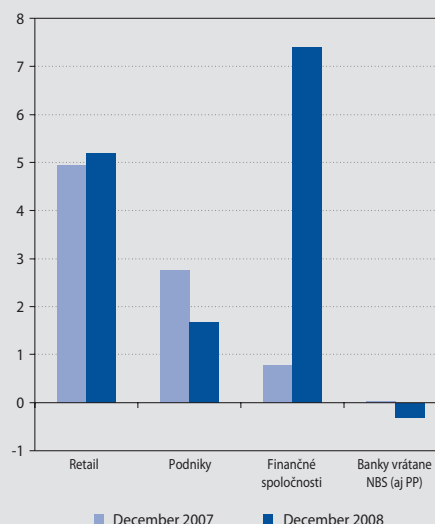
ÚROKOVÉ PRÍJMY

Úrokové príjmy takmer všetkých bánk dosiahli opäť dominantný podiel na celkových hrubých príjmoch, hoci oproti roku 2007 na úrovni sektora tento podiel poklesol zo 70,5 % na 69,3 %. Tempo medziročného rastu úrokových príjmov bolo v bankovom sektore podobné ako v roku 2007. Najhoršie výsledky zaznamenali stavebné sporiteľne, ktoré dosiahli len minimálny rast, či dokonca pokles úrokových príjmov. Naopak, v tempe rastu dominovali stredné banky, nasledované veľkými bankami.

Najvýznamnejším zdrojom úrokových príjmov bol naďalej sektor obyvateľstva (rast 21 %), tesne nasledovaný nefinančnými spoločnosťami (rast 17 %).

Čisté úrokové rozpätie vzrástlo medziročne o 0,3 p. b. na 2,5 %. Mierne vzrástlo úrokové rozpätie retailu, kým pri podnikoch, naopak, došlo k vý-

Graf 49 Úrokové rozpätie úverov klientom (%)

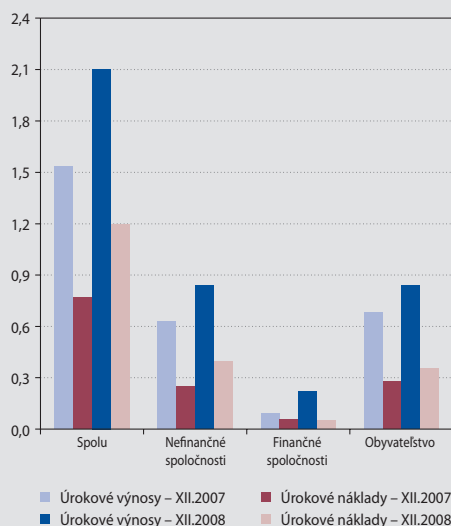

Zdroj: NBS.

Poznámka: Úrokové rozpätie je definované ako rozdiel medzi podielom výnosov na aktívach a podielom nákladov na pasívach pre daný sektor.

raznému poklesu. Najdôležitejšími faktormi vplyvu boli vývoj objemu úverov a úrokových mier. Objem poskytnutých úverov retailu i podnikom v závere roka po období rastu citelne poklesol. Rovnaká bola aj situácia pri úrokových mierach. Už v novembri viaceré banky s významným portfóliom úverov pre podniky znížili úrokovú mieru na tieto úvery, zvyšné ich nasledovali v decembri. Retailové úrokové miery sa nemenili. Úrokové rozpätie pre finančné spoločnosti je silne skreslené vývojom v jednej banke.

Graf 48 Štruktúra úrokových nákladov a výnosov (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

NEÚROKOVÉ PRÍJMY

Na rozdiel od mierne klesajúceho tempa rastu úrokových príjmov sa medziročný rast neúrokových príjmov citelne zvýšil. V sektore dosiahol takmer 24 %, kým v druhom polroku 2007 vzrástol len o 5,8 %. Hodnoty v jednotlivých bankách však boli výrazne rozdielne, veľké banky väčšinou dokázali zvýšiť alebo aspoň udržať vysoký rast príjmov, no niektoré stredné a menšie banky, a najmä stavebné sporiteľne, sa výrazne prepadli.

Pozitívny vývoj mali najmä príjmy z obchodovania, ktoré medziročne stúpili o vyše 19 %. Banky významne znížili stratu z dlhových cenných pa-

BANKOVÝ SEKTOR

Tabuľka 3 Príjmy z obchodovania

	XII.07 (mil. EUR)	XII.08 (mil. EUR)	Zmena (%)
Celkové príjmy z obchodovania	238,8	285,2	19,4
Príjem z operácií s dlhovými CP	-27,2	-5,9	-78,3
Príjem z operácií s majetkovými CP	12,0	18,5	53,6
Príjem z devízových operácií	292,0	311,9	6,8
Príjem z derivátov	-38,0	-39,3	3,3
z toho: – menové deriváty	-45,8	-38,4	-16,3
– úrokové deriváty	8,6	-3,6	–

Zdroj: NBS.

pierov a zvýšili zisky z obchodovania s majetkovými cennými papiermi. Tempo rastu, resp. poklesu príjmov z devízových operácií a z operácií s menovými derivátmi malo u väčšiny bánk negatívnu koreláciu, no všeobecne bol zisk z devízových operácií výrazne vyšší a tvoril najvýznamnejšiu zložku príjmov z obchodovania. Tento jav bol spôsobený najmä otváraním devízových pozícií pred koncom roka, keď banky využili fixáciu kurzu.

Príjmy z poplatkov a provízií stúpili medziročne o vyše 11 %. Najvyšší podiel na týchto príjmoch mali prijaté poplatky a provízie z vkladových produktov a bankových transakcií. Tempo rastu nákladov na poplatky a provízie (15 %) však bolo mierne vyššie, ako tempo rastu výnosov z poplatkov a provízií (12 %).

PRÍJMY Z OPRÁVNÝCH POLOŽIEK, ODPISOVANIA A ODPREDAJA POHLÁDÁVOK

Najvýraznejší vplyv na zníženie tempa rastu celkového zisku, v niektorých prípadoch dokonca prepadu do straty, mala tvorba opravných položiek, ktorá radikálne vzrástla. V oblasti rezerv mierne prevážili náklady na tvorbu nových rezerv, ktoré u väčšiny bánk prevýšili výnosy zo zrušenia existujúcich rezerv.

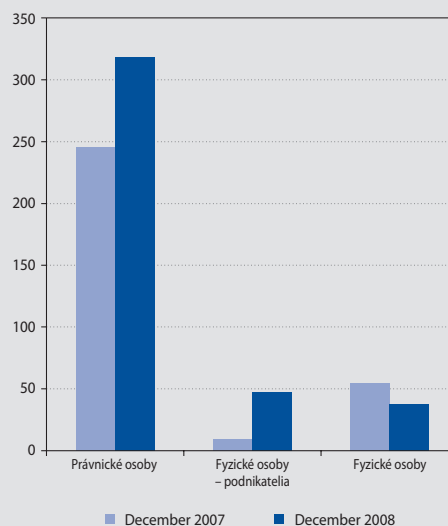
Naopak, výrazne pokleslo odpisovanie pohľadávok, ktoré však v roku 2007 bolo významne ovplyvnené jednou bankou.

Čistá tvorba opravných položiek medziročne vzrástla o 369 % a dosiahla hodnotu 328 mil. €.

Hoci táto suma bola ovplyvnená extrémnymi hodnotami v jednej banke (takmer 33 % všetkých opravných položiek bánk v tomto období), medziročný rast tvorby opravných položiek vo zvyšku sektora dosahoval stále výrazne vyššie hodnoty ako v roku 2007. Podiel najväčších bánk na tvorbe opravných položiek poklesol na menej ako polovicu podielu sektora. Najmenší objem opravných položiek vytvorili stavebné spořiteľne.

Ukazovateľ schopnosti bánk vyrovnávať straty, spôsobené kreditným rizikom, odzrkadlené v tvorbe opravných položiek je pomer objemu opravných položiek k hrubým príjmom. Tento indikátor medziročne stúpol v sektore kvôli

Graf 50 Zlyhané pohľadávky podľa druhu klientov (mil. EUR)

Zdroj: NBS.

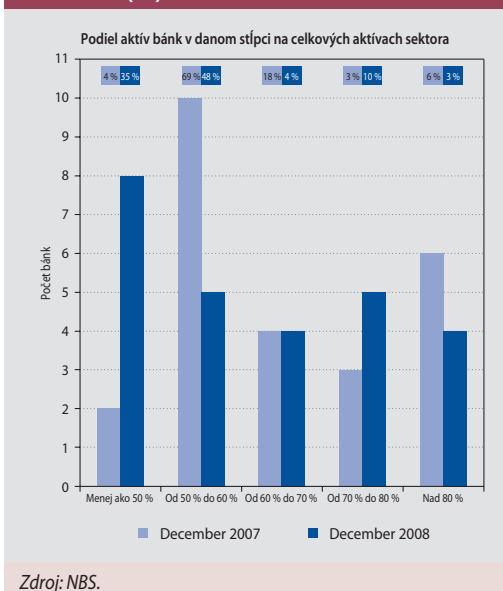
vysokej tvorbe opravných položiek až na 15 %. Vo veľkých bankách bol tento pomer relatívne nízky.

Výrazný rast objemu tvorby opravných položiek bol reakciou na nárast zlyhávania úverov. Dominanciu medzi zlyhanými úvermi si udržali pohľadávky voči právnickým osobám (78 % objemu všetkých zlyhaných pohľadávok) a pohľadávky voči fyzickým osobám – podnikateľom (11 %). Naopak, klesol objem zlyhaných pohľadávok voči fyzickým osobám (9 %). Celkový nárast objemu zlyhaných pohľadávok v sektore sa pohyboval na úrovni 29 %.

PREVÁDZKOVÉ NÁKLADY

Všeobecné prevádzkové náklady medzioročne stúpili o 10,5 %, čím sa mierne znížilo ich tempo rastu z predošlých 12 % v decembri 2007. Výrazná redukcia bola zaznamenaná v niektorých pobočkách zahraničných bánk, nižší rast zaznamenali väčšie banky. Štruktúra poplatkov sa zmenila len jemne, mierne poklesol podiel nákladov na dane a poplatky a podiel nákladov na nákup služieb na ostatné nakupované výkony. Naopak, zvýšil sa podiel nákladov na správu a údržbu informačných technológií a ostatných nakupovaných výkonov.

Graf 51 Rozloženie prevádzkovej efektivity v sektore (%)

Podiel prevádzkových nákladov na hrubých príjmoch, teda ukazovateľ *cost-to-income ratio* sa medzioročne znížil z 59 % na 55 %, čo signalizuje zvýšenie prevádzkovej efektivity v sektore. Výrazne sa ho darilo znižovať väčším bankám a menším pobočkám zahraničných bánk. Naopak, vysokým nákladom v pomere k príjmom čelili niektoré stredné banky.

1.3 POŽIADAVKA NA VLASTNÉ ZDROJE

Napriek prebiehajúcej finančnej kríze väčšina bánk aj v roku 2008 navyšovala svoje vlastné zdroje, hlavne z dôvodu ponechania nerozdeleného zisku z minulých rokov vo svojom kapitáli. Vlastné zdroje bankového sektora dosiahli k decembru 2008 hodnotu 3,8 mld. €.

V priebehu sledovaného obdobia všetky banky plnili pomer požiadavky na vlastné zdroje k hodnote vlastných zdrojov, pričom z pohľadu požiadavky na vlastné zdroje dominantným rizikom je pre banky naďalej kreditné riziko, ktoré ku koncu roka 2008 predstavovalo 83 %-ný podiel na požiadavke na vlastné zdroje.

Podobne ako v predchádzajúcom období, aj v priebehu roka 2008 bolo možné v bankovom sektore pozorovať postupný nárast vlastných zdrojov jednotlivých bánk. Vlastné zdroje bankového sektora ku koncu roka 2008 predstavovali 3,8 mld. €, pričom oproti porovnateľnému obdobiu roka 2007 došlo k ich navýšeniu o 0,66 mld. €⁵ a oproti júnu 2008 k navýšeniu o 0,07 mld. €.

Medziročné zvýšenie vlastných zdrojov bolo pozorované v 14 bankách slovenského bankového sektora⁶, pričom vo väčšine prípadov bolo spôsobené prevažne zvýšením nerozdeleného zisku z minulých rokov, prípadne rezervných fondov a ostatných fondov tvorených zo zisku, resp. poklesom neuhradenej straty.

Vybrané banky zvýšili vlastné zdroje nárastom zložky kapitálu Tier II vo forme podriadeného dlhu, prevažne v priebehu druhého polroka 2008. Išlo najmä o banky, ktoré sa svojimi požiadavkami na vlastné zdroje najviac priblížili hodnote vykázaných vlastných zdrojov. Celkovo bol objem kapitálu Tier II v bankovom sektore na úrovni 0,44 mld. €. Pokles vlastných zdrojov vykázali 3 banky.

V priebehu celého roka 2008 všetky banky plnili pomer požiadavky na vlastné zdroje k hodnote vykázaných vlastných zdrojov.⁷ Medziročne stúpil počet bánk s pomerom nad 80 %.

Dominantným rizikom z pohľadu požiadaviek na vlastné zdroje bolo v roku 2008 kreditné riziko.

⁵ Do údajov za december 2007 nebola zahrnutá ČSOB, a. s., ktorá v tom čase mala formu pobočky zahraničnej banky. Bez zahrnutia tejto banky do údajov k 31.12.2008 došlo v bankovom sektore k medziročnému navýšeniu vlastných zdrojov o 0,315 mld. €.

⁶ V prípade banky ČSOB, a. s. sa sledoval stav od 31.1.2008, keď sa transformovala z pobočky zahraničnej banky na dcérsku spoločnosť.

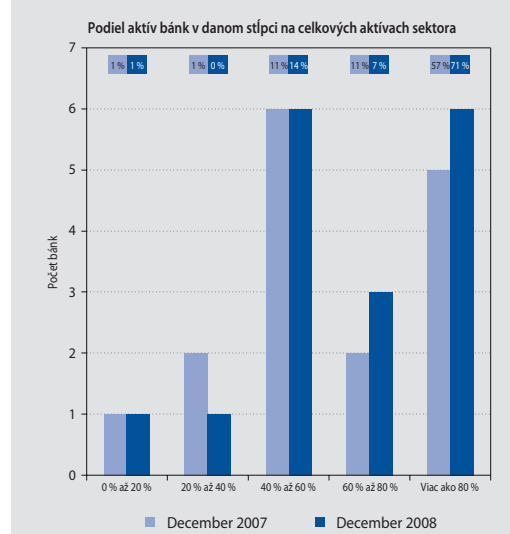
⁷ Banky sú podľa § 30 ods. (5) zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení neskorších predpisov povinné nepretržite udržiavať vlastné zdroje minimálne vo výške súčtu požiadaviek na vlastné zdroje kryjúcich kreditné riziko a riziko poklesu hodnoty postúpených pohľadávok vyplývajúcich z činností banky zaznamenaných v bankovej knihe, riziká vyplývajúce z pozícií zaznamenaných v obchodnej knihe, devízové riziko a komoditné riziko vyplývajúce z činností banky zaznamenaných v bankovej knihe a operačné riziko vyplývajúce zo všetkých obchodných činností banky.

Graf 52 Vývoj jednotlivých zložiek vlastných zdrojov v bankovom sektore

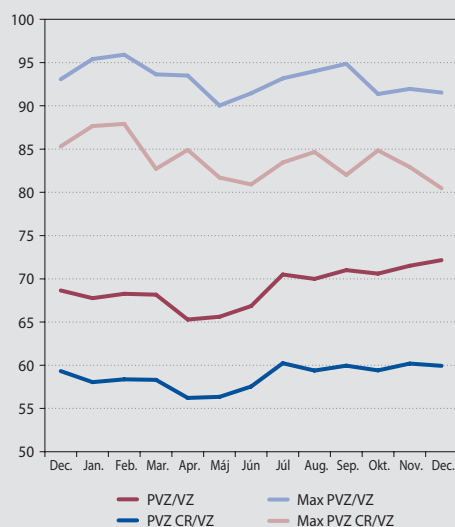

Zdroj: NBS.

Graf 53 Rozloženie požiadavky na vlastné zdroje v bankovom sektore

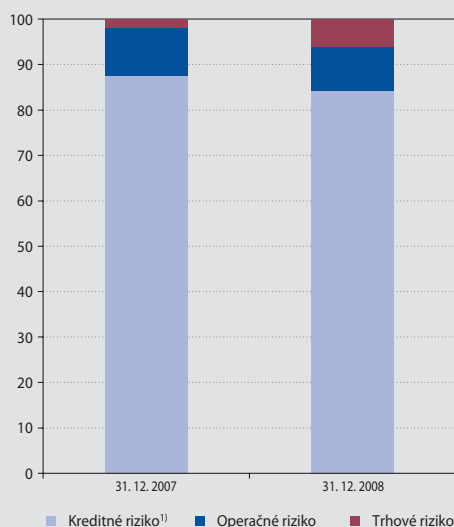

Zdroj: NBS.

Graf 54 Pokrytie požiadavky na vlastné zdroje vlastnými zdrojmi (%)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Ukazovateľ PVZ/VZ predstavuje vážený priemer pomeru požiadavky na vlastné zdroje k vlastným zdrojom za bankový sektor. Ukazovateľ PVZ CR/VZ predstavuje vážený priemer pomeru požiadavky na vlastné zdroje na kreditné riziko k vlastným zdrojom za bankový sektor. Ukazovateľ max PVZ/VZ predstavuje maximálnu hodnotu pomeru požiadavky na vlastné zdroje k vlastným zdrojom v danom mesiaci z hodnôt vypočítaných za jednotlivé banky bankového sektora. Ukazovateľ PVZ CR/VZ predstavuje maximálnu hodnotu pomeru požiadavky na vlastné zdroje na kreditné riziko k vlastným zdrojom v danom mesiaci z hodnôt vypočítaných za jednotlivé banky bankového sektora.

Graf 55 Podiel jednotlivých rizík na požiadavkách na vlastné zdroje (%)

Zdroj: NBS.

1) Kreditné riziko zahŕňa aj riziko poklesu hodnoty pohľadávok (v tabuľke ani vo vyhodnotení nie je do kreditného rizika zahrnuté riziko vysporiadania obchodu, riziko obchodného partnera, ani riziko majetkovej angažovanosti obchodnej knihy – súčet v tabuľke teda nedáva 100 %).

Poznámka: Do stavu k 31. 12. 2007 nebola zahrnutá ČSOB, a. s.

V medziročnom porovnaní ku koncu roka 2008 môžeme sledovať objemový nárast celkových požiadaviek na vlastné zdroje o 27 % (o 588,1 mil. € na hodnotu 2,77 mld. €), ako aj za všetky riziká jednotlivo. Najvýraznejšie sa na tomto náraste podieľalo objemové zvýšenie požiadavky na vlastné zdroje na kreditné riziko, keď k decembru 2008 táto požiadavka stúpla o 22 %.

V priebehu roka 2008 stúpili aj požiadavky na trhové riziko. Dôvodom bol najmä objemový nárast požiadavky na devízové riziko z hodnoty 2,95 mil. € v decembri 2007 na hodnotu 106,22 mil. € v decembri 2008. Tento nárast súvisel s pre-

chodom bánk na menu euro, keď niektoré banky držali nezabezpečené pozície v eurách. Oproti koncu minulého roka došlo v prípade trhového rizika k nárastu aj úrokového a komoditného rizika a poklesu akciového rizika, nie však v tak vysokých objemoch ako v prípade devízového rizika.

Medziročne stúpol v bankovom sektore aj objem požiadaviek na operačné riziko. Celkovo boli za všetky banky vykázané hrubé straty spôsobené operačným rizikom vo výške 100,7 mld. €, pričom najvyššia jednotlivá vykázaná strata bola na úrovni 100 mld. €.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 2

SEKTOR POISŤOVNÍ

2 SEKTOR POISTOVNÍ

Finančná kríza sa v roku 2008 začala prejavovať aj v sektore poisťovní. Celkový zisk poisťovní sa oproti predchádzajúcemu roku znížil takmer na polovicu, najmä v dôsledku nižšej výnosnosti finančných aktív, nižšieho technického výsledku neživotného poistenia a odkupov pri zmluvách životného poistenia. Technické poistné dosiahlo hodnotu 2,1 mld. €, v životnom poistení 1,1 mld. € a v neživotnom poistení 1,0 mld. €. Pokračoval trend vyššieho rastu životného poistenia v porovnaní s neživotným, v dôsledku čoho sa v roku 2008 prvýkrát zmenil pomer technického poistného v prospech životného poistenia. Najsilnejší rast spomedzi jednotlivých skupín poistenia (55,8 %) zaznamenalo opäť Unit-linked poistenie. Klesal podiel zaistovateľa na technickom poistnom. Náklady na poistné plnenia medziročne vzrástli o 21,3 % na 964 mil. €, najmä v dôsledku nárastu odkupov v životnom poistení. Mierne stúpila škodovosť v neživotnom poistení. V umiestnení technických rezerv nenastali podstatné zmeny a naďalej sú umiestnené v nízko rizikových aktívach.

2.1 FINANČNÁ POZÍCIA POISTNÉHO SEKTORA

V roku 2008 sa finančná situácia väčšiny poisťovní v porovnaní s predchádzajúcim rokom zhoršila. Celkový zisk poisťovní sa znížil takmer na polovicu a dosiahol výšku 108 mil. €. Rentabilita vlastného imania klesla z 18,8 % v roku 2007 na 8,9 %. Skončil sa tak výrazný rast ziskovosti pozorovaný od roku 2003.

Negatívny vývoj na finančných trhoch ovplyvnil výnosnosť aktív hlavne väčších poisťovní. Zisk z finančných operácií klesol o viac ako 76 % oproti roku 2007. Hlavnú časť celkového hospodárskeho výsledku za poistný sektor tak tvoril zisk z technického účtu, ktorý medziročne vzrástol o takmer 59 %. Kým v predchádzajúcom období predstavoval zisk z finančných operácií až 70 % celkového zisku poisťovní, v roku 2008 to bolo len 38 %.

Štruktúra ziskovosti je však významne ovplyvnená účtovaním Unit-linked produktov. Strata z finančných operácií v Unit-linked produktoch dosiahla v roku 2008 až 89 mil. €. Tá však neovplyvňuje hospodársky výsledok poisťovní, nakoľko sa v plnej miere prejaví v poklese technickej rezervy na Unit-linked produkty, čím zvyšuje technický výsledok životného poistenia. Pokiaľ abstrahujeme od Unit-linked produktov, finančný výsledok poisťovní v porovnaní s rokom 2007 poklesol o 39 mil. € (t. j. o 23 %), najmä v dôsledku nižších výnosov aktív poisťovní.

Výsledok technického účtu životného poistenia sa po predchádzajúcej strate vrátil do kladných

čísel (medziročná zmena 72 mil. €), najmä v dôsledku vyššieho rastu predpísaného poistného oproti rastu technických nákladov (technické náklady boli nižšie v dôsledku negatívnych výnosov Unit-linked produktov). Na druhej strane, zisk na technickom účte neživotného poistenia sa oproti predchádzajúcemu obdobiu znížil, k čomu tiež prispel pokles predpísaného poistného v neživotnom poistení. Z hľadiska rastu zisku na technickom účte je významné aj zníženie podielu zaistovateľa na predpísanom poistnom (o 86 mil. €).

K poklesu ziskovosti tak významne prispeli tri hlavné faktory – pokles výnosnosti finančných aktív, nižší technický výsledok neživotného poistenia a zvýšené odkupy pri zmluvách životného poistenia.

Počet poisťovní, ktoré vykázali stratu, sa medziročne zvýšil z troch na deväť. Aj keď zisk na technickom účte za celý poistný sektor výrazne vzrástol, väčšina stratových poisťovní zaznamenala záporný hospodársky výsledok práve kvôli strate na technickom účte. Jedná sa o malé poisťovne s celkovým podielom na predpísanom poistnom menším ako 5 %.

2.2 TECHNICKÉ POISTNÉ⁸

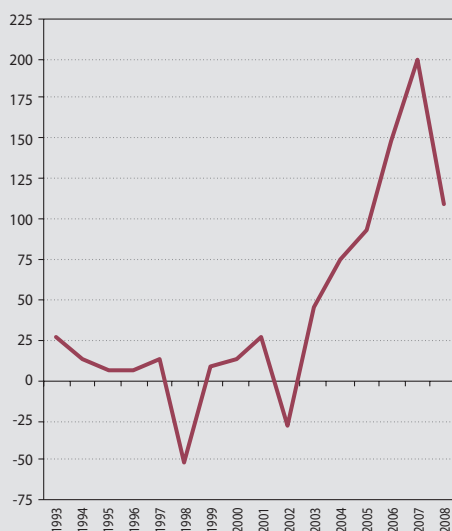
Finančná kríza sa na raste technického poistného v roku 2008 neprejavila. Životné poistenie zaznamenalo najvyšší medziročný rast od roku 2002, čo bolo aj napriek vývoju na finančných trhoch ovplyvnené najmä nárastom predajov investič-

⁸ Technické poistné možno definovať ako cenu, ktorá bola dojednaná v jednotlivých poistných zmluvách bez ohľadu na spôsob ich finančného vykazovania.

SEKTOR POISTŮVNÍ

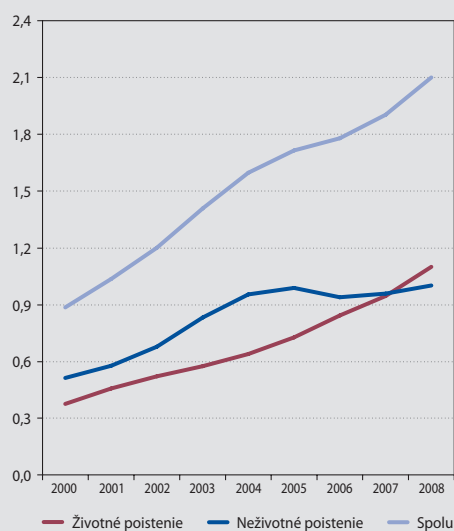
Graf 56 Celkový zisk poisťovní (mil. EUR)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Čistý zisk za kalendárny rok.

Graf 57 Vývoj technického poistného (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

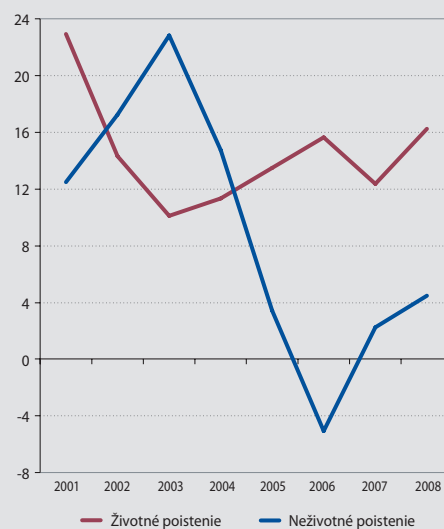
ného životného poistenia Unit-linked, pri ktorom riziko investovania znáša klient poisťovne. Tempo rastu technického poistného v neživotnom poistení sa taktiež v porovnaní s rokom 2007 zvýšilo, aj keď dosiahlo výrazne nižšiu hodnotu ako v životnom poistení. Najviac sa na danom raste podieľalo poistenie motorových vozidiel spolu s poistením majetku.

Celkové technické poistné dosiahlo v roku 2008 hodnotu 2,1 mld. €, čo v porovnaní s rokom 2007 znamená nárast o 10,3 %. Životné poistenie medziročne vzrástlo o 16,3 % na 1,1 mld. €, technické poistné v neživotnom poistení o 4,5 % na 1,0 mld. €.

Pomalší rast technického poistného v neživotnom poistení bol zapríčinený veľkým podielom poistenia áut, a najmä veľkou koncentráciou povinného zmluvného poistenia motorových vozidiel, v ktorom je pre poistníka jedným z najdôležitejších faktorov uzavretia poistnej zmluvy práve jeho cena.

Výsledkom pokračujúceho vyššieho rastu životného poistenia je zvýšenie jeho podielu na celkovom technickom poistnom. V roku 2008 sa tento pomer prvýkrát zmenil v prospech životného poistenia (52,3 %).

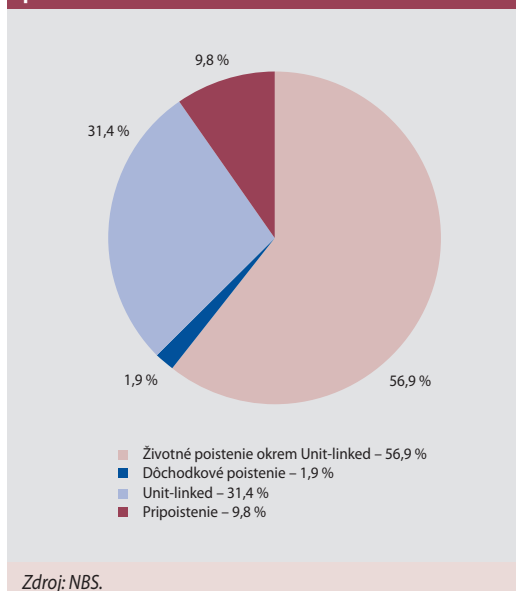
Graf 58 Tempo rastu životného a neživotného technického poistného (%)

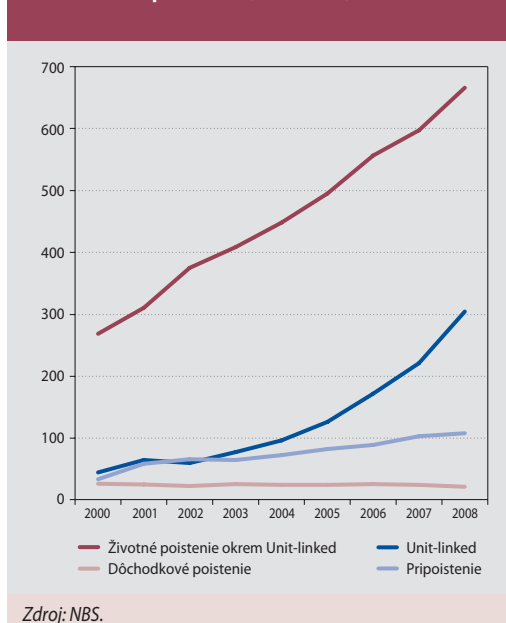
Zdroj: NBS.

V dôsledku predpokladaného zosilnenia dopadov finančnej krízy na reálnu ekonomiku možno v priebehu roka 2009 očakávať spomalenie rastu technického poistného v životnom poistení, a to poklesom uzatvárania nových poistných zmlúv, prípadne zvýšenou frekvenciou vypovedania už existujúcich poistných zmlúv.

Graf 59 Rozdelenie životného poistenia na skupiny poistenia podľa výšky technického poistného k 31. 12. 2008

Graf 60 Vývoj technického poistného v životnom poistení (mil. EUR)

V neživotnom poistení možno taktiež očakávať pokles poistných zmlúv, ale na druhej strane môže dochádzať k zrealizácii výšky poistného a poistného krytia, čo v konečnom dôsledku nemusí znamenať pokles celkového technického poistného.

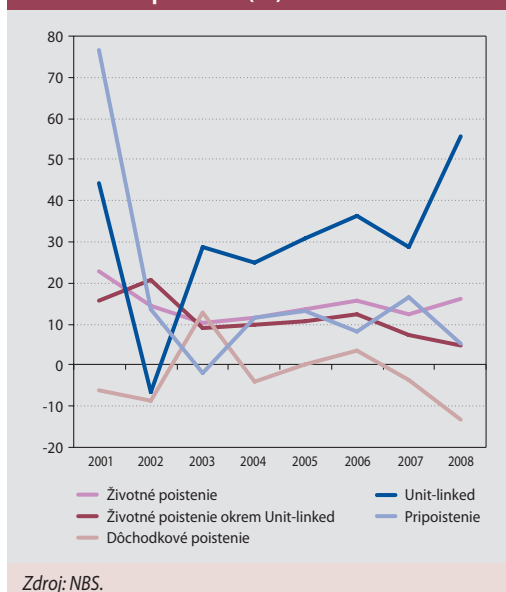
2.3 SKUPINY POISTENIA

Životnému poisteniu naďalej dominuje poistná skupina životné poistenie okrem Unit-linked s podielom 57 %. Technické poistné v tejto skupine sa medziročne zvýšilo o 4,7 %. Jej podiel sa však kvôli dlhodobu vyššiemu rastu Unit-linked poistenia neustále znižuje. Stále veľký dopyt po Unit-linked poistení, ako aj nižšia miera odkupovosti v porovnaní s tradičnými typmi poistenia, zvyšuje význam tejto poistnej skupiny v rámci životného poistenia. Pri raste 55,8 % sa jej podiel na životnom poistení medziročne zvýšil o 8 p. b. na 31 %. Tretia najvýznamnejšia skupina – pripoistenie – si udržuje pomerne stabilnú pozíciu v rámci životného poistenia (10 %).

Najmenšiu skupinu v životnom poistení predstavuje dôchodkové pripoistenie. Technické poistné v tejto skupine pokleslo, pričom nová produkcia predstavuje len 2,4 % (najmenej zo všetkých skupín životného poistenia) a mie-

ra odkupovosti vo výške 7,9 % bola najvyššia zo všetkých skupín životného poistenia, aj keď oproti roku 2007 klesla z podielu 12 %. Z výsledkov je zjavné, že záujem o tento druh poistenia klesá, avšak z dlhodobého hľadiska možno očakávať nárast významu dôchodkového poistenia, a to v čase výplat z druhého a tretieho dôchodkového piliera.

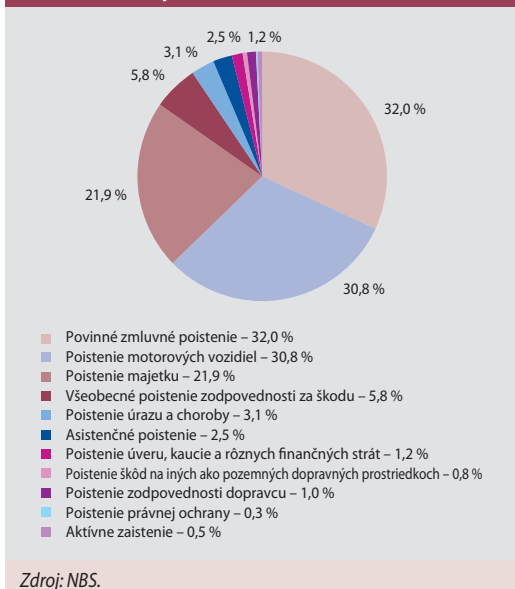
Graf 61 Tempo rastu technického poistného v životnom poistení (%)

SEKTOR POISTŮVNÍ

Graf 62 Rozdelenie neživotného poistenia na skupiny poistenia podľa výšky technického poistného k 31. 12. 2008

Medzi rozhodujúce kategórie na trhu neživotného poistenia dlhodobo patria poistné skupiny povinné zmluvné poistenie motorových vozidiel – PZP (32 %), havarijné poistenie (30,8 %) a poistenie majetku (21,9 %). S výnimkou PZP rástlo technické poistné vo všetkých odvetviach neživotného poistenia. Havarijné poistenie sa medziročne zvýšilo o 5,3 % a poistenie majetku

o 3,8 %. Pokles v prípade PZP (o 0,4 %) je výsledkom pretrvávajúcej silnej cenovej konkurencie, ktorá tlačí na poistné v tomto segmente. Najväčší nárast oproti roku 2007 bol zaznamenaný pri poistení úveru, kaucii a finančných strát (24,5 %), avšak podiel tejto skupiny na neživotnom poistení nie je významný (1,2 %).

Zaisťovaciu činnosť v roku 2008 vykonávali dve poisťovne, a to len v neživotnom poistení. Technické poistné z aktívneho zaistenia však predstavuje nevýznamný podiel na technickom poistnom v neživotnom poistení (0,5 %).

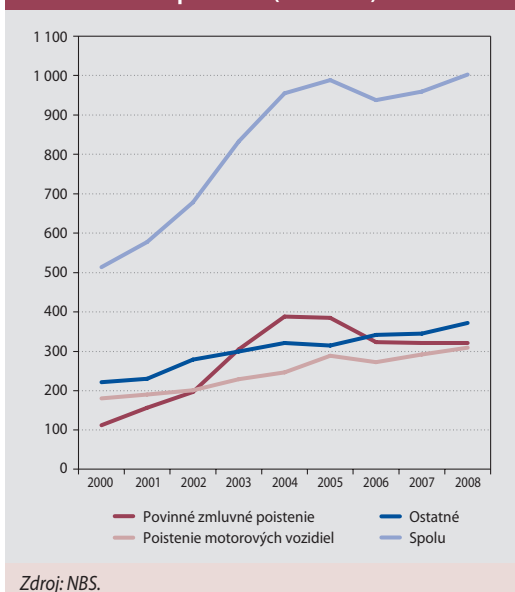
2.4 PREDPÍSANÉ POISTNÉ

V roku 2008 došlo k spomaleniu dynamiky rastu predpísaného poistného v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Celkové poistné vzrástlo o 1,9 % a dosiahlo hodnotu 1,8 mld. €. Zníženie rastu bolo spôsobené hlavne poklesom predpísaného poistného v neživotnom poistení (o 2,7 %), kým životné poistenie vzrástlo o 7,3 % na hodnotu 0,9 mld. €.

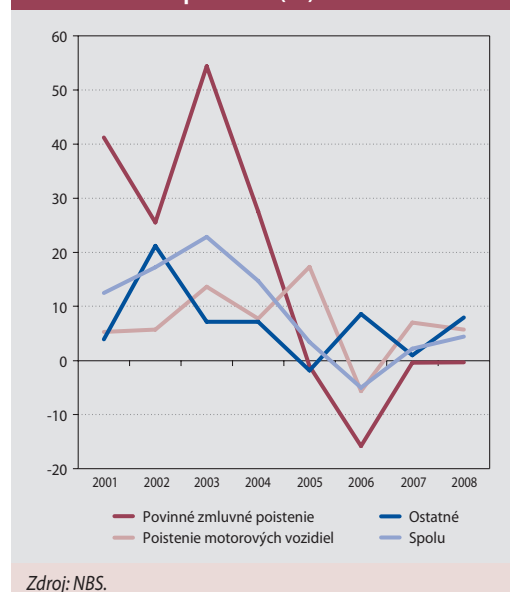
2.5 TRHOVÁ KONCENTRÁCIA

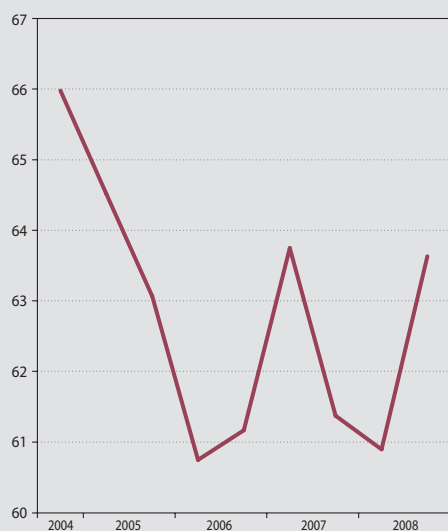
Situácia na slovenskom poistnom trhu bola z pohľadu koncentrácie ovplyvnená zlúčením dvoch

Graf 63 Vývoj technického poistného v neživotnom poistení (mil. EUR)

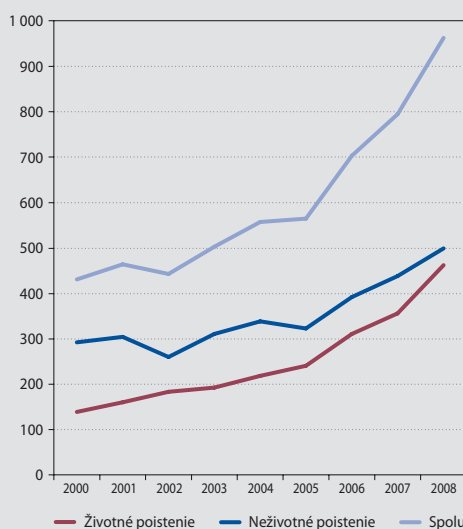

Graf 64 Tempo rastu technického poistného v neživotnom poistení (%)

Graf 65 Trhový podiel troch najväčších poisťovní (%)

Zdroj: NBS.

Graf 66 Náklady na poistné plnenia (mil. EUR)

Zdroj: NBS.

poisťovní, čím vznikol subjekt s tretím najväčším technickým poistným. Tým sa podiel troch najväčších poisťovní na celkovom poistnom medziročne zvýšil o 2,3 p. b. na 63,6 %.

V životnom poistení došlo k miernemu poklesu trhovej koncentrácie. Podiel troch najväčších poisťovní sa tu znížil o 2,7 p. b. na 54,3 %. Naopak v neživotnom poistení sa v dôsledku vyššie spomínaného zlúčenia zvýšil podiel troch najväčších poisťovní o 3,3 p. b. na 76,6 %.

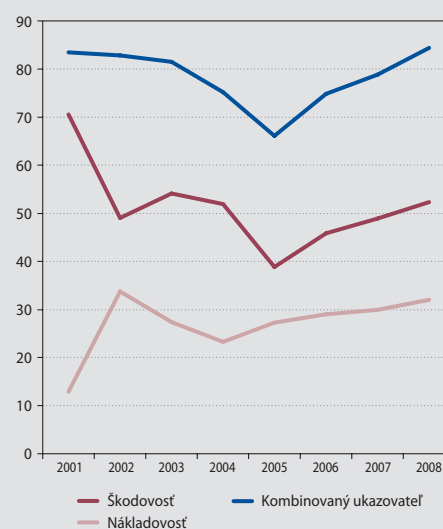
2.6 NÁKLADY NA POISTNÉ PLNENIA

V roku 2008 sa náklady na poistné plnenia oproti predchádzajúcemu roku zvýšili o 169 mil. € na 964 mil. €. V životnom poistení dosiahli hodnotu 463 mil. € a v neživotnom 501 mil. €. Podobne ako pri analýze technického poistného, NBS analyzovala technické náklady na poistné plnenia (pod pojmom „náklady na poistné plnenia“ sa ďalej rozumejú „technické náklady na poistné plnenia“).

Náklady na poistné plnenia v životnom poistení dlhodobo rastú rýchlejšie ako v neživotnom poistení. V roku 2008 to bolo v životnom poistení viac o 21 %, v neživotnom o 14,3 %. Zvyšuje sa tak podiel poistných plnení v životnom poistení na celkových nákladoch na po-

istné plnenia (zo 44,9 % v roku 2007 na 48,1 % v roku 2008).

Takmer celý rast nákladov na poistné plnenia v životnom poistení súvisel s nárastom odkupov. Ich podiel na celkovom poistnom plnení v životnom poistení predstavoval 61,6 % (v roku 2007 to bolo 50 %). Narástla aj frekvencia odkupov o 1,5 p. b. na 5,9 %. Najvýraznejšie vzrástli náklady na vý-

Graf 67 Vývoj škodovosti, nákladovosti a kombinovaného ukazovateľa (%)

Zdroj: NBS.

SEKTOR POISŤOVNÍ

Tabuľka 4 Škodovosť, nákladovosť a kombinovaný ukazovateľ skupín neživotného poistenia k 31. 12. 2008 (%)

	Škodovosť	Nákladovosť	Kombinovaný ukazovateľ
Životné poistenie – Prípoistenie	21,57	27,93	49,50
Poistenie úrazu a choroby	18,52	43,36	61,88
PZP	43,92	26,09	70,02
Poistenie motorových vozidiel	70,11	31,86	101,96
Poistenie škôd na iných ako pozemných dopravných prostriedkoch	24,67	32,91	57,59
Poistenie zodpovednosti dopravcu	32,72	32,12	64,84
Poistenie majetku	49,76	35,63	85,39
Všeobecné poistenie zodpovednosti za škodu	47,13	33,79	80,92
Poistenie úveru, kaucie a rôznych finančných strát	54,80	38,11	92,91
Poistenie právnej ochrany	28,44	70,73	99,17
Asistenčné poistenie	31,58	50,74	82,33
Aktívne zaistenie	55,78	30,38	86,15
Spolu	52,12	31,99	84,11

Zdroj: NBS.

platu poistných udalostí v dôsledku výskytu kritických chorôb vzhľadom na ich zvýšený počet.

V neživotnom poistení dosiahli náklady na poistné plnenia hodnotu 500,6 mil. €. Jedná sa najmä o poistné plnenia pri havarijnom poistení (41,2 %), PZP (31,8 %) a poistení majetku (19,4 %).

Z hľadiska analýzy vývoja nákladov na poistné plnenia v neživotnom poistení je dôležitý tiež ukazovateľ škodovosti⁹, ktorý zohľadňuje časové rozlíšenie nákladov a výnosov cez zmenu príslušných technických rezerv.

V porovnaní s rokom 2007 sa škodovosť za celé neživotné poistenie zvýšila o 3,2 p. b. na úroveň 52,1 %. Z významných skupín klesla škodovosť v PZP, naopak pri havarijnom pois-

tení a poistení majetku stúpila. Havarijné poistenie vykazuje najvyššiu škodovosť spomedzi všetkých skupín poistenia (70,1 %), pričom kombinovaný ukazovateľ v tejto skupine prekračuje 100 %, čo naznačuje, že v tejto skupine je silná konkurencia.

2.7 ZAISTENIE

Z hľadiska zaistenia klesalo poistné postúpené zaistovateľom, ktoré v roku 2008 kleslo o 17,5 % na 267 mil. €. Hlavná časť postúpeného poistného (92,2 %) pripadá na neživotné poistenie, čo tvorilo takmer štvrtinu z celkového technického poistného v neživotnom poistení. V životnom poistení bolo zaistovateľom postúpené poistné vo výške 21 mil. € (t. j. 1,9 % z technického poistného v životnom poistení).

Tabuľka 5 Technické poistné postúpené zaistovateľom (mil. EUR)

	2008	2007	Zmena	Podiel na technickom poistnom
Spolu	266	323	-17,5 %	12,7 %
Životné poistenie	21	42	-50,7 %	1,9 %
Neživotné poistenie	246	281	-12,5 %	24,5 %

Zdroj: NBS.

⁹ Škodovosť sa vypočíta ako percentuálny podiel súčtu nákladov na poistné plnenia a zmeny brutto technickej rezervy na poistné plnenia a zaslúženého poistného, t. j. technického poistného, v hrubej výške po odrátaní zmeny brutto technickej rezervy na poistné budú- cich období.

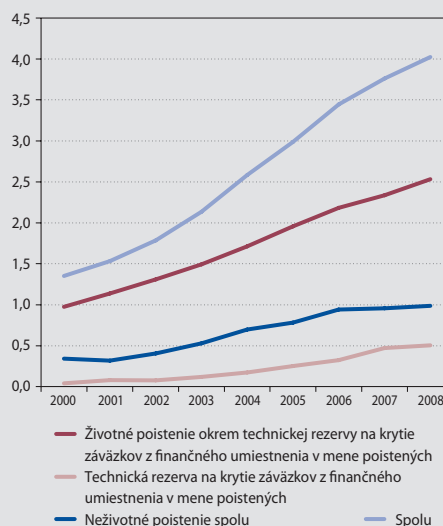
Z celkových nákladov na poistné plnenia bolo zaistovateľom postúpených 130 mil. €, t. j. 13,5 % z celkových nákladov.

2.8 TECHNICKÉ REZERVY A ICH FINANČNÉ UMIESTNENIE

Technické rezervy poisťovní pokračovali v rastovom trende minulých rokov. Medziročne sa zvýšili o 6,9 % a dosiahli hodnotu 4,022 mld. €. Podobne ako v prípade technického poistného rástli technické rezervy rýchlejšie v životnom poistení, čo je logické aj vzhľadom na ich dlhodobý charakter. V dôsledku toho sa opätovne zvýšil ich podiel na celkových rezervách (na 75,5 %).

Tempo rastu technických rezerv v životnom poistení postupne klesá, čo v roku 2008 súviselo najmä s rezervou na krytie záväzkov z finančného umiestnenia v mene poistených. Tá po predchádzajúcich výrazných nárastoch (priemer za posledných päť rokov predstavuje takmer 45 %) zaznamenala pokles rastu na 7 % a dosiahla hodnotu 503,2 mil. €, najmä v dôsledku negatívnych výnosov pri investovaní. Najväčšia rezerva v životnom poistení – technická rezerva na životné poistenie (s podielom 79,2 %) – medziročne vzrástla o 8,3 %. Podiel týchto rezerv na celkových rezervách predstavoval až 95,8 %.

Graf 68 Vývoj hrubých technických rezerv (mld. EUR)

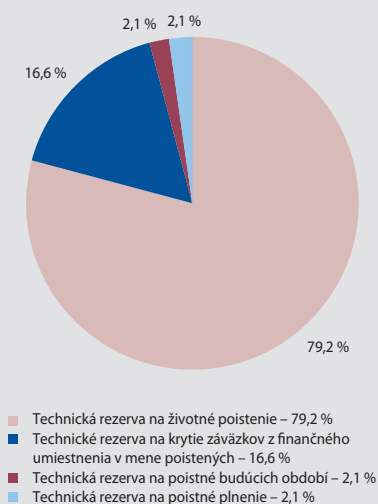

Zdroj: NBS.

Technické rezervy v neživotnom poistení vzrástli oproti roku 2007 o 30,6 mil. € na 986,8 mil. €. Najväčší nárast (o 17 mil. €) zaznamenala technická rezerva na poistné plnenie, ktorá zároveň tvorila najväčšiu časť rezerv v neživotnom poistení (66,8 %).

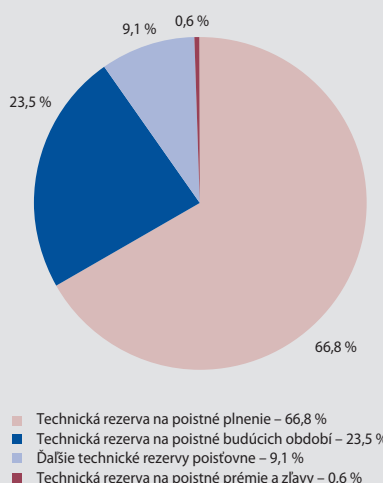
Hrubé technické rezervy znížené o rezervu na krytie záväzkov z finančného umiestnenia v me-

Graf 69 Štruktúra hrubých technických rezerv v životnom poistení

Zdroj: NBS.

Graf 70 Štruktúra hrubých technických rezerv v neživotnom poistení

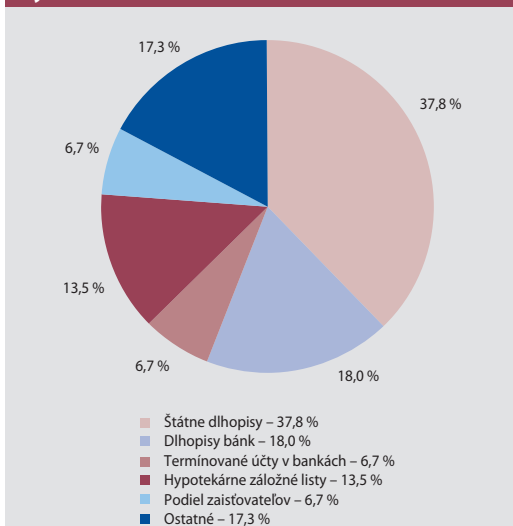

Zdroj: NBS.

SEKTOR POISŤOVNÍ

Graf 71 Umiestnenie prostriedkov technických rezerv

Zdroj: NBS.

Poznámka: Pod pojmom „štátne dlhopisy“ sa rozumejú dlhopisy SR a iných štátov EÚ, NBS a iných centrálnych bánk, garantované SR, dlhopisy EIB, EBOR a MBOR.

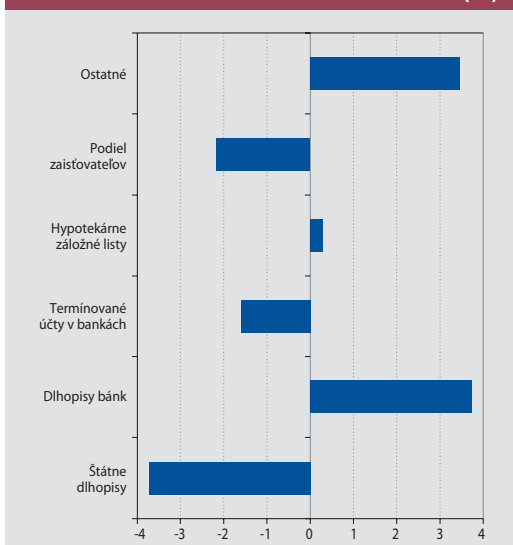
ne poistených ku koncu roka 2008 tvorili 3 482 mil. € a ich pokrytie aktívami predstavovalo 107,9 %. V porovnaní s koncom roka 2007 sa pokrytie technických rezerv aktívami nezmenilo. V zložení aktív kryjúcich technické rezervy pokračoval v prvom polroku trend z roku 2007, teda znižovanie podielu štátnych dlhopisov

a zaistovateľov a nárast bankových dlhopisov a ostatných aktív, predovšetkým ostatných dlhových cenných papierov. V druhom polroku však nastala zmena. Podiel aj objem štátnych dlhopisov vzrástol, a naopak podiel aj objem dlhopisov bánk prestal rásť a výrazne sa znížil aj rast ostatných aktív.

2.9 SOLVENTNOSŤ POISŤOVNÍ

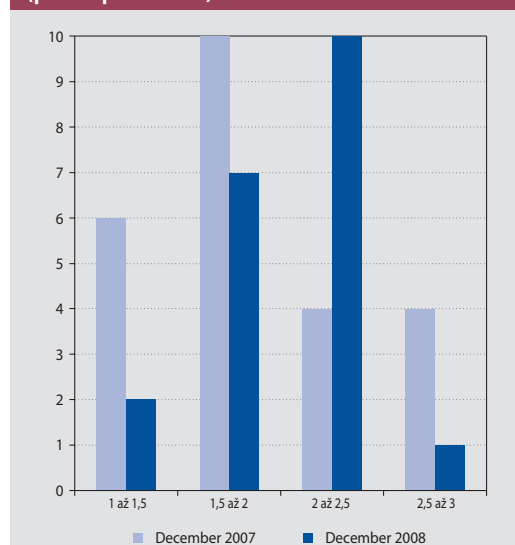
Z hľadiska hodnotenia solventnosti poisťovní sa vyžaduje, aby ich skutočná miera solventnosti (t. j. vlastné zdroje) bola vyššia ako požadovaná miera solventnosti a zároveň, aby výška garančného fondu bola aspoň taká, ako je minimálna hodnota garančného fondu. K 31. decembru 2008 tieto požiadavky spĺňali všetky poisťovne. Požadovaná miera solventnosti v porovnaní s minulým rokom vzrástla o 11 % z dôvodu vyššieho objemu záväzkov a/alebo poistných plnení, avšak nárast bol ovplyvnený aj znížením minimálneho garančného fondu v SKK. Skutočná miera solventnosti narástla v porovnaní s minulým rokom až o 32 % najmä z dôvodu nárastu fondov, na ktoré sa nevzťahujú záväzky z poistenia alebo zaistenia. Podiel celkovej skutočnej miery solventnosti k vyššej hodnote požadovanej miery solventnosti a garančného fondu bol 2,8 (marža solventnosti). Marža solventnosti bola v prípade poisťovní vykonávajúcich životné a neživotné poistenie

Graf 72 Zmeny v umiestnení technických rezerv medzi 31. 12. 2007 a 31. 12. 2008 (%)

Zdroj: NBS.

Graf 73 Rozdelenie marže solventnosti (počet poisťovní)

Zdroj: NBS.

2,9, v prípade životných poisťovní 2,5 a v prípade neživotných poisťovní 2,1. Hodnota tohto podielu medziročne vzrástla o 50 percentuálnych

bodov. V desiatich poisťovniach bola hodnota garančného fondu vyššia než požadovaná miera solventnosti.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 3

OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIERMI

3 OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIERMI

Počas roku 2008 nedošlo k významným zmenám v objeme obchodov s cennými papiermi realizovanými prostredníctvom OCP. Dlhopisy, akcie a podielové listy sa zobchodovali v celkovej hodnote 14 mld. €. Objem klientskeho majetku spravovaného prostredníctvom spoločností s licenciou OCP vzrástol medziročne o 41 % na hodnotu 2,1 mld. €. Primeranosť vlastných zdrojov týchto subjektov spĺňala predpísanú úroveň s dostatočnou rezervou.

3.1 PRIMERANOSŤ VLASTNÝCH ZDROJOV

Objem vlastných zdrojov obchodníkov s cennými papiermi, ktorí nie sú bankami, a správcovských spoločností s licenciou OCP sa v priebehu roka 2008 pohyboval u všetkých subjektov vysoko nad zákonom požadovanou hranicou. Ku koncu roka dosahoval viac ako šesťnásobok tejto hranice, pričom najväčšie kapitálové požiadavky boli na krytie kreditného a operačného rizika.

3.2 INVESTIČNÉ SLUŽBY A SPRÁVA MAJETKU

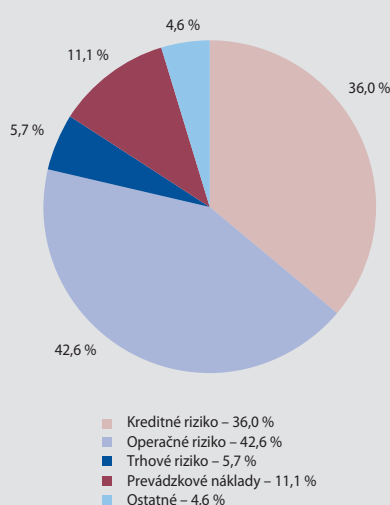
Celkový objem obchodov s dlhopismi, akciami a podielovými listami v roku 2008 mierne pokle-

sol na hodnotu 14 mld. € (oproti 16 mld. € v roku 2007). Obchody s nástrojmi peňažného trhu a finančnými derivátmi nie je možné medziročne porovnať, vzhľadom na odlišné výkazníctvo v roku 2008.

V nominálnych hodnotách boli najobchodovanejšie práve finančné deriváty a nástroje peňažného trhu, ktoré sa zobchodovali v objeme 644 mld. €. Toto číslo však vyjadruje objem podkladových aktív zobchodovaných nástrojov, skutočný objem peňažných tokov generovaných týmito obchodmi je rádovo menší.

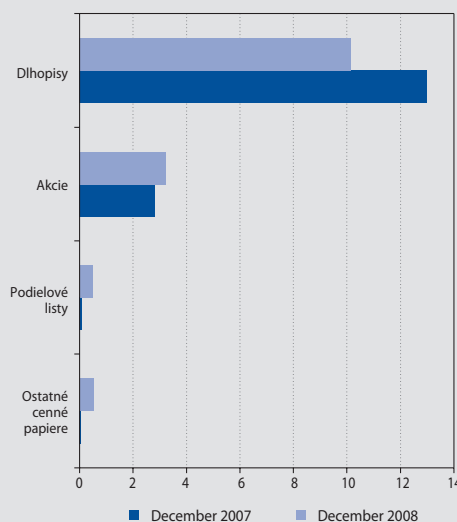
Prostredníctvom bánk bolo uskutočnených 65 % celkového objemu obchodov, zvyšných 35 % sa realizovalo takmer výlučne prostredníctvom jednej spoločnosti.

Graf 74 Priemerná štruktúra požiadaviek na vlastné zdroje OCP podľa jednotlivých rizík

Zdroj: NBS.

Graf 75 Štruktúra obchodov podľa jednotlivých investičných nástrojov (mld. EUR)

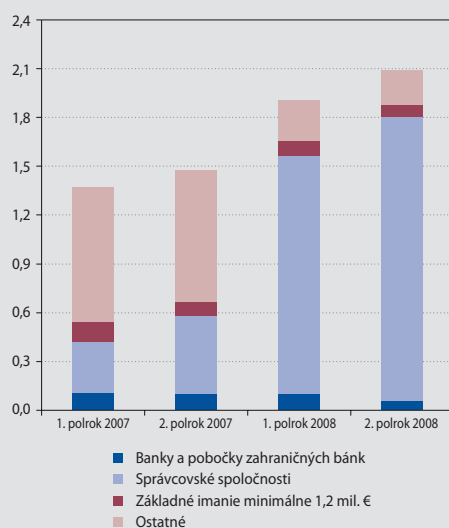

Zdroj: NBS.

OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIERMI

Graf 76 Vývoj objemu klientskeho majetku spravovaného subjektmi s licenciou OCP (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Objem klientskeho majetku spravovaného prostredníctvom obchodníkov s cennými papiermi (vrátane bánk a správcovských spoločností s licenciou OCP) vzrástol medziročne o 41 % (z 1,5 na 2,1 mld. €).

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 4

KOLEKTÍVNE INVESTOVANIE

4 KOLEKTÍVNE INVESTOVANIE

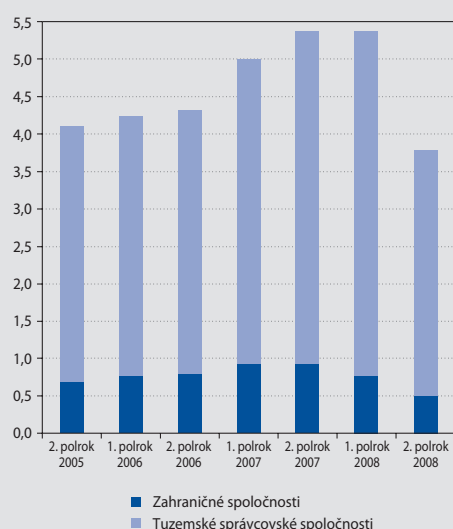
Rast objemu spravovaných aktív v kolektívnom investovaní pozorovaný v predošlých obdobiach sa v prvej polovici roka 2008 zastavil a v jeho druhej polovici došlo dokonca k prudkému poklesu čistej hodnoty aktív v podielových fondoch. Tento vývoj bol predovšetkým dôsledkom finančnej krízy, jednak vo forme hromadných redemácií z dôvodu neistoty ohľadom ďalšieho vývoja hodnoty investícií a jednak sa tu v menšej miere odrazil pokles hodnoty niektorých druhov aktív držaných v portfóliách. Medziročná výkonnosť podielových fondov klesala naprieč celým spektrom kategórií fondov a iba podielové fondy peňažného trhu dokázali v priemere zabezpečiť pre podielníkov kladný nominálny výnos.

Rok 2008 bol v sektore kolektívneho investovania na Slovensku rokom negatívnych trendov. Ich spoločnou príčinou zjavne bola prebiehajúca globálna finančná kríza, ktorá vo viacerých ohľadoch výrazne zasiahla tento sektor.

Veľkosť sektora kolektívneho investovania meraná čistou hodnotou aktív (NAV) v podielových fondoch predávaných v SR sa zmenšila o takmer 30 %. V absolútnom vyjadrení to znamená úbytok v hodnote 1,6 mld. €, ktorý sa rozdelil v pomere 1,17 mld. € pre tuzemské podielové fondy a 0,43 mld. € pre zahraničné podielové fondy, ktoré sa v SR predávajú.¹⁰ Koncoročný stav NAV na účtoch podielových fondov dosiahol k 31. decembru 2008 úroveň 3,8 mld. € (3,3 mld. € tu-

zemské, 0,5 mld. € zahraničné), čo je najmenej od druhej polovice roka 2005. Z uvedených čísel vidieť, že relatívne väčší pokles NAV zaznamenali zahraničné fondy a podiel fondov tuzemských správcovkých spoločností tak vzrástol až na 87 %. Znižovanie NAV v tuzemských podielových fondoch nebolo v čase rovnomerné. Počas prvého polroka objem spravovaných aktív ešte mierne rástol a až v druhom polroku bol zaznamenaný výrazný pokles (z toho prevažná časť od septembra do decembra). NAV v zahraničných podielových fondoch klesala už od začiatku roka. Za poklesom NAV treba v oboch prípadoch hľadať neobvykle vysoké redemácie investorov a v menšej miere znehodnotenie aktív v portfóliách podielových fondov v dôsledku krízy.

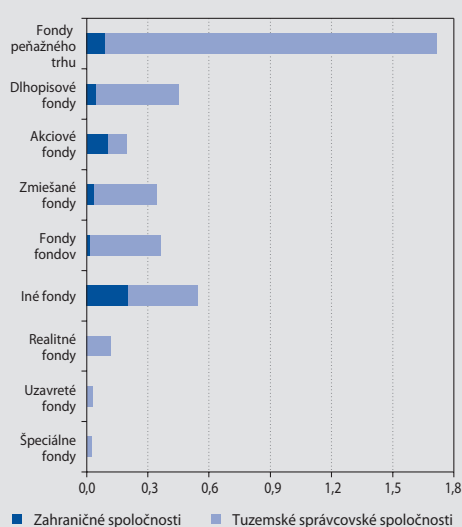
Graf 77 Vývoj objemu investícií v podielových fondoch predávaných v SR (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Od roku 2006 sú v údajoch zahrnuté aj uzavreté a špeciálne fondy.

Graf 78 Objem majetku v jednotlivých kategóriách fondov k 30. 6. 2008 (mld. EUR)

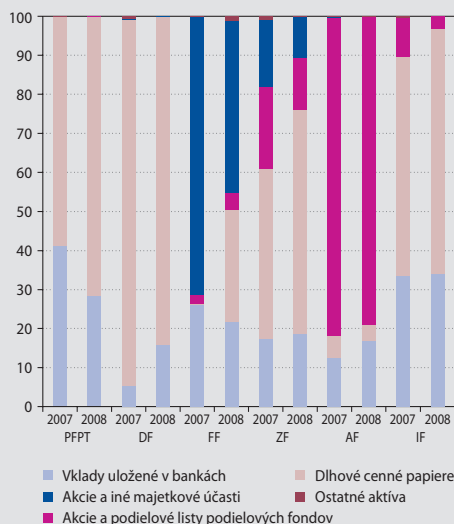
Zdroj: NBS.

¹⁰ Pokiaľ sa v tomto texte na ďalších miestach hovorí o zahraničných fondoch rozumie sa tým len tá ich časť, ktorá prislúcha predajom v SR.

KOLEKTÍVNE INVESTOVANIE

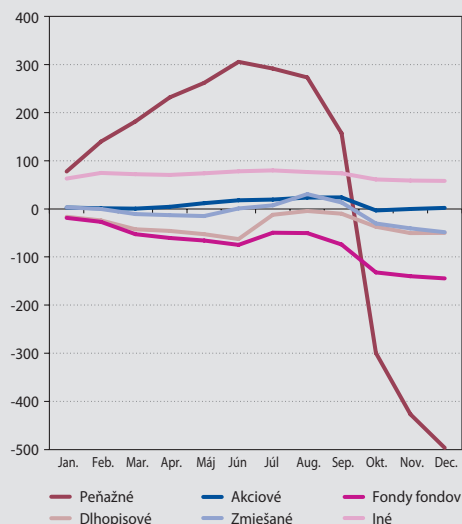
Graf 79 Porovnanie štruktúry majetku v jednotlivých kategóriách fondov k 31. 12. 2007 a 2008 (%)

Zdroj: NBS.

PFPT – peňažné fondy (p. f.) peňažného trhu; DF – dlhopisové p. f.; AF – akciové p. f.; ZF – zmiešané p. f.; FF – fondy fondov; IF – iné p. f.

Graf 80 Mesačný vývoj kumulatívnych čistých predajov otvorených podielových fondov v SR za rok 2008 (mil. EUR)

Zdroj: NBS.

Pokles spravovaného NAV sa dotkol takmer všetkých tuzemských správcovských spoločností kolektívneho investovania, s výnimkou dvoch spoločností, ktoré majú nízky trhoví podiel. Spektrum percentuálnych úbytkov NAV v podielových fondoch, ktoré spravujú jednotlivé správcovské spoločnosti sa pohybovalo od -6 % do -54 %. Herfindahlov ukazovateľ koncentrácie sa medziročne prakticky nezmenil, aj keď napríklad podiel dvoch najväčších spoločností vzrástol asi o 3 p. b. na 69 %.

Držiteľmi podielových listov podielových fondov spravovaných tuzemskými správcovskými spoločnosťami sú takmer výlučne rezidenti SR. Podiel zahraničného kapitálu dosahuje iba 1 %. Hlavnú skupinu investorov do podielových fondov predstavujú domácnosti, ktoré majú v držbe 82 % všetkých emitovaných podielových listov tuzemských podielových fondov. Okrem nich významnejšiu časť podielov (14 %) vlastní už len nebankové finančné inštitúcie (poisťovne, dôchodkové spoločnosti, správcovské spoločnosti).

S výnimkou fondov kategorizovaných ako iné fondy a realitných fondov (ktorých podiel je však zanedbateľný) sa všetky ostatné kategó-

rie fondov v súčte tuzemských aj zahraničných stali obeťou poklesu NAV. Najviac sa to dotklo akciových fondov, ktoré si v sledovanom období odpísali až 67 % svojej NAV zo začiatku roka. Ich relatívne zastúpenie tým kleslo z 11 % na 5 % NAV sektora. Dominantnú pozíciu si o niekoľko percentuálnych bodov upevnili fondy peňažného trhu, ktoré k decembru 2008 spravovali 45 % celkovej NAV v podielových fondoch. Významnejší podiel zahraničných podielových fondov sa dlhodobo udržiava len v kategóriách akciové fondy a iné fondy.

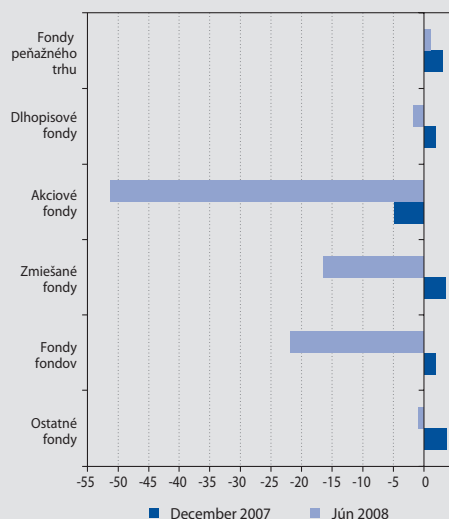
Z hľadiska štruktúry majetku v portfóliách sú na tom podobne peňažné fondy, dlhopisové fondy a iné fondy. Medzi 65 % až 85 % aktív týchto fondov je vo forme dlhových cenných papierov, zvyšok je uložený na účtoch v bankách. Vo veľkej miere to platí aj pre zmiešané fondy, ktoré sú však v objeme asi jednej štvrtiny obohatené o akcie a podielové listy. Akciové fondy sú zhruba na 50 % tvorené dlhovými cennými papiermi a vkladmi, druhú polovicu majetku tvoria akciové investície. Fondy fondov v rozhodujúcej miere pozostávajú z podielových listov podielových fondov. Hlavná zmena v štruktúre majetku v porovnaní s koncom roka 2007 spočívala v znížení

váh majetkových cenných papierov (akcie, podielové listy) vo fondoch, ktoré sa orientujú aj na tento druh aktív.

Veľká časť podielových fondov bola počas roka 2008 pod tlakom pomerne výrazných redemácií. Z tuzemských podielových fondov negatívne ročné kumulatívne čisté predaje zaznamenali peňažné, dlhopisové, zmiešané fondy a fondy fondov. Obzvlášť zasiahnuté boli fondy peňažného trhu, z ktorých investori vybrali podiely v hodnote takmer 0,5 mld. €. Relatívne k objemu NAV redemácie značne pocítili tiež fondy fondov. Najväčšia vlna odpredaja podielových listov sa odohrala v posledných štyroch mesiacoch roka, z toho jednoznačná amplitúda bola v októbri, keď v priebehu tohto mesiaca negatívne čisté predaje dosiahli objem 0,63 mld. € (z toho peňažné fondy 0,46 mld. €). Bola to reakcia na mimoriadne zhoršenie situácie na finančných trhoch po krachu americkej investičnej banky Lehman Brothers v polovici septembra. Podielníci pravdepodobne v obave o zachovanie hodnoty svojich investícií vyberali svoje podiely a presúvali ich do bánk. Tento proces bol navyše podporený zvýšením garancie vkladov v bankách, ktorá sa však nevzťahovala na investície do podielových fondov. Stopercentná garancia investície v kombinácii s mohutnou kampaňou na vkladové produkty v bankách a ich rastúcimi sadzbami bola silným motívom na presun prostriedkov hlavne pre podielnikov podielových fondov peňažného trhu zneistených nezvyklým poklesom výkonnosti v tejto konzervatívnej kategórii podielových fondov. Pri akciových fondoch kumulatívne predaje za celý rok 2008 skončili zhruba na nule, pozitívne sa vyvíjali predaje v iných fondoch. Redemácie boli dominantnou zložkou poklesu NAV v sektore ako celku. Podielové fondy mali vo všeobecnosti dostatok likvidných prostriedkov (vkladov v bankách a štátnych dlhopisov), aby ustáli nápor podielnikov na výber investícií. V niektorých prípadoch však boli nútené pristúpiť aj k odpredaju dlhových cenných papierov podnikov alebo zahraničných bánk, ktorých likvidnosť bola v tom čase pomerne nízka.

Okrem záporných čistých predajov prispelo v niektorých kategóriách podielových fondov k poklesu NAV vo väčšej či menšej miere znížovanie hodnoty určitých aktív, hlavne majetko-

Graf 81 Porovnanie priemernej ročnej výkonnosti otvorených podielových fondov podľa jednotlivých kategórií (% p. a.)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Fondy sú vážené čistou hodnotou majetku.

vých cenných papierov, ale aj časti dlhopisov. Týkalo sa to predovšetkým akciových fondov, zmiešaných fondov a fondov fondov, avšak čiastočne tým boli ovplyvnené aj ostatné kategórie podielových fondov. To sa pochopiteľne premietlo do medzročnej výkonnosti podielových fondov, ktorá klesla naprieč celým spektrom podielových fondov. Kladnú priemernú (váženú NAV) výkonnosť na úrovni asi 1 % dosiahli iba fondy peňažného trhu. Ostatné kategórie fondov sa ocitli v strate (merané na báze váženého priemeru), v prípade akciových fondov dokonca presahujúcej 50 %. Hlboko v mínuse skončili aj fondy fondov a zmiešané fondy, ktoré nominálne znehodnotili investície podielnikov o 22 %, resp. 16 %.

Desať tuzemských správcofských spoločností vykazovalo za rok 2008 zisk vo výške 8,4 mil. €. Oproti predošlému roku to predstavuje mierny pokles o 18 %. Vzhľadom na povahu odplát pre správcofské spoločnosti, ktorá závisí predovšetkým od objemu spravovaných aktív, možno predpokladať, že pokles NAV sa naplno prejaví na zisku v roku 2009. Stratu zaznamenali dve spoločnosti. Až dve tretiny zisku sektora sú koncentrované v jednej správcofskej spoločnosti.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 5

DÔCHODKOVÉ SPORENIE

5 DÔCHODKOVÉ SPORENIE

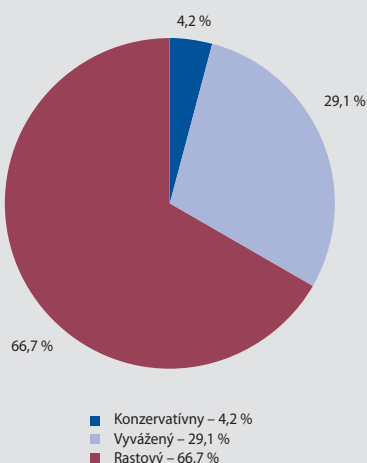
Globálna finančná kríza ovplyvnila aj dôchodkový sektor finančného trhu. Poklesom cien niektorých druhov aktív fondov sa následne znížili aj výnosy týchto fondov. Ročná výnosovosť v druhom dôchodkovom pilieri tým dosiahla kladné čísla len v prípade konzervatívnych fondov. Pokles výkonnosti ovplyvnil aj doplnkové dôchodkové sporenie, keď kladné čísla dosiahli len 3 z 10 príspevkových fondov. Kríza na finančných trhoch ovplyvnila v roku 2008 okrem výkonnosti aj štruktúru portfólia fondov druhého a tretieho dôchodkového piliera, keď výraznú prevahu mali dlhopisové typy investícií, a to najmä štátne dlhopisy. Objem akcií v majetku dôchodkových a doplnkových dôchodkových fondov sa znížil takmer o polovicu. Druhým výrazným faktorom, ovplyvňujúcim činnosť dôchodkového sektora v roku 2008, bolo dvojnásobné otvorenie II. dôchodkového piliera, a tým aj umožnenie dobrovoľného vstupu, resp. výstupu z neho pre sporiteľov. Na základe týchto zmien počet sporiteľov II. dôchodkového piliera k 31. decembru 2008 predstavoval 1,48 mil. Počet účastníkov III. piliera dôchodkového systému sa v priebehu roka 2008 zvýšil na 0,87 mil.

5.1 II. PILIER

Na fungovanie systému starobného dôchodkového sporenia v roku 2008 vplývali významným spôsobom predovšetkým dve udalosti. Prvou bolo pokračovanie a prehĺbenie svetovej finančnej krízy, ktorá sa v tomto sektore prejavila najmä znížením cien niektorých druhov aktív vo fondoch, čo následne znamenalo, že výnosy týchto fondov poklesli. Druhým faktorom bola dočasná zmena nastavenia pravidiel fungovania druhého piliera v podobe jeho otvorenia pre dobrovoľné

vstupy aj výstupy sporiteľov. K tomuto kroku pristúpila vláda SR dvakrát. Prvá etapa otvorenia prebiehala počas celého prvého polroka 2008. Začiatok druhej fázy otvorenia sa datuje od 15. novembra 2008, pričom druhý pilier bol otvorený počas celého zvyšného obdobia daného kalendárneho roka. Podstatou otvorenia systému bolo v oboch prípadoch umožniť účastníkom, ktorí v minulosti dobrovoľne vstúpili do druhého piliera, avšak v danom čase považovali svoje zotrvanie v ňom za nevýhodné, aby sa mohli vrátiť iba k sporeniu v priebežnom pilieri. Analogicky platilo otvorenie druhého piliera aj v opačnom smere, t. j. pre dobrovoľné vstupy sporiteľov. Podľa informácií od dôchodkových správckých spoločností počet sporiteľov, ktorí požiadali o prevod svojich nasporených prostriedkov na účet Sociálnej poisťovne v prvej vlnе otvorenia druhého piliera, dosiahol okolo 107 tisíc.¹¹ Počet nových sporiteľov bol nižší ako uvedené číslo, čo znamenalo, že celkový počet sporiteľov v systéme sa počas roka 2008 znížil približne o 75 500 na 1 483 124 osôb k 31. decembru 2008. V relatívnom vyjadrení to predstavuje úbytok 4,8 %. Percentuálny pokles počtu sporiteľov bol podobný vo všetkých dôchodkových správckých spoločnostiach a pohyboval sa okolo uvedenej hodnoty za celý sektor. Čo sa týka podielu počtu vystupujúcich účastníkov na celkovom počte účastníkov¹² v jednotlivých typoch fondov (konzervatívne, vyvážené, rastové), najväčšiu mieru odchodov zaznamenali konzervatívne fondy (-15,1 %), tesne nasledované vyváženými fondmi (-13,3 %), najmenšiu hodnotu dosiahol tento ukazovateľ pri rastových fondoch (-3,7 %).

Graf 82 Podiel jednotlivých typov dôchodkových fondov na celkovom objeme spravovaného majetku

Zdroj: NBS.

¹¹ Tento počet sa vzťahuje na obdobie otvorenia od 1. 1. 2008 do 30. 6. 2008. V súlade s platnou legislatívou sa reálne výstupy sporiteľov počas druhej fázy otvorenia kapitalizačného piliera začali uskutočňovať až 1. 1. 2009. Údaje o celkovom počte sporiteľov za rok 2008 preto tieto výstupy neovplyvnili.

¹² Celkový počet účastníkov sporenia pre jednotlivé typy fondov k 31. 12. 2007.

DŮCHODKOVÉ SPORENÍ

Na druhej strane, najväčší relatívny prílev účastníkov¹³ (nových aj tých, ktorí prestúpili z iných typov fondov) zaznamenali konzervatívne a vyvážené fondy. Tento vývoj má pravdepodobne dve roviny. Jednou môže byť v dôsledku krízy zvýšený záujem sporiteľov o účasť vo fondoch s menším rizikovým profilom. Druhý moment je naproti tomu daný skutočnosťou, že pre odchod z druhého piliera sa rozhodli pravdepodobne prevažne starší sporitelia, u ktorých je predpoklad, že svoje prostriedky mali umiestnené v konzervatívnych alebo vyvážených fondoch.

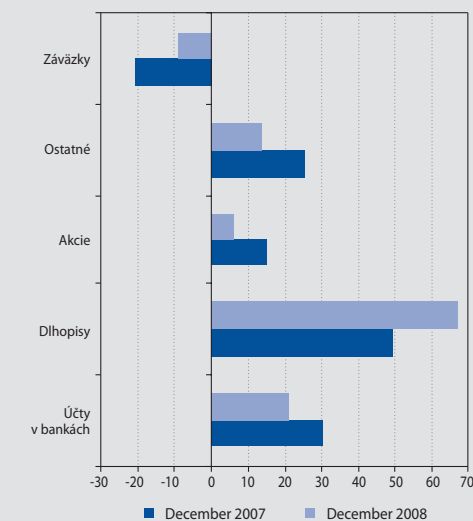
Koncentrácia z hľadiska počtu sporiteľov ostala na rovnakej, pomerne vysokej úrovni, o čom svedčí takmer 70 %-ný podiel sporiteľov v dvoch najväčších dôchodkových správcovských spoločnostiach.

Čistá hodnota majetku spravovaného vo fondoch dôchodkových správcovských spoločností pokračovala v raste aj v roku 2008 a koncom roka dosiahla úroveň 2,23 mld. €, čo znamenalo ročný prírastok o 31 %. V porovnaní s rokom 2007 to bolo výrazné spomalenie rastu, vo veľkej miere ovplyvnené základným efektom. V tomto prípade však na spomalenie vplýval aj odchod časti sporiteľov, ktorých naakumulovaný majetok sa previedol z dôchodkových fondov do Sociálnej poisťovne. Táto skutočnosť, do istej miery podporená aj poklesom hodnoty vybraných aktív, mala dokonca za následok pomerne značné zníženie absolútneho prírastku čistej hodnoty majetku v roku 2008 oproti predchádzajúcemu roku.

Relatívne nárasty čistej hodnoty majetku v jednotlivých dôchodkových správcovských spoločnostiach sa líšili iba minimálne, a teda aj ich trhové podiely na základe tohto ukazovateľa ostali na úrovniach z konca roka 2007. Tradične len nevýznamné zmeny nastali v rozdelení čistej hodnoty majetku do predpísaných troch typov fondov, kde na rastové fondy pripadá podiel bežmála 67 %, kým vo vyvážených a konzervatívnych fondoch je umiestnených 29 %, resp. 4 % celkového majetku v sektore.

Kríza na finančných trhoch, ktorá prebiehala počas celého roka 2008, sa výrazným spôsobom podpísala pod zmenu základnej štruktúry portfólia podľa typov finančných nástrojov. Za hlavný posun možno označiť nárast podielu dlhopisov na úkor všetkých ostatných typov investícií.

Graf 83 Podiel jednotlivých druhov investícií na celkovom objeme spravovaného majetku (%)

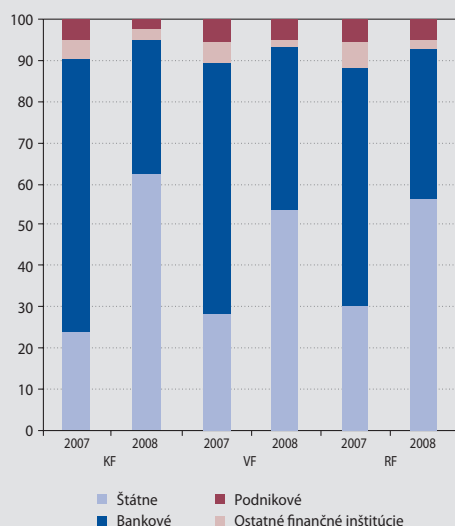

Zdroj: NBS.

Kým v decembri 2007 sa relatívne zastúpenie dlhových cenných papierov nachádzalo na úrovni 49,6 %, o rok neskôr sa ich podiel zvýšil až na 67,4 %, čím sa dlhopisy stali absolútne dominantnou zložkou celkového portfólia v druhom dôchodkovom pilieri. Motívom tohto posunu bola s najväčšou pravdepodobnosťou snaha dôchodkových správcovských spoločností stabilizovať svoje portfóliá a obmedziť prípadné výkyvy v ich hodnote investovaním do menej rizikových a volatilných aktív, medzi ktoré sa dlhopisy vo všeobecnosti zaraďujú. V zásade možno konštatovať, že takmer všetky nové prostriedky, ktoré sa dostali do systému v priebehu roka 2008, ako aj časť prostriedkov uvoľnených predajom iných typov aktív, smerovala do nákupu dlhových cenných papierov. V dôsledku silne negatívneho vplyvu krízy na akciové trhy sa akcie stali aktívom, voči ktorému sa fondy snažili výrazne zredukovať svoju expozíciu. Objem akcií v majetku dôchodkových fondov sa medziročne znížil takmer o polovicu, čo sa vzhľadom na rast celkovej čistej hodnoty majetku prejavilo ešte výraznejším poklesom podielu, z 15,1 % ku koncu roka 2007 na 6,4 % ku koncu roka 2008. (Pre porovnanie, ešte v polovici roka 2007, tesne pred vypuknutím krízy, bol tento podiel až 18 %.) Asi o 9 p. b., na úroveň 21 %, sa znížilo zastúpenie majetku, ktorý sa nachádzal vo forme bežných a termínovaných účtov v bankách.

¹³ Odhad zo stavov z konca rokov 2007 a 2008 a z informácií o odchodoch z druhého piliera.

Graf 84 Štruktúra dlhopisového portfólia v jednotlivých typoch fondov (%)

Zdroj: NBS.

Táto realokácia sa neviaže na finančnú krízu, ale je pokračovaním dlhodobiejšieho trendu znižovania podielu tejto formy aktív vo fondoch. Podiel ostatných cenných papierov, tvorených najmä pokladničnými poukážkami a podielovými listami, klesol počas sledovaného obdobia iba mierne na koncoročnú úroveň tesne pod 5 %. Všetky spomenuté zmeny v štruktúre investícií sa odohrávali pomerne kontinuálne počas celého roka 2008, avšak v poslednom štvrtroku, potom ako sa svetový finančný systém v polovici septembra ocitol na pokraji krachu, došlo k ich zintenzívneniu. Okrem uvedených druhov investícií sa v majetku fondov nachádzali aj menové termínové kontrakty, ktoré plnia funkciu zabezpečovania portfólia voči riziku pohybu kurzov cudzích mien. Vzhľadom na to, že prevažná časť devízovej pozície vo fondoch bola denominovaná v eurách, objem menových derivátov ku koncu roka prudko klesol, nakoľko od roku 2009 zanikla potreba zaistiť tieto pozície voči kurzovému riziku, keďže euro sa stalo na Slovensku domácou menou. Okrem eurových investícií boli malou, avšak nie úplne zanedbateľnou mierou prítomné aj investície do mien okolitých stredo-európskych krajín. Zloženie portfólia vyvážených a rastových fondov je značne podobné štruktúre za celý sektor. Pri konzervatívnych fondoch nie je akciová zložka zo zákona povolená a majetok fondov pozostáva na 75 % z dlhopisov a poklad-

ničných poukážok, pričom zostávajúcu časť tvoria bankové depozity.

Turbulentné obdobie roka 2008 bolo príčinou, že dôchodkové správčovské spoločnosti menili viaceré charakteristiky dlhopisovej zložky portfólia. Ešte na konci roka 2007 bola skladba dlhopisového portfólia silne orientovaná na sektor finančnictva. Takmer dve tretiny objemu nakúpených dlhopisov mali emitenta z tohto odvetvia, pričom v rámci neho výrazne dominovali banky. Necelých 30 % sa nachádzalo v štátnych obligáciách a malý zvyšok tvorili dlhopisy podnikov. V roku 2008 sa však situácia významne otočila, nakoľko správcovia fondov pod tlakom neistoty a zhoršujúcej sa situácie ohľadom zdravia mnohých inštitúcií finančného sektora presúvali majetok do bezpečnejších štátnych dlhopisov, ktorých podiel k 31. decembru 2008 dosiahol 56 %. Váha dlhopisových emisií z oblasti finančnictva poklesla pod 40 %. Zastúpenie podnikovej zložky sa prakticky nezmenilo. Ďalším pozorovaným trendom, pokiaľ ide o štruktúru emitentov dlhopisov, je prehĺbenie rozhodujúcej orientácie (96 % objemu) na Európu. Podiel slovenských dlhových cenných papierov, prevažne štátnych, bol na konci sledovaného obdobia 73 %.

S posunom od bankových k štátnym dlhopisom úzko súvisí aj ich nové rozdelenie z hľadiska určenia a fixácie kupónových sadzieb. Približne o 27 p. b. na úroveň 42 % ku koncu roka 2008 sa znížil podiel dlhových cenných papierov s plávajúcim kupónom, ktoré sú bežné hlavne pri bankových emisiách. Spolu so štátnymi dlhopismi rástol aj podiel dlhopisov s fixným kupónom (31 %), a najmä bezkupónových dlhopisov (27 %).

Skracovala sa splatnosť dlhopisového portfólia. Pôvodný interval priemernej objemom váženej splatnosti od 2,8 do 6,8 roka pre jednotlivé fondy sa zredukoval do rozmedzia 1,4 až 3,2 roka. Pokles priemernej maturity bol zaznamenaný vo všetkých osemnástich fondoch.

Takmer 98 % dlhopisov podľa objemu malo na konci decembra 2008 rating A- a lepší.¹⁴ Počas roka 2008 došlo k ešte väčšej koncentrácii dlhopisov do už predtým dominantného ratingového stupňa A+. Mierne stúpol podiel dlhopisov s najvyšším možným ratingom AAA.

¹⁴ Uvedené percento sa nevzťahuje na všetky dlhopisy, ale iba na tie, u ktorých bol rating (ekvivalent S&P) k dispozícii.

DŮCHODKOVÉ SPORENIE

15 Zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v paragrafe 91 definuje:

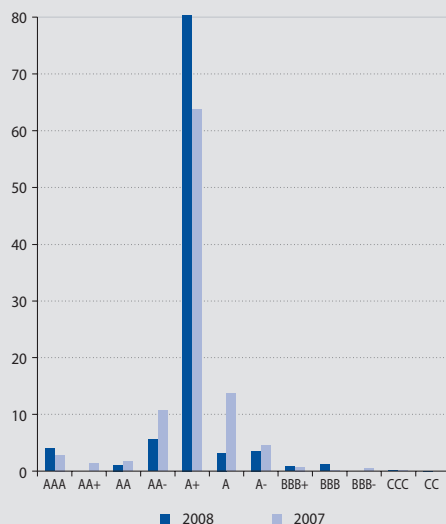
1. Priemerný výnos dôchodkového fondu dôchodkovej správcovskej spoločnosti je kľavý priemer percentuálnych medziročných zmien denných hodnôt dôchodkových jednotiek tohto dôchodkového fondu počítaný za posledných 24 mesiacov so zaokrúhlením na dve desiatinné miesta nahor.
2. Priemerný výnos trhovej konkurencie je aritmetický priemer kľavých priemerov percentuálnych medziročných zmien denných hodnôt dôchodkových jednotiek konkurencie dôchodkového fondu počítaných za posledných 24 mesiacov so zaokrúhlením na dve desiatinné miesta nahor.

16 Priemerná ročná výnosnosť pre daný typ dôchodkových fondov bola vypočítaná ako vážený priemer percentuálnych medziročných zmien denných hodnôt dôchodkových jednotiek príslušných dôchodkových fondov. Percentuálna medziročná zmena denných hodnôt dôchodkových jednotiek sa vypočítava k 31. 12. 2008 (PMZDHDJ_{31.12.2008}) nasledujúcim spôsobom:

$$PMZDHDJ_{31.12.2008} = \left(\frac{DJ_{31.12.2008}}{DJ_{31.12.2007}} - 1 \right) \cdot 100\%$$

kde DJ je hodnota dôchodkovej jednotky za príslušný deň. Váhou bol podiel čistej hodnoty majetku (NAV) príslušného fondu na súčte NAV fondov rovnakého druhu. Udávaná výnosnosť je nominálna, čo znamená, že od nej nie je odpočítaná inflácia. Pri určení výnosnosti rôznych foriem investovania sa bežne udáva nominálna výnosnosť, pričom pri výpočte sa použila štandardná zákonná metóda. Uvedená výnosnosť však nie je výnosom sporiteľa na jeho osobnom dôchodkovom účte, ktorý je u každého individuálny. Vstupnými údajmi boli hodnoty dôchodkových jednotiek jednotlivých dôchodkových fondov predložené dôchodkovými správcovskými spoločnosťami Národnej banke Slovenska za dni 31. 12. 2007 a 31. 12. 2008, ktoré sú tiež zverejnené na internetovej stránke NBS.

Graf 85 Štruktúra dlhopisového portfólia podľa ratingu (%)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Ratingy rôznych ratingových spoločností sú vyjadrené ako ekvivalent ratingu spoločnosti Standard & Poor's.

Graf 86 Vývoj aktuálnej hodnoty dôchodkovej jednotky v jednotlivých typoch fondov v roku 2008

Zdroj: NBS.

Údaje na zvislej osi predstavujú vážený priemer (vážený NAV fondov) aktuálnych hodnôt dôchodkových jednotiek dôchodkových fondov daného typu.

Pokles cien viacerých druhov aktív a ich zvýšená volatilita sa výrazne premietli do zníženej výkonnosti v druhom pilieri dôchodkového sporenia. Výkonnosť dôchodkových fondov v druhom pilieri sa pre účely tejto správy sleduje dvoma spôsobmi. Prvý spôsob je prevzatý zo zákona o starobnom dôchodkovom sporení, kde je definovaný priemerný výnos dôchodkového fondu (resp. priemerný výnos trhovej konkurencie), ktorý je v podstate aritmetickým priemerom medziročných percentuálnych zmien dôchodkových jednotiek za posledných 24 mesiacov predchádzajúcich dňu, ku ktorému sa výnos počíta.¹⁵ Vzhľadom na prevažne ročný hodnotiaci horizont tejto správy sa pristúpilo k analýze výkonnosti aj na základe tzv. medziročnej výkonnosti, zachytávajúcej výnos fondu dosiahnutý za 12 mesiacov predchádzajúcich dňu, ku ktorému sa výnos počíta, a to pomocou

medziročnej percentuálnej zmeny hodnoty dôchodkovej jednotky.¹⁶

Medziročná výkonnosť (druhý spôsob merania) vyvážených a rastových fondov sa k 31. decembru 2008 nachádzala na hladine -5,2 %, resp. -7,4 %. Pre porovnanie uvedme, že predchádzajúci rok boli dosiahnuté hodnoty 3,8 % a 3,6 %. K väčšej časti tohto poklesu došlo nárazovo počas dvoch približne mesačných období. Prvým bol január 2008, keď predovšetkým akciové indexy veľmi negatívne zareagovali na vlnu nepriaznivých správ o finančnej situácii mnohých významných inštitúcií z oblasti finančnictva. Ešte väčší záporný dopad na výkonnosť fondov mala perióda nasledujúca po krachu americkej investičnej banky Lehman Brothers, počas ktorej sa hodnota akcií prepadla pod tlakom ich panického výpredaja na svetových akciových burzách. Paralelne s tým došlo aj k poklesu trhových cien pri niektorých ďalších druhoch cenných papierov, vrátane dlhopisov. V dôsledku toho poklesla aj výkonnosť konzervatívnych fondov (na 2,8 % k 31. 12. 2008), ktoré si až dovtedy udržiavali stabilný medziročný výnos okolo štyroch percent.

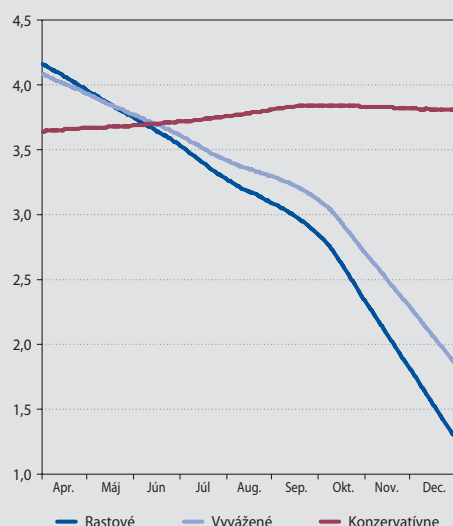
Opísaný vývoj prirodzene ťahal nadol aj priemernú výkonnosť trhovej konkurencie v zmysle zákona o starobnom dôchodkovom sporení re-

Tabuľka 6 Ročná výnosnosť dôchodkových fondov k 31. 12. 2008 (%)

Typy fondov	Vážený priemer
Konzervatívne	2,8
Vyvážené	-5,2
Rastové	-7,4

Zdroj: NBS.

Graf 87 Vývoj priemerného výnosu trhovej konkurencie v jednotlivých typoch fondov (%)

Zdroj: NBS.

prezentujúcu dlhodobejší pohľad na výkonnosť (prvý spôsob merania), ktorej trajektória od prvého dňa jej výpočtu (21. 3. 2008) mala v prípade vyvážených a rastových fondov klesajúci trend a na konci decembra 2008 sa zastavila na hodnote 1,9%, resp. 1,3%. Koncoročný priemerný výnos trhovej konkurencie konzervatívnych fondov sa dostal na úroveň 3,8%. Od priemerného výnosu trhovej konkurencie je odvodená referenčná dolná hranica výnosu pre daný typ fondov, porušenie ktorej by znamenalo pre dôchodkovú správcovskú spoločnosť povinnosť doplniť majetok fondu z vlastných prostriedkov. Počas celého sledovaného obdobia všetky fondy s rezervou spĺňali tieto podmienky.

Ani v roku 2008 nedokázali dôchodkové správcovské spoločnosti súhrnne za celý sektor vyprodukovať zisk. Došlo však aspoň k medziročnému zníženiu straty na 5,6 mil. €, čo je približne tretina úrovne z roku 2007. Kladným hospodárskym výsledkom sa prezentovali dve z celkového počtu šiestich spoločností.

5.2 III. PILIER

Objem majetku spravovaný piatimi doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami tretieho piliera

dôchodkového zabezpečenia kontinuálne rástol počas celého roka 2008. Tempo rastu okolo 11% nadviazalo na vývoj z druhej polovice predošlého roka. Čistá hodnota majetku v systéme dosiahla ku koncu sledovaného obdobia úroveň 936 mil. €. Prerozdelenie majetku medzi príspevkovými a výplacnými fondmi ostalo nezmenené, keď až 97% prináležalo sporivej fáze cyklu doplnkového dôchodkového zabezpečenia, čiže príspevkovým fondom.

K pozitívnemu obratu došlo vo vzťahu k počtu účastníkov tretieho piliera. V porovnaní s poklesom v roku 2007 bol v roku 2008 zaznamenaný čistý prílev účastníkov vo výške 24 000, resp. o 2,9% stavu zo začiatku roka. Výsledný koncoročný počet účastníkov teda dosiahol 848 000. Počet účastníkov vzrástol vo všetkých doplnkových dôchodkových spoločnostiach.

Podiely jednotlivých dôchodkových správcovských spoločností na celkovej čistej hodnote majetku v sektore ostali počas roka 2008 zachované.

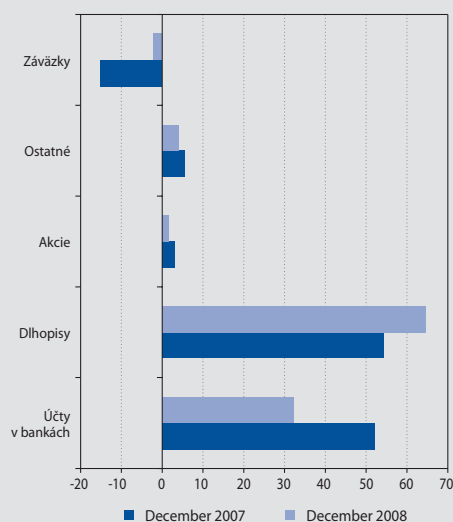
Trendy v štruktúre majetku tvoriaceho portfólio tretieho dôchodkového piliera boli podobné trendom v druhom pilieri. Na konci decembra 2007 bola dominantná časť majetku zainvestovaná približne v pomere jedna k jednej do dlhových cenných papierov a bankových vkladov a len malá časť majetku bola vo forme iných druhov aktív. O rok neskôr však už zastúpenie dlhopisov dosiahlo hladinu okolo 64%. Podiel prostriedkov uložených na účtoch v bankách tým klesol na 32%. Takmer na polovicu úrovne z konca roka 2007 klesol objem akciovej zložky portfólia. Podiel akcií sa tak znížil na 1,5% čistej hodnoty majetku v systéme.

Ku koncu roka významne poklesol objem termínovaných menových nástrojov. Dôvod je identický ako v druhom dôchodkovom pilieri, prijatie eura, vďaka čomu odpadla potreba zaistiť pozície v tejto mene voči kurzovému riziku. Popísaná štruktúra sa vzťahuje na portfólio systému ako celku, ale vzhľadom na vysoký podiel príspevkových fondov na celkovej čistej hodnote majetku dobre vystihuje aj situáciu v tomto type fondov. Zloženie majetku výplacných fondov má odlišnú charakteristiku. Tieto pozostávajú výlučne z prostriedkov deponovaných na účtoch v bankách s podielom 56% a dlhopisov, v ktorých je umiestnený zostávajúci diel spravovaného

D ů C H O D K O V Ě S P O R E N I E

Graf 88 Podiel jednotlivých druhov investícií na celkovom objeme spravovaného majetku (%)

Zdroj: NBS.

majetku. Treba však poznamenať, že variabilita v zložení portfólií fondov v treťom dôchodkovom pilieri je pomerne veľká a štruktúra majetku jednotlivých fondov sa často značne odlišuje od sektorového priemeru.

Niektoré zmeny v zložení dlhopisového portfólia z pohľadu emitentov týchto cenných papierov identifikované v druhom pilieri sa opakovali aj v doplnkovom dôchodkovom sporení, aj keď v menšej intenzite. V atmosfére neistoty, zapríčinennej finančnou krízou, doplnkové dôchodkové spoločnosti vo zvýšenej miere umiestňovali investície do štátnych dlhových cenných papierov. Ich 65 %-ný podiel z konca roka 2008 predstavuje kladný medziročný posun o 7 p. b. Tento posun sa udial na úkor investícií do dlhopisov, vydávaných bankovými a inými finančnými inštitúciami, ktoré na konci sledovaného obdobia v súčte reprezentovali 28 % objemu všetkých dlhopisov. Relatívny význam dlhových cenných papierov nefinančných korporácií okolo 7 % sa v priebe-

hu roka 2008 takmer nemenil. Z regionálneho pohľadu smerovali prostriedky fondov predovšetkým do domácej ekonomiky, keď takmer 70 % nakúpených dlhopisov bolo slovenských. Prirodzene, absolútna väčšina z nich boli štátne cenné papiere. Expozícia voči USA klesla za rok v zmysle podielu na celku na polovicu a na konci decembra 2008 predstavovala 4 %.

Poklesu výkonnosti sa nevyhli ani dôchodkové fondy v treťom pilieri. Priemerný ročný výnos vážený NAV k 31. decembru 2008 dosiahol pri príspevkových fondoch -2 %. Rozpätie výnosov jednotlivých príspevkových fondov od -20,9 % do 2,9 % bolo pomerne široké, čo súvisí s už spomínanou rôznorodosťou zamerania fondov od prevažne peňažného až po výrazne akciové. Kladný výsledok dosiahli tri z desiatich fondov tohto typu. Vo výplatných fondoch bola situácia lepšia, nakoľko sa im v priemere podarilo zhodnotiť majetok sporiteľov o 1,4 %.

Do výsledného zhodnotenia majetku pre účastníka doplnkového dôchodkového sporenia vstupujú okrem časového vývoja hodnoty aktív umiestnených vo fonde aj rôzne druhy odplát, ktoré si doplnkové dôchodkové spoločnosti účtujú na vrub príslušného fondu. Najvýznamnejším typom odplaty je odplata za správu fondu, ktorá za rok 2008 činila až 91 % objemu všetkých odplát v treťom pilieri dôchodkového sporenia. Odplata za správu fondu je určená v štatúte daného fondu ako percento z priemernej NAV a podľa zákona môže byť stanovená v maximálnej výške troch percent. Priemerná výška odplát (vážená NAV fondov) za všetkých 14 fondov v systéme bola ku koncu roka 2008 pomerne blízko povoleného stropu, na úrovni 2,44 %.

V porovnaní s predošlým rokom sa v roku 2008 podarilo doplnkovým dôchodkovým spoločnostiam na agregátnej úrovni zlepšiť hospodársky výsledok. Zisk 3,3 mil. € je o 464 tis. € vyšší ako bol v roku 2007. Stratu zaznamenala jedna doplnková dôchodková spoločnosť.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 6

RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE

6 RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE

V posledných rokoch zadlženosť domácností na Slovensku výrazne rástla, čím stúpalo aj vystavenie bánk voči kreditnému riziku z týchto úverov. Výrazný nárast zaznamenali najmä dlhodobé úvery poskytované na nehnuteľnosti. Aj keď z pohľadu absolútnych objemov úvery stúpili, ich podiel na celkových úveroch bánk a HDP bol stále relatívne nízky, najmä vzhľadom na výšku podobných ukazovateľov v iných krajinách. Z pohľadu rizikovosti úverov domácnostiam je podstatná výška zadlženosti individuálnych domácností, najmä vo vzťahu k ich príjmom. Výška tohto pomeru je dôležitá najmä v krízových obdobiach. Priemerný pomer úverových splátok k disponibilným príjmom pre domácnosti, ktorým bol poskytnutý úver, medziročne mierne vzrástol o 3 p. b. na 33 %. Rizikovejšie sú skupiny obyvateľstva, ktorým bol poskytnutý úver v rokoch 2007-2008. Vývoj zlyhaných úverov za rok 2008 však zatiaľ nenaznačil zhoršenie kvality úverových portfólií.

Vzhľadom na zhoršujúcu sa hospodársku situáciu v poslednom štvrtroku 2008 a výrazne negatívne vyhladky do roku 2009, najväčšiu hrozbu pre stabilitu bankového sektora predstavuje kreditné riziko vyplývajúce z poskytnutých podnikových úverov. Úvery poskytnuté nefinančným spoločnostiam od bánk v roku 2008 stúpili, čo sa prejavilo na náraste zadlženosti podnikov. Kreditná kvalita portfólia podnikových úverov sa v roku 2008 významnejšie nemenila. Najväčší objem zlyhaných úverov podnikom sa držal počas celého roka 2008 v sektore veľkoobchodu a maloobchodu, za ktorým nasledoval sektor priemyselnej výroby.

Z hľadiska trhových rizík pre banky bolo najvýznamnejšie úrokové riziko bankovej knihy. Negatívny dopad by mal nárast sadzieb, pretože časť týchto aktív tvoria dlhopisy s dlhšou duráciou, zatiaľ čo pri pasívach ide najmä o krátkodobé vklady. Devízové riziko, úrokové riziko obchodnej knihy a akciové riziko bolo pre väčšinu bánk zanedbateľné.

Najvýznamnejším druhom rizík, ktorým sú vystavené poisťovne, sú poisťné riziká. Okrem toho sú poisťovne vystavené trhovým rizikám, ktoré môžu spôsobiť neočakávané zníženie hodnoty aktív kryjúcich technické rezervy. Toto riziko je však pomerne malé. Hodnota aktív poisťovní s výnimkou aktív kryjúcich technické rezervy v Unit-linked poistení by počas 10 dní nemala s pravdepodobnosťou 99 % klesnúť o viac ako 0,2 %.

Prevažná väčšina portfólií konzervatívnych fondov dôchodkových správckvých spoločností nemá otvorené menové pozície a neobsahujú akcie ani podielové listy. Nie sú preto vystavené devízovému ani akciovému riziku. Citlivosť hodnoty portfólií na zmeny v úrokových mierach je vyššia, čo znamená vyššie úrokové riziko oproti predchádzajúcemu obdobiu. Pre vyvážené a rastové fondy prevažuje trend znižovania podielu akcií a podielových listov na čistej hodnote majetku. Akciové riziko počas druhého polroka 2008 však vzrástlo kvôli nárastu volatility na akciových trhoch. Devízové riziko je pomerne nízke, keďže devízové pozície fondov sú do značnej miery uzavreté. Najväčší podiel na otvorených pozíciách mali pozície v mene euro. V súvislosti s prijatím eura v januári 2009 však tieto nepredstavujú riziko. Odhliadnuc od toho sú dôchodkové fondy najviac vystavené riziku vyplývajúcemu zo zmien kurzu amerického dolára a poľského zlotého. Podobne ako fondy dôchodkových správckvých spoločností, aj fondy doplnkových dôchodkových spoločností sú vystavené najmä trhovým rizikám.

Vývoj rizikovosti investícií v podielových fondoch bol do veľkej miery ovplyvnený výrazným nárastom volatility, najmä na akciových trhoch. Fondy peňažného trhu a dlhopisové fondy boli vystavené úrokovému riziku, ale skôr z dlhodobého pohľadu. Pri ďalšom poklese základnej úrokovej sadzby ECB zaznamenali zníženie úrokových príjmov.

6.1 BANKY

KREDITNÉ RIZIKO DOMÁCNOSTÍ

Zadlženosť

Riziko, že domácnosť nebude schopná splniť svoje záväzky voči bankám, je pri zjednodušenom

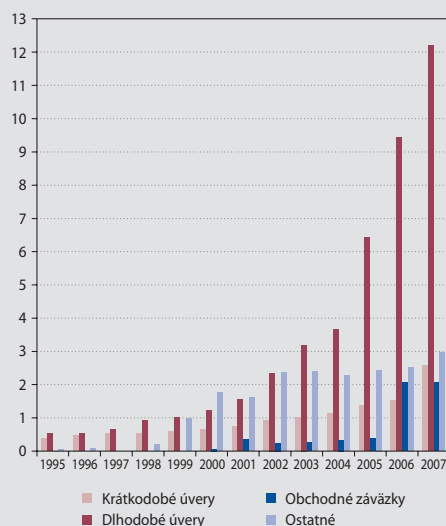
pohľade dané najmä veľkosťou jej zadlženia a jej finančnou pozíciou. Vývoj prvého aj druhého faktora spoločne vytvárajú celkový obraz o kreditnom riziku domácností.

V posledných rokoch zadlženosť domácností na Slovensku výrazne rástla. Existuje pomerne

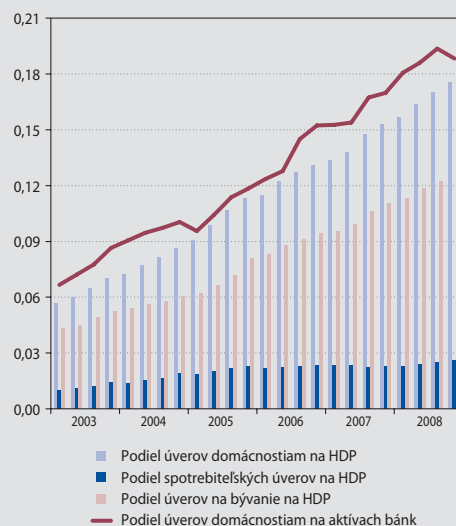
RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE

Graf 89 Závazky domácností (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Graf 90 Vývoj zadlženosti domácností (%)

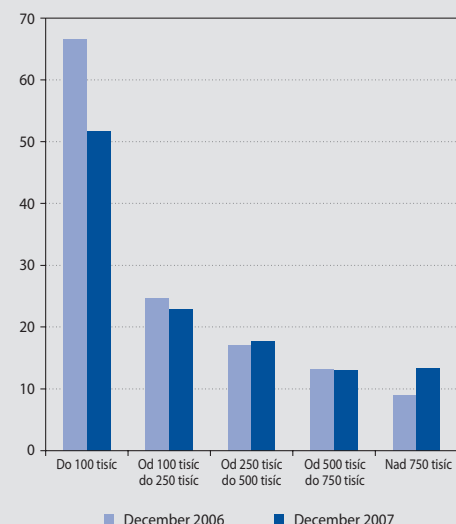
Zdroj: Štatistický úrad SR, NBS.

silná korelácia medzi rastom zadlženosti na jednej strane a pozitívnym ekonomickým vývojom a rastom cien nehnuteľností na druhej strane. Závazky domácností, hlavne vo forme úverov, rástli najmä od roku 2005. Výrazný nárast zaznamenali najmä dlhodobé úvery poskytované na nehnuteľnosti. Aj keď nie sú k dispozícii údaje o celkových záväzkoch za rok 2008, možno predpokladať, že v roku 2008 bol rast celkových záväzkov len mierne nižší ako v roku 2007.

Aj keď z pohľadu absolútnych objemov úvery domácnostiam výrazne stúpli, ich podiel na celkových úveroch bánk a HDP bol stále relatívne nízky, najmä vzhľadom na výšku podobných ukazovateľov v iných krajinách.

Z pohľadu rizikovosti úverov domácnostiam je podstatná výška zadlženosti individuálnych domácností, najmä vo vzťahu k ich príjmom. Výška tohto pomeru je dôležitá najmä v krízových obdobiach. Vysoký pomer dáva pomerne málo priestoru klientovi banky a banke na zvládnutie stresových situácií. Naopak, nižší podiel úverovej splátky na príjme poskytuje domácnosti určitý „vankúš“ na zvládnutie krízovej situácie. Posledné údaje za rok 2007 hovoria o priemernom pomere úverových splátok k disponibilným príjmom na úrovni 33 %, pričom medziročne tento ukazovateľ stúpol o 3 p. b. Hodnota ukazovateľa sa značne odlišuje v závislosti od príjmu. Vše-

Graf 91 Rozloženie pomeru úverových splátok k disponibilnému príjmu podľa skupín disponibilných príjmov domácností (%)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2006, EU SILC 2007, vlastné výpočty NBS.
Poznámka: Sumy sú uvedené v Šk.

obecne platí, že čím vyšší príjem domácnosť má, tým nižšiu hodnotu ukazovateľa vykazuje. Najväčšiu citlivosť na výpadok príjmov tak vykazujú najmä domácnosti s nižším príjmom. Na druhej strane, nižšie príjmové skupiny majú relatívne malý podiel na poskytnutých úveroch.

Rizikovejšie sú tiež skupiny obyvateľstva, ktorým bol poskytnutý úver v neskorších rokoch. Najväčšie zaťaženie vykazujú úvery poskytnuté v rokoch 2007 a 2008. Do veľkej miery je to spôsobené výrazným nárastom cien nehnuteľností v týchto rokoch.

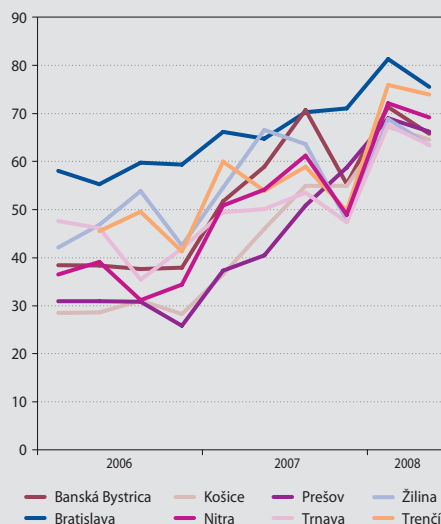
Trh rezidenčných nehnuteľností, a najmä vývoj cien na tomto trhu, má pomerne výrazný vplyv na objem úverov poskytnutých bankami a následne na zadĺženie domácností. Pri náraste cien, najmä pokiaľ je tento rast vyšší ako rast príjmov, sú domácnosti nútené požívať si väčšie objemy úverov, čím rastie aj ich zaťaženie úverovými splátkami. Na ilustráciu rastu zaťaženia domácností úverovými splátkami v dôsledku rastu cien nehnuteľností, možno uviesť jednoduchý príklad vývoja zadĺženia pri kúpe trojizbového bytu prostredníctvom úveru na bývanie. Tento príklad slúži skôr na ilustráciu vývoja ako na hodnotenie výšky zadĺženia, keďže reálne čísla o príjmoch môžu byť odlišné. Najmä v roku 2007 a v prvej polovici roka 2008 vo všetkých krajských mestách ceny nehnuteľností rástli rýchlejšie ako príjmy. K zmierneniu tohto trendu došlo až v druhej polovici roka 2008, keď bol zaznamenaný pokles cien nehnuteľností vo všetkých krajských mestách.

Aj keď ide len o ilustračný príklad, naznačuje, ktoré úvery môžu byť z pohľadu zaťaženia úverovými splátkami najrizikovejšie. Potvrďuje to aj vývoj pomeru objemu úveru a hodnoty zabezpečenia, resp. ukazovateľa LTV (*loan-to-value ratio*). Keď v rokoch 2006, 2007 a prvom štvrtroku 2008 ceny nehnuteľností rástli vysokým tempom, banky boli nútené poskytovať nové úvery pri vysokých hodnotách LTV. Priemerná hodnota LTV na nové úvery v druhom polroku 2008 poklesla u viacerých bánk. Až v tomto období sa prístup bánk čiastočne zmenil, a vzhľadom na zmeny na trhu nehnuteľností banky tento ukazovateľ posudzovali prísnejšie.

V posledných rokoch sa postupne menilo úverové zadĺženie domácností aj z pohľadu regiónov. Kým ešte v roku 2007 takmer 60 % zo stavu úverov domácnostiam bolo poskytnutých v Bratislavskom kraji, na konci roka 2008 bol tento podiel už iba 51 %.

Z pohľadu jednotlivých bánk existujú pomerne výrazné rozdiely v regionálnej štruktúre portfó-

Graf 92 Vývoj zaťaženia príjmu domácností úverovými splátkami pri kúpe trojizbového bytu (%)

Zdroj: Cenová mapa nehnuteľností, Štatistický úrad SR, prepočty NBS.

Poznámka: Zataženie je počítané pre kúpu priemerného 3-izbového bytu financovaného úverom z banky na 20 rokov s LTV 80 % a priemernou úrokovou sadzbou. Hodnoty v grafe sú iba ilustratívne, podstatné je sledovanie vývoja v čase.

lií. Úvery regiónom mimo Bratislavy majú vyšší podiel v niektorých veľkých a stredne veľkých bankách.

K nárastu úverovania regiónov mimo Bratislavy prispelo najmä oživenie ekonomického rastu v týchto regiónoch a následný výrazný rast cien nehnuteľností. Na druhej strane však platí, že zamestnanosť v týchto regiónoch je orientovaná na sektory, ktoré sú citlivejšie na ekonomický pokles.

V čase ekonomickej krízy sú tak tieto úvery vnímané ako citlivejšie a možno očakávať, že pokles ekonomiky so sebou prinesie vyšší podiel zlyhaných úverov poskytnutých domácnostiam práve v regiónoch s vyšším podielom zamestnanosti v sektoroch citlivejších na pokles ekonomického cyklu.

Úvery domácnostiam aj v roku 2008 vykazovali zvýšenú citlivosť na zmeny v úrokových sadzbách. Väčšina úverov na bývanie mala fixáciu úrokovej sadzby do jedného roka, čo vystavovalo domácnosti väčšiemu riziku vzhľadom na volatilný vývoj na medzibankových trhoch. Úro-

RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE

kové riziko prenášali na svojich klientov najmä stredne veľké banky. Pokračovanie súčasných negatívnych trendov, a najmä v prípade inflačného vývoja, vystavuje domácnosti pomerne vysokému riziku nárastu splátok, prípadne nespĺcaniu úverov.

Rizikovosť úverov

Vývoj zlyhaných úverov za rok 2008 zatiaľ ne naznačuje zhoršenie kvality úverových portfólií. Objem zlyhaných úverov domácností síce stúpol medziročne o 35 %, ale podobný rast bol zaznamenaný aj v predošlých rokoch. K výraznému zhoršeniu nedošlo ani v poslednom štvrtroku.

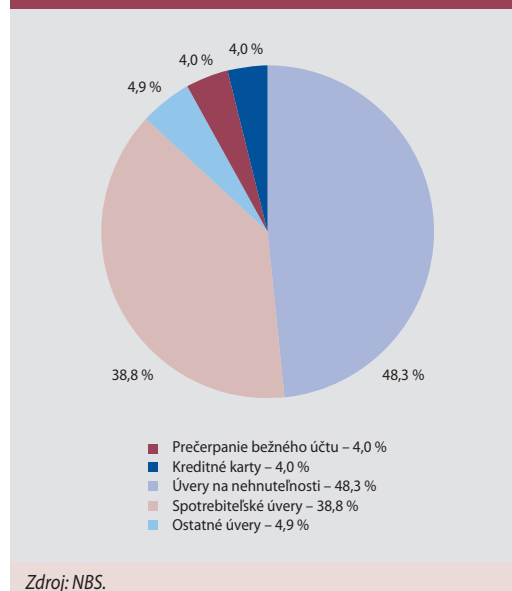
Aj v roku 2008 najväčšiu časť z objemu zlyhaných úverov tvorili úvery na nehnuteľnosti a spotrebiteľské úvery.

Pri pohľade na podiely zlyhaných úverov na celkových objemoch poskytnutých úverov vidíme najhoršiu kvalitu pri spotrebiteľských úveroch. Ani pri nich nebol zaznamenaný výrazný nárast podielu v roku 2008. Nižšiu kvalitu vykazovali aj medziúvery poskytované stavebnými sporiteľňami.

Miery zlyhania jednotlivých skupín úverov sa medziročne zvyšovali len mierne. Vo veľkej miere to bolo ovplyvnené stále silným rastom objemu úverov. Možno predpokladať, že miery zlyhania v roku 2009 budú stúpať. Je to dané jednak očakávaným poklesom tempa rastu úverov, jednak so zhoršujúcou sa ekonomickou situáciou aj vyšším objemom zlyhaných úverov.

Ako sme už uviedli, rizikovosť úverov domácností je daná jednak mierou zadlženia, jednak

Graf 93 Štruktúra zlyhaných úverov domácnostiam

aj finančnou pozíciou domácností. V prípade, že finančná pozícia je vzhľadom na úroveň zadlženia dostačujúca, domácnosť je schopná splácať úver. Finančná pozícia sa však zhoršuje najmä v časoch ekonomického poklesu, čo zvyšuje pravdepodobnosť zlyhania úverov.

Finančná pozícia slovenských domácností vo veľkej miere závisí od vývoja ekonomickej situácie, najmä od vývoja príjmov a zamestnanosti a čiastočne aj priamo od vývoja na finančných trhoch. V druhom prípade ide najmä o vývoj v podielových fondoch a Unit-linked produktoch v poisťovníctve. Podiel týchto typov finančných aktív na celkových finančných aktívach slovenských domácností je stále pomerne nízky. Preto sa neočakáva výraznejší dopad negatívnej výkonnosti podielových fondov na celkovú finančnú pozíciu domácností.

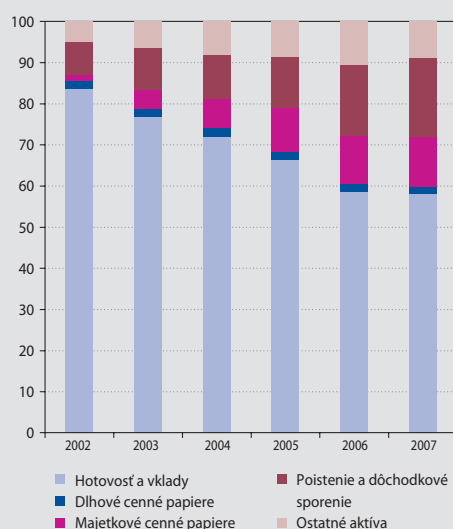
Finančná pozícia domácností sa v priebehu celého roka 2008 podstatnejšie nezhoršovala. Tempo rastu reálnych miezd v prvých troch štvrtrokoch bolo pozitívne. K miernemu poklesu reálnych miezd došlo až v poslednom štvrtroku, pričom pokles zasiahol takmer všetky sektory.

Na konci roka 2008 ešte nebol zaznamenaný výraznejší nárast nezamestnanosti a vybrané makroekonomické indikátory za sektor domácností nezaznamenali celkovo za rok 2008 významné

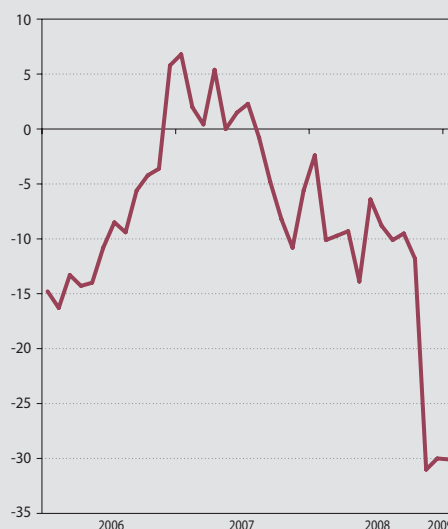
Tabuľka 7 Podiely zlyhaných úverov domácnostiam (%)

	XII.07	XII.08
Domácnosti spolu	3,1	3,3
Úvery na nehnuteľnosti	2,2	2,3
Hypotekárne úvery	1,4	1,4
Iné úvery na nehnuteľnosti	2,6	2,5
Stavebné úvery	1,5	1,3
Medziúvery	3,8	4,5
Spotrebiteľské úvery	8,3	8,7

Zdroj: NBS.

Graf 94 Štruktúra finančných aktív domácností (%)

Zdroj: Štatistický úrad SR.

Graf 95 Indikátor dôvery spotrebiteľov

Zdroj: Štatistický úrad SR.

zhoršenie. Pokles dopytu po úveroch bol v poslednom štvrtroku spôsobený viac negatívnymi očakávaniami ako samotným zhoršením finančnej situácie domácností.

Potvrďuje to aj vývoj indikátora dôvery obyvateľstva. Negatívne informácie z podnikového sektora, ako aj predpoklady o budúcom ekonomickom vývoji spôsobili výrazný pokles ochoty zadlžovať sa.

V čase vypracúvania tejto správy prevažovali na trhu podstatne viac negatívne než pozitívne informácie o vývoji slovenskej ekonomiky. Vzhľadom na neistotu pri akýchkoľvek makroekonomických predikciách, je pomerne náročné odhadnúť vývoj niektorých základných ukazovateľov ovplyvňujúcich finančnú pozíciu domácností (nezamestnanosť, reálne príjmy a pod.). Možno však predpokladať, že v roku 2009 zaznamenajú tieto ukazovatele negatívny vývoj, čo ovplyvní schopnosť domácností uhrádzať svoje záväzky bankám.

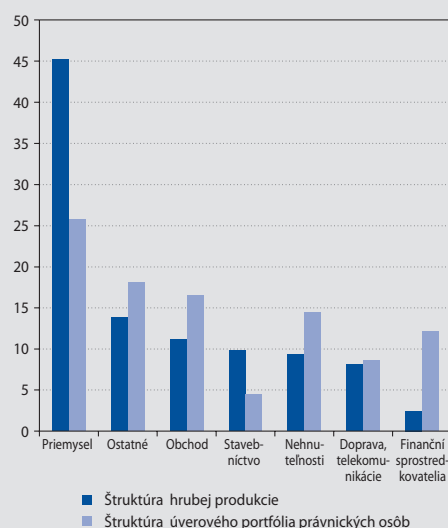
KREDITNÉ RIZIKO NEFINANČNÝCH SPOLOČNOSTÍ

Vystavenie bánk voči nefinančným spoločnostiam

Pre slovenský bankový sektor je typické pomerne úzke prepojenie na domácu ekonomiku. Viac ako 90% aktív bánk je investovaných v domá-

cej ekonomike. Aj vďaka tomu bankový sektor v doterajšej fáze finančnej krízy nezaznamenal významné straty v súvislosti s investíciami do štruktúrovaných cenných papierov.

Významná časť úverov, poskytnutých v rámci domácej ekonomiky, je poskytnutá nefinančným spoločnostiam. Štruktúra týchto úverov je

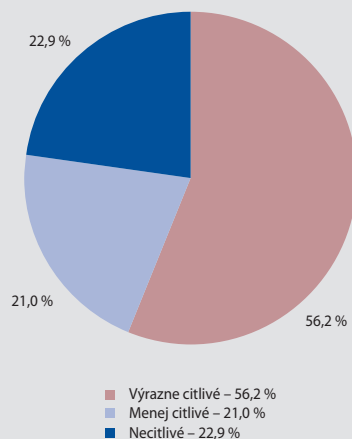
Graf 96 Porovnanie štruktúry portfólia úverov nefinančným spoločnostiam a štruktúry hrubej produkcie podľa sektorov (%)

Zdroj: ŠÚ SR, RBÚZ.

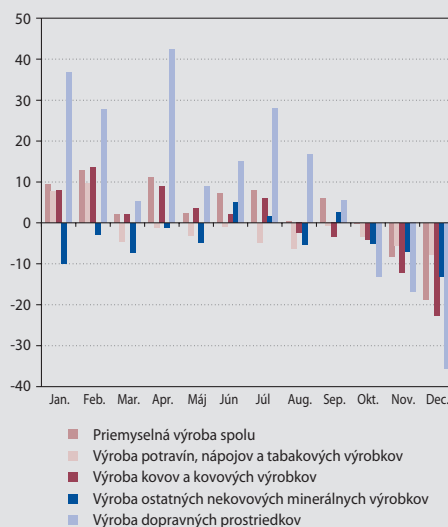
RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE

Graf 97 Štruktúra portfólia úverov nefinančným spoločnostiam z pohľadu ich citlivosti na pokles ekonomického cyklu

Zdroj: ŠÚ SR, RBÚZ.

Graf 98 Vývoj hrubej produkcie vo vybraných sektoroch v roku 2008 (medziročné zmeny v %)

Zdroj: ŠÚ SR.

do veľkej miery podobná štruktúra domácej ekonomiky. Pre názornosť uvádzame porovnanie štruktúry portfólia úverov nefinančným spoločnostiam v bankovom sektore a štruktúry hrubej produkcie v domácej ekonomike. V štruktúre existujú určité rozdiely, ktoré sú dané najmä financovaním produkcie prostredníctvom materských spoločností podnikov alebo zahraničných bánk a taktiež financovaním zo strany štátu.

Úverové portfóliá bánk vykazujú vyšší podiel voči finančnému sprostredkovaniu. Na druhej strane, pri týchto úveroch dominujú lízingové spoločnosti, ktoré sa podieľajú najmä na financovaní dopravných prostriedkov a strojov pre podnikový sektor.

Portfóliá podnikových úverov bánk vykazujú pomerne vysoký podiel hospodárskych sektorov, ktoré môžeme charakterizovať ako citlivé na ekonomický pokles. Sektory výraznejšie citlivé na pokles ekonomiky tvorili na konci roka 2008 takmer 60 % portfólia podnikových úverov bánk. Aj keď medzi bankami sú určité rozdiely z hľadiska podielov jednotlivých sektorov, ich štruktúra sa veľmi neodlišuje. Portfóliá podnikových úverov bánk tak do veľkej miery kopírujú štruktúru domácej ekonomiky.

Zhoršenie economickej situácie nefinančných spoločností v poslednom štvrtroku 2008

Finančná kríza, ktorá negatívne ovplyvňuje finančné trhy od roku 2007, sa začala v priebehu roka 2008 výraznejšie prejavovať aj v reálnych ekonomikách viacerých štátov. Slovenská ekonomika pomerne významne pocítila negatívne trendy v poslednom štvrtroku 2008. Negatívne sa prejavil najmä pokles zahraničného dopytu, čo sa pri malej a otvorenej ekonomike okamžite prejavilo na poklese hrubej produkcie v priemysle.

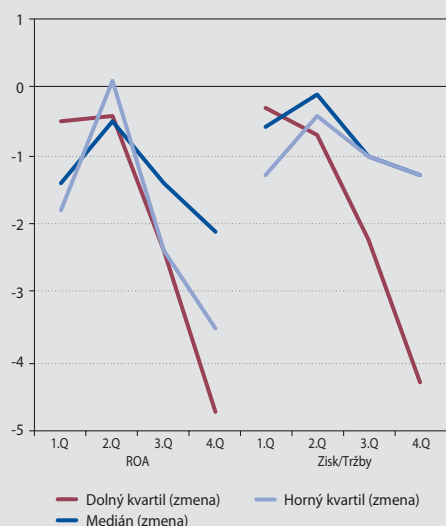
Podobný vývoj mali aj ostatné dôležité agregované ukazovatele, ako tržby podnikov a hospodársky výsledok. Pri tržbách bol s výnimkou potravinárskeho priemyslu v poslednom štvrtroku zaznamenaný pokles v takmer všetkých hlavných sektoroch priemyselnej výroby. Hospodársky výsledok priemyselných podnikov zaznamenal medziročný pokles už v treťom štvrtroku 2008.

Zhoršenie finančných ukazovateľov za sektor nefinančných spoločností potvrdzujú aj údaje za jednotlivé podniky.¹⁷ Medziročné porovnanie výsledkov za posledný štvrtrok 2008 a 2007 hovorí spoločnou rečou. Nefinančné spoločnosti sa stali menej ziskové a efektívne, znížila sa ich likvidita a vzrástla ich zadlženosť.¹⁸ Zmeny v poslednom

17 Ukazovatele sú počítané z údajov vzorky 8000 podnikov zbieraných Štatistickým úradom SR. Vzhľadom na to, že prioritou tejto časti analýzy nie je popísať stav a vývoj v podnikovom sektore ako takom, ale predovšetkým identifikovať mieru kreditného rizika, ktorému sú banky v súvislosti s ich existujúcou expozíciou voči tomuto segmentu vystavené, do výpočtu štatistik boli zahrnuté iba tie podniky zo štatistickej vzorky, ktoré k 31.12.2008 mali poskytnutý aspoň jeden úver od domácich bánk.

18 Ziskovosť je meraná prostredníctvom ukazovateľov ROA a ROE, prevádzková efektivita ukazovateľom podielu zisku na tržbách, likvidná pozícia podielom finančných aktív na celkových aktívach a zadlženosť podielom úverov z bánk na vlastnom imaní. Pri tokových ukazovateľoch sú jednotlivé štvrtroky analýzované.

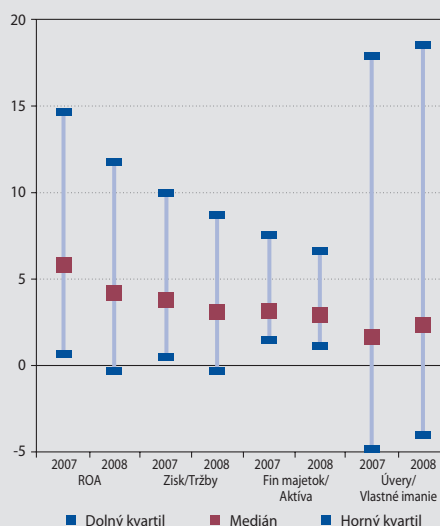
Graf 99 Vývoj ukazovateľov rentability aktív a prevádzkovej efektivity v priebehu roka 2008

Zdroj: Štatistický úrad SR, výpočty NBS.

Poznámka: Údaje na zvislej osi sú v percentuálnych bodoch a predstavujú rozdiel medzi hodnotami príslušného ukazovateľa v zodpovedajúcich si štvrťrokoch 2008 a 2007.

Graf 100 Medziročné porovnanie vybraných ukazovateľov podnikového sektora za roky 2007 a 2008

Zdroj: Štatistický úrad SR, výpočty NBS.

Poznámka: Údaje za prvé tri ukazovatele na ľavej osi, údaje za posledný ukazovateľ na pravej osi.

štvrtroku 2008 tak predstavujú pre banky zvýšenie rizika vzhľadom na schopnosť podnikov splácať svoje úverové záväzky.

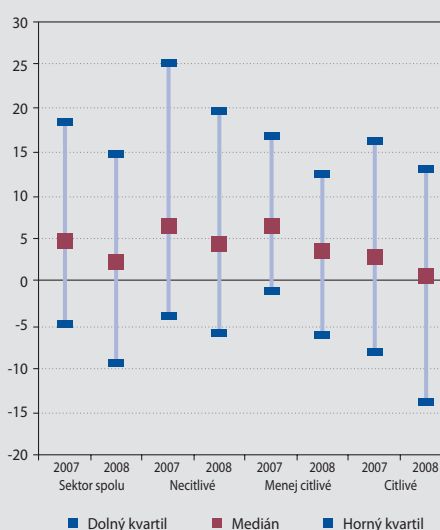
Medziročné zhoršenie situácie v podnikoch sa na základe týchto štatistík ukázalo vo všetkých štvrťrokoch 2008. Tento vývoj potvrdzujú aj negatívne trendy v porovnaní celých rokov 2007 a 2008.

Pri ukazovateľoch ziskovosti a efektivity je výraznejšie zhoršenie vidieť práve v poslednom štvrtroku 2008. Podstatnejší ako pokles mediánu je v tomto prípade pomerne značný prepád dolných kvartilov na približne dvojnásobok ich (negatívnej) hodnoty z konca roka 2007. To možno interpretovať aj tak, že straty skupiny podnikov, ktoré boli v príslušnom štvrtroku v červených číslach, sa markantne prehĺbili. Najviac zasiahnuté boli podniky spadajúce do odvetví kategorizovaných ako citlivé, čím sa do istej miery potvrdil apriórny predpoklad, že tieto podniky môžu byť najzraniteľnejšie pri obrate v hospodárskom cykle. Rovnako v súlade s očakávaniami relatívne najmenší pokles ukazovateľov bol v skupine necitlivých podnikov.

Na druhej strane pozitívne sa v priebehu roka 2008 vyvíjal podiel zásob na priemerných den-

ných tržbách (čo je to isté ako inverzná obrátkovosť zásob), t. j. mierne klesal v celom sektore aj vo všetkých kategóriách podľa citlivosti.¹⁹

Graf 101 Medziročné porovnanie rentability aktív podnikového sektora za 4. štvrťrok 2007 a 2008

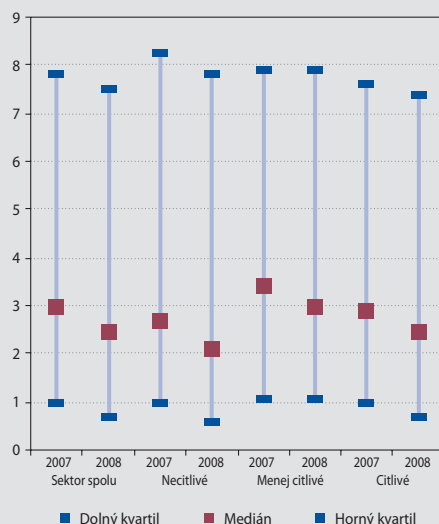
Zdroj: Štatistický úrad SR, výpočty NBS.

Poznámka: Na zvislej osi je veľkosť podielu hospodárskeho výsledku k aktívam nefinančných spoločností.

¹⁹ Ukazovateľ bol z dôvodu dostupnosti údajov počítaný len pre rok 2008, preto nie je možné jeho medziročné porovnanie

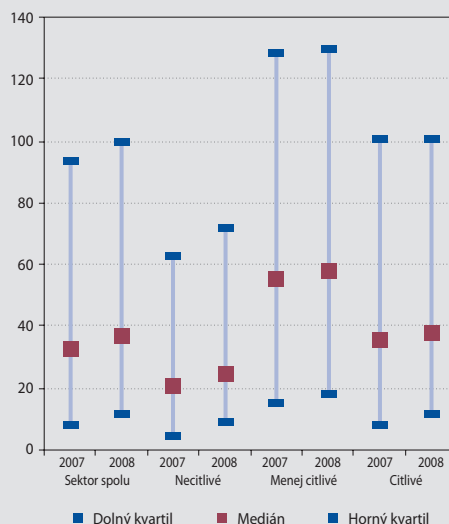

Graf 102 Medziročné porovnanie likvidnej pozície nefinančných spoločností za 4. štvrťroky 2007 a 2008

Zdroj: Štatistický úrad SR, výpočty NBS.
Poznámka: Na zvislej osi je veľkosť podielu finančných aktív k celkovým aktívam nefinančných spoločností.

Graf 103 Medziročné porovnanie zadlženosti nefinančných spoločností za 4. štvrťroky 2007 a 2008

Zdroj: Štatistický úrad SR, výpočty NBS.
Poznámka: Na zvislej osi je veľkosť podielu úverov od bánk k vlastnému imaniu nefinančných spoločností.

Pri ukazovateľoch likvidnej pozície došlo k poklesu likvidných aktív nefinančných spoločností. Tento trend bol zaznamenaný na úrovni celého sektora.

Úvery poskytnuté nefinančným spoločnostiam od bánk v roku 2008 stúpili, čo sa prejavilo na náraste zadlženosti podnikov. Najväčšiu zadlženosť na konci roka vykazovali podniky, ktoré sú mierne citlivé na pokles ekonomického cyklu.

Aj pokiaľ ide o jednotlivé veľkostné skupiny²⁰ podnikov, zhoršenie sa nevyhlo žiadnej z nich, a opäť vo všetkých ukazovateľoch. S výnimkou zadlženosti, najvypuklejšie medziročné poklesy mediánov za štvrtý štvrťrok a tiež zvýšenie rozptylu (predovšetkým v negatívnom teritóriu distribúcie) zaznamenali minipodniky. Medzi malými a strednými podnikmi a veľkými podnikmi nebol viditeľný podstatnejší rozdiel.

Kvantifikácia citlivosti portfólií podnikových úverov na pokles ekonomického vývoja

Poskytovanie úverov bánk nefinančným spoločnostiam v posledných rokoch výrazne vzrástlo, čo viedlo k úzkemu prepojeniu medzi finančnou pozíciou podnikov, a tým aj ich schopnosťou splácať úvery a rizikom, ktoré podstupujú banky.

Finančná pozícia podnikov sa v poslednom štvrtroku 2008 zhoršila. Napriek negatívnym trendom v druhej polovici roka, však sektor na konci roka 2008 naďalej generoval zisk a vykazoval dostatočujúcu likvidnú pozíciu. Na sektor malo pozitívny vplyv priaznivé obdobie z predošlých rokov, počas ktorého si podniky vytvorili dobrú finančnú pozíciu. Potvrdzujú to aj údaje o objeme zlyhaných úverov v bankách.

Kreditná kvalita portfólia podnikových úverov sa v roku 2008 významne nemenila. Objem zlyhaných úverov tomuto segmentu na úrovni celého sektora medziročne k 31. decembru 2008 vzrástol o takmer 100 mil. € (26 %) na úroveň 481 mil. €. Prakticky celý tento nárast však ide na vrub jednej banky, ktorá v tejto výške v rámci odvetvia právne a účtovné činnosti vykázala v decembri zlyhanie derivátových pohľadávok. V prípade, že by sa údaje za túto banku nezapočítali do sektorového celku, medziročný prírastok by bol iba 2,1 mil. €, čo by vzhľadom na vyššie tempo rastu zostatku úverov podnikom znamenalo pokles podielu zlyhaných úverov z 2,8 % ku koncu roka 2007 na 2,5 % za rok 2008. Bez odfiltrovania spomínanej banky dosiahol tento podiel na konci sledovaného obdobia úroveň 3,2 %.

²⁰ Rozdelenie na veľké podniky, malé a stredné podniky, a minipodniky na základe objemu ročných tržieb.

Najväčší objem zlyhaných úverov podnikom sa udržiaval počas celého roka 2008 v sektore veľkoobchodu a maloobchodu, za ktorým nasledoval sektor priemyselnej výroby. Medziročne bol v oboch týchto sektoroch vykázaný pokles podielu zlyhaných úverov, aj keď v maloobchode a veľkoobchode iba vďaka väčšiemu relatívnemu prírastku celkového objemu úverov podnikom v porovnaní s nárastom objemu zlyhaných úverov. V prípade priemyslu klesol medziročne aj samotný objem zlyhaných úverov. Najviac zlyhaných úverov v percentuálnom vyjadrení pribudlo v sektoroch doprava, skladovanie a telekomunikácie, a nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti, aj keď prevažnú časť výrazného skoku v druhej menovanej kategórii v decembri 2008 spôsobil spomínaný špecifický prípad v jednej z bánk.

S výnimkou jednej banky (medziročný nárast podielu zlyhaných úverov podnikom z 1,2% na 13%²¹⁾ nedošlo v žiadnej banke k významnejšej medziročnej zmene podielu zlyhaných úverov.

Uvedené skutočnosti naznačujú, že napriek zhoršenej finančnej pozícii, podniky majú vytvorený určitý vankúš, ktorý im pomáha v čase krízy. Predpoklady o tempe ekonomického rastu v roku 2009 sú negatívne a hlavne neisté. Neistota sa týka nielen výšky ekonomického poklesu, ale najmä jeho trvania. Pri výraznejšom a dlho-

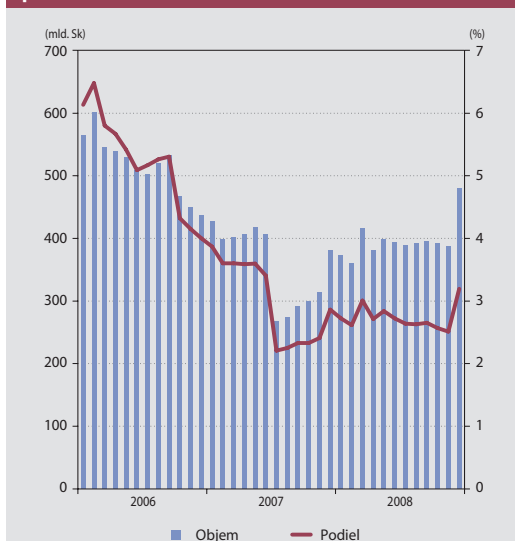
dobejšom pokračovaní negatívnych trendov, by sa takýto „vankúš“ vytvorený v priaznivých časoch mohol pomerne rýchlo rozplynúť.

Z pohľadu stability celého sektora podstatnou otázkou je, ako sa budú „správať“ už poskytnuté úvery, a to najmä v podmienkach hospodárskeho poklesu. Banky už pristúpili k sprísneniu úverových štandardov voči podnikom pri nových úveroch v druhej polovici roka 2008 (pri niektorých sektoroch aj skôr). Podmienky, za ktorých boli poskytnuté tieto úvery, už teda zohľadňujú očakávaný ekonomický pokles.

Za účelom zistenia citlivosti bánk na rôzne scenáre ekonomického vývoja boli vytvorené dva stresové scenáre možného vývoja kvality portfólia úverov nefinančným spoločnostiam. Ich cieľom je hlavne porovnanie citlivosti jednotlivých bánk na negatívny vývoj v domácej ekonomike.

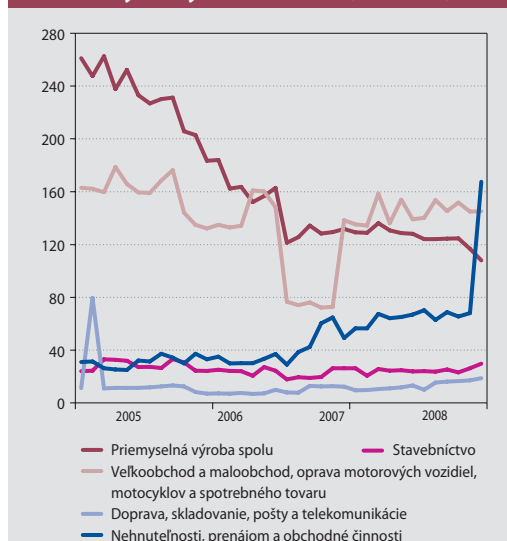
Dopady scenárov na jednotlivé banky v testovaní závisia od viacerých faktorov. Ide najmä o podiel sektorov, ktoré definujeme ako citlivé na pokles ekonomiky. Scenár stanovuje rozdielne miery zlyhania podľa citlivosti sektorov. Dôležitú úlohu zohráva hodnota a typ zabezpečenia. Banky s menšou hodnotou zabezpečenia sú v prípade zhoršenia kvality portfólia vystavené výraznejším stratám.

Graf 104 Objem a podiel zlyhaných úverov podnikom

Zdroj: NBS.

Graf 105 Objem zlyhaných úverov podnikom vo vybraných sektoroch (mil. EUR)

Zdroj: NBS.

RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE

Samotná výška dopadu scenárov závisí tiež od terajšej úrovne ukazovateľa kapitálovej primeranosti²² jednotlivých bánk. Banky s vyšším kapitálom sú lepšie pripravené na zvládnutie aj vyšších strát.

V stresovom testovaní predpokladáme zhoršenie makroekonomickej situácie. Pokračujúci pokles zahraničného dopytu bude naďalej znižovať domácu produkciu a tržby podnikov. To sa následne prejaví na zníženej schopnosti nefinančných spoločností splácať úvery bankám a stúpnu objemy zlyhaných úverov v bankách. Dopad scenára je hodnotený na základe veľkosti poklesu ukazovateľa kapitálovej primeranosti v dôsledku strát zo zlyhaných úverov.

Uvažujeme s dvoma scenármi. V prvom, tzv. miernejšom scenári, predpokladáme pokles tempa rastu ekonomiky, resp. miernu recesiu. Objemy zlyhaných úverov stúpnu ale nedosiahnu výrazné hodnoty.

Pri druhom scenári, tzv. vážnom, už predpokladáme výraznú recesiu. Objemy zlyhaných úverov pri najrizikovejších sektoroch dosiahnu až tretinu z ich celkového objemu.

Pri oboch scenároch tiež predpokladáme pokles hodnoty vybraných zabezpečení.²³

V prípade mierneho scenára by klesol ukazovateľ kapitálovej primeranosti pod 8 % v troch bankách, pričom u všetkých troch bánk je to dané najmä relatívne nízkou terajšou úrovňou ukazovateľa kapitálovej primeranosti.

Pri predpoklade vážnejšieho stresového scenára by viaceré banky neboli schopné udržať ukazovateľ kapitálovej primeranosti nad hranicou 8 %. K trom bankám, ktorým by tento ukazovateľ klesol aj pri miernom scenári, by pribudli ďalšie tri.

Dôležitú úlohu v krízových časoch zohráva výška kapitálu, ktorý majú domáce banky k dispozícii.²⁴ Keďže terajšia kríza má globálny charakter, významným rizikám sú vystavené aj materské spoločnosti našich bánk. Táto skutočnosť spolu s nedostatkom trhových zdrojov na zvyšovanie kapitálu na finančných trhoch, výrazne obmedzuje možnosti materských bánk na zvyšovanie kapitálu v dcérskych spoločnostiach. Na druhej strane v niektorých štátoch boli prijaté vládne programy umožňujúce v prípade potreby rekapitalizáciu bánk zo strany štátu.

Jedným z mála disponibilných zdrojov zostávajú zisky, ktoré domáce banky vytvorili za rok 2008. Viaceré banky zaznamenali v porovnaní s predošlým rokom nárast ziskovosti, a tak sa jedná o pomerne významný zdroj kapitálu. Pre názornosť uvádzame výsledky obidvoch stresových scenárov v prípade, že kapitál bánk bude zvýšený o zisk vytvorený bankami za rok 2008.

Ak by sme predpokladali, že banky by si ponechali zisk z roku 2008, tak pri miernom scenári by len jedna banka nedosiahla 8%-nú hranicu ukazovateľa kapitálovej primeranosti. Pri vážnom scenári by sledovanú hranicu nespĺňali ďalšie 3 banky.

Box 5

METODIKA STRESOVÉHO TESTOVANIA

Cieľom stresového testovania kreditného rizika podnikov je odhadnúť citlivosť bánk na stresové scenáre vývoja a zároveň aj potenciálne straty, ktorým by mohli banky čeliť v dôsledku nepriaznivého vývoja, ktorý možno v určitom horizonte očakávať a ktorý by sa premietol do neschopnosti určitej časti podnikov splniť si svoje úverové záväzky.

Hoci na úrovni základnej myšlienkovj línie testu sa uvažuje o vzťahu zhoršenia makroekonomickej situácie a solventnosti bánk, tak

skutočná povaha testu je mikroekonomická. Vstupnou údajovou základňou testu je kompletný zoznam úverov poskytnutých jednotlivými bankami k 31. 12. 2008 pochádzajúci z Registra bankových úverov a záruk (RBUZ). Ku každému úveru z tejto databázy sú k dispozícii informácie o podnikateľskom subjekte (vo forme IČO a hospodárskeho odvetvia v členení podľa medzinárodnej kategorizácie NACE), ktorému bol poskytnutý, názve poskytujúcej banky, aktuálnej výške zostatku, hodnote

21 Príčina vysokého nárastu je opísaná v predchádzajúcom texte.

22 Ukazovateľom kapitálovej primeranosti na účely tejto analýzy rozumieme podiel objemu vlastných zdrojov banky na objeme jej rizikovo vážených aktív.

23 Miery zlyhania pri oboch scenároch, ako aj iné nastavenia bližšie popisuje Box 6.

24 V súvislosti s finančnou krízou sa často uvádza aj kvalita kapitálu, najmä podiel Tier 1. Domáci bankový sektor vykazuje vysoký podiel kapitálu Tier 1.

Box 5 – pokračovanie

a forme zabezpečenia a kreditnej kvalite úveru. Na základe týchto údajov a niekoľkých ďalších vstupných parametrov sa potom generuje postupnosť simulácií, ktoré tvoria jadro celého stresového testu. Jedna simulácia predstavuje základný stavebný kameň testovania reprezentujúci jeden možný budúci stav ekonomiky. Každá simulácia pozostáva z postupnosti nasledovných krokov.

Na začiatku simulácie sa na základe pravdepodobnosti defaultu daného podniku náhodne rozhodne, či sa daný podnik v priebehu nasledovného roka dostane do existenčných problémov a s tým súvisiacej platobnej neschopnosti, alebo nie. Pravdepodobnosť defaultu predstavuje kľúčový vstupný parameter a je stanovený na základe expertného odhadu ako funkcia zvoleného scenára (mierneho, vážneho) a citlivosti odvetvia, v ktorom príslušná jednotka podniká, na negatívny obrat v hospodárskom cykle (necitlivé, mierne citlivé, citlivé). Stupeň citlivosti jednotlivých odvetví podľa NACE bol opäť stanovený odhadom (po konzultácii s odborom menovej politiky). Týmto spôsobom sa vygeneruje množina podnikov, u ktorých sa bude predpokladať, že nebudú schopné v plnej miere dodržať svoje záväzky plynúce zo splácania svojich úverov. Príklady zatriedenia sektorov podľa citlivosti uvádzame na konci Boxu 6.

Na konci roka 2008 sa priemerné miery zlyhania pohybovali od 1 % pre necitlivé, 2-3 % pre menej citlivé sektory a 3 % pre citlivé sektory.

Na určité zrealnenie situácie sa z celého zoznamu podnikov, ktoré majú zaznamenaný úverový vzťah v Registri, vyčlenili niektoré najvýznamnejšie subjekty, u ktorých je opodstatnené predpokladať, že majú z rôznych dô-

vodov dostatočne silnú pozíciu na to, aby sa u nich neobjavili problémy so splácaním. Sem spadajú hlavne veľké štátne firmy a dcérske spoločnosti nadnárodných korporácií (napr. Národná diaľničná spoločnosť, ŽSR, KIA a pod.). U týchto spoločností bola miera defaultu bez ohľadu na vážnosť scenára a odvetvie stanovená vo výške 0 %.

Analýza tiež predpokladá pokles hodnoty zabezpečenia, vzhľadom na zvolený scenár. Na základe expertného odhadu sú zabezpečenia rozdelené na tie, u ktorých predpokladáme pokles hodnoty zabezpečenia o 30 % pri miernom scenári a o 50 % pri vážnom scenári (napr. zabezpečenie nehnuteľnosťou, zabezpečenie vlastnou bianko zmenkou atď.) a scenáre, u ktorých predpokladáme, že k poklesu hodnoty zabezpečenia nedôjde (väčšinou zabezpečenia tretích strán).

V ďalšom výpočte sa predpokladá, že všetky úvery poskytnuté hypoteticky zdefaultovaným podnikom prejdú do kreditnej kategórie „zlyhané“. Na tieto úvery budú banky podľa predpokladu vytvárať opravné položky vo výške 45 % nezabezpečeného zostatku úveru. Číslo 45 % vlastne reprezentuje parameter LGD, čo znamená, že pohľadávku vo výške (100-45) % nezabezpečenej časti úveru bude banka schopná uspokojiť z následného konkurzu.

Popri opravných položkách na úvery „čerstvo“ zdefaultovaným podnikom sa s ich dotváraním uvažuje aj pri tých úveroch, ktoré už k 31. 12. 2008 banky klasifikovali ako úvery so zníženou hodnotou, alebo zlyhané. Tu sa pracuje s predpokladom, že dovtedy bola výška znehodnotenia úveru pri úveroch so zníženou hodnotou na úrovni 20 % a pri zlyhaných 100 %. Pri zlyhaných úveroch teda dodatočná

Miera zlyhania pre stresové scenáre

	Mierny scenár	Vážny scenár
Citlivé sektory	12 %	30 %
Menej citlivé sektory	7 %	15 %
Necitlivé sektory	2 %	5 %

Box 5 – pokračovanie

tvorba opravných položiek súvisí už len s prípadnou zníženou hodnotou kolaterálu.

Na konci každej simulácie je tak pre každú banku vypočítaný objem opravných položiek, ktorý by musela v priebehu roka zaúčtovať do nákladov v dôsledku zhoršenia makroekonomických podmienok na svoje portfólio úverov podnikom. Počet uskutočnených simulácií bol pri miernom aj vážnom scenári 5 000. Z tejto štatistickej vzorky sa potom realizovali závery (napr. vo forme mediánového dopadu na vlastné zdroje banky) ohľadom vplyvu hospodárskej krízy na pozíciu jednotlivých bánk v sektore.

Citlivé sektory – Činnosti v oblasti nehnuteľností, Výroba motorových vozidiel, Výstavba budov, Výroba a spracovanie kovov, Výroba kovových konštrukcií, Výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov a pod.

Menej citlivé sektory – Veľkoobchod, Maloobchod, Pozemná doprava a doprava potrubím, Ubytovanie, Výroba papiera a papierových výrobkov, Nakladateľské činnosti a pod.

Necitlivé sektory – Verejná správa a obrana, Dodávka elektriny, plynu, Výroba potravín, Administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti, Telekomunikácie, Zdravotníctvo, Zber, úprava a dodávka vody a pod.

Analýza citlivosti kreditného rizika v portfóliu medzibankových pohľadávok

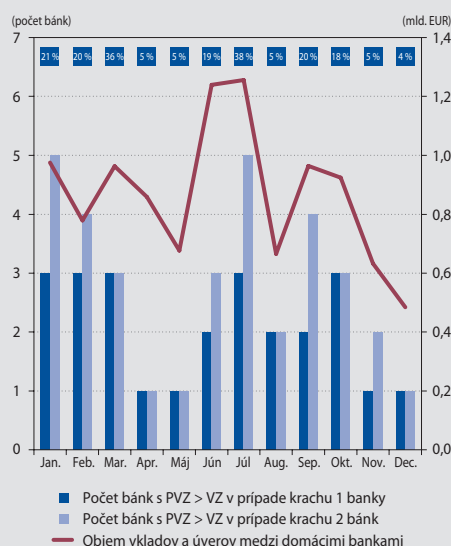
Analýza citlivosti kreditného rizika medzibankových vkladov a úverov je vlastne analýzou systémového rizika na domácom medzibankovom trhu. V tomto zmysle systémové riziko (*contagion risk*) označuje riziko, keď zlyhanie jednej domácej banky vyvolá zhoršenie situácie, príp. až zlyhanie v iných bankách z dôvodu prepojení medzi bankami formou vkladových a úverových transakcií na medzibankovom trhu.

Graf 106 znázorňuje počty bánk, v ktorých by požiadavka na vlastné zdroje mohla prevýšiť vlastné zdroje v prípade zlyhania jednej alebo dvoch bánk. Podľa údajov za koniec jednotlivých mesiacov sa v prípade zlyhania jednej banky počas roka 2008 tento počet pohyboval od 1 do 3.

DEVÍZOVÉ RIZIKO

Priame vystavenie bánk voči devízovému riziku bolo k 31. decembru 2008 zanedbateľné. Vzhľadom na prijatie meny euro od 1. januára 2009 a s tým súvisiace výrazné zníženie volatility kurzu SKK/EUR boli banky vystavené iba zmenám vo výmenných kurzoch iných cudzích mien. Otvorená pozícia v týchto menách v bilancii bánk však bola na úrovni iba 0,6 % bilančnej sumy a bola plne zaistovaná menovými derivátmi. Počas

Graf 106 Dopad stresového testovania systémového rizika na domácom medzibankovom trhu

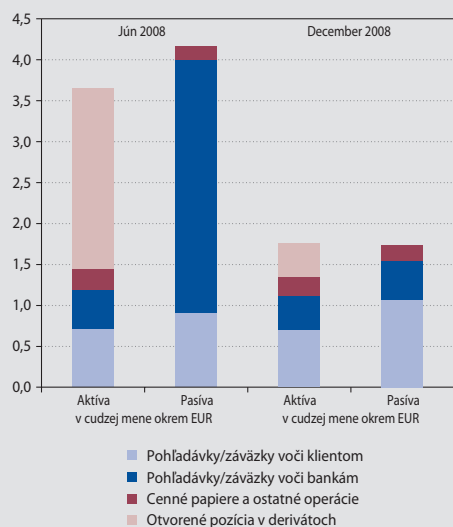

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Poznámka: Ľavá zvislá os: počet bánk, v ktorých by v prípade zlyhania jednej alebo dvoch bánk požiadavka na vlastné zdroje (PVZ) prevýšila objem vlastných zdrojov (VZ). Pravá zvislá os: objem vkladov a úverov medzi domácimi bankami v mld. EUR (stav ku koncu mesiaca).

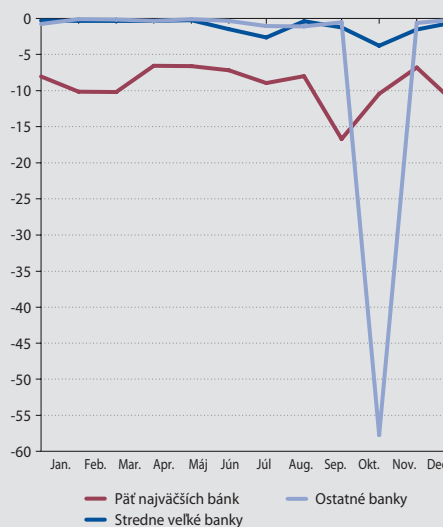
Nad grafom je zobrazený podiel aktív bánk, v ktorých by v prípade zlyhania jednej banky požiadavka na vlastné zdroje prevýšila objem vlastných zdrojov, na celkových aktívach bankového sektora.

Graf 107 Štruktúra aktív a pasív v cudzích menách okrem eura k 31. decembru 2008 (mld. EUR)

Zdroj: NBS.

Graf 108 Vývoj 10-dňového VaR (99 %) v jednotlivých skupinách bánk v roku 2008 (mil. EUR)

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Poznámka: V grafe nie sú zobrazené hodnoty VaR pre pobočky zahraničných bánk.

druhého polroka veľkosť súvahovej devízovej pozície v ostatných cudzích menách postupne výrazne klesla. Súviselo to najmä so znížením objemu vkladov zahraničných bánk v amerických dolároch v niektorých bankách.

Nízku citlivosť bánk voči devízovému riziku potvrdzujú aj hodnoty VaR²⁵, ktoré zobrazuje Graf 108. Vo väčšine bánk hodnota VaR ku koncu žiadneho mesiaca počas roka 2008 nepresahovala 2 % vlastných zdrojov.

Bankový sektor nebol vystavený ani nepriamemu devízovému riziku. Iba 2,1 % úverov podnikom a 0,2 % úverov retailu je denominovaných v iných cudzích menách ako euro. Na Slovensku preto nehrozí nárast úverových splátok a s tým spojený nárast miery zlyhania úverov v prípade oslabenia domácej meny, ako je tomu vo viacerých iných krajinách strednej a východnej Európy. Na odhad devízového rizika, ktorému sú vystavené samotné podniky, by boli potrebné podrobnejšie údaje o otvorenej devízovej pozícii jednotlivých podnikov, ktoré nie sú k dispozícii. Vývoj súčtu absolútnych hodnôt pozícií v jednotlivých cudzích menách (okrem eura) z menových derivátov, ktoré uzatvorili domáce podniky s bankami, však nenaznačuje negatívny vývoj

tohto rizika. Tento súčet sa v rokoch 2007 a 2008 pohyboval na úrovni 0,4 až 0,8 mld. €.²⁶

ÚROKOVÉ RIZIKO

V krátkodobom horizonte (t. j. v horizonte niekoľkých týždňov) by ziskovosť väčšiny bánk nemala byť výraznejšie ovplyvnená pohybmi úrokových sadzieb. Dôvodom je, že iba malá časť aktív a pasív (približne 10 %) je preceňovaná na reálnu hodnotu proti zisku a strate. Negatívny dopad by mal nárast sadzieb, pretože časť týchto aktív tvoria dlhopisy s dlhšou duráciou, zatiaľ čo pri pasívach ide najmä o krátkodobé vklady. Pri náraste sadzieb o 1 p. b. by čistá strata bánk z preceňovania finančných nástrojov v obchodnej knihe s výnimkou derivátov predstavovala 0,06 % aktív. Niektoré banky však využívajú na zabezpečenie úrokového rizika v obchodnej knihe úrokové deriváty. Po ich zohľadnení by sa strata znížila na 0,05 % aktív, čo predstavuje 7 % zisku vytvoreného v roku 2008.

Z dlhodobejšieho hľadiska je dôležitejšie sledovať dopad na ekonomickú hodnotu bilancii bánk (t. j. všetkých aktív aj pasív). Tá by bola tiež negatívne ovplyvnená nárastom úrokových sadzieb. Pri paralelnom náraste úrokových sadzieb o 1 p. b. by ekonomická hodnota bilancii bánk

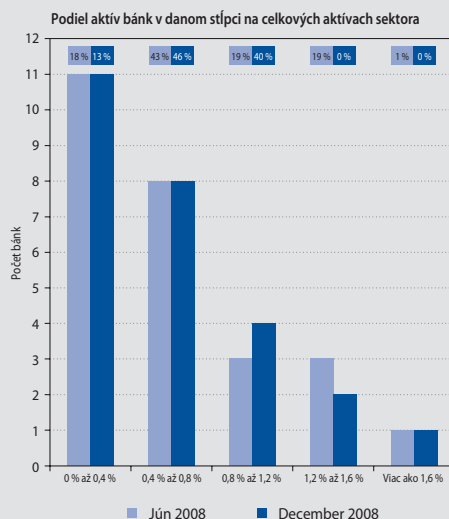
²⁵ VaR (value-at-risk, hodnota v riziku) udáva stratu, ktorá by nemala byť presiahnutá s 99 %-nou pravdepodobnosťou. Pritom sa predpokladá, že rozdelenie budúcich zmien trhovových faktorov (v tomto prípade výmenných kurzov) možno simulovať rozdelením zmien počas uplynulého roka (250 pracovných dní) a že portfólio zostane nemenné počas 10 dní. Pri výpočte VaR boli simulované iba jednoduché straty a získaná hodnota bola následne prenášobená $\sqrt{10}$.

²⁶ Cieľom týchto údajov je zachytiť situáciu v podnikovom sektore relevantnú pre väčšiu časť podnikov, preto tu nie sú zahrnuté pozície uzatvorené niekoľkými klientmi s jednou bankou, ktoré v druhom polroku 2008 dosiahli výrazne vysoké hodnoty.

RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE

Graf 109 Rozloženie podielu zníženia ekonomickej hodnoty aktív a pasív pri paralelnom náraste úrokových sadzieb o 1 percentuálny bod na bilančnej sume

Zdroj: NBS.

vrátane úrokových derivátov klesla o 0,7 %. Riziko zmeny ekonomickej hodnoty pri zmenách úrokových sadzieb je teda relatívne vysoké. Dôvodom je, že banky využívali úrokové deriváty na zaistovanie úrokového rizika v obchodnej knihe, ale nie na zaistovanie pozícií v bankovej knihe, ktoré sú pomerne významné. Výnimkou je jedna banka, ktorá úrokovými derivátmi zaistovala takmer celé riziko bankovej knihy a ďalšia, ktorá úrokovými derivátmi svoje vystavenie voči úrokovému riziku zvyšovala.

Nasledujúca časť sa venuje testovaniu citlivosti bankového sektora na možné zníženie základnej úrokovej sadzby ECB a zvýšenie kreditných spreadov.

Pri analýze stresového testovania úrokového rizika sa porovnávajú výsledky testov základného scenára a dvoch stresových scenárov. Ich podrobný popis obsahuje Box 6. Prezentované hodnoty sú rozdiely výstupov zo stresových scenárov oproti základnému scenáru.

Box 6

SCENÁRE VÝVOJA ÚROKOVÝCH SADZIEB PRE TESTOVANIE CITLIVOSTI NA ÚROKOVÉ RIZIKO

Pri testoch úrokovej citlivosti sa vychádzalo z predpokladu, že vývoj medzibankových úrokových sadzieb sa odvíja od vývoja základnej úrokovej sadzby ECB. Tento vývoj by sa následne premietol aj do klientskych sadzieb. Keďže od 1. januára 2009 je Slovenská republika súčasťou eurozóny, pri testoch sa použili úrokové sadzby na medzibankovom trhu eurozóny.

Na testovanie úrokovej citlivosti finančného sektora sa vytvorili tri scenáre. Pri prvom, základnom scenári sa vychádzalo z výnosových kriviek eurových medzibankových sadzieb, pričom sa predpokladalo, že CDS spready merané pomocou indexu iTraxx sa počas roka nebudú meniť. Tento scenár predpokladá zníženie základnej sadzby ECB o 50 b. b. v januári 2009 a zníženie o 25 b. b. v mesiacoch máj a september.

V scenári 1 sa predpokladalo zníženie základnej sadzby ECB o 100 b. b. oproti základnému scenáru v januári 2009, pričom CDS spready

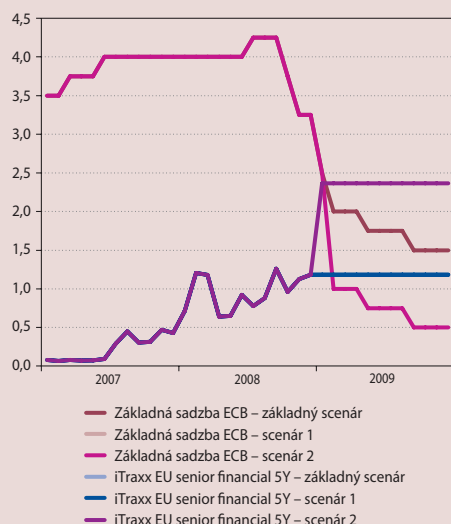
merané pomocou indexu iTraxx by sa počas roka nemenili.

V scenári 2 sa okrem zníženia základnej sadzby ECB o 100 b. b. oproti základnému scenáru predpokladalo ďalšie zvýšenie neistoty na finančných trhoch, čo sa modelovalo pomocou zvýšenia CDS spreadov na dvojnásobnú hodnotu oproti stavu ku koncu roka 2008.

Pri základnom scenári by sa sadzby medzibankového trhu počas roka 2009 pohli len mierne. V reakcii na pokles základnej sadzby ECB v mesiacoch január a február by klesala ich hodnota počas prvých troch mesiacov. Počas nasledujúceho obdobia by nastal mierny nárast, ako dôsledok vyššej ustálenej hodnoty CDS spreadov oproti minulým obdobiam. Pokles základnej sadzby ECB v máji a septembri by sa prejavil iba mierne. V prípade sadzieb kratších splatností by bola volatilita vyššia ako v prípade sadzieb dlhších splatností.

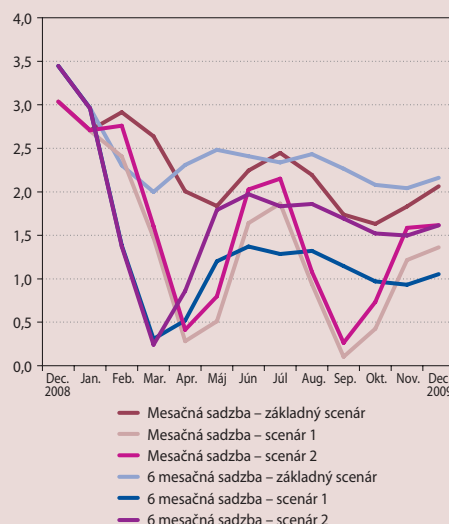
Box 6 – pokračovanie

Graf 110 Stresové scenáre pre analýzu úrokového rizika (%)

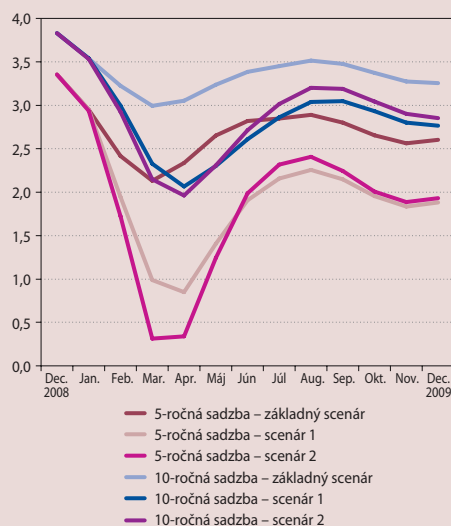
Zdroj: NBS.

Graf 111 Vývoj úrokových sadzieb na medzi-bankovom trhu – splatnosti do 1 roka (%)

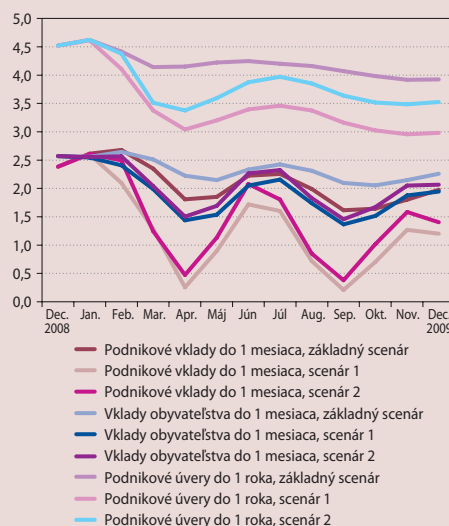
Zdroj: NBS.

Graf 112 Vývoj úrokových sadzieb na medzi-bankovom trhu – splatnosti nad 1 rok (%)

Zdroj: NBS.

Graf 113 Vývoj klientskych úrokových sadzieb (%)

Zdroj: NBS.

V scenári 1 by bol vývoj úrokových sadzieb podobný ako v prípade základného scenára, pričom ako reakcia na väčší pokles základnej sadzby by bol aj pokles medzibankových sadzieb väčší. Po výraznom poklese počas prvých

troch až štyroch mesiacov by nastala korekcia a sadzby by sa zvýšili vplyvom pretrvávajúcich vysokých hodnôt CDS spreadov. Vývoj sadzieb kratších splatností by bol aj v tomto prípade voľtatilnejší ako vývoj sadzieb dlhších splatností.

Box 6 – pokračovanie

Vývoj sadzieb v scenári 2 by bol identický s vývojom v scenári 1, rozdiel by bol len vo výške sadzieb. V scenári 2, pod vplyvom zvýšených spreadov, by sa sadzby pohybovali na vyššej úrovni ako v scenári 1, stále by však nedosahovali úroveň zo základného scenára. Tento výsledok značí, že na základe odhadnutých modelov má zníženie základnej sadzby ECB v scenári 1 väčší vplyv na medzibankové sadzby ako zvýšenie spreadov v scenári 2. Treba však poznamenať, že nakoľko použité spready sú momentálne na historicky najvyšších hodnotách, odhadnuté modely na základe historického vývoja daných sadzieb nemusia dávať konzistentné odhady v prípade takých

veľkých zmien na trhu, ktoré sú použité v popísaných testoch.

Úrokové sadzby pre vklady a úvery podnikov a domácností by sa vyvíjali podobne ako medzibankové sadzby. Jednotlivé zmeny v klientských sadzbách by však boli menej výrazné. Najviac by vývoj sadzieb odrážal vývoj medzibankových sadzieb v prípade vkladov podnikov. Zmeny by sa premietli v menšej miere v prípade vkladov obyvateľstva a podnikových úverov. Úrokové sadzby pre úvery obyvateľstvu nevykazovali významný vzťah so sadzbami ECB alebo s medzibankovými sadzbami, preto boli modelované ako autoregresné procesy.

Dopad jednotlivých scenárov bol vypočítaný pre úrokovu citlivé portfóliá bánk, teda pre portfólio vkladov a úverov, portfólio cenných papierov a portfólio úrokových derivátov. Úrokový zisk, resp. strata z portfólia vkladov a úverov vchádza do čistých úrokových výnosov. Portfólio cenných papierov sa skladá z portfólia preceňovaného na reálnu hodnotu proti zisku a strate na obchodovanie (*held for trading*, HFT) a ostatné cenné papiere preceňované na reálnu hodnotu proti zisku a strate (*fair value*, FV), portfólia na obchodovanie (*available for sale*, AFS) a portfólia cenných papierov držaných do splatnosti (*held to maturity*, HTM). FV a HFT portfóliá sa preceňujú oproti zisku a strate, AFS portfólio sa preceňuje oproti vlastnému imaniu, kým HTM portfólio sa nepreceňuje. Portfólio úrokových derivátov možno na základe dostupných výkazov rozdeliť na obchodnú a bankovú knihu. Toto rozdelenie ale presne nezodpovedá rozdeleniu portfólia cenných papierov, preto sa použil predpoklad, že úrokové deriváty sa nepoužívajú na zabezpečenie cenných papierov, ktoré sa nevykazujú v reálnej hodnote.

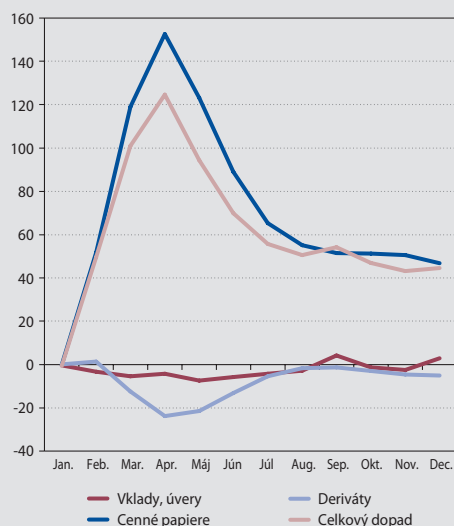
Na základe tejto skutočnosti boli pri stresovom testovaní použité dva prístupy. Pri prvom prístupe sa vyčíslil zisk, resp. strata z portfólia vkladov a úverov, z precenenia cenných papierov nachádzajúcich sa vo FV, HFT a AFS portfóliách, zisk z úrokových príjmov a zisk, resp. strata z precenenia úrokových derivátov v obchodnej a bankovej knihe v prípade zmeny základnej sadzby ECB oproti základnému scenáru.

V prípade scenára 1 by zisk z precenenia cenných papierov prevýšil pokles úrokových príjmov. Zisk by sa kumuloval do polovice druhého štvrťroka 2009. V ďalšom období by zisk mierne poklesol, bol by však z pohľadu sektora ako celku kladný až do konca sledovaného obdobia.

Hodnota úrokových derivátov by vykazovala opačné zmeny ako portfólio cenných papierov, čo odráža skutočnosť, že tento typ nástroja sa používa na zabezpečenie portfólia cenných papierov proti neočakávaným zmenám úrokových sadzieb. Strata z tohto portfólia by sa kumulovala, podobne ako v prípade cenných papierov, do polovice druhého štvrťroka 2009, po tomto období by bola strata iba mierna. Na základe výpočtov možno zhodnotiť, že sektor ako celok nezabezpečoval portfólio cenných papierov proti neočakávaným zmenám úrokových sadzieb v plnej výške. Aj tento výsledok potvrdzuje vývoj podsúvahových položiek, kde ku koncu roka 2008 poklesla vykázaná nominálna hodnota úrokových derivátov, pričom poklesli hlavne objemy swapov a forwardov. Tento prístup bánk odráža pravdepodobne ich očakávania ďalšieho znižovania základnej úrokovej sadzby ECB.

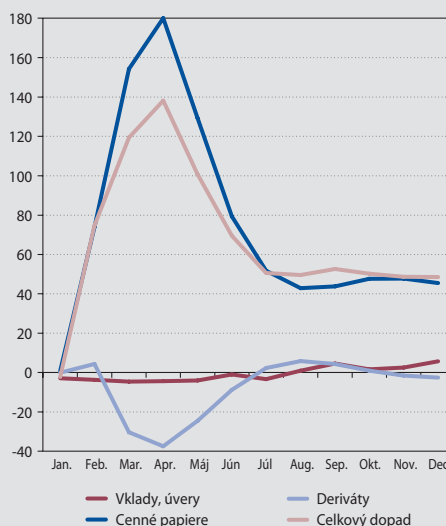
Zisky, resp. straty z portfólia úverov a vkladov by boli v porovnaní s portfóliom cenných papierov a úrokových derivátov nižšie. Nakoľko z historických údajov vyplýva rýchlejšia reakcia sadzieb na úvery v prípade zmien základnej úrokovej sadzby ako sadzieb na vklady, na začiatku obdo-

Graf 114 Výsledky stresového scenára – prvý prístup, scenár 1 (tis. EUR)

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Graf 115 Výsledky stresového scenára – prvý prístup, scenár 2 (tis. EUR)

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

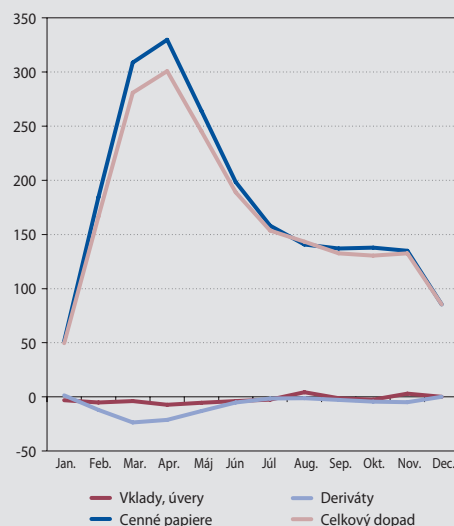
bia by zníženie základnej úrokovej sadzby znamenalo pre sektor miernu stratu. Táto strata by sa postupne zmiernovala a v druhej polovici roka 2009 by bol výstup z tohto portfólia okolo nuly.

Z pohľadu jednotlivých bánk sú výsledky porovnateľné s výsledkami pre sektor ako celok. Okrem niektorých bánk, kde vývoj derivátov zmierni alebo presiahne zisk/stratu z portfólia cenných

papierov, pre väčšinu bánk by vývoj zisku z precenenia cenných papierov nebol kompenzovaný vývojom zisku/straty z portfólia derivátov. Treba však poznamenať, že v niektorých prípadoch ide predovšetkým o zisk z portfólia AFS, ktoré nie je precenené oproti ziskom a stratám.

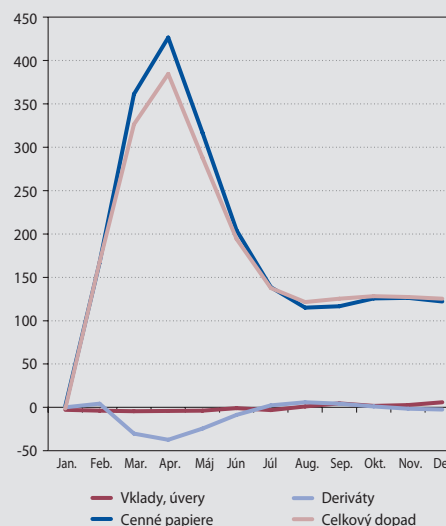
V prípade scenára 2 by bol vývoj porovnateľný so scenárom 1, rozdiel by bol vo väčších výky-

Graf 116 Výsledky stresového scenára – druhý prístup, scenár 1 (tis. EUR)

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

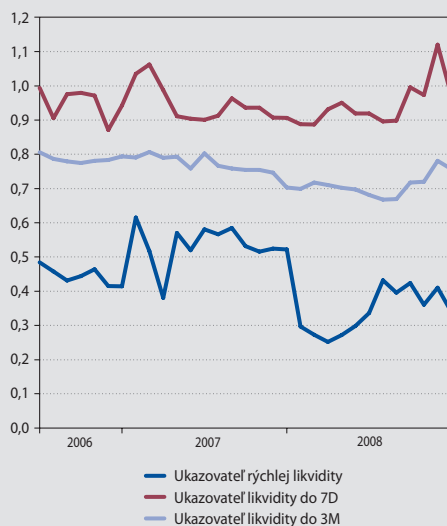
Graf 117 Výsledky stresového scenára – druhý prístup, scenár 2 (tis. EUR)

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Graf 118 Vývoj mediánových hodnôt ukazovateľov likvidity

Zdroj: NBS.

Poznámka: Graf neobsahuje pobočky zahraničných bánk s trhovým podielom menším ako 1 % na celkových aktívach sektora.

voch v portfóliách cenných papierov a derivátov v prvom a druhom štvrtroku a miernejšie zmeny portfólia vkladov a úverov. Celkový zisk na konci sledovaného obdobia bol porovnateľný so ziskom v prípade scenára 1.

V druhom prístupe boli do výpočtov zahrnuté aj cenné papiere nachádzajúce sa v HTM portfóliu. Pri tomto prístupe sa využil predpoklad, že v prípade potreby banky môžu predajť aj cenné papiere držané v tomto portfóliu. Rátalo sa aj s precenením týchto nástrojov.

Nakoľko veľká časť cenných papierov sa nachádza práve v tomto portfóliu, zisk z ich precenenia by výrazne prevýšil stratu z precenenia derivátov. V tomto prípade by bankový sektor zaznamenal väčší zisk v porovnaní s prvým prístupom aj v scenári 1 aj v scenári 2. Vývoj portfólia derivátov a vkladov a úverov by ostal nezmenený v porovnaní s prvým prístupom.

RIZIKO LIKVIDITY

Cieľom analýzy likvidity je zhodnotiť likviditu bankového sektora z krátkodobého aj dlhodobého hľadiska. Z krátkodobého hľadiska je dôležité, či banky majú dostatok rýchlo likvidných aktív vzhľadom k objemu pasív s krátkou zostatkovou dobou splatnosti. Z dlhodobejšieho pohľadu sa

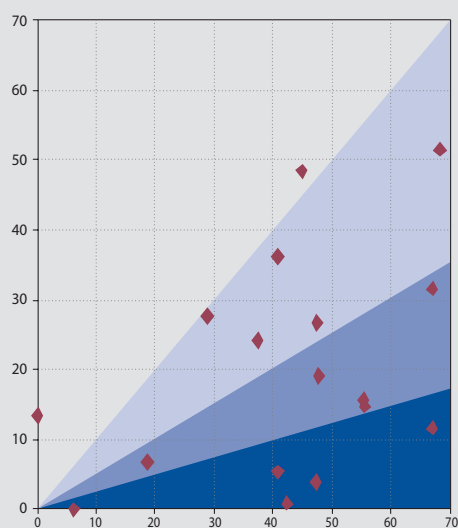
zaoberáme analýzou, či úverové aktivity bánk sú financované prevažne z prostriedkov získaných od klientov, alebo sú naviazané na zdroje z medzibankového trhu.

Riziko likvidity z krátkodobého hľadiska

V tejto časti analýzy sa sledovali tri ukazovatele likvidity (ukazovateľ rýchlej likvidity, ukazovateľ likvidity do 7 dní a do 3 mesiacov). Uvedené hodnoty predstavujú podiel objemu likvidných aktív (zodpovedajúcich príslušnému časovému intervalu) k pasívam s danou zostatkovou dobou splatnosti. Medián ukazovateľa likvidity do 7 dní sa počas druhého polroka 2008 pohyboval na uspokojivej úrovni nad 90 %, pre likviditu do 3 mesiacov sa medián hodnoty ukazovateľa pohyboval v rozmedzí 67 % až 78 %. Nižšia hodnota tohto ukazovateľa v niektorých bankách znamená, že pre udržanie ich dobrej pozície likvidity je dôležité udržanie stabilného jadra vkladov.

Z hľadiska krátkodobej likvidity bol v bankovom sektore ako celku zaznamenaný v druhom polroku 2008 mierny nárast likvidného vankúša. V niektorých bankách však možno pozorovať zhoršenie situácie.

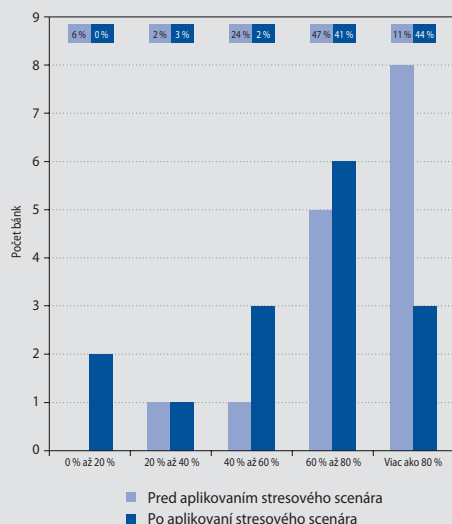
Graf 119 Porovnanie likvidného vankúša a otvorenej pozície z operácií s klientmi do 3 mesiacov (%)

Zdroj: NBS.

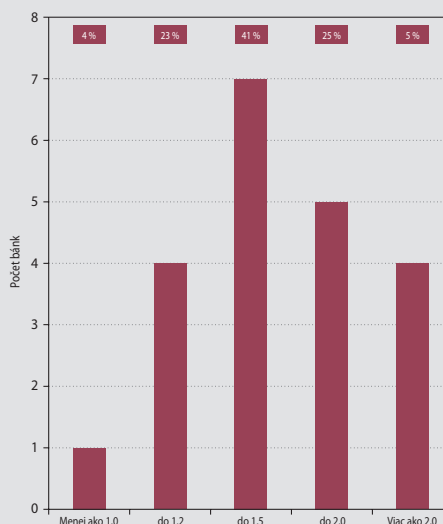
Poznámka: Graf neobsahuje pobočky zahraničných bánk s trhovým podielom menším ako 1 % na celkových aktívach sektora. Na vodorovnej osi je zobrazený podiel otvorenej pozície z operácií s klientmi do 3 mesiacov na bilančnej sume. Na zvislej osi je zobrazený podiel likvidných aktív na bilančnej sume.

Graf 120 Dopad scenára poklesu vkladov od klientov o 20 % na ukazovateľ likvidity do 7 dní

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Graf 121 Rozloženie indikátora likvidity v sektore k 31. 12. 2008

Zdroj: NBS.

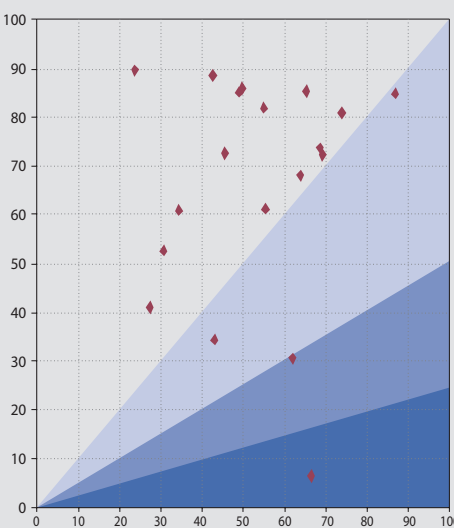
Pre väčšinu bánk je podmienkou udržania dobrej likvidnej pozície, aby časť vkladov ostala v banke dlhšie, ako je ich splatnosť. Význam tejto podmienky je však pre jednotlivé banky rôzny, čo možno vidieť na grafe porovnania podielu likvidných aktív a otvorených pozícií z operácií s klientmi na bilančnej sume (graf 119).

Pri analýze citlivosti rizika likvidity sme sa zamestali na stresový scenár poklesu objemu vkladov klientov o 20 %. Mediánová hodnota ukazovateľa likvidity do 7 dní by pri realizácii tohto scenára klesla z 97 % na 79 % a mediánová hodnota ukazovateľa likvidity do 3 mesiacov by klesla zo 76 % na 69 %.

Od 15. novembra 2008 bol na sledovanie likvidity bánk v časovom horizonte do 1 mesiaca zavedený nový ukazovateľ likvidných aktív²⁷, ktorým sa rozumie pomer súčtu likvidných aktív k súčtu volatilných pasív. Tento ukazovateľ nesmie klesnúť pod hodnotu 1. Volatilné pasíva tvorí predovšetkým stanovené percento vkladov, v závislosti od typu protistrany a doby viazanosti. Na ich krytie musia banky držať dostatočné množstvo likvidných aktív, najmä hotovosti, vhodných cenných papierov a aktív splatných do jedného mesiaca. Znamená to, že banky by mali byť schopné pokryť relatívne veľký odlev vkladov klientov likvidnými aktívami. Rozloženie hodnôt ukazovateľa

likvidity v bankovom sektore k 31. decembru 2008 zobrazuje Graf 121. K tomuto dátumu nespĺňala stanovený limit jedna banka.

Graf 122 Porovnanie podielu úverov a podielu vkladov a emitovaných cenných papierov na bilančnej sume (%)

Zdroj: NBS.

Graf neobsahuje pobočky zahraničných bánk s trhovým podielom menším ako 1 % na celkových aktívach sektora. Na vodorovnej osi je zobrazený podiel úverov klientom na bilančnej sume. Na zvislej osi je zobrazený podiel vkladov prijatých od klientov a emitovaných cenných papierov na bilančnej sume.

27 Opatrenie Národnej banky Slovenska z 28. októbra 2008 č. 18/2008 o likvidite bánk a pobočiek zahraničných bánk a o postupe riadenia rizika likvidity bánk a likvidity pobočiek zahraničných bánk a o zmene opatrenia Národnej banky Slovenska 11/2007 o predkladaní výkazov, hlásení a iných správ bankami, pobočkami zahraničných bánk, obchodníkmi s cennými papiermi a pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi na účely vykonávania dohľadu a na štatistické účely.

RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE

Riziko likvidity z dlhodobého hľadiska

Vo väčšine bánk sú ich úverové aktivity financované vkladmi klientov alebo emisiou dlhodobějších cenných papierov, nie krátkodobými prostriedkami z medzibankového trhu (graf 122). Oproti predchádzajúcemu polroku podiel úverov na vkladoch a emitovaných cenných papieroch poklesol zo 74 % na 71 %.

6.2 POISTOVNE

Najvýznamnejším druhom rizík, ktorým sú vystavené poisťovne, sú poistné riziká. Okrem toho sú poisťovne vystavené trhovým rizikám, ktoré môžu spôsobiť neočakávané zníženie hodnoty aktív kryúcich technické rezervy. Keďže na podrobnú analýzu vystavenia poisťovní voči poistným rizikám nie sú k dispozícii dostatočné údaje, bude sa v táto analýza venovať iba dopadu trhových rizík.²⁸

Vo väčšine poisťovní je trhové riziko, ktoré by mohlo mať priamy dosah na vykázaný výsledok hospodárenia, takmer zanedbateľné. Devízové pozície sú vo väčšine poisťovní takmer uzatvorené a ich veľkosť nepresahuje 2 % aktív. Celková pozícia je dlhá a dve tretiny z nej tvorí otvorená pozícia v amerických dolároch. Podiel investícií do akcií a podielových listov preceňovaných na reálnu hodnotu proti zisku a strate tvorí iba 0,8 % aktív. Podiel investícií do dlhových cenných papierov preceňovaných na reálnu hodnotu proti zisku a strate je 3,1 % aktív. Počas 10 dní by straty v dôsledku trhových rizík vo väčšine poisťovní nemali s pravdepodobnosťou 99 % (VaR) prekročiť 0,6 % aktív. Výnimkou je len jedna poisťovňa, v ktorej je VaR na úrovni 1,9 % aktív kvôli vystaveniu úrokovému riziku.

Treba však poznamenať, že hodnota aktív viazaných poisťovní je vystavená zmenám úrokových sadzieb, keďže veľkú časť aktív poisťovní tvoria dlhové cenné papiere, v niektorých poisťovniach dokonca s relatívne vysokou duráciou. Pri paralelnom raste úrokových sadzieb o 1 p. b. by hodnota aktív v poisťovnom sektore poklesla o 4 %. (Najväčší individuálny pokles predstavuje 7,5 %.) Táto strata by sa však neprejavila celá vo vykazanom výsledku hospodárenia alebo v zmenách vo vlastnom imaní. Väčšia časť straty by sa prejavila iba postupne zmenou úrokových príjmov. Ak by sme brali do úvahy iba aktíva, ktoré sa preceňujú na reálnu hodnotu proti zisku a strate alebo vlastnému imaniu, strata by bola na úrovni 0,6 % aktív.

6.3 FONDY DŮCHODKOVÝCH SPRÁVCOVSKÝCH SPOLOČNOSTÍ

Portfóliá konzervatívnych fondov dôchodkových správcofských spoločností nemajú (s výnimkou jedného) žiadne otvorené menové pozície a neobsahujú akcie ani podielové listy. Nie sú preto vystavené devízovému ani akciovému riziku. Výnimkou je jedna spoločnosť, kde v konzervatívnom fonde akcie a podielové listy v 2. polroku 2008 predstavovali 2 – 3 % čistej hodnoty majetku. Podiel dlhopisov na aktívach v konzervatívnych fondoch sa pohybuje v rozmedzí 45 % – 72 %. Priemerná vážená durácia portfólií sa oproti júnu 2008 mierne zvýšila (hodnoty v rozmedzí 0,5 – 1,02). Citlivosť hodnoty portfólií na zmeny v úrokových mierach je teda vyššia, čo znamená vyššie úrokové riziko oproti predchádzajúcemu obdobiu.

VaR konzervatívnych fondov väčšiny DSS sa pohybuje v pásme $\pm 0,7$ p. b. od mediánovej hod-

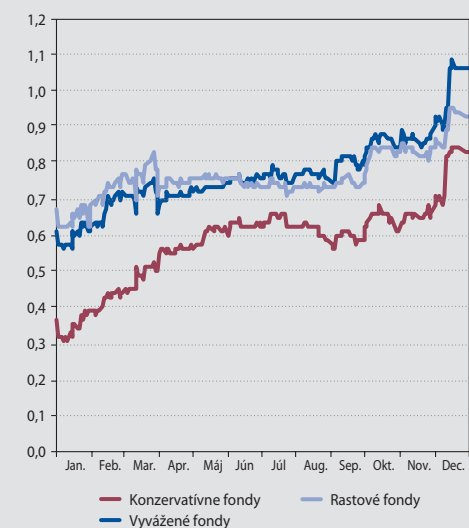
Tabuľka 8 Vystavenie aktív poisťovní trhovým rizikám

	Minimum	Medián	Maximum	Sektor spolu
1 Devízové riziko	0,0	0,5	2,8	0,1
2 Úrokové riziko	0,0	0,0	0,6	0,1
3 Celkové riziko	0,0	0,6	2,8	0,2
4 Úrokové riziko k portfóliu dlhových CP	0,4	2,3	3,8	3,6

Zdroj: NBS, REUTERS, BLOOMBERG.

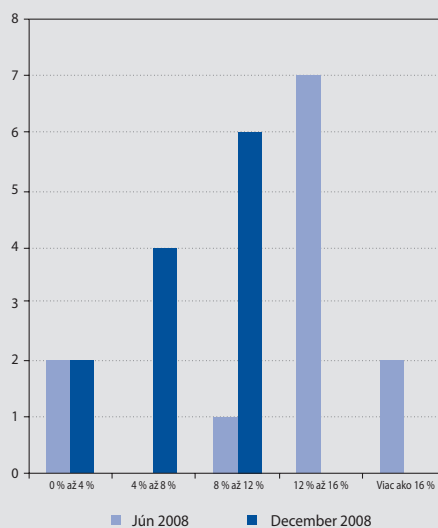
Poznámka: Hodnoty v tabuľke udávajú VaR (na hladine významnosti 99 % za predpokladu 10-dňovej držby nezmeneného portfólia) na hodnote aktív (riadky 1 až 3), resp. na portfóliu dlhových cenných papierov (riadok 4). Do výpočtov neboli zahrnuté aktíva investované v mene poistených, ani aktíva zodpovedajúce podielom zaistovateľov na technických rezervách, keďže riziko z týchto aktív nenesie poisťovňa. Pri úrokovom riziku sa do úvahy berú iba finančné nástroje, ktorých precenenie by malo priamy dopad na výsledok hospodárenia.

²⁸ Pri analýze je zohľadnené riziko všetkých aktív, z ktorých riziko nenesie poisťovňa, vrátane aktív nekrytých technickými rezervami ani garančným fondom. Analýza sa však nezaobrá rizikom, ktorému sú vystavené aktíva investované v mene poistených ani technické rezervy postúpené zaistovateľom, keďže z týchto aktív poisťovňa nenesie riziko.

Graf 123 Priemerné durácie portfólií dôchodkových fondov v roku 2008

Zdroj: NBS.

Poznámka: Na zvislej osi sú znázornené priemerné hodnoty durácií vážené podľa objemu aktív jednotlivých fondov.

Graf 124 Rozloženie podielu akcií a podielových listov na NAV (%)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Na vodorovnej osi je znázornený percentuálny podiel akcií a podielových listov na NAV. Na zvislej osi je znázornený počet rastových, resp. vyvážených dôchodkových fondov patriacich do danej kategórie.

noty (1,47 % k 31.12.2008). Jedna z dôchodkových správcovských spoločností sa v hodnotách VaR výrazne odlišuje od ostatných. Celkovo by hodnota dôchodkovej jednotky v priebehu 10 dní s pravdepodobnosťou 95 % nemala poklesnúť o viac ako 0,5 % (0,19 % po vynechaní DSS s maximálnou hodnotou VaR).

Pre vyvážené a rastové fondy prevažuje trend znižovania podielu akcií a podielových listov na čistej hodnote majetku (graf 124). Napriek tomu došlo k niekoľkým výrazným skokom v hodnote VaR v dôsledku turbulencií na trhu akcií a s tým spojeného nárastu volatility ich výnosov. K najvýraznejšiemu nárastu tohto ukazovateľa rizikovosti došlo v prvej polovici októbra.

Devízové riziko je pomerne nízke, keďže devízové pozície fondov sú do značnej miery uzavreté. Najväčší podiel na otvorených pozíciách mali pozície v mene euro. V súvislosti s prijatím eura v januári 2009 však tieto nepredstavujú riziko. Odhliadnuc od toho sú dôchodkové fondy najviac vystavené riziku vyplývajúcej zo zmien kurzu amerického dolára a poľského zlotého. Podiel dlhopisovej zložky na celkových aktívach vyvážených a rastových fondov sa v druhom polroku 2008 pohyboval v rozmedzí 42 % – 71 %.

6.4 FONDY DOPLNKOVÝCH DÔCHODKOVÝCH SPOLOČNOSTÍ

Podobne ako fondy dôchodkových správcovských spoločností, aj fondy doplnkových dôchodkových spoločností sú vystavené najmä trhovým rizikám.

Sektor fondov DDS je vysoko koncentrovaný – až 96 % aktív je umiestnených v štyroch fondoch. Trhové riziko v týchto fondoch je vzhľadom na konzervatívnu štruktúru investícií týchto fondov pomerne nízke. VaR na hladine pravdepodobnosti 99 % v časovom horizonte 10 dní nepresahuje v žiadnom z týchto fondov 1,3 % aktív.

Výrazne rizikovejšie sú portfóliá niektorých ďalších príspevkových fondov, ktoré vo vyššej miere investujú do akcií a podielových fondov.

Hoci celkové trhové riziko, ktorému sú vystavené fondy DDS, počas druhého polroka 2008 vzrástlo, bolo to spôsobené nárastom volatility na finančných trhoch. Veľkosť devízovej pozície (bez pozícií v mene euro) však vzrástla iba mierne (z 1,0 % na 1,1 % aktív) a podiel akcií a podielových listov na čistej hodnote aktív dokonca poklesol (z 3,2 % na 2,4 %).

RIZIKÁ VO FINANČNOM SEKTORE

Tabuľka 9 Vystavenie príspevkových fondov doplnkových dôchodkových spoločností rizikám

	Dolný kvartil	Medián	Horný kvartil	Priemer vážený objemom aktív
Akiové riziko	0,0	0,1	9,5	0,4
Úrokové riziko	0,0	0,6	3,9	0,6
Devízové riziko	0,0	0,0	1,9	0,1
Celkové riziko	0,0	1,2	8,3	0,9
Akiové riziko k portfóliu akcií	10,1	18,3	21,2	17,6
Úrokové riziko k portfóliu CP	0,4	1,2	4,6	1,0

Zdroj: NBS, REUTERS, BLOOMBERG, vlastné výpočty.

Poznámka: Hodnoty v tabuľke udávajú VaR (na hladine pravdepodobnosti 99 % pri predpoklade 10-dňovej držby nezmeneného portfólia) na NAV (riadky 1 až 4), resp. na portfóliu akcií (riadok 5) alebo dlhových cenných papierov (riadok 6).

Výplatné fondy držia takmer všetky svoje prostriedky na bežných alebo termínovaných účtoch.

Okrem trhových rizík sú fondy DDS vystavené aj kreditnému riziku. Kreditné riziko dlhových cenných papierov v portfóliách týchto fondov bolo odhadnuté jednoduchým testom citlivosti. Ku každému cennému papieru bola na základe jeho externého ratingu priradená pravdepodobnosť zlyhania. Pri dvojnásobnom, resp. trojnásobnom zvýšení tejto miery zlyhania nepresiahla strata v žiadnom fonde hodnotu 0,3 %, resp. 0,5 % čistej hodnoty aktív.

6.5 KOLEKTÍVNE INVESTOVANIE

Vývoj rizikovosti investícií v podielových fondoch bol do veľkej miery ovplyvnený výrazným nárastom volatility najmä na akciových trhoch. Stále však boli približne dve tretiny z celkového objemu prostriedkov vo fondoch kolektívneho investovania investované do fondov s VaR do 1 % čistej hodnoty aktív (na hladine pravdepodobnosti 99 % a s časovým horizontom 10 dní). Išlo najmä o fondy peňažného trhu, ale aj o viaceré dlhopisové fondy a ostatné fondy. Nízke riziku čelili aj niektoré akciové fondy, ktoré počas krízy odpredali zo svojho portfólia

Tabuľka 10 Vystavenie podielových fondov rizikám (%)

	VaR 0 % – 1 % NAV	VaR 1 % – 3 % NAV	VaR 3 % – 6 % NAV	VaR 6 % – 8 % NAV	VaR 8 % – 15 % NAV	VaR 15 % – 40 % NAV	Podiel typu fon- du na celkových aktívach
Akciové	32	.	.	.	26	42	3
Dlhopisové	24	58	18	.	.	.	12
Peňažné	100	.	.	.	.	.	49
Fondy fondov	3	8	59	26	1	3	9
Zmiešané	10	44	19	16	3	8	9
Uzavreté	.	39	61	.	.	.	1
Špeciálne	48	.	39	.	11	2	4
Ostatné	94	.	.	.	.	6	13
Spolu Dec. 2008	68	12	11	4	2	3	–
Spolu Jún 2008	69	25	6	.	.	.	–
Spolu Dec. 2007	64	21	10	1	4	.	–

Zdroj: NBS, REUTERS, BLOOMBERG, vlastné výpočty.

Poznámka: Podiely NAV podielových fondov s príslušnou hodnotou VaR na celkovej NAV danej skupiny fondov.

všetky akcie. Na druhej strane vo fondoch, ktoré stále držali významnú časť akcií, resp. neuzaťvárali ani vzniknuté devízové pozície, sa riziko strát výrazne zvýšilo. Vo viacerých fondoch bola VaR na úrovni 10 % až 40 % čistej hodnoty aktív. V týchto fondoch vzrástlo počas druhého polroka 2008 VaR takmer trojnásobne. Podiel aktív investovaných do akcií a podielových listov na celkových aktívach investovaných do fondov kolektívneho investovania počas druhého polroka pritom mierne poklesol z 15,1 % na 13,7 %. Vzhľadom na veľmi krátku duráciu portfólií fondov, vrátane dlhopisových, zostalo úrokové riziko nevýznamné.

Fondy peňažného trhu a dlhopisové fondy boli vystavené úrokovému riziku, ale skôr z dlhodobého pohľadu. Pri ďalšom poklese základnej úrokovej sadzby ECB zaznamenali zníženie úrokových príjmov. Táto strata by však bola v porovnaní s rizikami v ostatných fondoch nevýznamná. Pri znížení sadzby ECB o 1 p. b. by nepresiahla 1 % čistej hodnoty aktív. Tieto fondy sú zároveň vystavené aj kreditnému riziku, najmä pri dlhových cenných papieroch. Tomuto riziku sú najviac vystavené dlhopisové fondy. Pri zvýšení pravdepodobností zlyhania priradených k jednotlivým ratingovým stupňom na dvojnásobok, resp. na trojnásobok by strata predstavovala 0,2 %, resp. 0,5 % čistej hodnoty aktív.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 7

MAKROSTRESOVÉ TESTOVANIE

7 MAKROSTRESOVÉ TESTOVANIE

Táto časť sa venuje stresovému testovaniu jednotlivých častí finančného sektora na dva scenáre krízy v prípade jej negatívneho vývoja. Hoci tieto scenáre – najmä druhý, extrémny scenár – predpokladajú zhoršenie situácie výrazne pod úroveň aktuálnych predikcií vývoja, pri hodnotení rizík je potrebné ich zobrať do úvahy. Oba scenáre sú založené na poklese rastu ekonomiky, zvýšení mier zlyhania podnikov aj domácností, ďalšom poklese úrokových sadzieb, poklese cien aktív a oslabení ostatných mien voči euru. Odhady strát naznačujú, že bez navýšenia vlastných zdrojov by viaceré banky neboli schopné plniť požiadavku na vlastné zdroje. Najväčšie straty by pre banky predstavovalo kreditné riziko podnikov. Solventnosť by sa zhoršila najmä v bankách s nižším krytím požiadavky na vlastné zdroje a vyšším vystavením voči sektorom, ktoré sú viac citlivé na zhoršenie ekonomickej situácie v zahraničí.

Dôchodkové fondy a podielové fondy by boli zasiahnuté najmä poklesom akciových trhov, čo by ďalej znižovalo ich výkonnosť. Vzhľadom na relatívne vysoký podiel podielových fondov peňažného trhu a dlhopisových fondov na celkových aktívach podielových fondov, by približne dve tretiny investícií do podielových fondov neznamenali stratu prevyšujúcu 5 % aktív.

7.1 POPIS POUŽITÝCH STRESOVÝCH SCENÁROV

V kontexte prebiehajúcej ekonomickej krízy je náročné odhadnúť, aký môže byť jej dopad na slovenskú ekonomiku. V tejto časti sa preto zaoberáme odhadom možného dopadu dvoch scenárov, ktoré by mohli nastať v prípade nepriaznivého vývoja situácie, na slovenský finančný sektor. Vzhľadom na zhoršenie makroekonomických predikcií boli simulované aj nepriaznivejšie scenáre vývoja v prípade šokov. Prvý scenár predpokladá miernejší dopad krízy s relatívne rýchlym zotavením, kým druhá verzia by mala pomerne extrémne ovplyvniť domácu ekonomiku s dlhodobejším dopadom.

Pri zostavení jednotlivých scenárov sa vychádzalo zo základných tendencií predikcie NBS na rok 2009. Táto predikcia hovorí o znížení miery inflácie na 2,4 % (priemerná hodnota CPI za rok 2009), poklese HDP o 2,4 % a zvýšení nezamestnanosti na 11,1 % v priemere za rok 2009. V oboch scenároch preto predpokladáme zníženie ekonomického rastu, ktorý povedie k poklesu miery inflácie, resp. v prípade extrémnej verzie až k pomerne významnej deflácií (inflácia ovplyvňovaná dopytom). V oboch scenároch predpokladáme,

Tabuľka 11 Nastavenie stresových scenárov (%)

		Mierna verzia	Extrémna verzia
Zmena HDP		- 4,3	- 7,8
Inflácia		0,1	- 4,7
Miera nezamestnanosti		16,6	21
Úroková sadzba ECB		0,5	0,5
Pokles akciových trhov		40	70
Posilnenie kurzu eura voči iným menám		10 resp. 20	20 resp. 40
Zlyhané úvery – domácnosti		5,3	6,2
Miera zlyhania úverov podnikom	Necitlivé odvetvia	2	5
	Mierne citlivé odvetvia	7	15
	Citlivé odvetvia	15	30
Miera zlyhania dlhových cenných papierov v jednotlivých ratingových stupňoch		Nárast na dvojnásobok	Nárast na trojnásobok

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Poznámka: Hodnoty vyjadrujú simulovaný stav ukazovateľov k decembru 2009. Scenáre predpokladajú postupné zhoršovanie terajšieho stavu ukazovateľov v priebehu roka.

MAKROSTRESOVÉ TESTOVANIE

že ECB bude na vzniknutú situáciu reagovať postupným znižovaním kľúčovej úrokovej sadzby až na 0,5 %.

Hodnota kreditných spreadov (modelovaná indexom iTraxx Europe Senior Financial 5Y) vzrastie na dvojnásobnú hodnotu v porovnaní s hodnotou v decembri 2008. Dôjde k výraznému poklesu ekonomického sentimentu, zníženiu investícií, rastu nezamestnanosti. Na trhu úverov výrazne klesne dopyt zo strany podnikov aj domácností po nových úveroch a zároveň dôjde k sprísneniu úverových štandardov. Vzrastie objem zlyhaných úverov v retailovom sektore. V sektore podnikov sa zvýšia miery zlyhania, a to v závislosti od citlivosti konkrétnych odvetví na ekonomický cyklus. Výrazne klesne hodnota aktív, tak na trhu nehnuteľností, ako aj na trhu akcií. Zníženie cien nehnuteľností prispeje k nižšiemu dopytu po nových úveroch z dôvodu očakávania ďalšieho poklesu, ako aj k zníženiu hodnoty kolaterálov za existujúce úvery. Napriek zníženiu úrokových sadzieb, v stresových scenároch predpokladáme, že výmenný kurz eura voči ostatným menám sa posilní. Kvôli zvýšenej volatilite posilní euro voči menám strednej a východnej Európy v oboch scenároch dvojnásobne v porovnaní s menami Veľkej Británie, USA, Kanady, Japonska, Švajčiarska a Škandinávie.

7.2 VÝSLEDKY STRESOVÉHO TESTOVANIA

BANKY

Bankový sektor by pri realizácii uvedených makroekonomických scenároch utrpel straty vo výške 1,1 % aktív (16 % vlastných zdrojov) pri miernejšej verzii, resp. až 2,1 % aktív (32 % vlastných zdrojov) pri extrémnej verzii. V prípade miernejšej verzie by v šiestich bankách klesla hodnota vlastných zdrojov pod hodnotu požiadavky na vlastné zdroje. Ak by sa však zbral do úvahy zisk vytvorený v priebehu roka 2008 (t. j. tento zisk by nebol vyplatený v dividendách, ale celý by sa využil na zvýšenie hodnoty vlastných zdrojov), hodnota vlastných zdrojov by klesla pod hodnotu požiadavky na vlastné zdroje iba v jednej banke. Pri extrémnej verzii scenára by hodnota vlastných zdrojov klesla pod požadovanú úroveň v ôsmich bankách.

Najväčší podiel na stratách v dôsledku uvedených makroekonomických scenárov by banky utrpeli z dôvodu zhoršenia portfólia úverov podnikom. Straty z úverov poskytnutých domácnostiam by boli menej významné. Trhové riziká by sa prejavili iba mierne.

POISTOVNE

Pri vyhodnocovaní dopadu uvedených makroekonomických scenárov na poisťný sektor boli

Tabuľka 12 Dopad makroekonomických scenárov na finančný sektor (%)

	1. scenár				2. scenár			
	Priemer vážený objemom aktív	Dolný kvartil	Medián	Horný kvartil	Priemer vážený objemom aktív	Dolný kvartil	Medián	Horný kvartil
Banky	1,1	0,6	1,2	1,6	2,1	1,6	1,9	3,8
Poisťovne	1,1	0,2	0,9	1,7	2,1	0,2	1,4	2,8
Dôchodkové fondy	4,3	0,6	3,2	4,3	7,9	1,3	6,2	8,0
z toho: konzervatívne	0,3	0,0	0,1	0,3	0,7	0,2	0,3	0,5
vyvážené	3,5	2,7	3,2	4,1	6,8	5,3	6,2	7,7
rastové	4,9	3,8	4,4	4,9	8,9	6,9	7,9	8,6
Doplňkové dôchodkové fondy	1,7	0,1	0,7	3,8	2,8	0,2	0,9	5,0
Podielové fondy	6,7	1,3	11,5	18,2	11,9	2,4	21,1	31,9
z toho: akciové	26,9	8,5	30,2	42,2	49,1	14,4	56,8	75,5
dlhopisové	2,3	0,4	0,1	3,2	4,9	0,3	0,5	6,0
zmiešané	12,0	5,3	10,2	18,5	21,8	9,5	19,2	32,1
fondy fondov	34,7	13,2	23,0	35,3	60,7	22,5	40,2	61,8

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Poznámka: V tabuľke sú zobrazené kvartily podielu straty na aktívach v dôsledku aplikovania príslušného scenára.

Tabuľka 13 Dopad makroekonomických scenárov na bankový sektor (%)

		Minimum	1. kvartil	Medián	3. kvartil	Maximum
Kapitálová primeranosť pred testom (bez ziskov z roku 2008)		8,8	10,5	13,3	17,7	47,3
Kapitálová primeranosť pred testom (vrátane ziskov z roku 2008)		9,1	11,8	14,9	19,9	48,3
Mierny scenár	Kreditné riziko podnikov	7,2	8,6	11,9	17,7	45,0
	Kreditné riziko domácností	8,7	9,9	13,3	17,7	47,3
	Trhové riziká	8,7	9,9	13,3	17,7	47,3
	Celkový dopad	7,0	7,8	11,3	16,1	45,0
Extrémny scenár	Kreditné riziko podnikov	5,2	6,5	9,6	17,1	43,1
	Kreditné riziko domácností	8,4	10,1	12,9	16,7	47,2
	Trhové riziká	8,6	9,9	13,1	17,7	47,3
	Celkový dopad	4,8	5,8	8,5	15,2	43,1

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

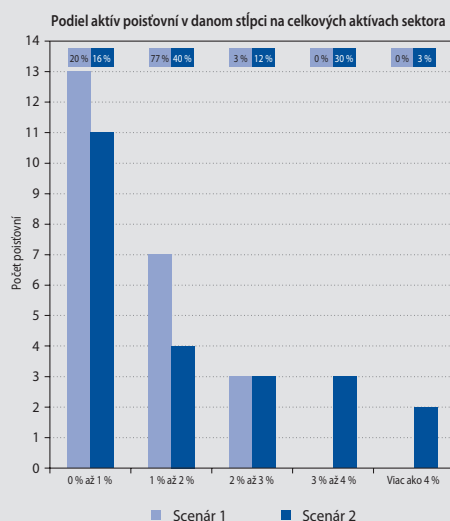
Poznámka: V tabuľke sú zobrazené kvantily hodnôt kapitálovej primeranosti.

hodnotené iba trhové riziká, poisťné riziká sa pre nedostatok údajov nebrali do úvahy. Dopady scenárov sú v rámci poisťného sektora približne podobnej intenzity ako v prípade bankového sektora. Odlišujú sa však zastúpením jednotlivých rizík – poisťný sektor je vystavený najmä možnému poklesu hodnoty akcií a podielových listov v niektorých poisťovniach.

Celkový dopad poklesu úrokových sadzieb by sa prejavil miernym ziskom vo výške približne 0,03 % aktív.

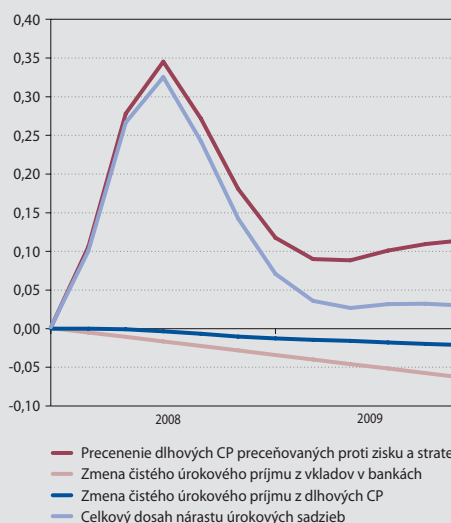
FONDY DÔCHODKOVÝCH SPRÁVCOVSKÝCH SPOLOČNOSTÍ A DOPLNKOVÝCH DÔCHODKOVÝCH SPOLOČNOSTÍ

Výraznejší dopad by mali uvedené scenáre na fondy DSS. Čistá hodnota aktív týchto fondov by

Graf 125 Rozdelenie dopadu jednotlivých scenárov na poisťovne

Zdroj: NBS.

Poznámka: Na vodorovnej osi je podiel odhadnutej straty na aktívach v dôsledku realizácie jednotlivých scenárov.

Graf 126 Dopad zníženia sadzby ECB o 1 p. b. a zvýšenia CDS spreadov na poisťný sektor (%)

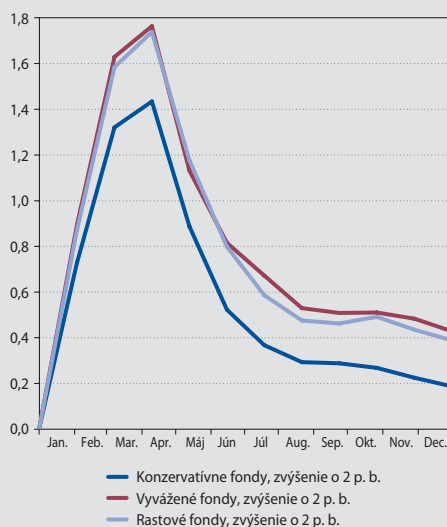
Zdroj: NBS, REUTERS, vlastné výpočty.

Poznámka: Údaje na zvislej osi vyjadrujú podiel zisku/straty na hodnote aktív po odpočítaní aktív investovaných v mene poisťných a aktív postúpených zaistovateľom.

MAKROSTRESOVÉ TESTOVANIE

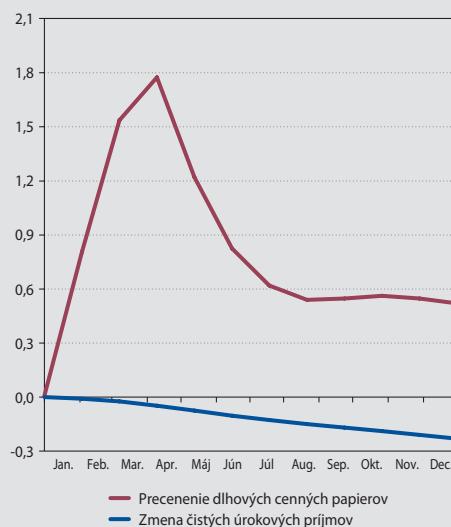
Graf 127 Dopad zníženia sadzby ECB o 1 p. b. a zvýšenia CDS spreadov na fondy DSS (%)

Zdroj: NBS, REUTERS, vlastné výpočty.

Poznámka: Údaje na zvislej osi vyjadrujú podiel zisku/straty na čistej hodnote aktív. Dopad zahŕňa aj zmenu úrokových príjmov z vkladov v bankách.

Graf 128 Štruktúra dopadu zníženia sadzby ECB o 1 p. b. a zvýšenia CDS spreadov na fondy DSS (%)

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.

Poznámka: Údaje na zvislej osi vyjadrujú podiel zisku/straty na čistej hodnote aktív.

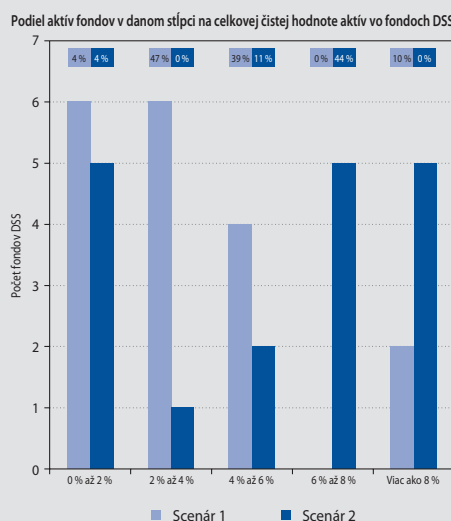
sa v prípade miernej verzie znížila o 4,3 %, v prípade extrémnej verzie až o 7,9 %. Najväčšia časť tejto straty by bola spôsobená poklesom hodnoty akcií. Mierne straty by tento sektor zaznamenal aj z dôvodu devízového rizika a kreditného rizika dlhových cenných papierov. Zníženie úrokových sadzieb by sa naopak prejavilo miernym nárastom zisku, najmä z dôvodu preceňovania cenných papierov na reálnu hodnotu.

V sektore doplnkového dôchodkového sporenia by bol dopad relatívne miernejší. Pri extrémnej verzii scenára by strata v štyroch najväčších príspevkových fondoch DDS nemala presiahnuť 5,2 % čistej hodnoty aktív. Výrazne vyššiu stratu by dosiahli niektoré rastové fondy. Dôvodom je vysoký podiel akcií v týchto fondoch. Ich podiel na aktívach v tomto sektore je však nízky (približne 2 %).

PODIELOVÉ FONDY

Uvedené stresové scenáre by mali výrazný dopad na znehodnotenie približne štvrtiny aktív investovaných do podielových fondov. Najmä vo viacerých akciových fondoch a fondoch fondov by sa hodnota aktív znížila v prípade extrémnej verzie scenára o viac ako 50 %.

Graf 129 Rozdelenie dopadu jednotlivých scenárov na fondy DSS

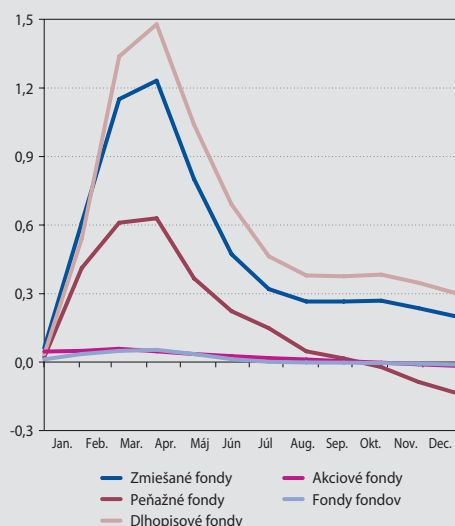

Zdroj: NBS.

Poznámka: Na vodorovnej osi je podiel odhadnutej straty na aktívach v dôsledku realizácie jednotlivých scenárov.

V niektorých fondoch investujúcich do cenných papierov denominovaných v zahraničných menách by sa scenár prejavil aj stratami z dôvodu

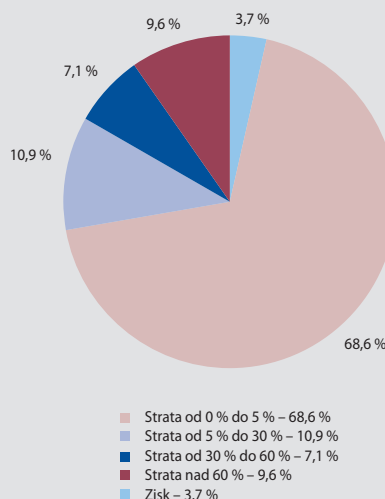
Graf 130 Dopad zníženia sadzby ECB o 1 p. b. a zvýšenia CDS spreadov na podielové fondy (%)

Zdroj: NBS, REUTERS, vlastné výpočty.

Poznámka: Údaje na zvislej osi vyjadrujú podiel zisku/straty na čistej hodnote aktív. Dopad zahŕňa aj zmenu úrokových príjmov z vkladov v bankách.

Graf 131 Rozdelenie dopadu extrémnej verzie scenára na sektor kolektívneho investovania

Zdroj: NBS, REUTERS, vlastné výpočty.

Poznámka: Údaje v grafe vyjadrujú trhovú podiel fondov. Straty sú vypočítané ako straty, ktoré by podielové fondy utrpeli 1 rok po aplikácii extrémnej verzie scenára a sú vyjadrené ako podiel na NAV.

simulovaného posilnenia eura. Celkový dopad devízového rizika na sektor kolektívneho investovania by v prípade extrémnej verzie scenára predstavoval stratu vo výške približne 2,7 % čistej hodnoty aktív. Predpokladaný pokles úrokových

sadzieb by nemal významný dopad na hodnotu aktív. Kvôli nízkej durácii aktív v podielových fondoch peňažného trhu by však aj tieto fondy zaznamenali miernu stratu.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 8

INFRAŠTRUKTÚRA FINANČNÉHO TRHU

8 INFRAŠTRUKTÚRA FINANČNÉHO TRHU

8.1 FOND OCHRANY VKLADOV

Zákonom č. 421/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o ochrane vkladov, bola s účinnosťou od 1. 11. 2008 zavedená úplná ochrana bankových vkladov klientov, teda bez limitu a spoluúčasti vkladateľa na ochrane tých vkladov, ktoré bankám zverili občania a ďalšie oprávnené osoby za podmienok, že sú splnené ďalšie zákonné podmienky ochrany.

Druhou úpravou zákona o ochrane vkladov zákonom č. 552/2008 Z. z. boli vytvorené legislatívne podmienky pre dobrovoľné zapojenie sa pobočiek zahraničných bánk, ktoré v Slovenskej republike prijímajú vklady na základe jedného bankového povolenia. Takáto pobočka zahraničnej banky sa môže zapojiť do systému ochrany vkladov v Slovenskej republike za účelom zabezpečenia zvýšenej ochrany vkladov v rozsahu, v akom ochrana vkladov podľa pravidiel systému ochrany vkladov v Slovenskej republike presahuje celkovú najvyššiu možnú výšku náhrady za nedostupné chránené vklady podľa pravidiel systému ochrany vkladov v členskom štáte, na území ktorého má sídlo príslušná zahraničná banka.

O dobrovoľnú účasť formou doplnkovej ochrany vkladov vo Fonde ochrany vkladov oficiálne požiadali J&T Banka, pobočka zahraničnej banky a BRE Bank SA, pobočka zahraničnej banky mBank v SR. Po legislatívnych úpravách zákona o ochrane vkladov bola po prerokovaní Radou FOV predbežne uzatvorená s oboma pobočkami zahraničných bánk Rámcová dohoda o budúcom dobrovoľnom zapojení pobočky zahraničnej banky do slovenského systému ochrany bankových vkladov.

Výška ročného príspevku bánk a pobočiek zahraničných bánk na rok 2008 bola na základe predchádzajúceho súhlasu Bankovej rady Národnej banky Slovenska určená Radou Fondu vo výške 0,2% z hodnoty chránených vkladov. V druhom polroku 2008 prispievalo do Fondu ochrany vkladov spolu 16 bánk slovenského bankového sektora. V roku 2008 banky uhradili do Fondu ochrany vkladov ročné príspevky v objeme 37,24 mil. €, čo predstavuje 107,9% plánovaného objemu.

Aj v roku 2008 FOV ďalej priebežne vyhodnocoval vyplácanie náhrad, pritom v súčasnosti technicky realizuje vyplácanie náhrady v Devín banke, a. s., za tie nedostupné vklady, o vyplatenie ktorých vkladatelia požiadali v rámci lehoty určenej v § 10 ods. 9 zákona o ochrane vkladov; vo väčšine prípadov ide o dedičské konania. Fond ochrany vkladov vyplatil náhrady vkladateľom Devín banky, a. s. k 31. 12. 2008 v počte 125 452 a v celkovej sume 385,54 mil. €, z toho v roku 2008 vyplatil 1 náhradu v objeme 1,92 €.

V konkurznom konaní na majetok úpadcu AG Banka bol majetok úpadcu speňažený a vypracovaná bola aj konečná správa správcu konkurznej podstaty. V riešení sú ešte súdne spory týkajúce sa nárokov voči konkurznej podstate.

V konkurznom konaní na majetok úpadcu Slovenská kreditná banka zostávajú na doriešenie súdne spory vo veci pohľadávok úpadcu voči jeho dlžníkom. Výška pohľadávky Fondu voči úpadcovi je v objeme 143,33 mil. €. V súčasnosti prebieha predaj zostávajúceho majetku, a to hnutelných vecí, ktoré sa ešte nachádzajú v priestoroch banky a sú doteraz užívané, a zostávajúcich pohľadávok, ktorých hodnota je aktualizovaná znaleckým posudkom.

V konkurznom konaní na majetok úpadcu Devín banka sa pokračuje v speňažovaní majetku tohto úpadcu. Výška pohľadávky Fondu k 31. 12. 2008 je v objeme 385,56 mil. €.

Konkurzné konanie na majetok úpadcu Dopravná banka bolo zrušené uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktoré sa stalo právoplatným dňa 5.7.2008. Celkové plnenie v prospech FOV predstavovalo sumu spolu 26,2 mil. €, t. j. 35,5% z pohľadávky FOV, ktorá bola v tomto konkurze uplatňovaná vo výške 73,79 mil. €.

Z titulu vyplácania náhrad za nedostupné vklady bolo v prospech Fondu doteraz právoplatne ukončených 18 súdnych sporov, z ktorých bol Fond v roku 2008 zaviazaný plniť v jednom prípade. V roku 2008 sa uskutočnilo 5 rokovaní Rady FOV a 4 rokovania Dozornej rady Fondu ochrany vkladov.

Na výkon auditu účtovnej závierky k 31. 12. 2008 bola na základe predchádzajúceho súhlasu Dozornej rady FOV vybraná spoločnosť KPMG Slovensko, spol. s r.o., po čom Fond uzatvoril zmluvu o výkone auditu a bol vykonaný predbežný audit.

FOV pripravil a realizoval aktualizáciu Systému FOV pre vyplácanie náhrad za nedostupné vklady v bankách v súlade s platnými legislatívnymi normami súvisiacimi so zavedením eura v SR ešte pred termínom zavedenia eura tak, aby bol systém pripravený na vyplácania náhrad aj v eurách v ktoromkoľvek období. Zároveň bola realizovaná aktualizácia systému FOV v súvislosti s novelou zákona o ochrane vkladov.

Fond v rámci svojich medzinárodných aktivít spolupracuje najmä v rámci Európskeho fóra poisťovateľov vkladov (EFDI) na analýze a príprave zmien európskej smernice o systémoch ochrany vkladov. V rámci EFDI bolo vytvorených 5 pracovných skupín, ktoré spracovali štyri z celkovo šiestich štúdií z vybraných oblastí ochrany vkladov. Slovensko participuje na štúdiách zameraných na informovanosť vkladateľov a vyplácanie náhrad.

8.2 GARANČNÝ FOND INVESTÍCIÍ

Garančný fond investícií v roku 2008 plnil zákonom stanovené činnosti. V priebehu roka 2008 orgány Garančného fondu investícií zasadli v riadne stanovených termínoch.

Dozorná Rada vo všetkých uzneseniach, týkajúcich sa činnosti a hospodárenia fondu, konštatovala, že činnosť fondu je v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a jeho hospodárenie hodnotila ako efektívne a v súlade so stanoveným rozpočtom. V roku 2008 neprišlo v sektore k incidentu z pohľadu nedostupnosti klientskeho majetku, a tým ani k plneniu zákonom stanovených náhrad za nedostupný klientsky majetok. Celkový počet subjektov zúčastnených na ochrane klienta k 31. 12. 2008 bol 36. Objem ročných príspevkov prijatých od subjektov zúčastnených na ochrane klientov k 31. 12. 2008 bol 363,37 tis. €. Kumulatívna hodnota rezervného fondu na výplatu náhrad k 31. 12. 2008 predstavovala hodnotu 1,85 mil. €. Objem vstupných príspevkov prijatých od nových subjektov bol 2,89 tis. €.

Úrokové výnosy z bežného a termínovaného účtu v NBS predstavovali k 31. 12. 2008 hodnotu 37,97 tis. €. Výnos zo štátnych dlhopisov a kapitálový výnos k 31. 12. 2008 (AUV) bol 38,33 tis. €.

Objem klientskeho majetku k 31. 12. 2008 predstavoval čiastku 565,16 mil. €. Priemerný počet klientov, ku ktorým sa vzťahuje uvedená výška klientskeho majetku k 31. 12. 2008, bol 120 957. Eventuálna výška náhrad za nedostupný klientsky majetok k 31. 12. 2008 bola 92,94 mil. €. V priebehu roka 2008 Garančný fond investícií kryl hodnotou kumulatívneho fondu priemerne 70% subjektov zúčastnených na ochrane klienta (jednotlivo). Priemerná hodnota eventuálnej výšky náhrad za nedostupný klientsky majetok v sektore sa pohybovala vo výške 128,67 tis. €.

8.3 BURZA CENNÝCH PAPIEROV V BRATISLAVE

K 31. 12. 2008 bolo v Burze cenných papierov v Bratislave registrovaných 191 emisií akcií a podielových listov a 136 emisií dlhopisov. Za celý rok 2008 BCPB zaregistrovala na regulovanom voľnom trhu dve emisie akcií v celkovej hodnote 19,12 mil. € (v mesiacoch február a október) a ukončila obchodovanie s 36 emisiami akcií v hodnote 167,68 mil. €. Oproti decembru 2007 došlo teda k poklesu počtu registrovaných emisií akcií o 27,9% pri súčasnom poklese finančného objemu o 1,41 mld. €.

V prípade dlhopisov bolo v roku 2008 na trhoch BCPB zaregistrovaných 27 nových emisií HZL v celkovom objeme 0,4 mld. € a 800 mil. CZK, už registrované emisie štátnych dlhopisov boli navýšené o tranže v celkovej hodnote 1,32 mld. €, na kótovanom hlavnom trhu pribudla 1 emisia štátnych pokladničných poukázok v hodnote 1,5 mld. €, bolo zaregistrovaných 5 emisií podnikových dlhopisov (85,19 mil. €), 4 emisie bankových dlhopisov (50 mil. BGN a 20,25 mil. €) a jedna emisia dlhopisov v hodnote 7,43 mil. €. V tomto období expirovalo 16 emisií HZL a 4 emisie dlhopisov v hodnote 0,36 mld. € a 20 mil. BGN, 3 emisie štátnych dlhopisov v hodnote 1,58 mld. € a 2 emisie podnikových dlhopisov (16,6 mil. €).

Celková trhovú kapitalizáciu majetkových cenných papierov a dlhopisov, registrovaných na trhoch BCCP, predstavovala k 31. 12. 2008

20,6 mld. €, čo v porovnaní s koncom predchádzajúceho roka predstavuje nárast o 1,89%, resp. o 0,38 mld. €. Trhová kapitalizácia akcií a podielových listov ku koncu roka 2008 zaznamenala medziročný pokles o 26,7% na hodnotu 3,88 mld. €. Trhová kapitalizácia dlhopisov naproti tomu zaznamenala medziročný nárast o 12% na úroveň 16,72 mld. €.

Za rok 2008 bolo zrealizovaných spolu 4 425 obchodov v celkovej hodnote 24,64 mld. €, čo oproti roku 2007 predstavuje pokles o 43,9% pokiaľ ide o počet obchodov a nárast o 110,4% pokiaľ ide o objem obchodov. Vyše polovice počtu obchodov (52%) tvorili obchody s dlhopismi. Objem zobchodovaných dlhopisov (264,63 mld. €) predstavoval ku koncu roka 2008 až 99,94% objemu všetkých obchodov, objem zobchodovaných majetkových cenných papierov bol oproti tomu zanedbateľný. Prevládali priame obchody (98,5% zo všetkých obchodov spolu). V roku 2008 boli uzavreté repo obchody (len akciové, celý objem v mesiaci október 2008) v hodnote 105,72 tis. €.

Vývoj slovenského akciového indexu (SAX) bol v roku 2008 volatilnejší v porovnaní s predchádzajúcim rokom, pričom jeho volatilita sa prejavila najmä v druhom polroku 2008. Najnižšiu hodnotu dosiahol v decembri 2008 (346,32 bodu), keď oproti septembru 2008 (464,29 bodu) poklesol o 117,97 bodu. Najvyššiu hodnotu dosiahol SAX v roku 2008 v mesiaci marec (467,08 bodu). Oproti koncu roka 2007 klesla hodnota SAX ku koncu roka 2008 o 86,47 bodu.

8.4 CENTRÁLNY DEPOZITÁR CENNÝCH PAPIEROV

Za rok 2008 vykonal Centrálny depozitár cenných papierov spolu 16 498 prevodov cenných papierov v celkovom objeme 53,91 mld. €. Oproti roku 2007 došlo k zníženiu počtu prevodov o 44,4%, naproti tomu však o zvýšenie objemu transakcií na 2,75-násobnú hodnotu z roku 2007. Väčšinu prevodov, pokiaľ ide o počet (80,7%), ako aj o objem cenných papierov (93,48%), tvorili prevody cenných papierov bez finančného vyrovnania.

Celkový objem zaknihovaných cenných papierov v menovitej hodnote ku koncu roka 2008

predstavoval 57,74 mld. € s počtom emisií 3 332. Najväčší podiel na tomto objeme predstavovali akcie (66,92%, resp. 38,64 mld. €) a dlhopisy (29,75%, resp. 17,18 mld. €). V medziročnom porovnaní vzrástol objem zaknihovaných cenných papierov o 66,5% (resp. o 23,06 mld. €). Na tomto raste sa významnou mierou podieľal nárast objemu akcií (o 117,2%, resp. o 20,85 mld. €), iných cenných papierov (o 15063%, resp. o 1,5 mld. €) a dlhopisov (o 4,3%, resp. o 0,7 mld. €). Mierny pokles v objeme zaznamenali družstevné podielnicke listy, objem podielových listov zostal medziročne nezmenený.

V priebehu roka 2008 vykonal CDCP prevody cenných papierov s finančným vyrovnaním prostredníctvom systému zúčtovania a vyrovnania v celkovej trhovej cene 3,52 mld. €, medziročne prišlo k zníženiu objemu o 4,39 mld. €. Objem prevedených cenných papierov bez finančného vyrovnania vyjadrený v menovitej hodnote predstavoval za rok 2008 hodnotu 50,39 mld. €, čo v porovnaní s rokom 2007 predstavuje nárast o 43,91 mld. €. V roku 2008 bolo v CDCP zaregistrovaných 204 nových emisií zaknihovaných cenných papierov v celkovej menovitej hodnote 25,9 mld. €. Z nich tvorilo 127 emisií akcií (21,3 mld. €), 74 emisií dlhopisov (3,1 mld. €), 2 emisie družstevných podielnických listov a 1 emisia iných cenných papierov (v hodnote 1,5 mld. € v októbri 2008). V priebehu tohto obdobia bolo zrušených 154 emisií zaknihovaných cenných papierov vrátane emisií, pri ktorých došlo k zmene podoby na listinné, v celkovom objeme 2,85 mld. €. Išlo o 71 emisií akcií (0,36 mld. €), 62 emisií dlhopisov (2,47 mld. €) a 26 emisií družstevných podielnických listov (0,017 mld. €).

8.5 SLOVENSKÁ KANCELÁRIA POISŤOVATEĽOV

Slovenská kancelária poisťovateľov združuje poisťovne, ktoré majú oprávnenie poskytovať v Slovenskej republike zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu pri prevádzke motorového vozidla. V súčasnej dobe má SKP 9 členov. Poistný garančný fond sa tvorí z príspevkov členov kancelárie, mimoriadnych príspevkov a poistného podľa zákona o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Ročný príspevok je určený percentuálnym podielom podľa počtu poiste-

ných motorových vozidiel za predchádzajúci kalendárny štvrtrok. V hraničnom poistení, ktorého význam vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie významne klesol, bolo ku koncu roka 2008 hrubé predpísané poistné vo výške 7,6 tis. € a hrubé náklady na poistné plnenia dosiahli 2,4 tis. €. V prípade povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je vývoj v Slovenskej kancelárii poisťovateľov stabilný. Výplaty na poistné plnenia sa udržiavajú na nízkej úrovni, pričom v roku 2008 dosiahli 3 999 tis. €, čo je nárast o 4%

oproti roku 2007. Výplaty na poistné plnenia na bývalé zákonné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v priebehu roka 2008 poklesli o viac ako 7% a dosiahli 8 889 tis. €. Hrubá technická rezerva vo výške 147 690 tis. €, z ktorej 124 644 tis. € tvorí technická rezerva na bývalé zákonné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, je krytá vo výške 94 024 tis. € pohľadávkami voči členským poisťovniam. Zvyšok je krytý pohľadávkami voči zaistovniam a termínovanými vkladmi.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

KAPITOLA 9

TABUĽKOVÁ ČASŤ

9 TABUĽKOVÁ ČASŤ

9.1 INFORMÁCIE O ŠTRUKTÚRE FINANČNÉHO TRHU

9.1.1 ÚDAJE O POČTOCH INŠTITÚCIÍ

Tabuľka 14 Počet finančných inštitúcií			
	Počet inštitúcií k 31. 12. 2008	Počet inštitúcií k 31. 12. 2007	Zmena
Počet bánk v SR	17	16	+1
Stavebné sporiteľne	3	3	0
Banky s hypotekárnou licenciou	9	8	+1
Ostatné banky	5	5	0
Počet pobočiek zahraničných bánk v SR	11 ¹⁾	10	+1
Na základe povolenia NBS	0	1	-1
Na princípe jedného bankového povolenia	11	9	+2
z toho: pobočky zahraničných bánk s hypotekárnou licenciou	0	1	-1
Počet pobočiek zahraničných bánk prispievajúcich do Fondu ochrany vkladov	0	2	-2
Počet zastúpení zahraničných bánk v SR	7	9	-2
Počet pobočiek (organizačných jednotiek) bánk v SR	857	738	+119
Počet nižších organizačných zložiek v SR	401	431	-30
Počet pobočiek slovenských bánk v iných krajinách	1	1	0
Počet zastúpení slovenských bánk v iných krajinách	1	1	0
Počet zahraničných subjektov voľne poskytujúcich cezhraničné bankové služby	252	190	+62
z toho: banky	231	178	+53
inštitúcie elektronických peňazí	12	6	+6
zahraničné finančné inštitúcie	7	4	+3
úverové družstvá	2	2	0
Slovenské banky poskytujúce voľné cezhraničné bankové služby v zahraničí	2	1	+1
Počet zamestnancov bánk a pobočiek zahraničných bánk	20 598	19 779	+819
Počet poisťovní v SR	23	23	0
Poisťovne poskytujúce len životné poistenie	5	5	0
Poisťovne poskytujúce len neživotné poistenie	4	5	-1
Poisťovne poskytujúce životné aj neživotné poistenie	14	13	+1
Poisťovne poskytujúce služby na základe slobody poskytovania služieb	419	370	+49
z toho: bez zriadenia pobočky	406	360	+46
prostredníctvom pobočky v SR	13	10	+3
Počet poisťovní v SR poskytujúcich povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla	9	9	0
Počet dôchodkových správcovských spoločností	6	6	0

T A B U L K O V Á Č A S Ť

Tabuľka 14 Počet finančných inštitúcií – pokračovanie

	Počet inštitúcií k 31. 12. 2008	Počet inštitúcií k 31. 12. 2007	Zmena
Počet doplnkových dôchodkových spoločností	5	5	0
Počet doplnkových dôchodkových poisťovní	0	0	0
Počet tuzemských správcoských spoločností v SR	10	10	0
z toho: správcoské spoločnosti s rozšíreným povolením podľa § 3 ods. 3 Zákona o kolektívnom investovaní (ZKI)	5	6	-1
Počet tuzemských podielových fondov:	114	118	-4
Otvorené podielové fondy	68	72	-4
Uzavreté podielové fondy	41	41	0
Špeciálne podielové fondy	5	5	0
Počet zahraničných správcoských spoločností a zahraničných subjektov kolektívneho investovania pôsobiach v SR na základe povolenia podľa § 75 ZKI:	4	2	+2
z toho: prostredníctvom pobočky v SR	2	0	+2
bez zriadenia pobočky	2	2	0
Počet zahraničných správcoských spoločností a zahraničných subjektov kolektívneho investovania pôsobiach v SR na základe jednotného európskeho povolenia:	46	43	+3
So zriadením pobočky zahraničných správcoských spoločností podľa § 28 zákona o KI	2	2	0
Zahraničné správcoské spoločnosti bez zriadenia pobočky podľa § 29 zákona o KI	12	10	+2
Európske fondy podľa § 61 – zahraničné správcoské spoločnosti	13	11	+2
– zahraničné investičné spoločnosti	19	19	0
v rámci toho: počet zahraničných podielových fondov a podfondov zahraničných investičných spoločností	816	617	+199
Počet zahraničných správcoských spoločností vykonávajúcich činnosti podľa § 3 ods. 3 zákona o KI	11	11	0
Počet obchodníkov s cennými papiermi podľa zákona o cenných papieroch	18 ²⁾	32	-14
Počet bánk vykonávajúcich činnosti podľa zákona o cenných papieroch s povolením NBS	13	13	0
Počet pobočiek zahraničných bánk – obchodníci s cennými papiermi s povolením domovského orgánu	6	6	0
Počet zahraničných subjektov pôsobiach v SR ako obchodník s cennými papiermi	890	582	+308
z toho: prostredníctvom pobočky v SR	5	3	+2
bez zriadenia pobočky	885	579	+306
Počet slovenských obchodníkov s cennými papiermi poskytujúcich služby v zahraničí bez zriadenia pobočky	7	7	0
Počet sprostredkovateľov investičných služieb v SR:	978	937	+41
z toho: právnické osoby	73	61	+12
fyzické osoby	905	876	+29
Počet emitentov cenných papierov, ktorých cenné papiere boli prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu burzy	144	173	-29

Tabuľka 14 Počet finančných inštitúcií – pokračovanie

	Počet inštitúcií k 31. 12. 2008	Počet inštitúcií k 31. 12. 2007	Zmena
Počet vyhlasovateľov verejnej ponuky majetkových hodnôt	4	4	0

Zdroj: NBS.

1) K 31. 12. 2008 nezačali vykonávať bankovú činnosť pobočky zahraničných úverových inštitúcií; UNIBON, spořitelní a úvěrní družstvo, organizačná zložka zahraničnej osoby a Oberbank AG, pobočka zahraničnej banky.

2) Spoločnosť SFM Group, o. c. p. a. s., k 31. 12. 2008 nevykonávala činnosť, činnosť začala vykonávať k 15. 1. 2009.

Bankový sektor a obchodníci s cennými papiermi

Rozhodnutiami Národnej banky Slovenska boli udelené predchádzajúce súhlasy na vrátenie povolenia na poskytovanie investičných služieb spoločnosti BHS Slovakia, o. c. p., a. s. (21. februára 2008) a spoločnosti J&T SECURITIES (SLOVAKIA), o. c. p., a. s. (25. marca 2008).

Rozhodnutiami Národnej banky Slovenska boli udelené povolenia na poskytovanie investičných služieb spoločnosti Blank Asset Managers, o. c. p., a. s. (28. apríla 2008) a spoločnosti SFM Group, o. c. p., a. s. (19. decembra 2008).

Národná banka Slovenska udelila predchádzajúce súhlasy Slovenskej sporiteľni, a. s. na používanie prístupu interných ratingov pre kreditné riziko (28. júla 2008) a Tatra banke, a. s. (29. decembra 2008).

Dňa 17. septembra 2008 udelila Národná banka Slovenska predchádzajúci súhlas na zlúčenie Citibank Europe plc., Írsko a Citibank (Slovakia) a. s.

Sektor kolektívneho investovania

Spoločnostiam Asset Management Slovenskej sporiteľne, správ. spol., a. s. (3 otvorené podielové fondy), ISTRO ASSET MANAGEMENT, správ. spol., a. s. (1 otvorený podielový fond), Tatra Asset Management, správ. spol., a. s. (2 otvorené podielové fondy), VÚB Asset Management, správ. spol., a. s. (3 otvorené podielové fondy) udelila Národná banka Slovenska 9 povolení na vytvorenie otvoreného podielového fondu.

V marci 2008 vydala Národná banka Slovenska rozhodnutie o zmene povolenia na vznik a činnosť burzy, ktorým bol doplnený predmet činnosti Burzy cenných papierov v Bratislave, a. s. o organizovanie mnohostranného obchodného systému.

Národná banka Slovenska rozhodla v apríli 2008 o zmene povolenia na vznik a činnosť povolenia centrálného depozitára.

V roku 2008 boli vydané 2 predchádzajúce súhlasy na člena CDCP (Patria Finance, a. s., Citibank Europe plc.).

Poistný sektor

Dňa 25. januára 2008 bol na základe žiadosti spoločnosti Wüstenrot poisťovňa, a. s. schválený prevod časti poisťného kmeňa životného poistenia patriaceho jej pobočke Wüstenrot pojišťovna, pobočka pro Českou republiku, na spoločnosť Wüstenrot, životní pojišťovna, a. s.

Dňa 2. mája 2008 bol na základe žiadosti spoločnosti Poštová banka, a. s. udelený predchádzajúci súhlas na nadobudnutie podielu na základnom imaní spoločnosti Poistovňa TATRA a. s. tak, že sa po prvýkrát dostane nad 50 % podielu na základnom imaní poisťovne.

Dňa 17. júna 2008 bol udelený predchádzajúci súhlas na zlúčenie spoločnosti POISŤOVŇA HDI-GERLING Slovensko, a. s. a spoločnosti HDI Hannover Versicherung Aktiengesellschaft, Rakúsko. Spoločnosť HDI Hannover Versicherung Aktiengesellschaft, Rakúsko sa zlúčením stane právnym nástupcom spoločnosti POISŤOVŇA HDI-GERLING Slovensko, a. s.

Dňa 21. augusta 2008 bol udelený predchádzajúci súhlas na zlúčenie spoločnosti Generali Poistovňa, a. s. a spoločnosti Česká poisťovňa – Slovensko, akciová spoločnosť, skratka: ČPS, a. s. Spoločnosť Generali Poistovňa, a. s. sa zlúčením stala právnym nástupcom spoločnosti Česká poisťovňa – Slovensko, akciová spoločnosť, skratka: ČPS, a. s.

Dňa 28. augusta 2008 bol na základe žiadosti spoločnosti WIENER STÄDTISCHE Versicherung

TABUĽKOVÁ ČASŤ

AG Vienna Insurance Group udelený predchádzajúci súhlas na nadobudnutie podielu na základnom imaní spoločnosti Poistovňa Slovenskej sporiteľne, a. s. tak, že sa po prvýkrát dostane nad 50 % podielu na základnom imaní poisťovne.

Dňa 25. novembra 2008 bol udelený predchádzajúci súhlas na zlúčenie spoločnosti KOOPELATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group a spoločnosti I.V. s. r. o. Spoločnosť KOOPELATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group sa zlúčením stala právnym nástupcom spoločnosti I.V. s. r. o.

Sektor dôchodkového sporenia

V oblasti starobného dôchodkového sporenia udelila Národná banka Slovenska rozhodnutím zo dňa 18. januára 2008 spoločnosti ČSOB, d. s. s.,

a. s., predchádzajúci súhlas na nadobudnutie podielu na základnom imaní a hlasovacích právach dôchodkovej správcovskej spoločnosti ČSOB d. s. s., a. s. vo výške 66 %, aby sa ČSOB, d. s. s., a. s. stala dcérskou spoločnosťou spoločnosti Československá obchodná banka, a. s.

Rozhodnutím zo dňa 28. apríla 2008 udelila Národná banka Slovenska spoločnosti ČSOB d. s. s., a. s. predchádzajúci súhlas na to, aby sa depozitárom spoločnosti stala ING Bank N.V., pobočka zahraničnej banky.

V oblasti doplnkového dôchodkového sporenia sa rozhodnutím Národnej banky Slovenska zo dňa 17. júna 2008 zmenilo povolenie na vznik a činnosť doplnkovej dôchodkovej spoločnosti STABILITA, d. d. s., a. s.

9.1.2 ÚDAJE O VLASTNÍCKEJ ŠTRUKTÚRE DOHLIADANÝCH SUBJEKTOV

Tabuľka 15 Podiel jednotlivých krajín na základnom imaní jednotlivých typov finančných inštitúcií SR k 31. 12. 2008 (v %)

	Banky	Poisťovne	Dôchodkové správcovské spoločnosti	Doplnkové dôchodkové spoločnosti	Správcovské spoločnosti	Obchodníci s cennými papiermi
Slovensko	6,69	8,16	46,99	24,83	72,4	2,29
Krajiny EÚ (bez SR)	90,93	89,81	53,01	75,17	27,6	95,05
Česká republika	20,47	0,00	–	–	–	35,20
Francúzsko	0,40	1,9	–	–	–	0,46
Holandsko	0,88	16,37	–	–	–	0,06
Luxembursko	17,94	0	16,51	41,78	–	20,72
Maďarsko	2,87	4,17	–	–	–	3,31
Nemecko	1,23	1,89	–	–	–	–
Rakúsko	25,65	52,64	–	–	–	27,07
Taliansko	0,08	0	–	–	–	0,09
Portugalsko	0,09	0	–	–	–	–
Spojené kráľovstvo	0,05	7,16	–	–	–	0,05
Ostatné	–	5,68	36,50	33,39	27,6	1,07
Krajiny mimo EÚ	2,38	2,03	–	–	–	2,59

Zdroj: NBS.

Poznámka: Údaje v tabuľke vyjadrujú podiel jednotlivých krajín na základnom imaní finančných inštitúcií SR podľa prvého vlastníka.

9.2 ANALYTICKÉ DÁTA

9.2.1 BANKY A POBOČKY ZAHRANIČNÝCH BÁNK

Tabuľka 16 Štruktúra aktív a pasív bánk a pobočiek zahraničných bánk v SR k 31. 12. 2008
(objemové údaje v tis. EUR)

	Objem spolu (tis. EUR)	Podiel cudzej meny (%)	Medzi-ročná zmena (%)	Podiel na bilančnej sume (%)	CR3 (%)	CR5 (%)	HHI
AKTÍVA SPOLU	65 125 644	15	14	100	54	72	1 201
ÚVERY KLIENTOM SPOLU	31 730 945	22	16	49	53	67	1 136
Úvery retailu	12 662 193	3	25	19	63	82	1 607
z toho: úvery domácnostiam	11 817 290	3	26	18	64	83	1 637
Úvery podnikom	15 026 661	32	14	23	47	67	1 096
Úvery finančným spoločnostiam okrem bánk	1 916 246	27	-14	3	48	70	1 145
Úvery verejnej správe	773 347	30	1	1	88	96	5 873
Úvery nerezidentom	1 300 555	74	24	2	46	68	1 146
OPERÁCIE NA MEDZIBANKOVOM TRHU SPOLU ¹⁾	20 371 274	10	23	31	52	74	1 267
z toho: operácie s NBS a zahraničnými emisnými bankami (vrátane pokladničných poukážok NBS)	14 742 328	0	13	24	56	77	1 396
CENNÉ PAPIERE A DERIVÁTY SPOLU	10 833 135	9	1	16	64	80	1 585
Cenné papiere emitované rezidentmi	8 820 578	5	-2	14	65	81	1 642
Štátne dlhopisy	7 120 461	6	3	11	65	81	1 678
Dlhopisy podnikov	184 339	12	0	0	75	96	2 322
Dlhopisy bánk	846 481	2	1	1	59	80	1 565
Ostatné dlhové cenné papiere	267 130	0	-65	0	100	100	10 000
Majetkové cenné papiere	402 168	0	51	1	78	94	2 282
Cenné papiere emitované nerezidentmi	833 872	60	-25	1	74	85	2 393
Dlhové cenné papiere	737 987	59	-26	1	73	84	2 324
z toho: emitované bankami	433 189	37	-10	1	85	93	3 042
emitované verejnou správou	43 256	100	-7	0	95	100	3 281
ostatní emitenti	261 543	89	-45	0	71	89	2 311
Majetkové cenné papiere	95 884	68	-15	0	99	100	4 119
z toho: emitované bankami	20 414	98	2	0	100	100	6 106
ostatní emitenti	75 470	60	-18	0	99	100	5 764
Deriváty – kladná reálna hodnota	908 630	0	41	1	61	81	1 618

TABUĽKOVÁ ČASŤ

Tabuľka 16 Štruktúra aktív a pasív bánk a pobočiek zahraničných bánk v SR k 31. 12. 2008
(objemové údaje v tis. EUR) – pokračovanie

	Objem spolu (tis. EUR)	Podiel cudzej meny (%)	Medzi-ročná zmena (%)	Podiel na bilančnej sume (%)	CR3 (%)	CR5 (%)	HHI
PASÍVA SPOLU	62 838 154	20	13	100	54	72	1 197
VKLADY A PRIJATÉ ÚVERY OD KLIENTOV SPOLU	40 668 292	15	16	64	59	74	1 348
z toho: vklady poistené vo fonde ochrany vkladov	23 722 582	8	42	38	63	76	1 605
Vklady a prijaté úvery od retailu	22 766 235	7	32	36	64	76	1 614
z toho: vklady a prijaté úvery od domácností	21 198 260	7	34	34	63	76	1 614
Vklady a prijaté úvery od podnikov	10 267 585	19	-2	16	58	75	1 485
Vklady a prijaté úvery od finančných spoločností okrem bánk	2 448 203	12	-16	4	55	76	1 320
Vklady a prijaté úvery od verejnej správy	3 744 713	19	1	6	66	87	2 219
Vklady a prijaté úvery od nerezidentov	1 259 995	63	46	2	57	72	1 665
ZDROJE OD BÁNK SPOLU	11 414 088	52	11	18	52	70	1 234
Zdroje od NBS a zahraničných emisných bánk	70 232	0	-23	0	99	100	9 001
Zdroje od nerezidentských bánk	10 848 699	54	18	17	54	72	1 298
EMITOVANÉ CENNÉ PAPIERE SPOLU	5 483 884	20	23	8	64	78	1 721
Hypotekárne záložné listy	3 359 482	27	25	5	73	85	2 254
Zmenky	444 375	13	-39	1	86	100	2 737
Ostatné emitované cenné papiere	243 350	6	-27	0	86	100	3 172
Deriváty – záporná reálna hodnota	924 569	0	33	1	63	83	1 625
Rizikovo vážené aktíva bankovej knihy ²⁾	28 671 792	–	16	46	58	73	1 317
Rizikovo vážené aktíva obchodnej knihy ²⁾	2 537 997	–	261	4	74	89	2 729
Iné rizikovo vážené aktíva ²⁾	3 152 405	–	8 234	5	58	75	1 448
Vlastné zdroje	3 828 764	–	21	6	46	65	1 042

Zdroj: NBS.

Poznámka: CR3 je podiel troch inštitúcií s najvyšším objemom danej položky na celkovom objeme danej položky v sektore. CR5 je podiel piatich inštitúcií s najvyšším objemom danej položky na celkovom objeme danej položky v sektore. HHI je definovaný ako súčet druhých mocnín podielov jednotlivých inštitúcií na celkovom objeme danej položky. Do výpočtu všetkých troch ukazovateľov vstupujú iba inštitúcie, v ktorých je hodnota danej položky kladná. Pri rovnakej hodnote podielu všetkých inštitúcií by pri počte 26 inštitúcií bola hodnota HHI 385. Aktíva sú vyjadrené v hrubej (brutto) hodnote; rovnosť s pasívami sa dosiahne odrátaním hodnoty odpisov, opravných položiek.

1) Kvôli zmenám vo výkazníctve sú od 1. 1. 2007 pokladničné poukážky a zmenky držané do splatnosti zaradené do operácií na medziban-
kovom trhu. Táto zmena bola zohľadnená aj pri výpočte medziroč. zmeny.

2) Kvôli zmenám vo výkazníctve objem rizikovo vážených aktív nezahŕňa rizikovo vážené aktíva pobočiek zahraničných bánk. Táto zmena
bola zohľadnená aj pri výpočte medziročnej zmeny.

**Tabuľka 17 Výnosy a náklady bánk a pobočiek zahraničných bánk
(hodnoty nákladov a výnosov v tis. EUR)**

	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2008	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2007	CR3 (%)	CR5 (%)	HHI
(a) PREVÁDZKOVÉ NÁKLADY SPOLU (b + e + f)	1 229 593	1 119 518	57	71	1 267
(b) Administratívne náklady (c + d)	1 041 959	939 337	55	70	1 232
(c) Nakupované výkony	527 351	464 779	54	68	1 216
(d) Personálne náklady	514 608	474 558	57	72	1 270
(e) Odpisy hmotného a nehmotného majetku	162 387	153 283	63	75	1 524
(f) Dane a poplatky	25 247	26 897	86	91	4 014
(g) HRUBÝ PRÍJEM (h + l)	2 227 746	1 891 038	60	75	1 392
(h) Čistý úrokový príjem (j – i)	1 545 283	1 331 081	58	72	1 320
(i) Úrokové náklady	1 558 513	1 395 918	42	65	984
(j) Úrokové výnosy	3 103 796	2 727 000	50	67	1 090
(k) z toho: úrokové výnosy z cenných papierov	485 897	505 577	62	80	1 591
(l) Čistý neúrokový príjem (m + n + o + p)	682 463	559 957	65	82	1 632
(m) Výnosy z akcií a podielov	22 396	9 029	–	–	–
(n) Čistý príjem z poplatkov	456 115	410 157	–	–	–
(o) Čistý príjem z obchodovania	285 228	243 564	–	–	–
(p) Iné čisté prevádzkové príjmy	-81 276	-102 793	–	–	–
(q) ČISTÝ PRÍJEM (g – a)	998 153	771 521	64	80	1 588
(r) Čistá tvorba opravných položiek a čistý príjem z odpisov pohľadávok	328 105	72 476	–	–	–
(s) Čistá tvorba rezerv	816	-5 070	–	–	–
(t) ČISTÝ ZISK PRED ZDANENÍM (q – r – s)	669 231	704 115	65	83	2 197
(u) Mimoriadny zisk	0	0	–	–	–
(v) Daň z príjmu	160 638	121 452	61	77	1 456
(w) ČISTÝ ZISK PO ZDANENÍ (t + u – v)	508 593	582 663	66	84	2 505

Zdroj: NBS.

Poznámka: CR3 je podiel troch inštitúcií s najvyšším objemom danej položky na celkovom objeme danej položky v sektore. CR5 je podiel piatich inštitúcií s najvyšším objemom danej položky na celkovom objeme danej položky v sektore. HHI je definovaný ako súčet druhých mocnín podielov jednotlivých inštitúcií na celkovom objeme danej položky vyjadrený v %. Do výpočtu všetkých troch ukazovateľov vstupujú iba inštitúcie, v ktorých je hodnota danej položky kladná. Pri rovnakej hodnote podielu všetkých inštitúcií by pri počte 26 inštitúcií bola hodnota HHI 385.

TABUĽKOVÁ ČASŤ

Tabuľka 18 Ukazovatele ziskovosti bánk a pobočiek zahraničných bánk a ich rozdelenie v bankovom sektore (%)

	Priemer vážený menovateľom (31. 12. 2008)	Priemer vážený menovateľom (31. 12. 2007)	Priemer vážený objemom aktív	Mini- mum	Dolný kvartil	Medián	Horný kvartil	Maxi- mum
ROA	0,81	1,13	0,81	-15,62	0,39 (8)	0,65 (8)	0,99 (17)	3,06 (67)
ROE (bez pobočiek)	13,34	19,55	14,56	-67,77	3,87 (9)	8,94 (7)	13,09 (22)	26,57 (77)
Ukazovateľ prevádzkovej efektivity (cost-to-income ratio)	55,19	59,20	54,44	-659,84	47,49 (25)	56,12 (47)	70,87 (17)	258,89 (11)
Relatívny význam úrokových príjmov	69,37	70,39	69,21	-25,30	62,23 (21)	71,83 (58)	81,77 (10)	101,97 (11)
Čisté úrokové rozpätie	2,53	2,27	2,61	-0,12	0,66 (4)	2,02 (17)	2,89 (20)	14,95 (59)
Retail	5,19	4,95	5,92	-2,27	2,86 (12)	3,25 (21)	6,69 (39)	268,97 (27)
Podniky	1,67	2,76	1,37	-36,41	2,05 (12)	3,21 (30)	3,89 (23)	5,29 (33)
Finančné spoločnosti	7,39	0,78	26,87	-4,72	0,89 (41)	1,27 (22)	2,59 (19)	599,40 (12)
Banky vrátane NBS a pokladničných poukázok	-0,31	0,03	-0,33	-4,79	-1,21 (19)	-0,35 (25)	0,01 (31)	2,64 (24)
Čistá úroková marža	2,62	2,36	2,70	0,00	1,16 (5)	2,34 (19)	3,03 (31)	14,86 (44)

Zdroj: NBS.

Poznámka: Čísla v zátvorkách pod hodnotami kvartilov vyjadrujú podiel bánk (meraný objemom čistých aktív), u ktorých je hodnota príslušného ukazovateľa medzi hodnotou daného kvartilu a predchádzajúceho kvartilu.

Tabuľka 19 Ukazovatele rizík a primeranosti vlastných zdrojov bánk a pobočiek zahraničných bánk a ich rozdelenie v bankovom sektore (%)

	Priemer vážený menovateľom (31.12.2008)	Priemer vážený menovateľom (31.12.2007)	Priemer vážený objemom aktív	Mini- mum	Dolný kvartil	Medián	Horný kvartil	Maxi- mum	Počet prekro- čení
KREDITNÉ RIZIKO									
Podiel zlyhaných úverov na celkovom objeme úverov klientom	3,21	2,77	3,27	0,00	0,00 (7)	1,99 (45)	6,05 (28)	13,98 (20)	–
Retail (podiel na úveroch retailu)	4,03	3,59	3,97	0,00	0,00 (7)	2,83 (41)	6,11 (16)	18,02 (36)	–
Podniky (podiel na úveroch podnikom)	3,20	2,86	2,99	0,00	0,00 (10)	1,32 (21)	3,96 (49)	13,91 (20)	–
Finančné spoločnosti (podiel na úveroch finančných spoločností)	0,03	0,04	0,11	0,00	0,00 (44)	0,00 (0)	0,00 (0)	0,97 (49)	–
Podiel opravných položiek na objeme zlyhaných úverov klientom	91,36	93,30	105,45	44,62	66,60 (8)	82,52 (33)	110,28 (15)	304,24 (37)	–
Veľká majetková angažovanosť (vážená) / vlastné zdroje (bez pobočiek)	177,84	131,13	190,58	0,00	128,92 (24)	212,54 (47)	258,85 (14)	451,91 (8)	0
Veľká majetková angažovanosť v rámci skupín (počet prekročení)	–	–	–	–	–	–	–	–	5
Podiel nárokovateľnej hodnoty zabezpečení na celkovom objeme zlyhaných úverov klientom	29,18	36,15	32,91	0,00	9,11 (16)	37,31 (40)	48,32 (25)	97,94 (12)	–
DEVÍZOVÉ RIZIKO									
Devízová otvorená súvahová pozícia/ vlastné zdroje (bez pobočiek)	-60,21	-8,02	-75,05	-534,20	-25,09 (54)	0,00 (0)	25,96 (8)	203,21 (25)	–
Devízová otvorená pod-súvahová pozícia/ vlastné zdroje (bez pobočiek)	25,99	8,14	38,12	-254,82	-95,44 (15)	-0,85 (27)	4,64 (5)	279,96 (47)	–
Celková otvorená devízová pozícia/ vlastné zdroje (bez pobočiek)	-34,22	0,12	-36,93	-272,09	-53,47 (25)	-0,63 (39)	0,63 (5)	132,80 (24)	–
Celková otvorená devízová pozícia/ vlastné zdroje (vrátane pobočiek)	-58,92	-37,06	–	–	–	–	–	–	–
ÚROKOVÉ RIZIKO									
Celková otvorená úroková pozícia do 1 mesiaca /vlastné zdroje (bez pobočiek)	-126,17	-173,28	-131,63	-547,23	-322,79 (36)	-149,47 (11)	-30,66 (5)	296,73 (37)	–
Celková otvorená úroková pozícia do 1 roka / vlastné zdroje (bez pobočiek)	-64,57	-78,93	-65,51	-392,94	-100,75 (40)	-33,05 (13)	7,95 (29)	99,98 (8)	–
Celková otvorená úroková pozícia do 5 rokov / vlastné zdroje (bez pobočiek)	27,62	6,93	28,60	-876,30	-19,11 (40)	19,01 (9)	109,66 (11)	210,97 (31)	–

T A B U L K O V Á Č A S Ť

Tabuľka 19 Ukazovatele rizík a primeranosti vlastných zdrojov bánk a pobočiek zahraničných bánk a ich rozdelenie v bankovom sektore (%) – pokračovanie

	Priemer vážený menovateľom (31.12.2008)	Priemer vážený menovateľom (31.12.2007)	Priemer vážený objemom aktív	Mini- mum	Dolný kvartil	Medián	Horný kvartil	Maxi- mum	Počet prekro- čení
RIZIKO LIKVIDITY									
Podiel okamžite likvidných aktív na vysoko volatilných zdrojoch	17,55	17,71	286,88	0,81	3,21 (5)	8,15 (31)	25,84 (31)	7 472,27 (32)	–
Podiel likvidných aktív (vrátane kolaterálov z obrátených repo obchodov) na volatilných zdrojoch	41,56	55,19	43,95	0,39	16,69 (8)	32,55 (27)	47,92 (30)	1 363,17 (35)	–
Ukazovateľ stálych a nelikvidných aktív (bez pobočiek)	42,39	37,26	46,14	6,54	22,91 (11)	29,93 (32)	58,82 (23)	91,26 (27)	–
Podiel úverov na vkladoch a emitovaných cenných papieroch	69,68	69,34	82,98	0,00	57,40 (33)	85,65 (46)	123,32 (16)	1 117,61 (4)	–
Celková pozícia likvidity aktuálna do 7 dní /aktíva	-35,81	-46,99	-35,81	-54,36	-36,84 (54)	-25,34 (31)	0,64 (9)	92,66 (6)	–
Celková pozícia likvidity odhadovaná do 7 dní /aktíva	-4,63	-16,61	-4,63	-96,11	-16,13 (7)	-3,90 (62)	4,46 (7)	92,66 (24)	–
Celková pozícia likvidity aktuálna do 3 mesiacov /aktíva	-42,39	-47,12	-42,39	-62,69	-40,55 (66)	-33,19 (23)	-15,35 (3)	92,66 (8)	–
Celková pozícia likvidity odhadovaná do 3 mesiacov /aktíva	-10,65	-12,47	-10,65	-95,88	-22,54 (18)	-12,05 (22)	0,77 (43)	92,66 (18)	–
PRIMERANOSŤ VLASTNÝCH ZDROJOV									
Primeranosť vlastných zdrojov (bez pobočiek)	11,09	13,16	10,80	8,74	9,57 (60)	12,96 (18)	17,70 (12)	47,27 (4)	0
Podiel Tier I na vlastných zdrojoch (bez pobočiek)	86,30	85,27	84,54	67,62	77,27 (29)	86,87 (30)	99,58 (29)	100,00 (5)	–
Podiel vlastných zdrojov na bilančnej sume (bez pobočiek)	9,77	7,96	6,54	4,96	5,54 (68)	7,82 (8)	11,29 (15)	53,48 (2)	–
Podiel novej straty na vlastných zdrojoch pri dosiahnutí PVZ 8% (bez pobočiek)	27,83	33,26	20,99	8,47	16,38 (60)	38,27 (18)	54,81 (12)	83,08 (4)	–

Zdroj: NBS.

Poznámka: Čísla v zátvorkách pod hodnotami kvartilov vyjadrujú podiel bánk (meraný objemom čistých aktív), u ktorých je hodnota príslušného ukazovateľa medzi hodnotou daného kvartilu a predchádzajúceho kvartilu.

9.2.2 POISTOVNE

Tabuľka 20 Čistý zisk a ukazovatele ziskovosti poisťovní (údaje o zisku v tis. EUR)

	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2008	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2007	Medziročná zmena (%)	Podiel na celkovom predpísanom poisťnom (%)
Čistý zisk spolu	107 592	184 960	-41,83	5,12
ROA (%)	1,88	3,42	-1,54	–
ROE (%)	8,85	17,55	-8,70	–

Zdroj: NBS.

Tabuľka 21 Technické poisťné (objemové údaje v tis. EUR)

	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2008	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2007	Medziročná zmena (%)	Podiel na celkovom predpísanom poisťnom (%)	CR3 (%)	HHI 31. 12. 2008	HHI 31. 12. 2007
Spolu	2 100 114	1 903 928	10,30	100,00	63,63	1 717	1 748
Životné poisťenie	1 098 999	945 940	16,18	52,33	54,26	1 408	1 450
Poisťenie na dožitie, zmiešané poisťenie a kapitálové životné poisťenie okrem unit-linked	625 210	598 423	4,48	29,77	63,50	1 621	1 650
Unit-linked	344 984	220 553	56,42	16,43	66,49	1 705	1 577
Pripoisťenie	108 106	103 072	4,88	5,15	67,45	1 713	1 770
Ostatné	20 699	23 891	-13,36	0,99	87,59	4 169	4 253
Neživotné poisťenie	1 001 115	957 987	4,50	47,67	76,63	2 373	2 335
Poisťenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla	320 611	321 651	-0,32	15,27	80,33	2 712	2 715
Poisťenie škôd na pozemných dopravných prostriedkoch	307 580	292 113	5,30	14,65	79,39	2 425	2 396
Poisťenie majetku	219 562	210 970	4,07	10,45	75,97	2 628	2 594
Ostatné	153 362	133 254	15,09	7,30	65,29	1 972	1 779

Zdroj: NBS.

Poznámka: CR3 je podiel troch inštitúcií s najvyšším objemom danej položky na celkovom objeme danej položky v sektore. HHI je definovaný ako súčet druhých mocnín podielov jednotlivých inštitúcií na celkovom objeme danej položky vyjadrený v %. Do výpočtu oboch ukazovateľov vstupujú iba inštitúcie, v ktorých je hodnota danej položky kladná. Pri rovnakej hodnote podielu všetkých inštitúcií by pri počte 25 inštitúcií bola hodnota HHI 400.

TABUĽKOVÁ ČASŤ

Tabuľka 22 Technické poistné postúpené zaistovateľom (objemové údaje v tis. EUR)

	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2008	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2007	Medziročná zmena (%)	Podiel na celkovom predpísanom poistnom (%)
Spolu	236 394	322 159	-26,62	11,26
Životné poistenie	19 006	41 927	-54,67	1,73
Neživotné poistenie	217 388	280 233	-22,43	21,71

Zdroj: NBS.

Tabuľka 23 Technické náklady na poistné plnenia (objemové údaje v tis. EUR)

	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2008	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2007	Medziročná zmena (%)	Podiel na celkovom predpísanom poistnom (%)	CR3 (%)	HHI 31. 12. 2008	HHI 31. 12. 2007
Spolu	963 705	794 078	21,36	45,89	67,08	1 891	2 099
Životné poistenie	463 051	356 049	30,05	22,05	61,94	1 595	2 090
Poistenie na dožitie, zmiešané poistenie a kapitálové životné poistenie okrem unit-linked	380 842	284 905	33,67	18,13	65,96	1 732	2 297
Unit-linked	45 570	33 148	37,47	2,17	85,87	3 810	3 432
Pripoistenie	19 837	19 703	0,68	0,94	65,34	1 784	2 079
Ostatné	16 803	18 294	-8,15	0,80	89,40	5 829	4 765
Neživotné poistenie	500 654	438 029	14,30	23,84	81,25	2 538	2 466
Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla	159 083	137 397	15,78	7,57	83,06	3 016	2 781
Poistenie škôd na pozemných dopravných prostriedkoch	206 191	191 529	7,66	9,82	79,00	2 481	2 349
Poistenie majetku	96 752	75 008	28,99	4,61	87,38	2 774	3 237
Ostatné	38 628	34 094	13,30	1,84	78,67	2 801	2 178

Zdroj: NBS.

Poznámka: CR3 je podiel troch inštitúcií s najvyšším objemom danej položky na celkovom objeme danej položky v sektore. HHI je definovaný ako súčet druhých mocnín podielov jednotlivých inštitúcií na celkovom objeme danej položky vyjadrený v %. Do výpočtu oboch ukazovateľov vstupujú iba inštitúcie, v ktorých je hodnota danej položky kladná. Pri rovnakej hodnote podielu všetkých inštitúcií by pri počte 25 inštitúcií bola hodnota HHI 400.

Tabuľka 24 Škodovosť v neživotnom poistení

	Hodnota (%) 31. 12. 2008	Hodnota (%) 31. 12. 2007
Spolu	52,15	41,39
Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla	43,90	48,50
Poistenie škôd na pozemných dopravných prostriedkoch	69,85	67,69
Poistenie majetku	49,87	35,80
Ostatné	37,26	69,67

Zdroj: NBS.

Tabuľka 25 Štruktúra technických rezerv poisťovní (objemové údaje v tis. EUR)

	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2008	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2007	Medziročná zmena (%)	Podiel na celkových rezervách (%)
Spolu	4 022 210	3 776 766	6,50	100,00
Životné poistenie	2 370 925	2 354 670	0,69	58,95
Rezerva na krytie záväzkov z finančného umiestnenia v mene poistených	546 128	470 820	16,00	13,58
Neživotné poistenie	1 105 156	951 276	16,18	27,48

Zdroj: NBS.

Tabuľka 26 Umiestnenie technických rezerv poisťovní okrem rezervy na krytie záväzkov z finančného umiestnenia v mene poistených

	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2008	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2007	Medziročná zmena (%)	Podiel na celkových rezervách (%)
Spolu	3 757 610	3 567 829	5,32	107,92
Dlhopisy vlád a centrálnych bánk SR a členských štátov EÚ alebo garantované SR, dlhopisy EIB, EBOR a MBOR	1 421 383	1 507 007	-5,68	40,82
Dlhopisy bánk	677 709	512 675	32,19	19,46
Termínované účty v bankách	250 790	289 949	-13,51	7,20
Hypotekárne záložné listy	506 673	453 466	11,73	14,55
Zaistenie	250 126	313 866	-20,31	7,18
Ostatné	650 930	490 865	32,61	18,69

Zdroj: NBS.

Poznámka: Do výpočtu CR 3 a HHI vstupujú iba inštitúcie, v ktorých je hodnota danej položky kladná. Pri rovnakej hodnote podielu všetkých inštitúcií by pri počte 25 inštitúcií bola hodnota HHI 400.

TABUĽKOVÁ ČASŤ

9.2.3 STAROBNÉ DÔCHODKOVÉ SPORENIE

Tabuľka 27 Dôchodkové správcovské spoločnosti k 31. 12. 2008

	Podiel na trhu ¹⁾ (%)	NAV fondov (tis. EUR)	Počet klientov
Allianz – Slovenská DSS	31	691 347	445 564
Axa DSS	28	619 692	394 088
VÚB Generali DSS	15	323 719	198 044
ING DSS	11	244 991	152 877
AEGON DSS	10	226 948	194 247
ČSOB DSS	6	124 315	98 304

Zdroj: NBS.

1) Trhové podiely sú počítané podľa celkovej čistej hodnoty aktív (NAV) fondov danej DSS.

NAV – Net Asset Value (Čistá hodnota aktív)

Tabuľka 28 Hospodársky výsledok DSS k 31. 12. 2008

	Výnosy (tis. EUR)	Náklady (tis. EUR)	Hospodársky výsledok (tis. EUR)	ROA (%)	ROE (%)
Allianz – Slovenská DSS	10 313	10 483	-170	0	0
Axa DSS	6 824	10 073	-3 249	-4	-5
VÚB Generali DSS	3 870	3 186	684	6	7
ING DSS	2 878	5 577	-2 700	-16	-16
AEGON DSS	2 979	2 219	760	6	6
ČSOB DSS	1 582	2 458	-877	-7	-7

Zdroj: NBS.

Tabuľka 29 Dôchodkové fondy

	NAV (tis. EUR) 31. 12. 2008
Spolu	2 231 013
Konzervatívny	93 813
Vyvážený	649 535
Rastový	1 487 664

Zdroj: NBS.

NAV – Net Asset Value (Čistá hodnota aktív)

Tabuľka 30 Štruktúra investícií dôchodkových fondov

	Hodnota (tis. EUR) k 31. 12. 2008	Podiel EUR (%)	Podiel iných cudzích mien (%)
Spolu	2 231 013	11,14	2,30
Účty v bankách	476 200	10,01	1,78
Dlhopisy	1 504 721	8,11	2,46
Akcie	142 179	50,77	49,22
Ostatné	307 361	24,85	12,15
Závazky	-199 447	34,99	50,88

Zdroj: NBS.

Tabuľka 31 Doplnkové dôchodkové spoločnosti k 31. 12. 2008

	Podiel na trhu ¹⁾ (%)	NAV fondov (tis. EUR)	Počet klientov
ING Tatry – Sympatia, d. d. s., a. s.	40	369 599	329 999
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a. s.	28	261 349	210 725
Stabilita, d. d. s., a. s.	19	177 668	158 836
Axa d. d. s., a. s.	13	125 583	144 290
AEGON d. d. s., a. s.	0	999	4 296

Zdroj: NBS.

1) Trhové podiely sú počítané podľa celkovej čistej hodnoty aktív (NAV) fondov danej DDS.

NAV – Net Asset Value (Čistá hodnota aktív)

Tabuľka 32 Hospodársky výsledok DDS k 31. 12. 2008

	Výnosy (tis. EUR)	Náklady (tis. EUR)	Hospodár- sky výsledok (tis. EUR)	ROA (%)	ROE (%)
ING Tatry – Sympatia, d. d. s., a. s.	10 862	9 249	1 613	10	18
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a. s.	5 173	3 369	1 804	24	35
Stabilita, d. d. s., a. s.	4 488	3 871	617	17	20
Axa d. d. s., a. s.	2 962	2 861	100	1	1
AEGON d. d. s., a. s.	66	854	-788	-39	-41

Zdroj: NBS.

TABUĽKOVÁ ČASŤ

Tabuľka 33 Doplnkové dôchodkové fondy

	NAV (tis. EUR) 31. 12. 2008
Spolu	935 199
Príspevkové	907 162
Výplatné	28 037

Zdroj: NBS.

NAV – Net Asset Value (Čistá hodnota aktív)

Tabuľka 34 Štruktúra investícií doplnkových dôchodkových fondov

	Hodnota (tis. EUR) 31. 12. 2008	Podiel EUR (%)	Podiel iných cudzích mien (%)
Spolu	935 199	9,30	0,70
Účty v bankách	301 635	4,11	0,69
Dlhopisy	602 895	10,83	2,42
Akcie	13 647	33,38	49,77
Ostatné	37 501	19,56	2,64
Závazky	-20 480	12,44	87,56

Zdroj: NBS.

9.2.4 KOLEKTÍVNE INVESTOVANIE

Tabuľka 35 Správcovské spoločnosti k 31. 12. 2008

	NAV podielových fondov (tis. EUR)	Podiel na trhu (%)
Spolu	3 288 865	100,00
Tatra Asset Management	1 423 003	43,27
Asset Management SLSP	835 690	25,41
VÚB Asset Management	578 587	17,59
ČSOB Asset Management	168 861	5,13
Prvá penzijná	123 494	3,75
AIG Funds Central Europe	49 460	1,50
ISTRO Asset Management	41 290	1,26
Allianz Asset Management	35 512	1,08
IAD Investments	24 506	0,75
KD Investments	8 463	0,26

Zdroj: NBS.

NAV – Net Asset Value (Čistá hodnota majetku)

Tabuľka 36 Náklady, výnosy a ukazovatele ziskovosti tuzemských správcovských spoločností k 31. 12. 2008

	Výnosy (tis. EUR)	Náklady (tis. EUR)	Hospodársky výsledok (tis. EUR)	ROA (%)	ROE (%)
Spolu	55 681	47 237	8 444	14	16
AIG Funds Central Europe	1 979	1 795	184	6	8
Allianz Asset Management	386	943	-557	-13	-13
Asset Management SLSP	11 409	10 550	859	11	22
ČSOB Asset Management	6 181	4 940	1 241	13	15
IAD Investments	648	643	5	0	0
Istro Asset Management	991	973	18	1	1
KD Investments	521	1 637	-1 116	-143	-158
Prvá Penzijná	2 374	1 895	479	16	19
Tatra Asset Management	21 288	14 745	6 542	27	28
VÚB Asset Management	9 904	9 116	788	20	24

Zdroj: NBS.

T A B U L K O V Á Č A S Ť

Tabuľka 37 Štruktúra podielových fondov k 31. 12. 2008

Typ fondu	Podiel na trhu (%)	Čistá hodnota aktív (tis. EUR)	Počet fondov	CR3 ¹⁾ (%)	CR5 ¹⁾ (%)	HHI ¹⁾	HHI pri rovnomernom rozložení
Podielové fondy spolu	100,00	3 788 179	503	35	45		20
Tuzemské	86,82	3 288 865	123	35	45	572	81
Fondy peňažného trhu	42,92	1 625 774	13	70	88	1 889	769
Dlhopisové fondy	10,70	405 227	9	88	95	3 268	1 111
Akciové fondy	2,42	91 548	9	70	86	1 835	1 111
Zmiešané fondy	8,14	308 310	18	58	72	1 831	556
Fondy fondov	9,17	347 475	21	55	75	1 367	476
Iné fondy	9,00	340 840	7	73	95	2 170	1 429
Špeciálne fondy	0,61	22 960	1	100	100	10 000	10 000
Realitné fondy	3,13	118 634	4	93	100	3 336	2 500
Uzavreté fondy	0,74	28 097	41	27	40	6	244
Zahraničné ²⁾	13,18	499 314	380	18	25	226	26
Fondy peňažného trhu	2,37	89 811	24	84	93	2 998	417
Dlhopisové fondy	1,19	45 119	72	37	54	725	139
Akciové fondy	2,81	106 538	188	38	48	720	53
Zmiešané fondy	1,00	37 719	27	75	91	3 061	370
Fondy fondov	0,46	17 364	22	90	94	6 098	455
Iné fondy	5,35	202 764	47	21	32	397	213

Zdroj: NBS.

1) Trhové koncentrácie sú počítané len pre otvorené podielové fondy (nie sú v nich zahrnuté uzavreté a špeciálne fondy).

2) Pre zahraničné podielové fondy je uvedená čistá hodnota aktív podielov predaných v Slovenskej republike.

Poznámka: Do výpočtu CR 3, CR 5 a HHI vstupujú iba inštitúcie, v ktorých je hodnota danej položky kladná. V stĺpci „HHI pri rovnomernom rozložení“ je uvedená hodnota HHI, ktorá by vyjadrovala koncentráciu pri rovnomernom rozdelení čistej hodnoty aktív v rámci danej skupiny fondov.

Tabuľka 38 Čisté predaje otvorených podielových fondov k 31. 12. 2008

	12 mesiacov (tis. EUR)	Počet fondov	HHI	HHI pri rovnomernom rozložení
Otvorené podielové fondy spolu	-812 765	503	–	20
Tuzemské	-683 004	123	978	81
Fondy peňažného trhu	-496 278	13	2 733	769
Dlhopisové fondy	-49 718	9	5 544	1 111
Akciové fondy	-531	9	4 478	1 111
Zmiešané fondy	-45 815	18	6 893	556
Fondy fondov	-144 384	21	3 469	476
Iné fondy	58 240	7	5 703	1 429
Špeciálne fondy	-4 518	5	10 000	2 000
Zahraničné	-129 760	380	1 868	26
Fondy peňažného trhu	-43 191	24	9 628	417
Dlhopisové fondy	-46 920	72	1 512	139
Akciové fondy	-35 344	188	1 409	53
Zmiešané fondy	-29	27	9 072	370
Fondy fondov	3 038	22	4 613	455

Zdroj: NBS.

Poznámka: Do výpočtu HHI vstupujú iba inštitúcie, v ktorých je hodnota danej položky kladná. V stĺpci „HHI pri rovnomernom rozložení“ je uvedená hodnota HHI, ktorá by vyjadrovala koncentráciu pri rovnomernom rozdelení čistej hodnoty aktív v rámci danej skupiny fondov.

TABUĽKOVÁ ČASŤ

Tabuľka 39 Priemerná výkonnosť otvorených podielových fondov k 31. 12. 2008 (% p. a.)

	3 mesiace			1 rok			3 roky		
	Min	Priemer	Max	Min	Priemer	Max	Min	Priemer	Max
Otvorené podielové fondy spolu	-55,57	-3,69	9,33	-73,98	-5,67	11,17	-43,19	-0,64	3,42
Tuzemské	-41,37	-2,92	2,98	-70,23	-3,96	8,29	-23,72	0,63	3,42
Fondy peňažného trhu	-8,04	-0,68	1,26	-8,38	1,07	3,96	-0,64	2,00	3,42
Dlhopisové fondy	-14,67	-1,87	2,98	-16,74	-1,10	5,64	-6,54	0,28	2,93
Akciové fondy	-41,37	-24,78	-21,52	-70,23	-51,73	-43,67	-23,72	-20,66	-18,58
Zmiešané fondy	-31,27	-6,98	0,71	-61,54	-13,23	-1,49	-16,64	-6,92	2,45
Fondy fondov	-20,97	-10,01	0,51	-33,67	-22,04	-0,71	-4,32	-3,11	-3,02
Iné fondy	-1,72	0,49	1,16	-3,38	-0,98	0,24	–	–	–
Špeciálne fondy	-2,04	0,21	1,67	-9,24	2,18	8,29	–	–	–
Zahraničné	-55,57	-8,83	9,33	-73,98	-16,90	11,17	-43,19	-8,98	3,42
Fondy peňažného trhu	-16,30	-0,11	1,57	-22,13	0,57	4,28	-34,89	-1,77	3,42
Dlhopisové fondy	-39,35	-6,28	9,33	-49,50	-7,81	11,17	-41,58	-6,71	2,96
Akciové fondy	-55,57	-29,15	7,56	-73,98	-50,81	6,67	-43,19	-20,29	-2,26
Zmiešané fondy	-35,54	-20,71	-1,07	-45,62	-42,14	-2,66	-11,13	-3,70	-2,84
Fondy fondov	-29,08	-7,04	4,51	-39,00	-15,94	-5,39	-13,91	-5,07	0,29
Iné fondy	-32,76	-0,30	3,03	-43,61	-3,15	3,47	-31,23	-1,56	1,69

Zdroj: NBS.

Tabuľka 40 Štruktúra majetku tuzemských podielových fondov k 31. 12. 2008

	Fondy peňažného trhu (tis. EUR)	Ostatné fondy (tis. EUR)
Spolu	1 629 452	1 668 338
Vklady uložené v bankách	462 266	352 027
Cenné papiere iné ako akcie a podielové listy	1 163 073	804 633
Akcie a podielové listy podielových fondov	3 071	361 940
Akcie a iné majetkové účasti	0	87 030
Finančné deriváty ¹⁾	967	-10 569
Ostatné aktíva	75	73 275

Zdroj: NBS.

1) Finančné deriváty zahŕňajú deriváty s kladnou aj zápornou reálnou hodnotou.

9.2.5 OBCHODNÍCI S CENNÝMI PAPIERMI

Tabuľka 41 Základné charakteristiky obchodníkov s cennými papiermi k 31. 12. 2008

	Objem obchodov (tis. EUR)	Podiel na trhu (%)	Objem spravova- ného majetku (tis. EUR)	Podiel na trhu (%)
Banky a pobočky zahraničných bánk	14 072 300	64	2 026	3
Správčovské spoločnosti	101	0	57 897	83
OCP s minimálnym základným imaním 1,162 mil. €	66 991	0	2 526	4
Ostatní	7 701 845	35	6 984	10

Zdroj: NBS.

Poznámka: OCP, ktorí nie sú bankami, sa členia podľa základného imania. OCP so základným imaním menej ako 1,162 mil. € nemajú licenciu na vykonávanie investičnej služby IS-3 (prijatie pokynu klienta na nadobudnutie alebo predaj investičného nástroja a jeho vykonanie na vlastný účet).

Tabuľka 42 Trhové koncentrácie objemu obchodov obchodníkov s cennými papiermi

	Počet obchodníkov	CR3 (%)	CR5 (%)	HHI
Spolu	41	84	95	2 486
Banky a pobočky zahraničných bánk	19	86	96	3 076
Správčovské spoločnosti	7	100	100	10 000
OCP s minimálnym základným imaním 1,162 mil. €	5	100	100	9 629
Ostatní	10	100	100	9 624

Zdroj: NBS.

Poznámka: Trhové koncentrácie sú počítané za aktuálny štvrtrok. Do výpočtu CR 3, CR 5 a HHI vstupujú iba inštitúcie, v ktorých je hodnota danej položky kladná.

TABUĽKOVÁ ČASŤ

**Tabuľka 43 Objem obchodov podľa jednotlivých investičných služieb k 31. 12. 2008
(tis. EUR)**

	IS-1 ¹⁾	IS-2 ²⁾	IS-3 ³⁾
Obchody spolu	4 424 325	4 960 017	12 456 896
Akcie	16 616	5 559	43
Dlhopisy	8 308	206 228	121 794
Podielové listy	15 796	159	0
Ostatné prevoditeľné CP	1 408	1 121	82 752
Nástroje peňažného trhu	266 995	2 509 274	1 682 205
CP vydané zahraničnými subjektmi KI	13 870	2 857	307
Deriváty – typ A	4 074 016	2 234 820	10 566 849
Deriváty – typ B	4 729	0	2 946
Deriváty – typ C	14 029	0	0
Deriváty – typ D	6 819	0	0
Derivátové nástroje na presun úverového rizika	0	0	0
Finančné rozdielové zmluvy	4	0	0
Deriváty – typ E	1 736	0	0

Zdroj: NBS.

1) IS-1 – prijatie pokynu klienta na nadobudnutie, predaj alebo iné nakladanie s investičnými nástrojmi a následné postúpenie pokynu klienta na účel jeho vykonania.

2) IS-2 – prijatie pokynu klienta na nadobudnutie alebo predaj investičného nástroja a jeho vykonanie na iný účet ako na účet poskytovateľa služby.

3) IS-3 – prijatie pokynu klienta na nadobudnutie alebo predaj investičného nástroja a jeho vykonanie na vlastný účet.

Deriváty – typ A – Podľa § 5 ods. 1 písm. d) zákona o cenných papieroch.

Deriváty – typ B – Podľa § 5 ods. 1 písm. e) zákona o cenných papieroch.

Deriváty – typ C – Podľa § 5 ods. 1 písm. f) zákona o cenných papieroch.

Deriváty – typ D – Podľa § 5 ods. 1 písm. g) zákona o cenných papieroch.

Deriváty – typ E – Podľa § 5 ods. 1 písm. j) zákona o cenných papieroch.

9.2.6 GARANČNÝ FOND INVESTÍCIÍ

Tabuľka 44 Základné charakteristiky Garančného fondu investícií (tis. EUR)

Dátum	Výnosy fondu ¹⁾	Náklady fondu	Kumulatívna hodnota fondu	Výška klientskeho majetku	Maximálna výška náhrad
31. 12. 2007	466	466	1 570	471 322	81 685
31. 12. 2008	509	509	1 852	565 174	94 316

Zdroj: NBS.

1) Výnosy pozostávajúce z prijatých príspevkov uhradených do Garančného fondu investícií (GFI) a z výnosov z úrokov z bežného a termínovaného účtu GFI.

GFI sústreďuje peňažné prostriedky obchodníkov s cennými papiermi, zahraničných obchodníkov s cennými papiermi a správcovských spoločností, poskytujúcich vybrané investičné služby za účelom poskytovania náhrad za nedostupný klientsky majetok prijatý obchodníkom s cennými papiermi, zahraničným obchodníkom s cennými papiermi alebo správcovskou spoločnosťou na vykonanie investičnej služby a nakladá s nadobudnutými peňažnými prostriedkami v súlade so zákonom o cenných papieroch.

Garančný fond investícií bol zriadený zákonom o cenných papieroch. Činnosť GFI upravujú v zákone o cenných papieroch ustanovenia § 80 až 98.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

TERMINOLÓGIA A SKRATKY

TERMINOLÓGIA

NÁZVY BÁNK A DELENIE DO SKUPÍN

VEĽKÉ BANKY

VÚB – Všeobecná úverová banka, a. s.

SLSP – Slovenská sporiteľňa, a. s.

Tatra banka – Tatra banka, a. s.

STREDNE VEĽKÉ BANKY

OTP – OTP Banka Slovensko, a. s.

Dexia – Dexia banka Slovensko, a. s.

UniCredit – UniCredit Bank Slovakia, a. s.

Volksbank – VOLKSBANK Slovensko, a. s.

Istrobanka – ISTROBANKA, a. s.

BANKY A POBOČKY ZAHRAŇIČNÝCH BÁNK NAVIAZANÉ NA VLASTNÉ FINANČNÉ SKUPINY

Citibank – Citibank (Slovakia), a. s.

Komerční banka – Komerční banka Bratislava, a. s.

Calyon – CALYON S.A., pobočka zahraničnej banky

ČSOB – Československá obchodná banka, a. s.

ING – ING Bank N.V., pobočka zahr. banky

Commerzbank – COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka zahraničnej banky, Bratislava

HSBC – HSBC Bank plc, pobočka zahraničnej banky

MAIS – Banco Mais, S.A., pobočka zahraničnej banky

ABN AMRO – ABN AMRO Bank N.V., pobočka zahraničnej banky

BRE Bank – BRE Bank SA, pobočka zahraničnej banky mBank v Slovenskej republike

J&T Banka – J&T BANKA, a. s., pobočka zahraničnej banky

STAVEBNÉ SPORITEĽNE

PSS – Prvá stavebná sporiteľňa, a. s.

Wüstenrot – Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a. s.

ČSOB stavebná sporiteľňa – ČSOB Stavebná sporiteľňa, a. s.

NEZATRIEDENÉ BANKY

Poštová banka – Poštová banka, a. s.

Privatbanka – Privatbanka, a. s.

SZRB – Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.

NÁZVY POISTOVNÍ

AEGON – AEGON Životná poisťovňa, a. s.
Allianz – Allianz Slovenská poisťovňa, a. s.
Amslico – AMSLICO AIG Life poisťovňa a. s.
Česká poisťovňa Slovensko – Česká poisťovňa – Slovensko, a. s.
Poisťovňa ČSOB – ČSOB Poisťovňa, a. s.
D.A.S. – D.A.S. poisťovňa právnej ochrany, a. s.
Generali – Generali Poisťovňa, a. s.
ING – ING Životná poisťovňa, a. s.
Komunálna poisťovňa – KOMUNÁLNA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group
Kontinuita – KONTINUITA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group
Kooprativa – KOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group
OTP Garancia – OTP Garancia poisťovňa, a. s.
OTP Garancia životná poisťovňa – OTP Garancia životná poisťovňa, a. s.
Cardif – Poisťovňa Cardif Slovakia, a. s.
HDI-GERLING – POISŤOVŇA HDI-GERLING Slovensko, a. s.
Poisťovňa Poštovej banky – Poisťovňa poštovej banky, a. s.
Poisťovňa SLSP – Poisťovňa Slovenskej sporiteľne, a. s.
PSČP Rapid – Prvá česko-slovenská poisťovňa Rapid, a. s.
QBE – Q B E poisťovňa, a. s.
Poisťovňa TEDA – TEDA životná poisťovňa, a. s.
UNION – UNION poisťovňa, a. s.
UNIQA – UNIQA poisťovňa, a. s.
Victoria – VICTORIA-VOLKSBANKEN Poisťovňa, a. s.
Wüstenrot poisťovňa – Wüstenrot poisťovňa, a. s.

POUŽITÁ TERMINOLÓGIA

Celková čistá pozícia – definovaná ako súčet čistej súvahovej a čistej podsúvahovej pozície.

Cost-to-income ratio – definovaný ako podiel celkových prevádzkových nákladov a čistého príjmu z bankovej činnosti (nakupované výkony + náklady na zamestnancov + sociálne náklady + odpisy hmotného a nehmotného majetku + dane a poplatky / výnosy z akcií a podielov + čistý príjem z poplatkov a provízií + čistý príjem z operácií s cennými papiermi + čistý príjem z operácií s derivátmi + čistý príjem z devízových operácií + čistý príjem z ostatných operácií).

CR n index – koncentrácia n najväčších bánk, teda suma podielov ich aktív na celkových aktívach.

Čistá podsúvahová pozícia – definovaná ako rozdiel medzi devízovými aktívami a pasívami v podsúvahe.

Čistá súvahová pozícia – definovaná ako rozdiel medzi devízovými aktívami a pasívami v súvahe.

Disponibilný príjem domácnosti – je vypočítaný ako súčet zložiek hrubého osobného príjmu všetkých členov domácnosti (hrubý peňažný príjem zo zamestnania a jemu blízky príjem, hrubý nepeňažný príjem zo zamestnania, hrubé peňažné zisky alebo straty zo samostatnej zárobkovej činnosti (vrátane honorárov), podpora v nezamestnanosti, starobné dávky, dávky pre pozostalých, nemocenské dávky, dávky v invalidite a príspevky na vzdelanie) plus zložky hrubého príjmu na úrovni domácnosti (príjem z prenájmu majetku alebo pozemku, rodinné dávky a príspevky vyplácané rodinám s deťmi, sociálne vylúčenie inde neklasifikované, príspevky na bývanie, pravidelné prijaté peňažné transfery medzi domácnosťami, úroky, dividendy, zisk z kapitálových investícií do neregistrovaného podniku, príjem osôb mladších ako 16 rokov mínus pravidelné dane z majetku, pravidelné platené peňažné transfery medzi domácnosťami, daň z príjmu a príspevky sociálneho poistenia).

Dlhá pozícia – pozícia, pri ktorej aktíva sú väčšie ako pasíva.

Domácnosti – obyvateľstvo, teda účty občanov, ekvivalent anglického pojmu „households“.

Finančné spoločnosti okrem bánk – ostatné finančné spoločnosti, finanční sprostredkovatelia, penzijné a podielové fondy, poisťovacie spoločnosti.

Finančné sprostredkovanie – pre účely tejto analýzy sa finančným sprostredkovaním chápu finančné toky medzi subjektmi a nie sprostredkovanie finančných služieb.

Herfindhalov index (HHI) – definovaný ako súčet druhých mocnín podielov aktív jednotlivých bánk na celkových aktívach.

Krátka pozícia – pozícia, pri ktorej pasíva sú väčšie ako aktíva.

Kumulatívny gap – súčet otvorených pozícií (krátkych alebo dlhých) v určitých časových pásmach.

Likvidita do 7 dní a do 3M – podiel likvidných aktív a volatilných zdrojov, kde likvidné aktíva zahŕňajú pokladničnú hotovosť, bežné účty banky v iných bankách a všetky pokladničné poukážky a štátne dlhopisy, na ktoré nebolo zriadené záložné právo, vrátane tých, ktoré banka získala v obrátených repo obchodoch, všetky pohľadávky voči klientom a bankám so zostatkovou splatnosťou do 7 dní, resp. do 3 mesiacov a volatilné zdroje sú súčtom záväzkov voči bankám a klientom do 7 dní, resp. do 3 mesiacov.

TERMINOLÓGIA A SKRATKY

Likvidný vankúš – definovaný ako súčet pokladničnej hotovosti, štátnych dlhopisov, štátnych pokladničných poukázok, pokladničných poukázok NBS, vkladov v NBS a bežných účtov v iných bankách po odrátaní záväzkov bánk (okrem dlhodobých) voči zahraničným bankám a ARDAL-u a aktív poskytnutých do zálohy.

Loan-to-deposit ratio – podiel úverov klientom a súčtu vkladov retailu, vkladov podnikov a vkladov finančných spoločností a emitovaných HZL.

Loan-to-value ratio – definovaný ako pomer objemu poskytnutého úveru a hodnoty zabezpečenia úveru.

Miera zlyhania (default rate) – vyjadruje, aké percento úverov zlyhá počas sledovaného obdobia.

Otvorená pozícia do 3 mesiacov – rozdiel súčtu pohľadávok voči klientom a dlhových cenných papierov emitovaných bankami a podnikmi so zostatkovou splatnosťou do 3 mesiacov a súčtu záväzkov voči klientom a emitovaných cenných papierov so zostatkovou splatnosťou do 3 mesiacov.

Podniky – nefinančné spoločnosti.

Retail – domácnosti, živnosti a neziskové spoločnosti slúžiace prevažne domácnostiam.

Ukazovateľ okamžitej likvidity – okamžité likvidné aktíva / vysoko volatilné zdroje.

Unit-linked rezerva – technická rezerva, ktorá sa vytvára pri životnom poistení spojenom s investičným fondom v poistnom odvetví A4.

Verejná správa – orgány štátnej správy a miestnej samosprávy.

Zlyhané úvery – úvery, u ktorých banka identifikovala znehodnotenie viac ako 50 % alebo ak je dlžník v omeškaní so splácaním viac ako 90 dní.

ZOZNAM POISTNÝCH KATEGÓRIÍ

A – ŽIVOTNÉ POISTENIE

1. Poistenie pre prípad smrti, poistenie pre prípad dožitia alebo poistenie pre prípad smrti alebo dožitia (A1).
2. Poistenie vena alebo prostriedkov na výživu detí (A2).
3. Poistenie spojené s kapitalizačnými zmluvami (A3).
4. Poistenie podľa bodov 1 a 3 spojené s investičným fondom (A4).
5. Dôchodkové poistenie (A5).
6. Poistenie pre prípad úrazu alebo choroby, ak je pripoistením podľa tohto druhu uvedenom v bodoch 1 až 4 (A6).

B – NEŽIVOTNÉ POISTENIE

1. Poistenie úrazu (B1).
2. Poistenie choroby (B2).
3. Poistenie škôd na pozemných dopravných prostriedkoch iných než koľajových (B3).
4. Poistenie škôd na koľajových dopravných prostriedkoch (B4).
5. Poistenie škôd na leteckých dopravných prostriedkoch (B5).
6. Poistenie škôd na plávajúcich dopravných prostriedkoch (B6).
7. Poistenie dopravy tovaru počas prepravy vrátane batožín a iného majetku bez ohľadu na použitý dopravný prostriedok (B7).
8. Poistenie škôd na majetku inom, ako je uvedené v bodoch 3 až 7, spôsobených požiarom, výbuchom, víchriceou, prírodnými živlami inými ako víchrica, jadrovou energiou, zosuvom alebo zosadaním pôdy (B8).
9. Poistenie iných škôd na majetku inom, ako je uvedené v bodoch 3 až 7, vzniknutých krupobitím alebo mrazom, alebo inými príčinami (napr. krádežou), ak nie sú tieto príčiny zahrnuté v bode 8 (B9).
- 10a. Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (B10a).
- 10b. Poistenie zodpovednosti dopravcu (B10b).
11. Poistenie zodpovednosti za škodu vyplývajúcu z vlastníctva alebo z používania leteckého dopravného prostriedku vrátane zodpovednosti dopravcu (B11).
12. Poistenie zodpovednosti za škodu vyplývajúcu z vlastníctva alebo z používania riečneho, jazerného alebo námorného dopravného prostriedku vrátane zodpovednosti dopravcu (B12).
13. Všeobecné poistenie zodpovednosti za škodu inú, ako je uvedené v bodoch 10 až 12 (B13).
14. Poistenie úveru (B14).
15. Poistenie kaucie (B15).
16. Poistenie rôznych finančných strát vyplývajúcich z výkonu povolania, z nedostatočného príjmu, zo zlých poveternostných podmienok, zo straty zisku, z trvalých všeobecných nákladov, z neočakávaných obchodných výdajov, zo straty trhovej hodnoty, zo straty pravidelného zdroja príjmov, z inej nepriamej obchodnej finančnej straty a z ostatných finančných strát (B16).
17. Poistenie právnej ochrany (B17).
18. Poistenie pomoci osobám v núdzi počas cestovania alebo pobytu mimo miesta svojho trvalého pobytu (B18).

SKRATKY

ŠTÁTY

AT	Rakúsko	IT	Taliansko
BE	Belgicko	LT	Litva
CY	Cyprus	LU	Luxembursko
CZ	Česká republika	LV	Lotyšsko
DE	Nemecko	MT	Malta
DK	Dánsko	NL	Holandsko
EE	Estónsko	PL	Poľsko
ES	Španielsko	PT	Portugalsko
FI	Fínsko	SE	Švédsko
FR	Francúzsko	SI	Slovinsko
GR	Grécko	SK	Slovensko
HU	Maďarsko	UK	Spojené kráľovstvo
IE	Írsko		

OSTATNÉ

ALCO	Výbor pre riadenie aktív a pasív
AM	správcovská spoločnosť (asset management)
ARDAL	Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity
b. b.	bázický bod
BCPB	Burza cenných papierov v Bratislave, a. s.
BIS	Banka pre medzinárodné zúčtovanie (Bank for International Settlement)
BRIBID	Bratislava interbank bid rates
BRIBOR	Bratislava interbank offered rates
BÚ	bežný účet
CDCP	Centrálny depozitár cenných papierov, a. s.
CM	cudzía mena
CP	cenný papier
CPI	index spotrebiteľských cien
EBOR	Európska banka pre obnovu a rozvoj
ECB	Európska centrálna banka
EIB	Európska investičná banka
EMU	Európska hospodárska a menová únia (eurozóna)
EÚ	Európska únia
EUR	euro
GFI	Garančný fond investícií
HDP	hrubý domáci produkt
HHI	Herfindahlov index
HZL	hypotekárny záložný list
IFRS	medzinárodné štandardy finančného výkazníctva
KI	kolektívne investovanie
LTV	pomer objemu úveru a hodnoty zabezpečenia (loan-to-value ratio)
MBOR	Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj
MIM	metainformačný systém
MMF	Medzinárodný menový fond

NAV	čistá hodnota aktív (net asset value)
NBS	Národná banka Slovenska
O/N	jednodňová sadzba (overnight)
OCP	obchodník s cennými papiermi
p. b.	percentuálny bod
PF	podielový fond
PZV	požiadavka na vlastné zdroje
ROA	výnosovosť aktív (return on assets)
ROE	výnosovosť kapitálu (return on equity)
RPBO	technická rezerva na poistné budúcich období
RPP	technická rezerva na poistné plnenia
RWA	rizikovo vážené aktíva (risk weighted assets)
SASS	Slovenská asociácia správcovských spoločností
SAX	slovenský akciový index
SDX	slovenský dlhopisový index
SKP	Slovenská kancelária poisťovateľov
SME	Small and Medium Enterprises – malé a stredné podniky
SR	Slovenská republika
TV	termínované vklady
VaR	hodnota v riziku (value at risk)
VI	vlastné imanie
ZI	základné imanie

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

ZOZNAM GRAFOV A TABULIEK

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1	Objem aktív alebo objem spravovaného majetku v jednotlivých segmentoch finančného trhu	17	Graf 25	Zmeny úverových štandardov na úvery podnikom	31
Graf 2	Absolútne a relatívne prírastky aktív jednotlivých segmentov finančného trhu	17	Graf 26	Priemerné splatnosti stavu úverov podľa sektorov	32
Graf 3	Podiely na aktívach a spravovanom majetku – subjekty dohliadané NBS	18	Graf 27	Zmeny v dopyte podnikov po úveroch	32
Graf 4	Podiely na aktívach a spravovanom majetku – všetky subjekty	18	Graf 28	Štruktúra portfólia úverov nefinančným spoločnostiam podľa sektorov	32
Graf 5	Priemerná hodnota ROE v jednotlivých segmentoch	18	Graf 29	Úrokové sadzby z vkladov a úverov podnikov	33
Graf 6	Priame a nepriame financovanie	18	Graf 30	Spready medzi úrokovými sadzbami z vkladov a úverov podnikov a 6-mesačným BRIBOR-om	33
Graf 7	Finančné aktíva a pasíva domácností a podnikov	19	Graf 31	Vklady finančných spoločností okrem bánk	35
Graf 8	Finančné aktíva domácností: zmeny z hľadiska likvidity	19	Graf 32	Celkové nominálne hodnoty emitovaných dlhopisov za jednotlivé mesiace a vývoj hypotekárnych úverov	36
Graf 9	Výkonnosť jednotlivých typov finančných aktív domácností	19	Graf 33	Doba splatnosti emitovaných dlhopisov	36
Graf 10	Štruktúra finančných aktív domácností z hľadiska výkonnosti, likvidity a rizika	20	Graf 34	Objem dlhopisov s maturitou do konca roka 2015	37
Graf 11	Hlavné položky aktív a pasív	26	Graf 35	Umiestnenie HZL emitovaných od roku 2004 v rámci jednotlivých sektorov	37
Graf 12	Medzimesačné zmeny jednotlivých zložiek pasív	26	Graf 36	Štruktúra cenných papierov v majetku bánk	38
Graf 13	LDR: vývoj a rozdelenie	26	Graf 37	Štruktúra portfólia dlhových cenných papierov podľa sektorov emitenta	38
Graf 14	Vklady domácností	27	Graf 38	Rozdelenie dlhových cenných papierov zahraničných bánk a finančných spoločností podľa ratingov	38
Graf 15	Predpokladaný vplyv redemácií a zavedenia eura na vklady domácností	27	Graf 39	Vývoj vybraných položiek medzibankových aktív a pasív a vklady ústrednej štátnej správy	39
Graf 16	Medziročné zmeny objemu úverov retailu	27	Graf 40	Štruktúra medzibankových aktív a pasív k 31. 12. 2008	39
Graf 17	Medziročné zmeny objemov novoposkytnutých retailových úverov	28	Graf 41	Vývoj jednodňových úrokových sadzieb na medzibankovom trhu	40
Graf 18	Štvrťročné zmeny cien trojizbového bytu v krajských mestách	28	Graf 42	Vývoj objemu úverov a vkladov poskytnutých komerčným bankám	40
Graf 19	Dopyt obyvateľstva po nových úveroch	29	Graf 43	Krajiny s najväčším podielom na objemoch vkladov nerezidentských bánk	41
Graf 20	Vývoj úverových štandardov na úvery obyvateľstvu	29	Graf 44	Vývoj objemu vkladov nerezidentských bánk a implikovanej úrokovej miery	41
Graf 21	Úrokové sadzby z vkladov a úverov obyvateľstva	29			
Graf 22	Spready medzi úrokovými sadzbami z vkladov a úverov obyvateľstva a 6-mesačným BRIBOR-om	30			
Graf 23	Vybrané položky vkladov podnikov	30			
Graf 24	Medziročné zmeny stavu úverov podnikom	31			

Z O Z N A M G R A F O V A T A B U L I E K

Graf 45	Vývoj hlavných zložiek medzibankových operácií	42	Graf 72	Zmeny v umiestnení technických rezerv medzi 31. 12. 2007 a 31. 12. 2008	60
Graf 46	Vývoj objemu nakúpených pokladničných poukázok NBS a štátnych pokladničných poukázok v bankovom sektore	42	Graf 73	Rozdelenie marže solventnosti	60
Graf 47	Rozloženie ROE v bankovom sektore	44	Graf 74	Priemerná štruktúra požiadaviek na vlastné zdroje OCP podľa jednotlivých rizík	65
Graf 48	Štruktúra úrokových nákladov a výnosov	45	Graf 75	Štruktúra obchodov podľa jednotlivých investičných nástrojov	65
Graf 49	Úrokové rozpätie úverov klientom	45	Graf 76	Vývoj objemu klientskeho majetku spravovaného subjektmi s licenciou OCP	66
Graf 50	Zlyhané pohľadávky podľa druhu klientov	46	Graf 77	Vývoj objemu investícií v podielových fondoch predávaných v SR	69
Graf 51	Rozloženie prevádzkovej efektivity v sektore	47	Graf 78	Objem majetku v jednotlivých kategóriách fondov k 30. 6. 2008	69
Graf 52	Vývoj jednotlivých zložiek vlastných zdrojov v bankovom sektore	48	Graf 79	Porovnanie štruktúry majetku v jednotlivých kategóriách fondov k 31. 12. 2007 a 2008	70
Graf 53	Rozloženie požiadavky na vlastné zdroje v bankovom sektore	48	Graf 80	Mesačný vývoj kumulatívnych čistých predajov otvorených podielových fondov v SR za rok 2008	70
Graf 54	Pokrytie požiadavky na vlastné zdroje vlastnými zdrojmi	49	Graf 81	Porovnanie priemernej ročnej výkonnosti otvorených podielových fondov podľa jednotlivých kategórií	71
Graf 55	Podiel jednotlivých rizík na požiadavkách na vlastné zdroje	49	Graf 82	Podiel jednotlivých typov dôchodkových fondov na celkovom objeme spravovaného majetku	75
Graf 56	Celkový zisk poisťovní	54	Graf 83	Podiel jednotlivých druhov investícií na celkovom objeme spravovaného majetku	76
Graf 57	Vývoj technického poistného	54	Graf 84	Štruktúra dlhopisového portfólia v jednotlivých typoch fondov	77
Graf 58	Tempo rastu životného a neživotného technického poistného	54	Graf 85	Štruktúra dlhopisového portfólia podľa ratingu	78
Graf 59	Rozdelenie životného poistenia na skupiny poistenia podľa výšky technického poistného k 31. 12. 2008	55	Graf 86	Vývoj aktuálnej hodnoty dôchodkovej jednotky v jednotlivých typoch fondov v roku 2008	78
Graf 60	Vývoj technického poistného v životnom poistení	55	Graf 87	Vývoj priemerného výnosu trhovej konkurencie v jednotlivých typoch fondov	79
Graf 61	Tempo rastu technického poistného v životnom poistení	55	Graf 88	Podiel jednotlivých druhov investícií na celkovom objeme spravovaného majetku	80
Graf 62	Rozdelenie neživotného poistenia na skupiny poistenia podľa výšky technického poistného k 31. 12. 2008	56	Graf 89	Závazky domácností	84
Graf 63	Vývoj technického poistného v neživotnom poistení	56	Graf 90	Vývoj zadlženosti domácností	84
Graf 64	Tempo rastu technického poistného v neživotnom poistení	56	Graf 91	Rozloženie pomeru úverových splátok k disponibilnému príjmu podľa skupín disponibilných príjmov domácností	84
Graf 65	Trhový podiel troch najväčších poisťovní	57	Graf 92	Vývoj zataženia príjmu domácností úverovými splátkami pri kúpe trojizbového bytu	85
Graf 66	Náklady na poistné plnenia	57			
Graf 67	Vývoj škodovosti, nákladovosti a kombinovaného ukazovateľa	57			
Graf 68	Vývoj hrubých technických rezerv	59			
Graf 69	Štruktúra hrubých technických rezerv v životnom poistení	59			
Graf 70	Štruktúra hrubých technických rezerv v neživotnom poistení	59			
Graf 71	Umiestnenie prostriedkov technických rezerv	60			

Graf 93	Štruktúra zlyhaných úverov domácnostiam	86	Graf 112	Vývoj úrokových sadzieb na medzibankovom trhu – splatnosti nad 1 rok	97
Graf 94	Štruktúra finančných aktív domácností	87	Graf 113	Vývoj klientskych úrokových sadzieb	97
Graf 95	Indikátor dôvery spotrebiteľov	87	Graf 114	Výsledky stresového scenára – prvý prístup, scenár 1	99
Graf 96	Porovnanie štruktúry portfólia úverov nefinančným spoločnostiam a štruktúry hrubej produkcie podľa sektorov	87	Graf 115	Výsledky stresového scenára – prvý prístup, scenár 2	99
Graf 97	Štruktúra portfólia úverov nefinančným spoločnostiam z pohľadu ich citlivosti na pokles ekonomického cyklu	88	Graf 116	Výsledky stresového scenára – druhý prístup, scenár 1	99
Graf 98	Vývoj hrubej produkcie vo vybraných sektoroch v roku 2008	88	Graf 117	Výsledky stresového scenára – druhý prístup, scenár 2	99
Graf 99	Vývoj ukazovateľov rentability aktív a prevádzkovej efektivity v priebehu roka 2008	89	Graf 118	Vývoj mediánových hodnôt ukazovateľov likvidity	100
Graf 100	Medziročné porovnanie vybraných ukazovateľov podnikového sektora za roky 2007 a 2008	89	Graf 119	Porovnanie likvidného vankúša a otvorenej pozície z operácií s klientmi do 3 mesiacov	100
Graf 101	Medziročné porovnanie rentability aktív podnikového sektora za 4. štvrťroky 2007 a 2008	89	Graf 120	Dopad scenára poklesu vkladov od klientov o 20% na ukazovateľ likvidity do 7 dní	101
Graf 102	Medziročné porovnanie likvidnej pozície nefinančných spoločností za 4. štvrťroky 2007 a 2008	90	Graf 121	Rozloženie indikátora likvidity v sektore k 31. 12. 2008	101
Graf 103	Medziročné porovnanie zadlženosti nefinančných spoločností za 4. štvrťroky 2007 a 2008	90	Graf 122	Porovnanie podielu úverov a podielu vkladov a emitovaných cenných papierov na bilančnej sume	101
Graf 104	Objem a podiel zlyhaných úverov podnikom	91	Graf 123	Priemerné durácie portfólií dôchodkových fondov v roku 2008	103
Graf 105	Objem zlyhaných úverov podnikom vo vybraných sektoroch	91	Graf 124	Rozloženie podielu akcií a podielových listov na NAV	103
Graf 106	Dopad stresového testovania systémového rizika na domácom medzibankovom trhu	94	Graf 125	Rozdelenie dopadu jednotlivých scenárov na poisťovne	111
Graf 107	Štruktúra aktív a pasív v cudzích menách okrem eura k 31. decembru 2008	95	Graf 126	Dopad zníženia sadzby ECB o 1 p. b. a zvýšenia CDS spreadov na poisťný sektor	111
Graf 108	Vývoj 10-dňového VaR (99%) v jednotlivých skupinách bánk v roku 2008	95	Graf 127	Dopad zníženia sadzby ECB o 1 p. b. a zvýšenia CDS spreadov na fondy DSS	112
Graf 109	Rozloženie podielu zníženia ekonomickej hodnoty aktív a pasív pri paralelnom náraste úrokových sadzieb o 1 percentuálny bod na bilančnej sume	96	Graf 128	Štruktúra dopadu zníženia sadzby ECB o 1 p. b. a zvýšenia CDS spreadov na fondy DSS	112
Graf 110	Stresové scenáre pre analýzu úrokového rizika	97	Graf 129	Rozdelenie dopadu jednotlivých scenárov na fondy DSS	112
Graf 111	Vývoj úrokových sadzieb na medzibankovom trhu – splatnosti do 1 roka	97	Graf 130	Dopad zníženia sadzby ECB o 1 p. b. a zvýšenia CDS spreadov na podielové fondy	113
			Graf 131	Rozdelenie dopadu extrémnej verzie scenára na sektor kolektívneho investovania	113

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1	Vybrané finančné vzťahy medzi ekonomickými subjektmi (december 2007 a 2008)	21	Tabuľka 23	Technické náklady na poistné plnenia	134
Tabuľka 2	Tvorba zisku v bankovom sektore	44	Tabuľka 24	Škodovosť v neživotnom poistení	135
Tabuľka 3	Príjmy z obchodovania	46	Tabuľka 25	Štruktúra technických rezerv poisťovní	135
Tabuľka 4	Škodovosť, nákladovosť a kombinovaný ukazovateľ skupín neživotného poistenia k 31. 12. 2008	58	Tabuľka 26	Umiestnenie technických rezerv poisťovní okrem rezervy na krytie záväzkov z finančného umiestnenia v mene poistených	135
Tabuľka 5	Technické poistné postúpené zaistovateľom	58	Tabuľka 27	Dôchodkové správčovské spoločnosti k 31. 12. 2008	136
Tabuľka 6	Ročná výnosnosť dôchodkových fondov k 31. 12. 2008	78	Tabuľka 28	Hospodársky výsledok DSS k 31. 12. 2008	136
Tabuľka 7	Podiely zlyhaných úverov domácnostiam	86	Tabuľka 29	Dôchodkové fondy	136
Tabuľka 8	Vystavenie aktív poisťovní trhovým rizikám	102	Tabuľka 30	Štruktúra investícií dôchodkových fondov	137
Tabuľka 9	Vystavenie príspevkových fondov doplnkových dôchodkových spoločností rizikám	104	Tabuľka 31	Doplňkové dôchodkové spoločnosti k 31. 12. 2008	137
Tabuľka 10	Vystavenie podielových fondov rizikám	104	Tabuľka 32	Hospodársky výsledok DDS k 31. 12. 2008	137
Tabuľka 11	Nastavenie stresových scenárov	109	Tabuľka 33	Doplňkové dôchodkové fondy	138
Tabuľka 12	Dopad makroekonomických scenárov na finančný sektor	110	Tabuľka 34	Štruktúra investícií doplnkových dôchodkových fondov	138
Tabuľka 13	Dopad makroekonomických scenárov na bankový sektor	111	Tabuľka 35	Správčovské spoločnosti k 31. 12. 2008	139
Tabuľka 14	Počet finančných inštitúcií	123	Tabuľka 36	Náklady, výnosy a ukazovatele ziskovosti tuzemských správčovských spoločností k 31. 12. 2008	139
Tabuľka 15	Podiel jednotlivých krajín na základnom imaní jednotlivých typov finančných inštitúcií SR k 31. 12. 2008	126	Tabuľka 37	Štruktúra podielových fondov k 31. 12. 2008	140
Tabuľka 16	Štruktúra aktív a pasív bánk a pobočiek zahraničných bánk v SR k 31. 12. 2008	127	Tabuľka 38	Čisté predaje otvorených podielových fondov k 31. 12. 2008	141
Tabuľka 17	Výnosy a náklady bánk a pobočiek zahraničných bánk	129	Tabuľka 39	Priemerná výkonnosť otvorených podielových fondov k 31. 12. 2008	142
Tabuľka 18	Ukazovatele ziskovosti bánk a pobočiek zahraničných bánk a ich rozdelenie v bankovom sektore	130	Tabuľka 40	Štruktúra majetku tuzemských podielových fondov k 31. 12. 2008	142
Tabuľka 19	Ukazovatele rizík a primeranosti vlastných zdrojov bánk a pobočiek zahraničných bánk a ich rozdelenie v bankovom sektore	131	Tabuľka 41	Základné charakteristiky obchodníkov s cennými papiermi k 31. 12. 2008	143
Tabuľka 20	Čistý zisk a ukazovatele ziskovosti poisťovní	133	Tabuľka 42	Trhové koncentrácie objemu obchodov obchodníkov s cennými papiermi	143
Tabuľka 21	Technické poistné	133	Tabuľka 43	Objem obchodov podľa jednotlivých investičných služieb k 31. 12. 2008	144
Tabuľka 22	Technické poistné postúpené zaistovateľom	134	Tabuľka 44	Základné charakteristiky Garančného fondu investícií	145

